

IDENTITAT NACIONAL I OPCIO DE VOT

Una aproximació a la comprensió del comportament electoral a Catalunya.

Tesi doctoral de: Montserrat TRESERRA I PIJUAN

Director: Dr. Joan ESTRUCH I GIBERT

Catedràtic de Sociologia

Universitat Autònoma de Barcelona

I PART : Comportament electoral i nacionalisme.

Introducció teòrica.

UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Departament de Sociologia

Bellaterra, Gener 1992.

IDENTITAT NACIONAL I OPCIO DE VOT

Una aproximació a la comprensió del comportament electoral a Catalunya.

INDEX GENERAL

I PART Comportament electoral i nacionalisme. **Introducció teòrica.**

Capítol I: Sociologia Electoral i producció del coneixament sobre la realitat.

Capítol II: Sociologia electoral a Catalunya: categories de definició dels electors.

Capítol III: Algunes reflexions a l'entorn dels supòsits inherents en la construcció de les categories de definició dels electors.

Capítol IV: A mode de conclusions i preguntes i plantejaments que orienten la investigació.

II PART Osona: Una comarca nacionalista.

Capítol I: Preguntes inicials i elements metodològics.

Capítol II: El comportament electoral durant la II República.

Capítol III: El comportament electoral durant el període 1977-1982.

Capítol IV: Conclusions.

III PART. Construcció d'un model teòric d'anàlisi.

Capítol I:Síntesi de la problemàtica teòrica.

Capítol II:La identitat nacional , opció de vot i condicions de possibilitat perquè intervingui prioritàriament en una opció de vot.

Capítol III:Conclusions:Propostes d'un model teòric per a la comprensió d'un model electoral.

INDEX

INTRODUCCIO:

Capítol I.

pàg

Sociologia electoral i producció del coneixement sobre la realitat

1. Algunes qüestions prèvies:ciencia i definició de la realitat.	11
2. Interés a l'origen del peculiar desenvolupament de la sociologia electoral.	11
3. La Sociologia electoral.Pressupòsits, dades,inpretacions.	14
A mode de conclusió	63

Capítol II

Sociologia electoral a Catalunya: categories de definició dels electors

1. La Sociologia electoral a Catalunya definició de l'objecte i perspectives metodològiques.	66
2. Opció de vot i tipologia dels electors catalans : de les dades a la tipificació de les "Catalunyes electorals"	70
Conclusions	81

Capítol III

Algunes reflexions a l'entorn dels supòsits inherents en la construcció de les categories de definició dels electors.

1. A l'entorn de la classificació ideològica dels electors.	87
2. El context com a condicionament de l'orientació del vot.	94
Conclusió	112

Capítol IV

A mode de conclusions: preguntes i plantejaments que orienten la investigació.

1. L'origen català dels electors, una variable explicativa de les "Catalunyes electorals" 115
 2. A mode de conclusió i algunes pistes per a continuar la recerca. 139
- Notes.** 155

INDEX

<u>Capitol I.</u>	Pàg.
Preguntes inicials i elements metodològics	
1.Preguntes inicials	1
2.Elementes metodològics	4
3.La Comarca d'Osona	5
<u>Capitol II</u>	
El comportament electoral durant la II República	19
1.Introducció	19
2.LLei electoral i estructuració de les forces polítiques	20
3.Les eleccions legislatives del 28 de Juny de 1931	26
4.Les eleccions del Parlament de Catalunya del 20 de Novembre de 1932	51
5.Les eleccions legislatives del 18 de Novembre de 1933	96
6.Les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936	129
7.Conclusions: Reflexions sobre les principals variables entre 1931 i 1936:L'Osona de Dreta i L'Osona d'Esquerra	161

Capitol III

El comportament electoral en el període 1977-1982

1.Introducció	179
2.LLei electoral i estructuració de les forces polítiques	182
3.Les Eleccions legislatives del 15 de juny de 1977	183
4.Les eleccions de l'1 de Març de 1979	214
5.Eleccions del 20 de Març de 1980	244
6.Les eleccions del 28 d'Octubre de 1982	278
7.Conclusió: Reflexions sobre les principals variables electoral.	

Capitol IV.

Conclusions:

Estabilitat o canvi en el comportament electoral entre la Segona República i el període 1977-82?	321
--	-----

<u>Notes dels capítols I al IV</u>	335
---	-----

<u>Annexos</u>	365
-----------------------	-----

<u>Bibliografia</u>	489
----------------------------	-----

INDEX

Construcció d'un model teòric d'anàlisi.

Capítol I

pàg.

Síntesi de la problemàtica teòrica.

1. Elements per a la comprensió d'una opció electoral 2
2. Localització social, identitat social i comportament electoral. 15
3. Conseqüències d'aquests plantejaments per a la comprensió del comportament electoral. Una anàlisi en termes d'estructura social i de models culturals. 22

Capítol II

La identitat nacional, opció de vot i condicions de possibilitat perquè intervingui prioritàriament en una opció de vot.

1. La identitat nacional com a "valor" que orienta una opció de vot. 35
2. La identitat nacional, nacionalisme implícit i vot. 40
3. Algunes dades estadístiques com a problemàtica de fons. 47

Capítol III.

Conclusions: propostes d'un model teòric per a la comprensió del comportament electoral.

1. La recerca empírica: algunes conclusions.	96
2. Un model d'anàlisi per comprendre l'opció de vot.	99
3. Perspectiva teòrica i comportament electoral	108

Notes 122

Bibliografia 134

Annexos. 159

IDENTITAT NACIONAL I OPCIO DE VOT

Una aproximació a la comprensió del comportament electoral a Catalunya.

I PART : Comportament electoral i nacionalisme

Introducció teòrica.

INTRODUCCIO

1. Alguns interrogants que conformen una pregunta de partida.

Sovint quan s'inicia una investigació és perquè hi han alguns interrogants sense resoldre. En el meu cas hi havia una pregunta de partida que la podria formular de la següent manera: Perquè a Catalunya l'electorat és nacionalista i conservador? Una primera resposta ja la tenia en els estudis de sociologia electoral: en els quals s'assenyala que una majoria de l'electorat català vota a Convergència i Unió. Però aquesta mena de relació lineal, entre el vot d'uns i una suposada ideologia nacionalista i conservadora dels altres, no m'acabava de convèncer i hi havia de reflexionar una mica més.

De fet no és pas que volgués demostrar que la gent no era nacionalista o conservadora, o que no ho eren les forces polítiques. Res més lluny d'això. Més aviat era un altre ordre de coses el que em preocupava.

Per un banda, hi havia la qüestió de les etiquetes, és a dir, la facilitat amb què es titllaven les coses d'una determinada manera, i, sobretot, l'autoritat amb què, a partir d'una sèrie de decisions de vot vers una força política, es feia l'equivalència entre el vot, el conjunt d'electors, i uns continguts programàtics. D'on sortien aquestes etiquetes?

Realment el que em preocupava era què s'entenia per ser o no

conservador, per ser o no nacionalista, tant pel que feia referència al sentit del vot, com a les pròpies forces polítiques. Però ja que les designacions provenien dels continguts programàtics de les distintes forces bé calia almenys fer-se algunes preguntes prèvies respecte d'aquesta qüestió.

Cal tenir present que malgrat les definicions que fem d'aquests conceptes, fins a quin punt s'adiuen amb les classificacions a partir de les quals es distingeixen les forces polítiques? Si entenem per "conservador" aquell grup polític que du a terme tot un seguit de estratègies i pràctiques cap a un objectiu ben clar com és el de mantenir i/o augmentar les quotes de poder de les quals disposa, quin partit no ho és de conservador? I si ens fixem més aviat en el conjunt de pràctiques polítiques, de posicionaments respecte de determinats reptes o problemàtiques, on són les diferències? Més enllà dels grans mots que figuren en els continguts programàtics, útils sobretot per distingir i identificar cada força a l'interior del camp polític, no caldria pensar en el fons que allò que els diferencia és mínim?

I el mateix es podria argumentar respecte del nacionalisme. Tant si el definim a partir de la vessant ideològica -com a corpus teòric que legitima l'existència de les nacions i el dret al seu autogovern integral- com si el definim com un moviment social amb el darrer objectiu d'aconseguir els drets inalineables de tota nació a autogovernar-se, ara mateix quin partit és nacionalista a Catalunya? Pot ser que els majoritaris ho siguin, però qui sap si nacionalistes espanyols. Ara bé, quins són nacionalistes catalans? Perquè cal no oblidar que quan s'etiqueta els catalans de "nacionalistes", aquesta designació només s'utilitza pel nacionalisme català, un altre oblit que sovint es passa per alt

i que diu bastant sobre els implícits en els quals, sense saber-ho, es fonamenten les interpretacions.

2. El rerafons i les sospites que donen lloc a la pregunta inicial.

2.1. La pregunta sorgeix de les afirmacions-conclusions que sobre el conservadorisme del nacionalisme català es fan en els estudis de sociologia electoral, on se'ns diu que aquesta és una de les característiques de bona part de l'electorat de Catalunya. I, sobretot, es configura com un tret significatiu i molt rellevant en tot un seguit de comarques: aquelles que inclou el famós triangle electoral de la Catalunya Vella (1). Les anàlisis de l'associació entre el nacionalisme i els electors d'origen català confirmen que la major presència d'aquest en unes determinades comarques seria atribuïble a un major nombre (d'electors catalans) en la Catalunya de l'interior. Un nacionalisme de signe conservador que, per altra banda, tampoc sembla sorprendre si es té en compte el passat històric d'aquestes comarques. Unes comarques hereves d'un catolicisme "tronat", tradicional i conservador i en les quals el nacionalisme ja hi era omnipresent, promogut i enaltit per prohoms de l'església catòlica, apostòlica i romana.

Aquesta coincidència i la comparació entre les dades de l'actual període electoral amb algunes dades de la II República, comprovant el predomini de La Lliga en una o altra elecció i en una o altra comarca, porta a una mena d'explicacions, forçades en la majoria dels casos, implícites en d'altres, on el conservadorisme electoral dels catalans (els d'origen català), és explicat pel

mateix nacionalisme. És com si el nacionalisme -des de sempre conservador i tradicional -fos allò que expliqués el predomini del vot a formacions polítiques titllades de conservadores.

De fet, interpretacions com aquestes s'adiuen amb el tipus de predicació discursiva que circula sobre el nacionalisme, ple d'aquests tòpics i estereotips que s'hi emeten com a atributs històrics del nacionalisme català. Un discurs que a més s'autoqualifica de progressista i on també se'ns diu que atributs com aquests són més aviat pròpis del món rural, d'allò que tan superficialment se'n diu la "Catalunya profunda", una Catalunya poblada per botiguers i pagesos, gent poc informada i poc lletrada, i, en conseqüència capaç de deixar-se ensarronar fàcilment per una burgesia capitalista que només busca els propis interessos, la qual monopolitza i utilitza el nacionalisme escampant-lo com si es tractés d'un objectiu de tots, en detriment, si més no, dels veritables interessos del poble que romanen submergits.

2.2. Aquestes explicacions sobre la realitat catalana em preocupaven sobretot perquè, desenganyem-nos, més enllà de la certesa o no d'unes afirmacions, el que és de cert és que n'hi ha prou que les coses és defineixin d'una determinada manera perquè ho comencin a ser de veritat. I més quan s'emeten amb autoritat, legitimades pel cientisme de les xifres i de les estadístiques.

Enfront d'aquestes definicions-interpretacions de la realitat, el tipus de preguntes que em formulava eren les següents: Fins a quin punt és cert que el

nacionalisme i el conservadorisme sigui una constant històrica, sobretot, en les comarques de la Catalunya Vella? Fins a quin punt pot ser veritat que les reminiscències d'aquest nacionalisme dit "conservador" siguin les que expliquin el capteniment actual dels electors? I, en un altre ordre de coses, des de quina mena de dades es dedueixen aquestes interpretacions de la realitat? Quines eren? Quin tractament se'ls hi donava? Preguntes que es poden sintetitzar en la inicial: Perquè a Catalunya l'electorat és nacionalista i conservador? D'on surt i com s'explica aquesta afirmació?

2.3. No ho veia clar. La meua procedència d'una d'aquestes comarques, la d'Osona -sovint definida com a feu d'un nacionalisme conservador, els orígens del qual s'han perdut en el temps-, feia que m'hi sentís més implicada.

Ja se sap que la història l'escriu no només qui té capacitat per fer-ho, sinó també qui té autoritat-credibilitat per escampar un discurs. Per això poden haver-hi altres versions de la mateixa història, qui sap si mai escrites, susceptibles de ser almenys tan certes com les oficials. I, en qualsevol cas, respecte les que circulen cal tenir ben present allò que la objectivitat és sempre relativa, que tota explicació sobre la realitat, present o passada, depèn de moltes coses: des de la teoria prèvia a partir de la qual és llegeix aquesta realitat, passant per la pròpia ideologia i cultura del/s investigador/s que condicionen la lectura, fins a la selecció de les dades i el tractament que se'ls dona. Són a les beceroles de tot coneixement científic, i, si en una cosa hi ha acord entre els "savis", és que l'objectivitat està sempre en construcció i que les certes, mentre no es demostrï la seva falsabilitat, són sempre contingents.

De tota manera les dades, siguin quines siguin, no parlen mai per elles mateixes i més enllà de tots aquests condicionaments propis al coneixement objectiu, hi havia encara una altra cosa que em semblava rellevant: no tothom té ni autoritat ni capacitat per produir aquest coneixement. Què passaria si els propis protagonistes, descrits massa sovint com a subjectes passius, prenguessin un paper actiu? És que no assistiríem a d'altres discursos sobre aquesta història i aquesta realitat, que, ara per ara, són patrimoni d'una minoria? Suposo que és ben probable que tinguéssim sorpreses.

Res més lluny dels meus propòsits de posar en evidència totes aquestes definicions sobre la realitat emeses pels "savis". Tampoc puc ni tinc els mitjans per fer-ho. Tot plegat eren unes reflexions fetes en veu alta, però, que si les he transcrit és perquè em preocupava que les coses no encaixessin. Què se n'havia fet de tota aquella gent, treballadors de les indústries de la vall del Ter que s'ho jugaven tot per aconseguir uns mínims de supervivència i de seguretat en el treball i tantes altres coses que ara mateix ni ens en recordem? I de les vagues, i de les mobilitzacions? I de tota aquella gent que van haver d'exilar-se per haver defensat la República i per haver estat al costat dels treballadors? I d'aquells militants de ple de la C.N.T., que encara que votéssin a La Lliga, allò que els definia prioritàriament era la seva identitat com a treballadors que lluitaven per una causa comuna? . I tot els que van perdre la vida en el Front Republicà, o els que van ser executats després de la victòria del General?...

Però tot això eren coses que provenien de la història oral, de la memòria d'una gent possiblement oblidada i marginada pels que es poden mirar les coses des de dalt, disposant d'un escenari ampli, global, classificat i ordenat a partir

d'unes categories ben establertes: el vot a La Lliga defineix el votant conservador; el vot a l'ERC el progressista moderat i dubtós; el vot al BOC pràcticament era inexistent.

Sigui com sigui, una reminiscència d'inconformisme m'impedia d'acceptar les coses tal i com me les deien, com si formessin part d'un món donat-per-descomptat . Podria ser que la meua aportació no tingués cap incidència, però quan hi han dubtes, cal intentar respondre'ls. I així va començar la recerca que ara presento, iniciada amb molta humilitat i conscient de les meves limitacions. Recerca que, al meu parer, em semblava que havia de tenir dues vessants: esbrinar d'on sortien aquestes afirmacions i preguntar-se si no hi havia una altra manera de comprendre el capteniment dels catalans.

3. Una pregunta que genera uns objectius i unes hipòtesis inicials.

El primer objectiu era molt concret, poder esbrinar d'on sortien les dades a partir de les quals se'n deduien les afirmacions-explicacions sobre la realitat catalana. La hipòtesi de partida era la següent: És possible que aquestes afirmacions, o sigui, les etiquetes d'un electorat català nacionalista i conservador, siguin producte d'un reduccionisme, és a dir, d'una certa conceptualització prèvia d'allò que hom ha definit "a priori" com a "nacionalista" i "conservador".

És possible que titllant l'electorat de "nacionalista" i "conservador" a partir del comportament electoral, hom suposi que el vot s'emet des d'uns

coneixements de les ideologies i els programes dels partits. Però una cosa són les ideologies dels partits, des de les quals se'ls classifica d'una determinada manera, i una altra, ben diferent, el tipus de coneixements, valors, preocupacions i factors de tota mena que intervenen en una opció electoral.

També, i aquesta era una altra de les hipòtesis: és possible que aplicar interpretacions generals a col·lectius, ja siguin territorials, com les comarques, ja siguin socials o ètnics, com els catalans, pot estar en funció de la mena de tractament dels agrupaments a partir dels quals es considerin les dades.

Respondre, o intentar respondre, aquestes preguntes i hipòtesis en funció de l'objectiu plantejat em portaria a una reflexió sobre alguns d'aquells aspectes que intervenen en l'emergència d'un discurs sobre la realitat, que per altra banda sovint passen desaparcebuts o funcionen com a evidències col·lectives i que, com a tals, no són mai objecte de qüestionaments.

Un segon objectiu, complementari del primer, era provar de posar a punt un model d'anàlisi susceptible de permetre una altra aproximació per contemplar, i si s'esqueia comprendre, tota aquesta problemàtica a l'entorn del binomi del nacionalisme i del conservadorisme dels catalans. Considerant que era probable que la gènesi d'aquestes definicions s'havia de cercar en la peculiar interpretació del comportament electoral, ¿No era pertinent d'aprofundir un xic més en tots aquells factors susceptibles d'intervenir en una decisió electoral? Així, les preguntes que orientaven la segona part de la recerca eren les següents: Fins a quin punt és lícit i pertinent anomenar als electors "nacionalistes" i

"conservadors" a partir d'una opció de vot? No pressuposava un vot racional emès a partir d'uns coneixements de les ideologies i els programes dels partits? És que un vot s'emet sempre a partir d'una competència política? Tot això no és pressuposar molt? No cal destriar entre el que són els partits -els programes i les ideologies, classificats d'una determinada manera segons un consens entre els "savis" i els homes polítics- i el que són els coneixements, les actituds i els valors de tota mena que per part dels electors intervenen en una opció electoral? I, per altra banda, fins i tot amb una competència política, ¿No podem suposar que l'elecció d'un partit es faci per altres raons "d'utilitat" susceptibles de variar segons el moment, el context i/o, fins i tot, l'humor?

Sembla bastant probable que hi poden haver moltes "racionalitats" i/o diverses lògiques que intervinguin en una opció electoral. Tanta varietat com diversos poden ser els coneixements, els valors i les preocupacions propis de la multiplicitat dels electors. I sobretot -i aquesta era una hipòtesi que em semblava cabdal de poder comprovar- el fet que només una minoria de l'electorat podia emetre el vot amb la competència política i la racionalitat que se li pressuposava, a partir de la qual, i només a partir de la qual, se'l podia titllar d'una determinada manera.

Dic expressament "una minoria" perquè pressuposar que en l'àmbit de l'estructura social tothom està igualment dotat i capacitat per conèixer, saber i/o entendre els sabers i els reptes legítims propis del camp polític, és oblidar, si més no, tot el sistema de desigualtats que en condicionen l'accés a aquest Saber. Aquestes poden ser a l'origen d'una peculiar percepció d'una o altra

força política -percepció i tria conseqüent que es fa no tant a partir dels objectius, les premisses i els models de societat que consten en alguna part del seu ideari, sinó d'allò que s'hi veu i que s'hi pot veure a partir de l'estètica, la simbologia i els missatges emesos segons si enllacen i s'avenen amb allò que hom en sap i n'espera-.

En definitiva aquests eren els primers interrogants i les primeres hipòtesis que des del començament em van portar a iniciar la recerca. Plantejaments que calia aprofundir i treballar una mica més, dels quals en van sortir una sèrie de passos i/o d'etapes a seguir, un llarg recorregut que en la mesura en què m'hi anava endinsant m'obligaven a precisar-la i a reconstruir-la. El resultat és el que ara presento, més aviat com un punt i seguit a l'interior del què m'agradaria que fos un programa de investigació més ampli, a realitzar i a dur a terme junt amb un equip de treball.

Capítol I.

pág

**Sociologia electoral i producció
del coneixement sobre la realitat**

1. Algunes qüestions prèvies: ciència i definició de la realitat	11
2. Interés a l'origen del peculiar desenvolupament de la sociologia electoral	11
3. La Sociologia electoral. Pressupòsits, dades, interpretacions	14
A mode de conclusió	63

Capítol 1.

Sciologia electoral i producció del coneixement sobre la realitat.

"El món social és un lloc de lluites a causa de les paraules que deuen la seva gravetat, i a vegades la violència, al fet que les paraules, en gran part, fan les coses i que canviar les paraules, i, més generalment, les representacions (...), ja és canviar les coses. La política és, essencialment un afer de paraules. És per això que el combat per conèixer científicament la realitat ha de començar quasi bé sempre per una lluita contra les paraules" -Bourdieu

1 Algunes qüestions prèvies: Ciència i definició de la realitat.

Allò que en una societat determinada es coneix per realitat no és res més que un conjunt de definicions que es fan d'aquesta com a producte de l'activitat humana. Tot corpus teòric que contribueix a "explicar" una determinada realitat és un producte social, resultat d'un procés de reflexió subjectiva dut a terme per individus i grups d'individus concrets que són els definidors. Això no vol dir que qualsevol d'ells que es posi a "pensar" i a sistematitzar un corpus teòric aconsegueixi d'imposar-lo com a plausible. Sinó que tot coneixement, que tot sistema de representació de la realitat que emergeix com a plausible, té el seu origen en l'entremat de relacions socials i de lluites entre diferents grups que,

situats en posicions de desigualtat, competeixen per imposar unes determinades definicions sobre la realitat social. I justament, ja que tant el seu origen com la transformació i/o actualització depèn d'aquesta competició desigual, aconseguir imposar com a dominant o hegemònica una determinada definició de la realitat social té molt a veure amb la posició de poder que ocupen els que la vehiculen i la divulguen, i amb la utilitat que en puguin treure.(2)

De fet, des de la sociologia, davant de qualsevol definició de la realitat hi han dues preguntes que cal formular-se: en primer lloc, com és possible que se'n digui el que se'n diu, fent referència a les condicions de possibilitat que fan que un determinat discurs surti com "el discurs" que explica uns determinats fets; en segon lloc, qui ho diu, i des d'on ho diu, pregunta que ens porta a la localització social i als interessos individuals i de grup que hi ha al darrera de tots aquells que, implícitament o explícitament, intervenen en la imposició d'un determinat discurs. I encara, potser n'hi hauria una tercera de pertinent -si el que preocupa és la mena de definicions/interpretacions que de la realitat es fa des de la ciència política- que faria referència als mecanismes o als procediments per produir, reforçar i/o legitimar un determinat tipus de coneixement.

Tot plegat són qüestions ben pertinents des de la perspectiva sociològica si es té present que el primer dels seus principis és el de no donar res per evident i, en conseqüència, aprofundir en el perquè d'aquestes evidències. Les coses no són només allò que aparenten ser. Relativitzar, desemmascarar i aportar més comprensió a partir d'escorcollar en el munt de mòbils i forces ocultes que hi ha al darrera de qualsevol definició oficial de la realitat. Com ens recordava no fa gaire Pierre Bourdieu, la sociologia és possible perquè

existeixen un munt de relacions objectives que són les que condicionen tot el sistema de definicions i de classificacions a partir de les quals s'objectiva la societat. Per això, la primera tasca del sociòleg hauria de consistir necessàriament en interrogar-se sobre aquest sistema de classificacions existents, tot reconstruint-ne la gènesi i els mecanismes a partir dels quals existeixen com a tals. No fer-ho és d'alguna manera negar-se a produir coneixement científic, és negar-se a voler mirar més enllà de les aparences, és oblidar-se del principi bàsic de tot coneixement científic: partir de la premissa que les coses no són només allò que aparenten.

Aquestes són la mena de preguntes que caldria formular-se per entendre què hi pot haver al darrera de les interpretacions que, sota l'aparença d'una anàlisi científica de la realitat, es fan des de la ciència política o des de la vessant de la sociologia electoral.

Amb això no es vol pas dir que siguin els analistes de la ciència política els que imposin, a partir de les seves interpretacions, una determinada versió de la realitat. Res no és ni tan simple ni tan lineal. No és només des de la ciència, o d'allò que es fa passar per ciència, des d'on es defineix la realitat, encara que, donat l'estatus de legitimació i de credibilitat que avui té aquesta forma específica de produir coneixement, potser no estaria malament preguntar-se sobre la seva contribució a fer existir les coses d'una determinada manera.

En efecte, la ciència, s'està convertint cada vegada més en la nova religió del nostre temps, en aquella instància productora de cosmovisions per excel·lència, amb la mateixa força que en d'altres èpoques van tenir les

religions o les ideologies. Actualment n'hi ha prou en dir les coses emprant el mètode científic -que sovint es redueix a un inductivisme ingenu- per accedir a l'estatut de "veritats científiques" i com a tals no qüestionables. És veritat tot el que es pot mesurar a partir de l'observació, i que sense prou observacions i sense mesura no hi ha veritat possible.

Sigui com sigui, el que compte és que aquesta forma de produir coneixement és la que té credibilitat, i tot allò que es pugui dir des de la ciència contribueix enormement a definir les coses d'una determinada manera. I, si allò que es considera com a realitat social és en gran part representació o producte de la representació, en tots els sentits del terme, cal convenir, com diu P. Bourdieu(3), que el discurs del sociòleg també intervé en aquest joc amb la força particular que li dóna la seva autoritat científica. Perquè quan es tracta del món social definir amb autoritat és ja començar a fer existir les coses com a tals, independentment de si són certes o no.

2. Interès i interessos a l'origen del peculiar desenvolupament de la sociologia electoral.

La sociologia electoral, una sociologia al servei de la legitimació de l'ordre polític?

"une part important du discours sociologique orthodoxe doit son succès social immédiat au fait qu'il répond à la demande dominante, qui se réduit souvent à une demande d'instrument rationnels de gestions et de domination ou

à une demande de légitimations "scientifique" de la sociologie spontanée des dominants" Bourdieu

L'etern debat entre ciència i poder, que no és gens reductible ni exclusiu de les ciències socials, pren una rellevància significativa en l'àmbit de la ciència política i en el de la seva vessant de la sociologia electoral. Ja se sap que la història del coneixement científic és d'alguna manera la història d'unes necessitats i d'uns problemes a resoldre als quals la ciència hi ha anat donat respostes. I, justament, perquè el coneixement científic ha progressat en aquells àmbits on hi havia necessitats i interessos específics, les seves aportacions són desiguals, ja que en definitiva el tipus de desenvolupament que ha conegut està relacionat amb les "problemàtiques" definides oficialment com a tals i amb qui té poder per a definir-les com a tals, i en conseqüència amb les inversions de tota mena que s'hi dediquen.

Fer una revisió dels plans "nacionals" de recerca científica, de les temàtiques i de les corresponents partides pressupostàries acostuma a il·lustrar aquesta mena de relació entre ciència i poder. En l'Estat Espanyol, i en l'àmbit de les ciències socials, només cal comprovar, per exemple, el pressupost del C.I.S. i els temes i els projectes d'investigació als quals es dedica la major part d'aquest pressupost. Projectes entre els quals n'hi ha un bon gruix que giren a l'entorn d'allò que s'anomena la "cultura política", entesa com a coneixements, actituds, valoracions i pràctiques dels ciutadans respecte del sistema polític.

Aquests inversions i prioritats no són, probablement, gens alienes a la "utilitat" amb la qual des del poder són copsades les ciències socials, com a

ciències susceptibles de fornir un coneixement necessari per a la gestió i la preservació de l'ordre social.

Quan es tracta de l'ordre social, i de mantenir i/o aspirar a unes situacions de poder, tot allò que fa referència a saber què en pensen els ciutadans respecte de les actuacions dels seus governants, de la credibilitat o suport que els hi atorguen i de conèixer, en definitiva, tot allò que és susceptible de plasmar-se en una opció electoral, esdevé la clau de volta per saber com i de quina manera adreçar-se a la gent, per tal de jugar amb el millor avantatge possible en un joc com el de la competició electoral, en el qual, si es pot guanyar, es guanya no solament el poder sinó la legitimitat amb la qual aquest s'exerceix.

És evident que les eleccions són objecte de nombroses investigacions en tots els països amb sistemes democràtics, en els quals dels vots dels ciutadans en depèn la legitimitat dels governants. Esbrinar, saber, escatir que hi ha al darrera d'un vot ha esdevingut, des de l'implantació del sufragi universal, una necessitat i una preocupació per als polítics, per a tots aquells que ocupen un determinat espai en la relació de les forces polítiques i que tenen un interès objectiu en "conèixer" com es poden conquistar els electors.

Aquest interès, i aquesta utilitat, es relacionaria amb el peculiar desenvolupament de la sociologia electoral i, en general, dins de la ciència política, tots aquells tipus d'investigacions de màrqueting polític que giren a l'entorn de recerques empíriques sobre el comportament electoral, i/o sobre les actituds, els coneixements i les valoracions respecte del sistema polític,

susceptibles d'explicar les distintes pràctiques dels ciutadans respecte d'aquest. Unes pràctiques, entre les quals, i no per casualitat, la participació institucional i la credibilitat del propi sistema que pot fonamentar-la són les preocupacions recurrents. Recerques empíriques que, d'ençà d'Almond i Verba, també s'anomenen recerques sobre la "cultura política", definida, segons els preceptes del pare fundador del concepte (4), com al conjunt de comportaments i actituds mesurables dels ciutadans respecte del propi sistema polític.

Si bé sembla clar que l'origen de les recerques sobre comportament electoral pot ser tan antic com l'aparició de les primeres eleccions, no cal oblidar que la seva rellevància té molt a veure amb la generalització del sufragi universal. D'ençà de l'obra pionera sobre les motivacions de vot de P. Lazarsfeld, "The People's Choice", arran de les eleccions presidencials del 1940 a Estats Units, van proliferar els "experts electorals". A partir d'aquesta obra, citant a T. Caplow, *"la moda de les enquestes de sociologia política es va estendre ràpidament i, des d'aleshores, han aparegut centenars d'estudis que analitzen els factors determinants del resultat de les eleccions en tots els països democràtics"*(5), aquestes recerques han estat realitzades per multinacionals, instituts d'opinió i departaments d'universitat, sense comptar amb els propis centres de recerca dels governs.

Així, per guanyar unes eleccions s'ha fet més necessari disposar de la informació "pertinent" respecte dels votants. Aquesta "utilitat" i els beneficis que aporten és allò que ha possibilitat tant el seu desenvolupament, com la mena de línies epistemològiques sobre les quals es fonamenten aquests estudis dels "experts electorals".

La preocupació fonamental d'aquesta mena d'estudis és la recerca i acumulació de dades susceptibles de poder establir unes regularitats estadístiques entre, per una banda, el vot i la participació institucional i, per l'altra, un cert nombre de propietats lligades al vot, i sobretot les característiques socials dels electors vinculades a les distintes opcions electorals. Per contra, sembla preocupar bastant menys l'aprofundir en el perquè es donen aquesta mena de relacions, és a dir, tot allò que, en termes d'estructura, història i biografia, és susceptible d'intervenir per explicar tant les pròpies regularitats estadístiques com els efectes que tenen en la consolidació i la legitimació d'unes determinades relacions de poder.

Aquests estudis tenen una concepció de la sociologia més pròxima a una tècnica d'actuació social, una sociologia presidida per la voluntat d'intervenció i gestió, d'acord amb el principi del "savoir, pour percevoir, pour pouvoir", on allò que compte no és tant una voluntat de comprendre per ella mateixa, de saber que hi ha al darrera del que apareix com a "realitat", sinó més aviat allò que val és observar i mesurar el que es veu. Una perspectiva més pròxima a l'enginyeria social fonamentada en un coneixement científic que només es pot produir des de l'acumulació de dades, entenent-les com el que es veu, es pot comptar i mesurar. Una concepció que, seguint la línia de la ciència social "empírica" importada dels EUA, amb Lazarsfeld al davant, creu en la necessitat de la mesura quantitativa dels comportaments humans, i, en aquest sentit, postula que només l'acumulació de dades pot aportar un avenç en el coneixement i pot permetre generalitzacions empíriques, defugint i contestant, per manca d'utilitat, tot tipus de perspectiva sociològica reflexiva i crítica.

De què serveix saber perquè els electors es decideixen per partits de dreta o d'esquerra, o, fins i tot, què entenen per aquests conceptes de dreta i/o d'esquerra? En determinades circumstàncies i quan es donen un seguit de característiques, el que compte és que es vota per la dreta o per l'esquerra, i quan més dades ho confirmen, més s'estarà en situació d'establir lleis. I, per tant, més en situació de "saber" que sempre que es donin aquestes condicions això és produirà, i si no hi són només es tracta de fomentar-les.

La "utilitat" és evident amb un gran interès per tota mena de poder social, econòmic o polític. És una "sociologia" necessària com a eina per aconseguir massa sovint uns objectius de dominació i de control social.

Alhora, però, caldria preguntar-se si aquesta és la mena de sociologia "necessària" per entendre el que passa realment en les nostres societats contemporànies o si es contradeix amb els imperatius propis del coneixement científic, el qual s'hauria de caracteritzar per la vigilància epistemològica i la ruptura amb el món del sentit comú. El problema no és només la mena de filosofia de la ciència i les propostes metodològiques conseqüents -basades en la quantificació, la mesura i l'estadística-, sinó, i com deia ja deia W.Mills el 1959(6), en general són investigacions que basant-se en la "dada" com a font de coneixement renuncien a les consideracions d'ordre metodològic i d'ordre teòric que haurien de ser pròpies de qualsevol recerca de les ciències socials. Tot i que utilitzen grans concepcions generals per formular problemes estructurals o psicològics, aquestes concepcions ni s'expliciten ni es verifiquen. Per una banda, els factors estructurals i històrics als quals fan referència

ultrapassen el nivell d'allò que és possible obtenir pel mateix procediment de recollida de dades, per l'altra, el més significatiu de tot és que no s'ha partit de cap d'aquests conceptes d'estructura o de psicologia per dissenyar la recerca i preparar la recollida de les "dades". Amb el resultat que s'utilitzen les estadístiques per il·lustrar qüestions generals, i les qüestions generals per comentar les estadístiques, adaptant les grans qüestions a les xifres i presentant les xifres adaptades a les qüestions generals.

Unes "dades", doncs, que ben sovint van mancades d'una construcció teòrica prèvia, i parteixen d'uns implícits metodològics sospitosos. Com assenyalava J.Estruch(7), en un article recent, *"s'aparenta que mesurar és sinònim de conèixer, i descriure de comprendre. Quan per conèixer cal anar més enllà de la simple mesura, de la mateixa manera que la comprensió és quelcom més que una pura descripció". Darrera d'aquestes falses equivalències s'hi amaga, continua dient Joan Estruch, un doble postulat que no s'explicita: "D'una banda el postulat (...), segons el qual l'investigador és un observador neutre, la intervenció del qual no té cap influència sobre els resultats de l'observació (...). I, en segon lloc, el postulat segons el qual la realitat en ser observada (...) parla, es mostra, es revela tal com és; quan de fet és sempre l'observador el qui fa parlar la realitat, a partir dels seus interrogants i en funció d'aquests interrogants". Finalment, conclou Joan Estruch, "quan no es vol reconèixer aquesta problemàtica i es continua aparentant que mesurar és conèixer, i, que descriure és comprendre, hom sol desembocar en la trampa -deliberada o inconscient- de pretendre reflectir una determinada realitat quan allò que s'està fent és crear realitat"(7).*

Més enllà de la seva utilitat i d'erigir-se bàsicament com una ciència per a l'acció, la gran qüestió és saber fins a quin punt és útil per produir un coneixement que permeti comprendre en profunditat els mecanismes a partir dels quals les societats mantenen, produeixen i reproduïxen unes determinades relacions de poder, entre els quals hi hauria el paper de les definicions que de la realitat se'n fan a partir d'aquestes investigacions. Perquè, com deia P.Champagne(8), una ciència social sotmesa als seus imperatius científics hauria de començar per preguntar-se quins són els mecanismes a partir dels quals existeixen unes determinades classificacions respecte dels propis món social i polític, i quins són tant els principis de producció com els efectes d'imposició com a legítims.

En el fons, com assenyala Pierre Bourdieu, "*demanar a la sociologia que serveixi per alguna cosa, és sempre una manera de demanar-li que serveixi al poder. Quan en realitat la seva funció científica consisteix en comprendre el món social, dominat pel poder. Es tracta d'una operació que socialment no és neutra i que exerceix, sens dubte, una funció social. Entre d'altres raons, perquè no hi ha cap poder que no degui una part, i no pas minsa, de la seva eficàcia al desconeixement general dels mecanismes en els quals es fonamenta*"(9).

Una sociologia d'aquesta mena, en què la seva utilitat profunda rau precisament en la seva no-utilitat immediata, en el seu no deixar-se utilitzar, manipular o instrumentalitzar, és una sociologia que molesta, que destorba i que inseguritza. Resulta molesta, com feien notar Joan Estruch i Salvador Cardús, "*perquè en relativitzar les institucions i llur legitimació, i en posar en manifest*

l'existència d'uns interessos, (...) posa en qüestió les definicions i les interpretacions "oficials" de la realitat. Destorba perquè obliga a problematitzar - és a dir, a replantejar-se com a problemes- allò que aquestes mateixes definicions i interpretacions oficials procuren fer veure que està resolt, és a dir, miren justament de des-problematitzar. I per tant inseguritza: inseguritza, perquè davant aquella mena d'afirmacions que tenen com a finalitat primera la de constituir-se en evidències, d'aparentar ésser l'expressió de quelcom que tothom comparteix, "naturalment", hi posa incomodíssims interrogants".(10)

3. La sociologia electoral. Pressupòsits, dades, interpretacions.

Els anàlisis electorals tenen com a objecte d'estudi el comportament electoral, el vot per una o altra candidatura, entès com una resposta del cos electoral enfront d'unes propostes polítiques que se li plantegen.

De tota manera, el fet que aquestes hi siguin no implica que almenys per una bona part dels electors sigui el coneixement de programes i idearis el que hi ha fonamentalment en una opció de vot. Com tampoc cal pressuposar que perquè es tracti d'eleccions democràtiques, allò que es recull a través del vot sigui un reflex d'una voluntat lliure i sobirana de participar efectivament en el joc polític i d'elegir aquells representants més pròxims a la pròpia ideologia.

Potser sigui així per a alguns segments de l'electorat, els més polititzats o informats, o els que tenen un interès objectiu en aquesta participació. Cal convenir, però, que una bona part de l'electorat no disposa ni d'uns coneixements ni d'unes informacions que li permetin dominar els codis

d'interpretació del món polític, ni l'interès per la política és el que el porta a participar.

A partir d'una única dada, sembla agosarat mesurar del comportament polític -l'abstenció o la tria per una o altra opció política- tant aquest donat-per-suposat interès des del qual s'emet el vot com la mena de competència política suposada que s'acostuma a fer extensible al cos electoral.

Una cosa és descriure i comptabilitzar el nombre de vots per cada opció, el nombre d'abstencionistes i la seva variabilitat en l'espai i en el temps, i una altra atribuir a aquests vots una determinada significació, no deduïda de les dades sinó dels esquemes i les classificacions a partir dels quals els analistes, els experts i els professionals les llegeixen.

En resum, l'efecte de concens -de l'acord respecte de les propostes plantejades- no és res més que el resultat de la interpretació d'uns vots feta a partir d'agregacions i percentatges que són re-apropiats i transmutats dotant-los d'una mateixa significació.

Després d'unes eleccions sembla que cada vot obtingut es consideri com una aprovació dels principis fonamentals del seu beneficiari. Els electors del PSC/PSOE esdevenen, matís important, electors socialistes, els del PSUC comunistes, els de CiU nacionalistes... Les mateixes meses electorals són socialistes, comunistes o nacionalistes. Els vots -polisèmia còmoda- són vots de dreta, d'esquerra, de centre, de centre-esquerra o d'extrema-esquerra. Un

electorat d'esquerra, un de centrista, un de nacionalista conservador i un de dreta. Quan una llista d'esquerra obté la majoria en unes eleccions municipals és una ciutat o poble que canvia o passa a l'esquerra, que s'inclina cap a l'esquerra o que es consolida com d'esquerra. Si els socialistes guanyen vots en la Catalunya interior és perquè els electors es replantegen el projecte que se'ls hi ofereix. Si a la ciutat de Barcelona CiU va consolidant la seva presència és perquè cada vegada més els electors donen prioritat al projecte nacionalista en detriment del model de societat. Tot depèn de qui en faci les interpretacions, però hi ha una constant, el que es vehicula és la imatge d'uns electors que quan voten ho fan per donar suport als plantejaments polítics de les distintes candidatures i es dóna per suposat que tots els vots tenen la mateixa significació.

Com assenyala D.Gaxie(11), el que cal veure és que el resultat només pren significació a partir de l'anàlisi que se'n fa, i que el veredictes electoral només existeix realment quan els adversaris n'han elucidat la tendència general i n'han imposat la legitimitat de la seva interpretació. Una aritmètica, però, que té les seves regles, una lògica que fa que tot vot s'analitzi com la manifestació d'una opinió política i que l'expressió d'una preferència per un candidat o per un partit sigui l'indicador d'un consentiment donat a les seves posicions. Més enllà de si el vot és o no el reflex d'una opinió política, tot passa com si ho fos, i del que cal adonar-se és que és a través de les lluites per la interpretació dels resultats que s'efectua la transmutació de les decisions de cada elector en una opinió política.

Continuant amb la lògica de la sociologia electoral, els principis i els

pressupòsits implícits -no per això omnipresents i recurrents en la interpretació de les dades- són els que identifiquen en cada vot l'expressió d'una voluntat política.

Com continua assenyalant D.Gaxie, *"tot passa com si els electors haguessin votat dues vegades. Una primera vegada a partir dels seus propis criteris d'elecció, els quals són de fet extraordinàriament variables i que en molt casos tenen ben poc a veure amb la lògica política que se'ls hi atribueix. Una segona vegada, en el moment de la interpretació dels resultats, quan els polítics i els experts acreditats donen un sentit polític a les xifres globals tot atribuint una voluntat política homogènia a cadascun dels electors. Una elecció està constituïda per milions de decisions particulars, que obeeixen en molt casos als imperatius de la conjuntura política, però també a condicionants com l'edat, el sexe, la posició social, el nivell d'instrucció, la situació familiar, la història personal o, a l'atzar d'interpelacions diverses, com a producte d'amistats, o criteris d'avaluació ben particulars o a la fantasia de cadascú. El que passa però és que aquestes decisions particulars s'anulen i d'alguna manera s'homogeneïtzen a través del treball simbòlic dels homes polítics i dels experts, els quals, més enllà dels mecanismes que intervenen en una decisió electoral, ho interpreten com a respostes universalment polítiques a les preguntes polítiques objectivament plantejades a través de les campanyes electorals o reelaborades a posteriori". (12)*

3.1. De les dades a les interpretacions, o els pressupòsits inherents a la lectura que se'n fa.

La gran fiabilitat de les dades electorals -obtingudes regularment i per tot el cens- és el que permet a analistes i experts afirmar que la sociologia electoral és una de les branques de la sociologia que permet més els càlculs matemàtics i aprofundir en la recerca de models explicatius. Segur que si es compara amb altres tècniques de recollida de dades que permeten treballar quantitativament, hi ha més fiabilitat gràcies al fet que el recompte no es fa a partir de mostres representatives. El problema, és saber si la fiabilitat depèn de la finesa en el recompte o si rau en alguna cosa més. Parlar de fiabilitat i validesa d'unes dades està en funció de la seva capacitat de mesurar allò que hom s'ha plantejat. En aquest sentit, cal preguntar-se -quan a partir del vot es fa l'equivalència amb vots socialistes, comunistes o nacionalistes- si el vot és un indicador suficient per mesurar els diferents tipus de tendències polítiques que s'atribueix a la gent pel fet de decidir-se per una o altra candidatura.

Sovint la fiabilitat del recompte amaga i encobreix la manca de construcció teòrica de les dades, és a dir, un plantejament més acurat de fins a quin punt i en quines condicions les pràctiques socials, en aquest cas el comportament electoral, poden ser o no uns indicadors d'allò que es vol mesurar. Només en aquestes condicions, la creença en la seva fiabilitat pot ser una creença fonamentada en alguns implícits: oblidar que es tracta d'un tipus de dades sotmeses a reptes polítics, cobejades i induïdes per tots els mitjans a l'abast; o, més important, oblidar que les dades electorals que s'analitzen ni han

estat construïdes pels investigadors ni per la finalitat de la recerca.

3.1.1. El vot, reflex d'una voluntat sobirana o indicador d'una voluntat domesticada.

Un dels implícits que sembla regir les interpretacions del comportament electoral és la creença en el postulat democràtic de la voluntat lliure i sobirana que en presideix l'emissió. Aquest és un principi que hi ha al darrera de la mena de lectura que se'n fa com a expressió de suport de la candidatura que cadascú elegeix. Si alguna cosa fonamenta les eleccions democràtiques és el fet de contemplar-les com el mecanisme que permet i possibilita per igual expressar-se lliurement i elegir aquells representants que al propi parer són susceptibles d'una millor representació.

De la creença que la democràcia és el govern del poble en resta com a mínim que pels ciutadans el fet que les eleccions són l'oportunitat de: aprovar o sancionar l'acció de govern; pronunciar-se sobre els grans problemes polítics; poder influir i tenir alguna cosa a dir en les decisions que s'hauran de prendre durant la legislatura; controlar els seus governants; exercir un cert poder decidint, a partir de l'expressió de les preferències, quins són els governants que volen. No es qüestiona que cada poble té el govern que ha escollit i que els governants són el resultat de la voluntat popular.

El fet que en l'estructuració del sistema polític sigui el gruix de vots per cada candidatura el que decideixi les majories i minories i, per tant, la relació de

forces polítiques en cada legislatura, no hauria d'implicar que el producte d'aquesta tan donada-per-descomptat voluntat d'intervenció, ni tampoc allò que porti els ciutadans a les urnes, sigui l'interès i les ganes de pronunciar-se respecte de problemàtiques i reptes polítics que se'ls hi han plantejat en el decurs de la campanya electoral.

Ja que del vot del ciutadà en depèn el poder que tots els que competeixen voldrien assolir, caldria contemplar el context en què es produeix la pràctica electoral com un dels elements susceptibles de condicionar-lo. Com assenyalava G.Mosca (13), potser seria hora de tergiversar el discurs dominant de la teoria democràtica i pensar, dir en veu alta, que la realitat d'unes eleccions no és que els electors elegeixin els seus representants, sinó que els diputats són els qui es fan elegir pel cos electoral. Tenir això present pot qüestionar l'espontaneïtat i la voluntat sobirana dels electors i així es donaria una altra lectura a les dades electorals.

Si es fa l'analogia amb la tècnica de les enquestes, una de les premisses per considerar una dada com a fiable i vàlida rau en allò tan elemental de crear les condicions necessàries perquè la resposta no estigui influenciada per cap element exterior. De fet quan s'interpreten les dades es postula aquesta sinceritat i espontaneïtat que les ha presidit, però no sempre s'aconsegueix. Una de les distorsions habituals és la dificultat de prescindir de la situació artificial caracteritzada per un sistema d'interrelacions complexes que condicionen la possible resposta, això fa dir a molts sociòlegs que més que respostes allò que se n'obté són artificis produïts per la situació d'enquesta. I si això és així per aquest tipus de respostes, ¿No s'hauria de tenir més present per la resposta

electoral, la qual no només és produïda en una situació artificial, sinó que és induïda amb tots els mitjans a l'abast d'aquells que hi tenen interessos ben clars en què es produeixi?

Postular aquesta voluntat lliure i sobirana, extensiva a tot el cos electoral que hi participa, és oblidar els interessos i mecanismes que promouen la mobilització electoral. És oblidar que allò que caracteritza fonamentalment unes eleccions no és altra cosa que la situació de competició en què es troben les distintes forces polítiques per obtenir el poder, el qual només pot adquirir-se a través de la mobilització electoral i de la conquesta d'un major nombre de vots. En funció d'aquest objectiu prioritari, els professionals de la política esmercen tota mena de recursos i mitjans.

Cal no oblidar, però, com assenyala Michel Offerlé(14), que la condició primera per fer-se amb els vots és que hi hagin electors, és a dir, que hi hagi un públic disposat a acordar un interès -diferencial- a la competició política dels professionals. Això que sembla tan obvi no ho és, en realitat els electors estan objectivament exclosos tant del debat polític com de la participació efectiva en la competició per fer-se amb el poder. Abocats al paper bàsic d'espectadors enfront de la política, cal, en primer lloc, despertar-los un interès capaç d'"arrossegar-los" fins a les urnes.

Tampoc cal pressuposar que l'interès per la competició sigui quelcom donat i connatural, sinó que, contra la creença dominant, cal contemplar-lo com el producte d'un llarg treball d'inculcació i d'invenió del ciutadà. Sovint en l'anàlisi d'un esdeveniment electoral i de tot allò que en condiciona la mobilització, s'oblida

que la història del sufragi universal és el procés de com els distints grups amb possibilitats objectives de competir pel poder polític l'han pogut "domesticar", controlar i utilitzar a favor seu. La història, en definitiva, de com les èlites han fet creïble la participació i han convençut als electors perquè votin. Com assenyala A. Hirschmann(15), la institucionalització del sufragi universal significa una organització controlada i una restricció en la participació efectiva per part dels ciutadans, alhora que un segrest en l'expressió dels seus interessos i opinions (quan hi són).

Realment el que es juga en unes eleccions -instrument de pacificació de la lluita per l'obtenció del poder polític- és exterior al gruix de ciutadans, i també que en els sistemes democràtics el combat tan sols es guanya amb la intervenció dels ciutadans. Així és com s'han establert en els règims democràtics unes regles de joc per l'obtenció del poder, basades necessàriament en aconseguir vots estimulants la demanda a través d'una oferta de béns, amb variacions segons les característiques del mercat i segons cada moment històric. Com assenyala M. Offerlé(16), en els inicis aquests béns podien ser més concrets quan l'elecció del notable de torn tenia lloc en un context de relacions més personals, mentre que en la mesura que la mateixa organització política, econòmica i social s'ha anat transformant aquests han esdevingut més abstractes. A grans trets, la història del sufragi universal és la d'un procés de com recuperar el poder, de com trobar els mitjans més adients per fer-se elegir, de com aconseguir electors, de com ser capaç -tot inculcant el deure cívic i l'hàbit d'anar a votar- d'oferir alguna cosa susceptible d'interessar als receptors potencials, a canvi de la qual obtenir-ne els beneficis esperats.

No s'ha de pressuposar, però, que les eleccions siguin només una pura i simple submissió a les demandes del mercat, ni tampoc una cínica manipulació dels electors. La mateixa competició electoral ha contribuït, a través de diversos plantejaments, a crear interessos i representacions simbòliques de la realitat, i a imposar en el ciutadà la imatge del deure cívic de participar en les conteses electorals. Però el que interessa remarcar és que, donada la realitat objectiva en la qual s'emmarquen les eleccions -l'entremat complex d'interessos divergents caracteritzadors junt amb l'imperatiu ja esmentat de conquistar el mercat sigui com sigui-, sota l'aparença d'una voluntat lliure i sobirana s'hi amaga una voluntat "conduïda" i "reconduïda", almenys per una bona part dels ciutadans. Aquests van a les urnes per complir amb un deure cívic, tot fent de necessitat virtut, esdevenint els comicis més un ritual litúrgic que no una manifestació d'entusiasme i d'interès per la tria que s'ha escollit.

3.1.2. Els efectes del peculiar procediment de recollida de les dades en el segrest de la paraula.

Més enllà dels condicionants externs -polítics, socials i de tota mena- que intervenen en l'acte de votar, caldria fer algunes observacions més respecte de suposar el vot com a expressió d'una opinió o d'un assentiment vers els plantejaments polítics formulats per les diferents empreses polítiques a la palestra.

Si s'interpreta el vot com a socialista, comunista o nacionalista, s'està pressuposant que els resultats electorals són una resposta als idearis i els

programes que presenten les distintes candidatures. I pressuposar això, ja siguin aquests idearis els que conformen la seva fonamentació i raó de ser, ja siguin les propostes concretes que es formulen en la campanya electoral, com a conseqüència de la seva ideologia bàsica, que objectivament es vehiculen de la propaganda adreçada als electors, és partir com a mínim d'alguns implícits i postulats .

El primer d'aquests supòsits és pensar que tots els vots són respostes polítiques fetes a partir d'una comprensió del què es presenta i, en conseqüència, que tots valen igual i que tenen la mateixa significació. El segon és pressuposar que tothom comprèn d'igual manera les categories polítiques i els conceptes utilitzats pels polítics, és a dir, les categories dominants i hegemòniques que organitzen la percepció del món polític tenen un contingut unívoc, universalment conegut i re-conegut.

El que es fa a partir del vot és aplicar a tothom un sistema de classificació vigent en el món polític, un sistema la utilitat del qual rau en la funcionalitat que té per a les forces polítiques el diferenciar i distingir a l'interior de l'espai social l'especificitat del camp polític. Com assenyala Patrick Champagne(17), el món polític no és copçat per tothom a partir de les categories de percepció pròpies de la política i, també, pot haver-hi percepcions polítiques que s'expressin a partir dels termes i paraules vigents entre els professionals de la política. Així s'oblida de relacionar el discurs de la gent amb les estructures mentals a través de les quals la política és copçada. Des de la ciència política, per familiaritat o perquè sembla natural entre els iniciats, s'atribueix a tothom els propis esquemes de pensament.

s'atribueix a tothom els propis esquemes de pensament.

Si es fa una analogia amb les enquestes d'opinió, l'efecte de consens -o suport explícit respecte de les distintes preguntes o problemàtiques plantejades als enquestats-, com ja assenyalava Bourdieu(18) als anys seixanta, no és altra cosa que un artifici creat per la mateixa forma d'obtenir i analitzar les respostes. Aquest efecte sorgeix com a producte de posar la mateixa pregunta a mostres d'individus socialment heterogenis, d'obtenir les respostes mitjançant procediments peculiars a la mateixa tècnica d'enquesta i d'addicionar-les partint d'alguns implícits improvats i ben lluny de ser verificats empíricament.

A les respostes així obtingudes se'ls atribuirà una significació d'acord amb els esquemes i la lògica analítica dels investigadors, els implícits dels quals són: tothom té una opinió; la gent es planteja o s'ha plantejat alguna vegada la pregunta formulada; i, totes les respostes, almenys des del punt de vista social, tenen el mateix pes.

Unes observacions que semblen del tot pertinents quan són aplicades a la mena d'anàlisi i interpretacions que es fan dels resultats electorals. D'acord amb Pierre Bourdieu (19), els estudis electorals constitueixen una situació límit del que succeeix en l'anàlisi dels resultats d'una enquesta d'opinió, i que més que mesurar l'opinió contribueixen a "fabricar-la" i a erigir-la com a tal tot segrestant la paraula dels electors i reemplaçant-la per un artifici creat.

Els instruments de recollida de dades no són mai neutres del tot, ja que

sempre acaben condicionant els resultats obtinguts. El problema, però, no rau en aquesta falsa neutralitat sinó en l'anàlisi de la seva pertinença, és a dir, fins a quin punt són útils i serveixen per mesurar allò que es vol mesurar. I quan el que es vol mesurar és l'opinió política, cal plantejar-se si és possible o no copsar-la a partir del simple fet d'emetre un vot, sense fer cas de la informació que la gent tingui sobre les candidatures presentades. Si s'oblida el sentit de les problemàtiques que es plantegen en unes eleccions, sembla agosarat assimilar l'acord final, anomenat consens, a unes respostes monosil·làbiques.

No hi ha dubte que opinar és quelcom més que posar una creueta o triar una butlleta de vot. Opinar no és respondre amb monosíl·labs a preguntes preestablertes i immodificables. Opinar és tenir dret a matisar, a relativitzar, fins i tot a contradir-se o a callar. L'opinió només té sentit com a tal si fa referència al marc més ampli del diàleg -ja sigui aquest real (conversa entre diverses persones) o hipotètic (és a dir, amb les condicions que possibilitin, tard o d'hora, la rèplica i la contrarrèplica).

Quan des de la sociologia s'adrecen crítiques a les tècniques d'enquesta, com a procediment de recollida d'opinions, s'assenyala que una de les principals distorsions prové del procediment amb què aquestes s'obtenen. Allò que recull com a opinió dels ciutadans és el producte d'integracions massives d'unies respostes que caldria veure com i a què responen. Això també és aplicable a la resposta electoral.

Respecte del què es respon, les possibilitats de resposta estan limitades a les alternatives previstes per l'investigador, que a vegades fa propostes que no

tenen cap mena de realitat per la persona interrogada o que aquesta les formularia d'una altra manera. Un questionari no pot recullir en les respostes de la gent tot el que les contextualitza i les fa interessants (exclamacions, gesticulacions, comentaris que puguin acompanyar les respostes, prudències i vergonyes que es demostren al voltant de determinats temes, to de veu i grau de seguretat amb què es respon, opinions difícils d'encaixar en les categories de l'enquesta,...).

En segon lloc, i respecte del com es respon, en els qüestionaris, en els quals ni la formulació de les preguntes ni l'ordre d'aquestes són independents de les respostes recollides, l'enquestat només pot manifestar-se amb un sí o un no, un més aviat d'acord o un més aviat amb desacord o no respondre. De tota manera en les enquestes es mira que les no respostes siguin mínimes o passin a aquella alternativa, ambigua i poc compromesa, dels "sense opinió".

Al marge que les preguntes tinguin o no alguna mena de realitat per la gent -de si estan en condicions de respondre-les, de tenir-hi opinió o de comprendre-les amb el sentit que els hi dóna l'investigador, de si han respost sincerament o no,...-, el que es vendrà com a opinió d'un col·lectiu és el resultat d'una manera de recollir i de tractar les respostes. Perquè una vegada emesa la creueta, l'enquestat desapareix, i allò que en resta és una agregació en forma de percentatges als quals l'analista els donarà un significat segons la seva intencionalitat en el moment de plantejar-les.

I si això és d'aquesta manera per la tècnica de l'enquesta, ¿Es poden plantejar uns problemes semblants en la recollida de les dades d'unes eleccions, encara que aquestes representin a tot el cens? La fiabilitat, com s'ha dit abans,

no es troba només en l'exhaustivitat del recompte, sinó en la mesura correcta del que es pretén mesurar.

Si es contempléssin els biaixos que provenen de les tècniques de recollida i tractament de les dades, es podria afirmar, com ho diu P.Champagne(20), que en unes eleccions més que descriure quina és l'opinió i el grau d'acord que els electors manifesten respecte de les distintes propostes electorals, el que es fa realment és fabricar-la, erigir-la com a tal i substituir-la. El fet d'escollir una butlleta o una altra no expressa l'opinió de l'elector.

Malgrat que l'acte d'anar a votar sigui molt menys voluntari que el de respondre a una enquesta, fent referència al què i com es respon presenta els mateixos inconvenients que s'han assenyalat per la tècnica d'enquesta.

Respecte del què es respon s'observa que les alternatives possibles de resposta vénen fixades i tenen poques opcions, ja que quan es va a votar la tria fonamental està feta prèviament, i el que s'ofereix més que una extensa carta de possibilitats acostuma a ser un menú bastant estricte i de dubtable realitat pels votants. Només pels polítics i per aquells que participen activament en el camp polític es fa objectiva la realitat d'unes eleccions. No obstant el que pugui semblar per l'efecte de la situació de campanya i de propaganda en les quals es desenvolupen unes eleccions -temps intens on es procura per tots els mitjans que la gent parli i es preocupi de la política i dels polítics-, la política no forma part de les prioritats ni del món proper de molta gent. Sinó que es contempla com un món llunyà, un cau particular on el que està en joc són els interessos de domini dels polítics, un joc necessari en el qual hom n'està exclòs i relegat al

paper d'espectador, i no com un terreny de joc neutral on s'organitza la vida col·lectiva d'un poble.

Per alguns aquesta manca de realitat pot ser tan important que ni la millor de les campanyes electorals aconseguixi fer-los anar a votar. Per d'altres, que entenen el vot com un valor d'ús, la tria es farà segons si el que se'ls hi ofereix respon a les seves preocupacions. Solament per la minoria que roman sempre polititzada, les propostes que se'ls hi fan són susceptibles de tenir alguna realitat, són els únics que poden donar una resposta raonada perquè la pregunta està formulada amb els mateixos codis d'interpretació del món polític que ells dominen.

En relació al com es respon, l'elecció d'una butlleta impossibilita els matisos de la opinió que expressi el grau de suport a una candidatura. En una consulta electoral s'hi formula una única pregunta de tipus sincrètic i global, com "està a favor de tal o qual candidatura", enfront de la que només hi ha una possibilitat de resposta. Fins i tot per aquells electors més polititzats és ben difícil poder matisar, amb una sola oportunitat i una única resposta, l'expressió d'aquells aspectes de la pràctica política i dels plantejaments ideològics o programàtics respecte dels quals s'hi està d'acord. És a dir, segons es pot deduir dels estudis fets, no tothom té prou informació per situar políticament tot allò que se li planteja.

Si en el qüestionari les respostes preveuen la gradualitat de l'acord, per formular adequadament tot allò que implica una pregunta electoral caldrien un bon munt de preguntes abans d'afirmar a què dona suport la gent i quins són

aquells aspectes que han influït en la decisió impossibles de reduir a una única pregunta.

3.1.3. L'implícit del vot com a expressió d'una resposta política.

El comportament electoral en qualsevol dels seus dos aspectes - l'abstenció o la tria- per ser analitzat com una resposta política no hauria de perdre de vista fins a quin punt és legítim i pertinent de considerar-lo així.

L'estudiós de l'abstenció i de les condicions de la mobilització política, Alain Lancelot, es plantejava recentment (21), en uns termes semblants als de M.Orffelé(22), que potser ja seria hora de de plantejar-se què hi ha de polític en una resposta electoral.

Contemplar totes i cadascuna de les respostes electorals com a respostes polítiques, i atribuir-los-hi un significat únic és partir, com assenyala P.Bourdieu(23), de la creença implícita que qualsevol resposta electoral expressa un judici polític a partir de principis polítics, alhora que implica postular que tothom està igualment capacitat per poder fer-ho.

El problema no és que la majoria de la gent tingui o no opinions polítiques, sinó que pugui pronunciar-se respecte de de temes, reptes i problemàtiques tal i com els hi són plantejats. Hi han moltes opinions polítiques, sobre els polítics i la pràctica política, que mai emergeixen a la llum pública perquè no pertanyen a la mena de llenguatge i categories usuals de la gent ni s'ocupen del que els preocupa. Sinó que sovint se'ls hi demana de

pronunciar-se respecte d'allò que preocupa a la classe política i amb el mateix llenguatge que aquesta utilitza, pressuposant que tothom té un mateix grau de preocupació i una mateixa capacitat de plantejar-se, formular-se, entendre i copsar aquelles problemàtiques i categories de percepció d'ús habitual entre experts i professionals de la política.

problemàtiques o pràctiques polítiques concretes cal contemplar en primer lloc d'on prové aquest acord i en quines condicions es produeix.

a) El camp polític: un camp de producció ideològica que marca els límits d'allò que és polític.

El primer element a considerar és que més que un acord per part de la població, el que prèviament es dona són unes problemàtiques plantejades per un cos de professionals de la política que són els que monopolitzen la producció de discursos polítics. Els quals obeeixen a uns objectius i a una lògica pròpia que només té sentit a l'interior del camp polític.

El camp polític, assenyala Bourdieu(24), és un espai social que funciona amb una lògica pròpia i de forma relativament autònoma, configurat per un tipus de relacions concurrencials específiques, a l'interior del qual un nombre reduït d'agents especialitzats, els professionals de la política, monopolitzen la lluita pel poder, competint per tal de conquerir-lo i d'exercir-lo.

Des de sempre la conquesta del poder ha estat un afer de minories i

l'Estat modern, fonamentat en una divisió del treball, i l'especificitat de la conquesta del poder polític, reglamentat a través d'una competició pacífica basada en el credo democràtic i instituïda a partir de les eleccions, ha donat lloc a l'aparició d'un nou personal especialitzat, els homes polítics, i a l'emergència d'aquest nou camp de relacions i d'interessos amb unes característiques peculiars.

Exceptuant les situacions de crisi, el combat polític es duu a terme i es guanya amb discursos, és a dir, amb paraules. D'aquesta manera la lluita pel poder és intentar imposar i fer creïble una determinada visió i prerepresentació de la realitat, esdevenint la política una activitat simbòlica. Una activitat, però, que demana d'una competència social i tècnica especial, l'aprenentatge d'un corpus teòric especialitzat, un domini del llenguatge, de la dialèctica i de la retòrica polítiques. L'objectiu d'aquest combat és imposar-se als contrincants i convèncer els profans. Aprofundir en les condicions socials que permeten adquirir aquesta competència tècnica, aquest "savoir faire et savoir dire", seria d'alguna manera penetrar en tot allò que fa de la política una activitat reservada a una minoria, i en tot el que impedeix de fet la participació efectiva i real de la majoria dels ciutadans en aquesta lluita pel poder polític.

El que importa observar és que el reemplaçament de les armes per l'oratòria i del combat de tropes pel combat electoral ha donat lloc a un tipus de professional molt especialitzat amb un llenguatge polític específic i amb unes problemàtiques que es troben imposades i que constitueixen els reptes a l'entorn dels quals es desenvolupa la lluita pel poder. Aquest és estrany a la majoria dels ciutadans ja que s'expressa en uns termes, continguts i intencions que escapen a

tots aquells que no en formen part. Els polítics, però, obtenen la legitimitat per actuar en erigir-se com a representants del poble i decideixen d'aquesta manera tot allò que és pensable políticament. D'aquesta manera, a l'interior del camp polític, els que hi participen i els que en formen part produeixen, en competició, uns productes polítics: problemes, programes, anàlisis, comentaris, conceptes, esdeveniments..., uns productes, però, que tenen algunes particularitats.

En primer lloc, tenen la particularitat de constituir el que és conjunturalment pensable en política i, en segon lloc, acostumen a ser problemàtiques esotèriques, inaccessibles al comú de la gent, sense referent en l'experiència dels ciutadans. El mateix llenguatge en el qual s'expressen acostuma a ser patrimoni d'unes minories i que s'allunya de la gent quant més desposseïda es troba de capital cultural i de mitjans i recursos que permetin el domini de la interpretació. A més, la intenció i el sentit dels missatges, els discursos i les problemàtiques escapen a tots aquells que no participen en la seva producció, perquè el que es diu i el com es diu està sempre en funció de la posició ocupada en un espai de relacions que en determinen les possibilitats d'acció i d'expressió. Des de la perspectiva sociològica, tot discurs és un ajust entre un interès expressiu i una censura constituïda per l'estructura del camp, a l'interior del qual es dona l'expressió, això també es pot aplicar al discurs polític. Per un profà és ben difícil entendre els canvis en els discursos i les preses de posició política -com, per exemple, del D. Manuel Fraga del 78 deia: "Espanya és una sola nació perquè per a mi no hi han nacionalitats", al D.Manuel del 91: "Des del moment en què compartim una mateixa cultura, no sé perquè no podem parlar d'una nació gallega"-, si no és tenint present que tota intenció política només es pot constituir en un moment determinat del joc polític

i a l'interior d'un sistema de relacions socials entre el conjunt d'agents que participen en la lluita pel poder polític i que són les que condicionen les preses de posició política i els seus canvis.

Això val tant pels discursos conjunturals com per entendre els canvis de contingut en aquelles categories bàsiques de percepció i classificació del món polític. Una anàlisi històrica dels conceptes de "dreta" i "esquerra" mostren com han variat i canviat de contingut, el que era patrimoni de la dreta ho és ara de l'esquerra, com assenyala P.Bourdieu,(25). La lògica de producció de les idees està sempre supeditada a la lògica de la conquesta del poder. Aquesta té lloc en un espai de relacions complexes, on el que es diu és sempre allò que s'espera que es digui, per no provocar discursos contraproductius i poder així dirigir-los vers l'ampli ventall d'anònims. Dins d'aquest espai relacional, segueix dient Bourdieu, és menys important renunciar a les essències, als continguts substantius de la pròpia ideologia, que mantenir i/o conquistar la posició ocupada al servei de l'objectiu prioritari de lluitar per fer-se amb el poder polític.

Si entendre els discursos és sempre complexe i producte de les condicions socials que en possibiliten tant la forma que prenen com el contingut, en el món de la política i en les expressions dels polítics cal afegir-hi l'estudi de la intenció i la racionalitat. Aquesta "auto-eco-adequació", emprant la terminologia d'É.Morin(26), presideix qualsevol pràctica social i és especialment rellevant en tot tipus d'activitat i d'expressió dels polítics. En efecte, el que és propi del camp polític és de ser un espai de concurrència dels profans on s'intenta obtenir el monopoli del dret a parlar i a actuar en nom

d'una part o d'una totalitat del profans.

Això, com assenyala Bourdieu, no vol dir que els polítics estan mecànicament sotmesos als interessos dels seus representats, sinó que *"la relació que els venedors professionals de serveis polítics (homes polítics, periodistes polítics, etc) tenen amb els clients està mediatitzada, i més o menys determinada, per la relació que tenen amb els seus concurrents. De fet, cal dir que serveixen els interessos de els clients en la mesura en què servint-los també es serveixen a ells mateixos."*(27). El que succeeix en realitat és que els interessos, els plantejaments, les preses de posició estan funció de mantenir una identitat i una diferència, sovint es tracta de diferències marginals respecte dels propis contrincants, encara que públicament i/o subjectivament estiguin en funció dels seus representats. Concretament, segueix dient Bourdieu, *"la producció de preses de posició depèn del seu sistema, concurrentment proposades pel conjunt de partits antagonistes, és a dir, per la problemàtica política entesa com a camp de possibilitats estratègiques objectivament oferides a l'elecció sota la forma de posicions ocupades i de preses de posició proposades en aquest espai. Seria inútil d'intentar definir el que són i el que professen els partits independentment d'allò que són o que professen els seus concurrents a l'interior del mateix camp."*(28).

El resultat és la mena de cultura esotèrica que en surt, feta de problemes i conceptes aliens a la majoria dels ciutadans, amb distincions, matisos, subtilitats i fineses que costen d'entendre pels no-iniciats i que no tenen cap més raó de ser que les relacions de conflicte o de concurrència a l'interior del qual s'expressen i en són l'expressió "possible". Com continua assenyalant

Bourdieu,

"el que fa que aquesta cultura política esdevingui inaccessible a un gran nombre de gent, és menys la complexitat del llenguatge utilitzat que no la dificultat de les relacions socials i de força pròpies del camp polític que és el que realment s'expressa: aquesta creació artificial de lluites de Curia apareix com molt menys intel·ligible i desprovista de raó de ser en la mesura en què tots aquells a qui arriba no estan dins del joc. Dificilment és poden comprendre els debats incomprensibles i desmesurats a l'entorn d'una distinció subtil entre uns termes, sense participar del sistema d'oposicions que els han generat." (29)

Cal tenir en compte que la legitimitat de la conquesta del poder polític prové de l'autoritat que dóna la representació d'unes determinades bases, les organitzacions de les quals els homes polítics en són els portaveus, i que, a més, la força dels plantejaments que proposen està en relació amb la capacitat de generar un nombre ampli de possibles adherents. Els homes polítics s'esforcen per tots els mitjans per fer creure i consagrar quins són els interessos i les problemàtiques reals. Tot plegat conforma un tipus de discurs i de preses de posició poc comprensible pel públic al qual s'adreça, perquè en realitat el que s'hi diu depèn del lloc que s'ocupa a l'interior d'un espai de relacions socials i de forces peculiar, però alhora quan es dirigeix a la gent també està sotmès a pressions contradictòries. Una que els porta a accentuar les diferències, encara que sigui artificialment, perquè puguin ser copsats com a diferents respecte de les pròpies bases o segments de l'electorat que són fidels a unes sigles. L'altra que els porta a llimar diferències i a fer-se passar com a defensor de les mateixes coses per tal d'estendre i abastar un electorat més ampli, susceptible de votar-los.

En política, com apunta Bourdieu, més que en cap altre camp de producció simbòlica, la força de les idees i dels plantejaments no només es mesura en la creença dels iniciats, sinó que resideix en el plebiscit, en la possibilitat d'imposar la creença en la veritat del que es diu en el més gran nombre d'anònims. Com arreu, "dir" és fer creure d'una determinada manera, i si els mots no fan les coses, si que de vegades són els que fan les diferències, i independentment de si aquestes tenen alguna mena de realitat o no, dir-les d'una determinada manera és començar a fer-les existir com a tals..

El bon polític, segueix dient Bourdieu,

"és aquell que aconsegueix dominar pràcticament tant el sentit objectiu com l'efecte social de les seves preses de posició (...) és aquest "sentit" pràctic de les preses de posició possibles i impossibles, probables i improbables, que poden tenir els seus concurrents, el que li permet "d'elegir" les pròpies preses de posició que li convenen tot evitant les que són "compromeses" i susceptibles de ser semblants a les d'aquells que ocupen posicions oposades a l'interior del camp polític"(30).

El camp polític té lleis de funcionament que són les que fan avinent tant la lògica de producció d'un discurs com l'exclusió objectiva a la qual estan abocats tots aquells que no en formen part. Plantejar seriosament els objectius, els reptes i les condicions de possibilitat per poder participar en el camp tancat

de la política, es plantejar-se les barreres invisibles que separen els profans dels especialistes, i aprofundir en tot allò que tenen d'específic unes eleccions, un nou combat per la conquesta del poder, bàsicament un combat entre èlites, la legitimitat i l'autoritat de les quals prové en aconseguir la complicitat del poble, a qui diuen representar.

Una representació que, però, com diu Bourdieu, es basa i és possible gràcies a la desposseïció i a la impossibilitat d'accedir, per la majoria de gent, a la mena de capital polític -conformat pel capital cultural i el social- necessari per traspassar les barreres invisibles susceptibles de fer possible una efectiva participació política. No es limita, però, a la manca de possibilitats reals de participar en la política, sinó que, per poder dir alguna cosa, pronunciar-se com es demana en el moment d'un esdeveniment, i fer-ho a partir dels principis polítics, implica ser capaç de consumir i d'apropiar-se de tot allò que està constituït políticament i fixat com a tal per aquells que ho han establert.

Com assenyala D. Gaxie(31), *"a partir del moment en el qual la pràctica política com a activitat simbòlica es legitima socialment, s'imposa a tothom i s'imposa a la vegada una concepció de la politització com a consum i reproducció dels discursos. Són les paraules i no la força allò que intercanvien els actors polítics. (...) Amb l'existència d'un camp polític diferenciat i correlativament d'un llenguatge polític específic, tots els esdeveniments polítics han de ser pensats necessàriament en els termes d'aquest llenguatge." És a partir d'un sistema simbòlic especialitzat que el desenvolupament de la competició electoral és viscut pels polítics i orquestrat i difós pels mitjans de comunicació. En aquest*

mateix llenguatge es defineixen les propostes electorals i s'interpreten els vots o les respostes per cada opció."

Què passa, però, quan aquestes preguntes s'adrecen a una gent diferentment capacitada per entendre no ja només els conceptes, sinó el contingut, les intencions i el sentit que té el que se'ls hi pregunta? Com a mínim, com assenyala Pierre Bourdieu, suposa silenciar les condicions que aboquen els ciutadans al paper obligat de consumidors, en el qual es troben objectivament davant de dues alternatives: o bé, la dimissió expressada en l'abstenció; o bé, la dimissió en la delegació. En qualsevol cas suposa una elecció enfront d'unes alternatives, amb possibilitats de malentesos i equívocs que augmenten en la mesura en què la gent estigui situada més lluny dels llocs on es produeixen i en la mesura en què està més desposseïda dels instruments tècnics i de la competència política per a discernir políticament el que se'ls hi presenta.

b) Espectadors i indiferents o les condicions de possibilitat per fer una tria electoral a partir d'uns principis polítics.

Les eleccions com a imposició d'una problemàtica.

Les problemàtiques imposades, el llenguatge críptic i la dificultat de comprensió són algunes de les característiques comunes a la diversitat de l'oferta política que s'ofereix als ciutadans i enfront de la qual se'ls hi demana de pronunciar-s'hi. Uns ciutadans que, objectivament exclosos del debat

polític, espectadors obligats del que passa en un escenari que els hi és aliè i reduïts al paper de consumidors poc informats, se'ls hi demana d'escollir entre uns productes davant dels quals es troben desposseïts i amb força possibilitats de malentesos susceptibles d'augmentar en la mesura en què la distància que els separa del lloc de la seva producció sigui superior.

Partir del postulat que tothom pot tenir una resposta política és, ateses les característiques de la mateixa, pressuposar com a mínim la igualtat de tots els receptors, en el sentit que tothom és igualment capaç de copsar, entendre i discernir de la mateixa manera allò que se li ofereix. Quan la realitat és la diferència -i si alguna cosa té de peculiar la clientela a qui s'adreça és la d'estar definida per una capacitat molt desigual per discernir entre les diferències (sovint marginals, més de forma que de contingut) respecte d'allò que se'ls hi ofereix- el que es constata és la desigualtat de recursos econòmics, culturals i informatius i la configuració de diversos grups socials amb possibilitats molt diverses d'accés a aquests recursos. Com a conseqüència, la realitat viscuda no és la mateixa per tothom. La localització social d'una persona o d'un col·lectiu humà comporta una determinada visió del món, no només en el sentit de com veu les coses sinó fins i tot en el sentit de què hi veu.

De la mateixa manera que és pertinent parlar d'una lògica de producció dels discursos propis de l'oferta política, també seria pertinent parlar d'una lògica d'apropiació semblant a les lleis que regeixen en la lògica de la difusió cultural. Per una banda, la diversitat de recursos i l'experiència consegüent del món social condiciona ampliament la forma amb què aquests seran compresos, copsats, escollits i acceptats en funció d'una competència tècnica i d'un sistema

de classificació diferent i susceptible de múltiples re-traduccions i re-apropriacions segons un seguit de variables que en l'estructura social defineixen la competència social.

Per l'altra, i també com a conseqüència de la localització social, els interessos per a determinats aspectes del món social no és el mateix per a totes les persones, com tampoc no són els mateixos els que les motiven. No ha de sobtar que, per exemple, l'interès per les qüestions polítiques sigui considerablement desigual i en molts casos fins i tot nul o que, paradoxalment, la reticència a la participació pugui significar en alguns casos la resistència a l'alienació.

La qüestió de fons rau en el fet que el comportament electoral sigui entès com una resposta política. Ja que com s'ha dit les dades només esdevenen resposta política a l'interior de la teoria que les ha fet existir com tals, és així que els resultats electorals són interpretats més a partir de la teoria política democràtica que no a partir d'una teoria sociològica.

Des de la perspectiva sociològica, la qüestió seria plantejar-se quines són les condicions per poder respondre políticament a les alternatives presentades, és a dir, en l'àmbit de l'estructura social, qui o què pot possibilitar una resposta informada o aquest interès per la política. Aquesta és una politització basada en un interès, un consum i una re-apropiació de les problemàtiques, els discursos i els plantejaments polítics que són oferts als ciutadans.

Això estaria d'acord amb els plantejaments teòrics de Pierre Bourdieu quan assenyala que interpretar el vot com una resposta política és partir almenys d'alguns implícits. Com el de pressuposar que tothom pot o està igualment en disposició d'emetre una opinió política respecte dels plantejaments proposats per les empreses polítiques en competició. La primera condició per poder opinar sobre alguna cosa és s'hi hagi pensat una mica, que interessi suficientment i que hom pugui tenir alguna mena de teoria respecte del tema a tractar. Sovint una de les distorsions que condicionen qualsevol anàlisi de les opinions de la gent és l'implícit que tothom té una opinió sobre qualsevol temàtica que se li plantegi, tant se val que el tema sigui la creença en Déu, l'avortament, el divorci o la política, i s'oblida que això que sembla tan obvi de fet no ho és gens. Hi ha moltes coses que no preocupen a la gent, encara que constitueixin un problema per part dels que formulen les preguntes, ja siguin polítics, capellans o professionals de les ciències socials. I quan això succeeix és bastant probable que la gent no s'hi hagi parat a pensar i que no tingui una opinió feta al respecte. La gent acostuma a pensar i a reflexionar sobre determinats temes quan li són propers.

El fet que el context en qual es realitzen els comicis imposa la creença i el deure d'emetre un vot, no vol dir que es tracti d'un vot informat emès a partir d'una opinió raonada sobre el debat polític de fons i sobre el qual se suposa que es manifesten els electors. De la mateixa manera, el fet que la gent parli o s'interessi per la política durant la campanya electoral no ha de fer pensar que aquest interès sigui global per a tota la gent.

Cal considerar que aquesta mena d'informació difícilment s'adquireix en

el temps que dura la campanya electoral. Per una banda, el que caracteritza una campanya electoral és de ser el temps consagrat en el qual els polítics intenten per tots els mitjans de seduir, de donar primacia la demanda, d'oferir i presentar el seu producte de manera que s'adequi als interessos d'un màxim nombre de clients possibles. Sovint més que informar el que es fa és convencer a la gent, dient allò que la gent vol escoltar, es juga amb l'ambigüitat en els missatges i els discursos, el que compta és trobar aquella paraula, aquell eslògan que pugui ser copsat a partir de diverses significacions i tenir ressò en electorats diversos i en diferents segments de la població. Per altra banda, en el moment fervorós dels debats "mediàtics" no es pot dir que sigui la pedagogia i la informació allò que els presideix, sinó que els termes, els conceptes i el llenguatge propi de la cultura política es manifesten àmpliament, i on a més es fa difícil la comprensió de les preses de posició i les "picabaralles" sobre subtilitats, distincions i matisos estranyes als profans. Tot plegat emprant sovint l'exabrupte i la desqualificació de l'adversari en comptes d'una presentació enraonada de les pròpies propostes. Qui sap si com deia un especialista en màrqueting la raó caldria trobar-la en la similitud dels productes .

Desde la perspectiva de les condicions per produir una opinió política, cal contemplar les eleccions com una imposició de problemàtica, com allò, que sense que formi part dels interessos que giren a l'entorn de la vida quotidiana, s'imposen cada x temps. Una problemàtica que, com s'ha dit, la gent no sent com a seva i que s'expressa amb un llenguatge, uns reptes i unes propostes gens entenedores. Si a això s'hi afegeix que per poder pensar-hi una mica cal disposar d'una informació mínima i dominar els codis d'interpretació del llenguatge polític, és ben difícil que la seva resposta pugui ser emesa a partir

dels principis polítics pressuposats.

Desigualtats culturals i probabilitat socialment condicionada per poder respondre a les preguntes polítiques.

Ateses les característiques de l'oferta política, el primer element a considerar, com assenyala Pierre Bourdieu(32), és la probabilitat, socialment condicionada, de poder tenir una opinió política. Qualsevol grup social a qui se li demana de posicionar-se davant d'un problema es caracteritza per una probabilitat de tenir-hi opinió segons l'interès i l'autoritat de què disposi. Això té molt a veure amb l'interès que la gent tingui respecte la problemàtica que se'ls hi proposa, que se la plantegen amb els mateixos termes amb els quals se la formulen.

Qui té interès, qui pot respondre, qui s'ho formula amb els mateixos termes amb els quals se li presenta, qui creu que té vot i veu en el joc polític i en la presa de decisions polítiques...?

El percentatge d'abstencions podria ser un bon indicador, en sentit negatiu, del gruix de població que reuneix totes les esmentades característiques. La manca de possibilitats per emetre una opinió política podria plasmar-se en aquest comportament de no expressar-la d'una manera efectiva. L'abstenció, aplegada en un percentatge i sempre tractada en singular, s'interpreta sovint com una manca d'integració al sistema polític, i tot seguit es deixa de banda. Mentre que una anàlisi seriosa de com es distribueix aquesta abstenció en

l'estructura social podria informar que la probabilitat d'abstenir-se no és producte de l'atzar, i que el fet de pertànyer a unes determinades categories socials està vinculat a la probabilitat d'abstenir-se.

Les dificultats de treballar amb el cens electoral i de resseguir un per un qui són els abstencionistes dificulta l'anàlisi de la seva distribució. En canvi, ja que les eleccions no són un cas únic d'imposició d'una problemàtica, ni l'únic lloc on es manifesta la impossibilitat de respondre políticament a preguntes polítiques, és útil i il·lustratiu comparar aquests resultats amb la quantitat de dades produïdes tant en la sociologia com en la ciència política fora dels períodes electorals.

Com assenyalen nombrosos estudiosos(33) que han fet de les no-respostes en els qüestionaris un objecte d'estudi sociològic, sembla força clar que només la simple anàlisi estadística de l'estructura de les no-respostes aporta unes informacions pertinents respecte de la probabilitat socialment condicionada per tenir una opinió. Com apunta Bourdieu(34), prendre seriosament les no-respostes, els silencis i les abstencions és adonar-se, per una banda, que no acostumen a ser independents ni de les propietats de la pregunta formulada ni de les dels que no la responen, per l'altra, que els mecanismes a través dels quals s'expressen les opinions, començant pel vot -mecanisme censitari amagat- que informa que els que s'abstenen són els que objectivament estan abocats a l'abstenció, malgrat ho legitimin amb un "no m'interessa".

La primera dada que aporten aquestes anàlisis és que la taxa de no-respostes és menor quan les preguntes són de tipus ètic o es refereixen a coses

properes a la vida quotidiana. Mentre que les no-respostes augmenten quan les preguntes són més abstractes i fan referència a qüestions de coneixement, sobretot si es tracta de problemàtiques polítiques. L'anàlisi dels factors que es correlacionen amb els percentatges de no-respostes no obeeix a cap mena de distribució a l'atzar. El sexe, l'edat, el nivell d'instrucció i la pertinença de classe -encara que només sigui mesurada per la categoria socio-professional- són variables que es correlacionen significativament amb el percentatge de les no-respostes. Les dones s'abstenen amb més freqüència que els homes davant de qualsevol tipus de pregunta política. En igualtat de condicions, el grau d'instrucció i la pertinença a posicions socials inferiors en l'estructura social són les variables més associades amb el percentatge de no-respostes a preguntes polítiques, i aquestes augmenten en la mesura que les preguntes són més abstractes. Uns resultats que demostren que les desigualtats d'accés a la cultura no són alienes a les possibilitats de dir alguna cosa sobre el que es pregunta.

És a partir d'aquest tipus d'anàlisi que hom pot adonar-se que pertànyer a una determinada categoria social és alguna cosa més que una dada estadística, implica unes condicions de possibilitat per poder emetre una opinió, com diu P. Bourdieu, condició necessària per pronunciar-se positivament o negativament davant de qualsevol alternativa.

Una altra cosa és que a partir de les respostes, s'aprofundeixi en quina és la lògica a partir de la qual la gent respon. El percentatge de gent que no respon és sovint més significatiu que el de qualsevol resposta positiva o negativa, i a més la probabilitat de respondre a una pregunta política està estretament relacionada amb la possessió d'una competència política i alhora

tècnica -accès a uns mitjans de domini d'uns codis relacionats amb el grau d'instrucció i el capital cultural- i social -saber-se designat com algú que ha de poder dir i poder opinar sobre el que se li demana.

En política, els homes més que les dones han de poder dir alguna cosa. Els més instruïts els pertoca de poder pronunciar-se sobre qualsevol cosa que tingui a veure amb el coneixement i, sobretot, amb la política. És així com la competència tècnica està molt relacionada amb la competència social i cal admetre, com diu Bourdieu, que hi ha una probabilitat bastant elevada que "siguin competents tècnicament aquells que socialment són designats com a competents i que n'hi ha prou en designar a algú com a competent per imposar la propensió a adquirir la competència tècnica (...), altrament dit, la veritable llei és que la competència política, com totes les altres, és una competència social. (...)" (35). En la mesura en què algú és considerat i reconegut socialment com a competent inverteix en reforçar aquest tipus de competència. Tot i que si bé sembla cert que La màgia social pot transformar les persones en dir-los que són diferents, pel fet de designar-los d'una determinada manera, dins d'uns límits, ja que en posicions socials inferiors hi ha més coincidència entre la manca d'assignació social i la impossibilitat d'accedir a un saber tècnic mínim, que aboca a una "reificació" de la pròpia existència social.

El sentit de les respostes o la lògica a partir de la qual és pot produir una opinió

política.

Atribuir a totes les respostes un mateix significat és passar per alt que la gent pot respondre coses diferents, és oblidar, com assenyala Bourdieu, que hi han diferents lògiques a partir de les quals es pot produir una resposta política. No només és partir del pressupòsit que tothom pot opinar per igual respecte del que se li pregunta, sinó que tothom ho entén de la mateixa manera.

Una suposició falsa, si es té present que la diversitat d'accés als recursos culturals dificulta l'accés a la competència política necessària per entendre en el mateixos termes el que es planteja i les diferents experiències del món social que en condicionen la recepció i la significació que per la gent poden tenir les distintes propostes. Com assenyala P. Champagne(36), és presuposar que tothom ha fet ciències polítiques, és a dir, que tothom domina de la mateixa manera els coneixements legítims i arbitraris a partir dels quals cada terme i cada concepte té una determinada significació. En canvi el llenguatge polític és dominat de distinta manera pels diferents grups socials, en molt casos es tracta de termes que mai s'han verbalitzat ni utilitzat en el llenguatge habitual de la gent. Si moltes vegades s'ha pogut respondre a una pregunta política és perquè s'ha retraduint en els propis esquemes i sistemes de valors que organitzen la vida quotidiana.

G. Klaus(37), en el seu assaig sobre el llenguatge dels polítics, aprofundint en tot el que hi havia a l'origen de la retraducció i l'apropiació del llenguatge i els discursos dels polítics, ja apuntava fins a quin punt qualsevol dels conceptes emprats tenien continguts polisèmics per la distinta gent.

Interpretar-los de forma unívoca, deia, és com a mínim no tenir en compte que el receptor només pot interpretar aquella part de les informacions que es corresponguin amb la seva capacitat conceptual i terminològica, i, a més, l'assimilació i el significat que cadascú pot donar a les informacions està íntimament en connexió amb les pròpies experiències, ja que mai cap informació cau en el buit, sempre és reestructurada i re-apropiada. El resultat és que enfront de qualsevol missatge sempre hi ha una retraducció: d'entrada el receptor la connecta amb les seves experiències, li afegeix informació a partir del que sap, i en passa per alt d'altra, conscientment o inconscientment, vers una significació peculiar que pot ser llunyana del que l'emissor volia vehicular, i llunyana a les respostes agrupades en un sol percentatge que els analistes i els experts fan en els resultats electorals.

De la mateixa manera que hi han silencis que poden ser més eloqüents que una resposta, també hi han moltes respostes que no ho són, almenys per dues raons: la primera, perquè no responen a res del que se'ls hi pregunta, és així com votar, o posar una creu en un diferencial semàntic entre la dreta i l'esquerra, pot ser només simptomàtic d'una obligació, d'un deure cívic, en el primer cas, i d'una situació artificial d'enquesta, en el segon -hi ha prou dades que informen d'un percentatge important de gent que ni sap a qui ha votat, de la mateixa manera que hi ha proves empíriques que mostren que posar una creueta en el diferencial semàntic no obeeix a cap mena de realitat-; la segona raó, és quan s'intenta esbrinar a què ha votat la gent, o a què ha respost quan se li formulen preguntes polítiques en un qüestionari quan l'interessant seria perquè l'han respost i què n'han entès.

Les entrevistes obertes amb la gent acostumen a il·lustrar aquesta realitat. En el cas del vot la dificultat de verbalitzar els motius n'és un bon indicador, en el cas dels questionaris, una re-lectura amb els mateixos enquestats respecte del perquè i el com de les alternatives que han escollit també aporta nous elements. Quan els conceptes són abstractes hi ha sempre una retraducció molt relacionada amb l'experiència de cadascú. Per exemple, (38)refusar "comunisme", de vegades només té a veure amb la memòria històrica, o escollir "franquisme" a "democràcia" no està relacionat amb una avaluació política sinó associat a les etapes de la vida de cadascú, com la resposta: "tots teniem feina i treball llavors (quan hi havia Franco), ara el meu marit està a l'atur...". El que hi ha en aquesta mena de respostes és un sentit pràctic de la pròpia experiència de classe, "als febles sempre ens toca al rebre, ha vist algun senyor d'aquests que diuen que ens hem de manifestar que li toqui el rebre?". Així que la impossibilitat de situar políticament moltes de les preguntes que es formulen és a l'origen d'unes respostes de tipus ètic i que tenen més a veure amb el que cadascú ha viscut que no amb el sentit i la significació que té per aquells que les formulen.

Tot i que les preguntes que es formulen en una contesa electoral siguin polítiques, no cal pressuposar que les respostes també ho siguin. Només en les interpretacions es canvien unes no respostes encobertes en respostes i unes respostes ètiques en respostes polítiques. Només fent taula rasa de les estructures mentals que organitzen la percepció de la política i dels polítics, seria possible transmutar la complexitat que presideix la producció d'una opinió en la simplicitat d'encabir les respostes en unes categories estanques, que són les que conformen la divisió del camp polític i a partir de les quals els professionals i

els experts analitzen.

Quan es diu que un percentatge de catalans són nacionalistes i conservadors per haver votat a Convergència i Unió, s'agrupen respostes com: (39) "Jo, doncs, miri, perquè són els de casa"; "perquè el meu cosí, que és un xicot molt instruït, em diu que voti en Pujol... a mi em feia mandra anar a votar, tots plegats ho fan igual"; "És un home molt amable, i a més, no sé, entre abans i ara hi han coses que estan bé, els carrers són en català, no sé..."; "Em vaig trobar el sobre a la bústia... i el meu fill diu que hem d'anar a votar"; "No ho sé, no me'n recordo, la meva jove em va donar el sobre, dels d'aquí..."; "Sempre he votat el mateix partit, jo sóc catalana i voto els catalans", "Votar als que puguin decidir coses des d'aquí, Madrid és massa lluny i sempre ens han despreciat als catalans"; "Tinc una cosa molt clara, s'ha de votar a la gent del país, i als que puguin fer coses" ; "No estic d'acord amb Convergència, però els he votat, no sempre, eh?... però a mi el que em preocupa és l'objectiu de la independència, i s'ha de mesurar en cada moment qui o què la pot afavorir. Sé molt bé que CiU no ho són d'independentistes, però atesa la realitat votar socialistes es retrassar el procés"; "He votat CiU tot i que em fot que siguin tan conservadors, però miri per a mi el progressisme és alguna cosa més que els discursos i els projectes dels partits, donar suport en cada moment a allò que pugui afavorir la participació efectiva dels ciutadans, i li asseguro que les estructures d'Estat unitàries que propugnen els socialistes estan molt allunyades del progressisme. Per a mi ara mateix, votar socialistes seria votar conservador".

I podriem dir el mateix dels vots al PSC-PSOE, uns vots que a partir de les agregacions són titllats de "progressistes" i que en les respostes segueixen

un ventall semblant de raonaments i motius com els explicats anteriorment. Així, amb continguts diferents, allò que uns i altres tenen en comú és que en molts casos no són ni respostes sinó que es va a votar per altres motius i el que compta menys és a qui es vota. És a dir, tracten de determinades percepcions sobre els polítics (amable, bon home, simpàtic), de judicis ètics respecte de les seves actuacions o de l'avaluació de pràctiques concretes que la gent ha experimentat de prop ("ens ha asfaltat carrers, han fet un parc, tenim una escola"), o a partir d'un raonament més pròxim a l'experiència acumulada en el decurs de la vida quotidiana "que no cal pas que tots siguin del mateix color, si a les municipals voto en Maragall, a les altres (les autonòmiques) ho faig per en Pujol, sempre és possible que en puguem treure més".

En les respostes electorals hi ha també respostes polítiques, les dels més polititzats, que poden emetre-les a partir d'una competència política. El que succeeix és que en termes generals això no és patrimoni de la majoria d'electors i varia amb el grau d'instrucció i politització, així com d'interès per la política.

Respondre adequadament a una pregunta política, assenyala Bourdieu, és poder-la constituir com a política i, per tant, ser capaç de poder-li aplicar unes categories propiament polítiques que poden ser més o menys adequades. Poder-ho fer així implica disposar dels coneixements mínims, ja siguin per la mateixa instrucció, ja siguin pel fet d'haver-se apropiat d'un o altre discurs ideològic, com en el cas dels militants o els membres d'organitzacions i partits. En qualsevol cas implica una certa familiaritat amb el llenguatge, les problemàtiques i els reptes polítics, i amb la possibilitat de situar qui és qui o

què és què a l'interior del camp polític. Unes condicions d'una minoria que hi té un interès objectiu -polítics, periodistes, analistes, experts i professionals-, d'aquells altres que hi estan compromesos -militants, membres i potser simpatitzats d'organitzacions o partits-, o encara d'aquells que, tot i contemplar-ho com a espectadors, estan informats i segueixen amb atenció el desenvolupament del dia a dia polític.

Daniel Gaxie, en l'estudi esmentat(40), aprofundeix en els nivells de politització, entesa com a interès i coneixements de la gent respecte de la cultura política legítima, com a possibilitat de situar i d'apropiar-se de tot el que és pertinent al camp polític, i arriba a unes conclusions que fan avinent fins a quin punt això és patrimoni d'una minoria. En l'anàlisi del conjunt de països de la Comunitat Europea, en un període de 20 anys consecutius, a partir de diferents indicadors, situa en un 10% (aprox.) el percentatge de la població polititzada, dels quals un 3% (aprox.) tenen algun tipus d'activitat regular relacionada amb la política, un 7% s'interessen regularment per la política, a través de la premsa, la ràdio, la televisió, les discussions amb la gent que els envolta. Entre un 20% i un 40%, els que se n'interessen ocasionalment, parlen de política i estan al corrent, però de manera intermitent... La resta de l'electorat, entre un 50% i un 70%, està constituït per un públic indiferent, quasi no llegeixen les rúbriques polítiques dels diaris, ni segueixen les emissions de ràdio o de televisió i difícilment discuteixen sobre "problemes polítics".

En un estudi realitzat a Catalunya(41) s'ha arribat a uns resultats semblants: prop d'un 30% de la població era indiferent a la política i no tenia cap mena de sentit preguntar-los-hi per esdeveniments, homes polítics,

conceptes o institucions, o si havien anat a votar i, en cas afirmatiu, perquè ho havien fet; només un 20% (aprox.), amb matisos i diferències, podien situar políticament conceptes, ideologies, esdeveniments o reptes polítics; el 50% restant, si bé votaven regularment, es caracteritzaven per la indiferència vers la política, per allò de "la política pels polítics, tampoc hi entenem res", "la política sempre és el mateix, uns diuen una cosa, uns altres una altra, i sempre hi ha els mateixos". Anaven a votar sense massa convenciment partint d'unes valoracions pròpies dels polítics, basades en els valors i els interessos que orienten la vida quotidiana.

Com afirma D. Gaxie, malgrat que la indiferència és un dels fets polítics majors de les societats occidentals encara està poc estudiada. Les activitats polítiques comporten una gran divisió entre els que tracten quotidianament els problemes polítics i els que tenen altres expectatives i interessos, sense el temps, les possibilitats o les ganes per a interessar-s'hi. Com segueix dient D. Gaxie,

"... l'exercici de la professió política està lligada a la manipulació d'un llenguatge específic que esdevé per aquest fet un llenguatge professional. El domini d'aquest llenguatge per part dels agents del camp polític és l'origen de la incompetència relativa dels altres agents socials i tendeix a desposseir-los de les possibilitats d'intervenir en les activitats polítiques. Des d'aleshores es comprèn que la manipulació d'aquest material pels no-professionals només es pugui reduir a una re-apropiació com a consumidors, més o menys sofisticada i fina, del treball simbòlic dels professionals. I que la seva possibilitat d'enunciar opinions, d'emetre judicis o de desxifrar les significacions polítiques depèn del

grau de domini dels codis i els esquemes de classificació del camp polític (...)
La competència política és la capacitat de poder emprar els mateixos discursos dels agents del camp polític." Quan més ens situem en posicions socials inferiors més es cospa la política com a quelcom aliè que la gent ni domina ni entén, i l'interès minva perquè tenir un grau elevat de politització és proporcional a les possibilitats de tenir competència tècnica. Aquesta politització, com diu Gaxie, "apareix objectivament lligada a la possessió d'una competència tècnica propiament política, que ni està universalment a l'abast de tothom ni tothom està en disposició d'adquirir-les."(42)

Pressuposar respostes polítiques dels qui no disposen de cap mena de coneixement sobre política és pressuposar molt. Els vots no valen el mateix -és ben diferent el vot del militant convençut al de la velleta que li han donat una butlleta-, encara que els polítics diguin que els vots no es pesen sinó que es compten. La divisió està entre els que saben el què està en joc i els altres -la majoria- que ni podrien formular-se en els mateixos termes allò que se'ls hi planteja. Essent uns principis pràctics (l'"ethos" de classe) allò que hi ha a l'origen de la percepció, l'avaluació i la classificació de la política i dels polítics.

A mode de conclusió.

La problemàtica és que des de la política es fabriquen, per necessitats pràctiques i/o per l'imperatiu d'un sistema de classificacions a partir del qual s'interpreta la realitat social, una espècie d'artefactes socials que s'aconsegueixen addicionant i agregant unes respostes que només són iguals

formalment. Unes classificacions, però, que pel fet de ser dites amb autoritat contribueixen a definir la realitat social i política d'una determinada manera, més enllà de si són certes o no.

Exagerant podria afirmar-se que només existeixen electors nacionalistes o centralistes, conservadors o progressistes, de dreta i d'esquerra pel fet de designar-los com a tals. Una designació que es produeix com l'efecte d'una imposició dels esquemes de pensament dels especialistes de l'anàlisi política, fent com si el món polític pogués ser copsat per tothom a partir de les seves categories de percepció de la política, que són les dominants i les legítimes en cada societat. Només oblidant que la política pot expressar-se d'altres maneres que les vigents entre els professionals -sense tenir en compte que la localització social dels diversos grups socials els capacita de diferent manera per copsar i entendre el que se'ls hi presenta com a "polític"- i aplicant a totes les respostes la significació que els dona el camp polític, es pot trobar el mecanisme -sovint inconscient- a través del qual es transmuten les respostes, fent dir als electors coses que no han dit i que potser no podrien dir mai.

L'oblit de les condicions, que sincrònicament i diacrònicament han possibilitat l'elaboració i la imposició legítima d'un determinat sistema de classificació i de representacions del món social com a producte d'una llarga història de lluites i relacions de força pel domini del poder polític, és a l'origen de la reificació i la naturalització de les mateixes, com si tinguessin una existència pròpia, evident i objectiva. I només l'oblit d'aquestes condicions -qui té poder per nombrar, classificar i dir les coses d'una determinada manera- i la

funció de dominació que exerceixen respecte de tots aquells grups socials que no disposen de cap instrument, ni per fer sentir la seva veu ni per poder produir cap contra-definició, pot fer creure que són les úniques possibles. L'adquisició i l'accés a aquesta mena de definicions de la realitat social, feta de conceptes, termes i significats aliens a la majoria de la població, té molt a veure amb els principis que regeixen el desigual accés a la cultura.

Ni la gent té els coneixements dels politòlegs, ni ha pogut accedir a una instrucció que li permeti entendre les coses com se li presenten. Les estructures mentals, a partir de les quals es comprèn, avalua i classifica la política, són producte d'estructures objectives interioritzades, resultat de la trajectòria de cadascú en el si d'unes determinades condicions socials d'existència. El drama és que només existeixen un tipus de definicions, de llenguatge, i de contingut coneguts i reconeguts com a legítims. Una legitimitat que prové de situacions de poder des d'on es poden imposar com a tals. Com també hi ha opinions i percepcions de la política i dels polítics, que amb un llenguatge no reconegut, no troben mai un altaveu on expressar-se.

Capítol II

Sociologia electoral a Catalunya: categories de definició dels electors

I. La Sociologia electoral a Catalunya definició de l'objecte i perspectives metodològiques	66
2. Opció de vot i tipologia dels electors catalans: de les dades a la tipificació de les catalunyes electorals	70
Conclusions	81

Capítol 2.

Sociologia electoral a Catalunya: categories de definició dels electors.

1.La sociologia electoral a Catalunya: definició de l'objecte i perspectives metodològiques.

Des dels inicis la sociologia electoral a casa nostra segueix les pautes que són pròpies de les anàlisis fetes en d'altres països. Es defineix:

"com aquella branca de les ciències socials que té com a objecte determinar els factors principals que influeixen en l'elector, condicionant la seva participació i el seu vot" (1).

Es diu que a més del seu innegable interès científic, que aporta coneixement en termes de relacions causals en un aspecte més de la realitat social, cal considerar l'atractiu

"de poder quantificar els resultats, donant-los-hi un tractament estadístic i matemàtic, més o menys complexe, possibilitat que no comparteixen altres àrees de les ciències humanes en les quals resulta molt difícil la quantificació dels fenòmens observats" (2).

Des del 1977, i a partir de tota mena d'anàlisis estadístiques, des d'aquesta branca de la sociologia electoral s'han produït moltes dades. Unes dades absolutament necessàries per la descripció de la realitat electoral de Catalunya, que plantegen, però, interrogants respecte dels models explicatius del comportament electoral. Com assenyala Rosa Virós, la utilització de les tècniques estadístiques ens porta a valorar positivament les seves aportacions, però també a una crítica rigorosa de les fonts de dades sobre les quals s'apliquen aquests artefactes estadístics:

"hem de recordar que aquesta és una temàtica enganyadora, ja que enlluerna sovint molt especialistes per la quantitat de sèries numèriques de què es disposa (...) i que permeten aplicar tècniques quantitatives. El preu a pagar per aquesta aparent facilitat d'"experimentar" és moltes vegades un resultat decebedor, perquè es tenen les eines, però no les preguntes fonamentals" (3).

En efecte, només quan hi han dades, i quan s'ha pogut experimentar els diferents instruments de mesura és possible de fer des de dins una crítica i una auto-crítica que permeti avançar en el coneixement de la realitat. I potser no limitar-nos només a pensar en la pobresa dels indicadors i en la necessitat d'obtenir-ne de més fiables, sino, com ho fa Rosa Virós, de reflexionar respecte de les preguntes fonamentals.

En un simposi, el prof. D. Nolhen, de la Universitat de Heilderberg, feia unes reflexions crítiques respecte de la sociologia electoral a Alemanya que en el seu moment (4) em van semblar prou suggerents. Es preguntava si no

seria just que la disciplina s'anomenés "investigació dels votants", més que no "investigació electoral", ja que tot el que es fa gira bàsicament a l'entorn d'esbrinar com i de quina manera les experiències, els valors, les escales de necessitats i determinants de tot tipus d'estructura social i de context intervenen per explicar l'opció de vot, la seva estabilitat o canvi. Unes anàlisis que, inspirats en les tècniques, les operacionalitzacions i els models explicatius del behaviorisme nord-americà, s'orienten unilateralment i paradigmàticament vers l'elaboració de models matemàtics cada vegada més complexos per tal d'explicar els motius i l'orientació del vot en l'electorat. Un enfocament, però, que enmirallat per les xifres i per la perfecció i sofisticació a què s'ha arribat en la disciplina bé caldria preguntar-se si no ha oblidat la importància de les reflexions teòriques.

Per una banda, no estaria malament adonar-se que ben sovint no es prenen en consideració ni els pre-supòsits socio-polítics ni meta-teòrics inherents a aquesta mena d'investigacions, com també hi manca freqüentment una fonamentació dels mètodes emprats, per l'altra, caldria preguntar-se si la sociologia electoral s'esgota en la "investigació dels votants".

¿No hauria de ser l'objecte d'estudi més ampli i complex i versar en la funció i la significació de les eleccions a l'interior del fenomen democràtic? ¿No caldria aprofundir més en el conjunt del funcionament del camp polític, a l'interior del qual les motivacions del comportament electoral en serien només un element i prendrien tot un altre significat si les consideréssim com un resultat "possible" donat el tipus de funcionament? ¿El canvi electoral no seria més entenedor si es fessin les anàlisis respecte de les diferències cada vegada més

marginals que la gent copsa en els diferents partits? ¿No aportaria més comprensió l'anàlisi de les condicions a les quals estan subjectes la competència pluralista del partits dintre del capitalisme organitzat, és a dir, el perquè, quins són i com es presenten els electors? ¿Si es tinguessin en compte els buits cognoscitius dels electors respecte del sistema polític i les condicions que els possibiliten, no s'aclararien més unes opcions de vot que semblen orientar-se per preocupacions conjunturals o privades i que, en aquest sentit, semblen tendir a escollir més un líder executiu que un d'ideològic oblidant-se dels models de societat presentats?

Centrant-se cada vegada més en la descripció dels factors susceptibles d'incidir en el vot, la sociologia electoral oblida uns plantejaments teòrics que potser portarien els analistes a replantejar-se la suposada racionalitat dels electors, i a considerar d'una altra manera la incidència atribuïda a tots els factors d'ambient i/o de context que figuren en els seus models explicatius.

Perquè, com conclou Nohlen, a Alemanya es constata una forta desproporció entre la inversió intel·lectual i financera dedicada a aquesta mena d'estudis i els resultats que se n'obtenen. Uns resultats que a part de la sofisticació i complexitat de les tècniques van poc més enllà de confirmar les hipòtesis ja conegudes. O com deia en el mateix simposi C.Lancha, "la investigació electoral navega sense nord en el país de les dades, amb unes interpretacions puntuals de les dades més intuïtives que no científiques i una recerca estèril de la correlació per tal que aquesta ens expliqui el "quid" del sistema electoral". (9)

2. Opció de vot i tipologia dels electors catalans: de les dades a la tipificació de les Catalunyaes electorals.

2.1. L'anàlisi ecològica o la correlació entre dades electorals i socioeconòmiques.

Bona part dels estudis de sociologia electoral a Catalunya es basen en dades agregades, tenint present les estadístiques poblacionals i socials i els resultats electorals dels districtes electorals, les comarques i els municipis(5). Intenten fonamentar el comportament electoral a partir d'algunes característiques col·lectives a l'interior d'unitats territorials seleccionades, comparant divergències i/o coincidències entre les diferents unitats territorials i variables socio-estructurals semblants i/o discrepants.

Aquests estudis, que utilitzen l'anàlisi "ecològica", parteixen de la hipòtesi que els resultats electorals en cada secció, districte o circumscripció són la suma d'una sèrie de comportaments individuals que neixen de diverses actituds psicològiques fruit de la influència del medi. S'entén la paraula "medi", en un sentit ampli, "des de factors de geografia física fins a altres d'econòmics, i fins i tot de polítics i històrics que tots estan relacionats formant una xarxa de la qual és molt difícil separar-ne els fils sense perdre el sentit de la totalitat" (6). El pressupòsit implícit és considerar que la història, la composició regional, el medi, l'estructura administrativa, les característiques socio-estructurals, els recursos de desenvolupament i un llarg etcètera, a l'interior d'una unitat territorial humanament constituïda, determinen de manera especial el

comportament polític-electoral de la població i, en conseqüència, es mostren en un comportament col·lectiu específic a l'interior de la unitat territorial.

Si bé l'anàlisi "ecològica" té la manca de no partir de les motivacions de l'elector individual i, per tant, no es poden fer extrapolacions als diferents col·lectius individuals respecte del sentit del vot -així una elevada correlació entre els assalariats i el vot al PSOE en una determinada unitat territorial no vol dir que els assalariats votin al PSOE, sinó que en un context predominant d'assalariats s'hi dona un major percentatge de vot al PSOE-, l'anàlisi d'unes correlacions en una unitat territorial esdevé, però, significativa per l'anàlisi política. "El mètode ecològic ens aporta resultats vàlids si l'objecte de l'estudi és l'anàlisi del comportament electoral en "zones electorals", sempre i quan es cregui que són unitats significatives per a l'anàlisi política. Es tracta d'observar que el comportament de la zona no és senzillament el resultat de la suma aritmètica dels individus, sinó que deriva de "l'efecte estructural" que pot tenir l'especial combinació de variables en les diferents unitats d'anàlisi". (7)

Així, "si bé és cert que és difícil interpretar correctament el comportament de grups o unitats territorials sense tenir dades sobre les motivacions de tipus social, econòmic, cultural i psicològic que actuen sobre els individus que componen la unitat territorial" i que "la informació òptima de què podria disposar l'investigador serien els resultats d'unes enquestes fiables per tal de poder integrar els resultats de l'anàlisi ecològica i el de les motivacions individuals"(8), se'ns diu també que el coneixement de les diferents estructures socio-econòmiques i electorals situades en l'espai és útil tant per fornir indicacions interessants a l'hora de dissenyar mostres per a futures enquestes

individuals com per emetre hipòtesis significatives per comprovar-les amb d'altres metodologies i tècniques.

Cal dir que, sense deixar de banda l'anàlisi "ecològica", en els estudis de sociologia electoral s'han completat amb la incorporació de la tècnica d'enquesta, tot i que, com diu Rosa Virós (9), potser no n'hi ha prou amb les eines i cal plantejar-se si som capaços de formular les bones preguntes.

2.2. Unitat d'anàlisi i dades per a la construcció d'una tipologia.

La definició i posterior caracterització d'unes tipologies de les comarques es duen a terme a partir de considerar com primera unitat d'anàlisi el municipi, en cada un dels quals s'hi tenen en compte les dades electorals i les dades socio-econòmiques, que pel tractament analític i interpretatiu posterior s'agreguen per comarques i, quan s'escau, per circumscripcions electorals.

Les tècniques estadístiques són l'anàlisi de correlacions, el factorial, l'anàlisi canònica i la de correspondències, que permeten passar d'una primera anàlisi descriptiva de la geografia electoral a una anàlisi explicativa en termes de correlacions, factors principals, dependència i interdependència entre variables, en base a les quals s'estableixen unes tipologies de les comarques, segons l'estructura de vot i la socioeconòmica.

Abans que intervingui qualsevol tipus d'interpretació, cal fixar-se en les dades objecte d'anàlisi que intervindran en la definició i la tipificació de les

zones electorals, segons la seva rellevància i la selecció que se n'operin a partir de l'aplicació de tècniques estadístiques.

a) Les dades electorals.

D'acord amb l'objecte d'estudi, les dades electorals, o conjunt d'opcions de vot per cada candidatura i en cada escrutini, constitueixen la matèria primera de l'anàlisi de la sociologia electoral. La unitat de recompte d'aquestes dades és el municipi, també s'agrupen per comarques i, quan s'escau, per circumscripcions electorals.

Aquestes dades donen lloc a les anàlisis descriptives anomenades de geografia electoral. La divisió comarcal de Catalunya sembla justificar la presentació dels resultats i la confecció del mapa electoral segons la estructura de vot per comarques, d'on se'n dedueix una determinada classificació i/o tipologia de les "Catalunyes electorals".

b) Les dades sòcio-econòmiques.

D'acord amb els principis de l'anàlisi "ecològica", es contemplaran un seguit de variables contextuals per poder anar més enllà de la descripció i arribar a models explicatius sobre l'estructura de vot. Es tractaria de trobar per cada unitat territorial, a través de l'anàlisi estadística, estructures significatives susceptibles de relacionar-se amb el capteniment electoral dels votants.

Però, aquesta mena de dades no són tan clares i distintes com les

electorals ni és tan fàcil obtenir-les, i ambdós aspectes són importants, ja que, per una banda, són la mena d'indicadors seleccionats els que intervindran en la definició de les categories de classificació d'una realitat i, per l'altra, tot indicador és un artifici creat i pot voler dir coses ben diferents segons quins siguin els elements sobre els quals es crea. A més la seva fiabilitat pot variar segons es tracti de recomptes fets sobre la totalitat de la població (dades del cens) o a partir de mostres representatives, com també si es tracta de dades més objectives o més susceptibles de subjectivitat.

Amb tota mena d'explicacions i de prevencions respecte de les dades utilitzades, és sobretot en l'anàlisi de les primeres eleccions legislatives del 1977 on s'hi expliciten les fonts i les dades escollides per a l'anàlisi estadística. (10).

L'argumentació bàsica que sembla justificar l'elecció de les dades contextuais és l'existència o no de les mateixes (11), és a dir, el que no hi ha és una primera definició de conceptes que justifiqui l'elecció dels indicadors -com per exemple, la ruralitat. És previsible que els límits en els resultats obtinguts a través de l'anàlisi estadística sigui imputable no a les tècniques sinó a la pobresa dels indicadors emprats.

D'aquesta manera les variables de context queden reduïdes a dades socio-econòmiques i demogràfiques, relatives al període 1970-1975, que són bàsicament les següents(12):

- . geogràfiques: extensió dels municipis.
- . poblacionals: densitat per Km² (Cens de població 1970, Padro d'habitants 1975), índex de creixement 1960 -1970, índex de creixement 1970 - 1975,

percentatge de població immigrada.

percentatge de població immigrada.

. sòcio-econòmiques: distribució professional de la població activa, índex de comerç, empreses i treballadors per sectors d'activitats dividits segons el volum de l'empresa, extensió de les explotacions agràries, règim de tinença de terra.

règim de tinença de terra.

Altres dades contextuals: pràctica dominical (ISPA, estudi mostra representativa 1974), resultats electorals 1936.

S'observa la necessitat de treballar amb dades més fiables i actuals, algunes de les quals -immigració i estructura sòcio-professional- procedeixen d'una mostra sobre el cens del 1970, amb desviacions importants quan es tracta dels municipis petits i amb biaixos en els càlculs de població activa.

Sobretot cal remarcar la manca de dades contextuals de tipus cultural i/o ideològic, com diu Rosa Virós, "El fet d'haver de recollir informació per a tots els 934 municipis de Catalunya ens ha impedit la inclusió d'altres dades per les quals la informació disponible no és exhaustiva. Trobem a faltar en el nostre estudi les dades polítiques sobre la implantació dels partits -locals, militants-, sobre la campanya electoral -localització i nombre de mítings, difusió de pòsters i propaganda escrita-; les dades històriques sobre tradició de vot dels municipis entre 1900-1936; les dades geogràfiques sobre les comunicacions i el grau

d'accessibilitat; les dades culturals sobre l'analfabetisme, el grau d'instrucció, la difusió de diaris i revistes; les dades socioeconòmiques sobre el nivell de renda, la cobertura dels serveis públics, els habitatges, etc."(13).

2.3. La tipologia de les "Catalunyes electorals":

De l'anàlisi estadística a la tipificació d'unes zones territorials en base als principals factors polític- electorals i la seva relació amb l'estructura demogràfica i socio-econòmica.

La finalitat de l'anàlisi estadística és la d'establir, a partir de les dades introduïdes, quines són aquelles amb més capacitat explicativa, la selecció de les quals s'obté a partir de les correlacions. Es així com dels indicadors contemplats en sorgeixen unes variables-síntesi o factors principals, que són una abstracció i que, per la bondat de la matemàtica i de l'etiqueta que se'ls hi dona, esdevenen les categories que defineixen una determinada realitat social.

Malhauradament l'anàlisi estadística mostra poques correlacions significatives entre l'estructura material i el comportament electoral, excepte a la ciutat de Barcelona i el cinturó industrial. Es detecten, però, uns factors que expliquen la variabilitat del comportament electoral. En l'àmbit ideològic, el factor més explicatiu de la variabilitat del comportament electoral és el de DRETA-ESQUERRA, que està associat -amb intensitat diversa segons les zones- amb l'eix RURALITAT-URBANITAT. A l'interior de l'espai conservador, de la dreta, relacionat amb àrees més rurals, s'hi pot discernir un segon factor important que és el del CATALANISME HISTORIC, amb unes connotacions ideològiques molt clares, en l'actualitat feu de CiU, i que durant la

II República ho era del Front d'Ordre(14).

Comparant les distintes anàlisis factorials realitzades per les diferents consultes, cal destacar que hi ha una relativa estabilitat dels factors polítics i de la situació de les comarques respecte d'aquests. Es confirma la rellevància de l'àrea geogràfica i la de les orientacions ideològiques en termes de dreta i esquerra. Si bé hi ha hagut remodelacions en el decurs dels temps, aquestes han tingut lloc a l'interior de l'espai polític de dreta i d'esquerra: en l'espai polític de dreta, on competeixen AP, CC-UCD i CiU, aquestes zones es caracteritzen per un progressiu predomini de CiU que va esdevenint "la força hegemònica de l'espai polític de la dreta"; i en l'espai d'esquerra, on lluiten pel mateix electorat PSC-PSOE i PSUC, hi ha successives remodelacions, tot i que a partir del 1982 els socialistes són la força més hegemònica.

Contemplant aquests factors ideològics i la seva ubicació en unes determinades comarques s'estableix la tipologia de les "Catalunyes electorals", que si bé es dibuixava de forma més nítida el 1977, és encara vigent per caracteritzar la realitat electoral catalana. Com diu J.M. Vallès, en l'actualitat "si bé la distribució territorial del vot queda sensiblement afectada per l'afebliment dels electorats centrista i comunista, no obstant això no altera excessivament els mapes ja coneguts (15).

Com a síntesi, i amb matisos segons els escrutinis, es dibuixen 4 àrees ben diferenciades, tot i que a partir de 1984 la ciutat de Barcelona figura com una cinquena àrea, ja que des d'aquests comicis es distancia del predomini de l'esquerra que compartia amb el cinturó industrial.

Per una banda, s'hi esmenta, emprant la terminologia dels medievalistes, la Catalunya Vella emmarcada per l'eix Llobregat-Anoia-Segre, corresponent a les terres de sobirania cristiana ocupades fins al segle X-XI, diferenciant a l'interior d'aquesta àrea la Catalunya Vella pobra i la rica. Per altra banda, la Catalunya Nova que inclou les terres del triangle Lleida-Tarragona-Tortosa, la incorporació de les quals a Catalunya culmina el segle XII. I en tercer lloc, es parla de la Catalunya Novíssima, que inclou les comarques que graviten directament sobre la ciutat de Barcelona, des de que el procés accelerat de concentració demogràfica converteix l'àrea barcelonina en el receptacle del 70% de la població catalana.

Caracteritzant-les a partir dels trets més significatius, i segons el predomini de la dreta i de l'esquerra, són cinc les pautes o models que es dibuixen(16):

I. La Catalunya Vella rica: una hegemonia electoral de CiU.

El feu més tradicional d'hegemonia de CiU és la "Catalunya Vella i rica", configurat pel triangle La Cerdanya-Alt Camp-Empordà, que comprèn quasi totes les comarques de Girona, les comarques interiors de Barcelona i la de l'Alt Camp de Tarragona. (Osona, La Garrotxa, El Ripollès, El Berguedà, Anoia, El Bages, La Selva, El Gironès, El Baix Empordà, El Maresme, El Vallès Oriental, L'Alt Camp i L'Alt Penedès)

Aquestes comarques estan relativament equilibrades des del punt de

vista social i econòmic, amb nuclis urbans mitjans i una economia relativament pròspera, amb indústria i també amb agricultura i amb una presència feble d'immigració. Representen el 22% de la població catalana (grup II). En el decurs de les eleccions ha tingut sempre hegemonia CiU, essent el PSC-PSOE l'alternativa d'esquerra. Des del 1980, CiU incrementa els vots a costa dels CC-UCD, i en alguns llocs dels socialistes (El Bages, La Selva, El Gironès). També l'ERC hi millora considerablement els seus resultats, erosionant també l'espai socialista. És la zona densa del catalanisme històric.

II. La Catalunya Vella pobra: una progressiva hegemonia de CiU.

La Catalunya Vella pobra, en la qual la dreta hi és també hegemònica, es caracteritza, entre 1977 i 1979, per una lluita entre els CC-UCD i CiU, en la qual CiU esdevé hegemònica a partir de 1980. Les comarques que en formen part són les del del Pirineu i Pre-Pirineu lleidetà (excepte La Vall d'Aran) i la Conca de Barberà de Tarragona. (La Cerdanya, El Solsonès, L'Urgell, L'Alt Empordà, La Segarra, La Conca de Barberà, El Pallars Sobirà i El Pallars Jussà)

Aquestes comarques representen prop del 12% de la població catalana, hi predomina una economia agrària, però, deprimida i generadora d'emigració. "La competició entre UCD i CiU que havia caracteritzat el primer cicle electoral s'ha convertit ara en flagrant hegemonia de CiU, mentre que l'esquerra socialista i comunista segueixen reduïdes a posicions marginals".

III. La Catalunya Nova: UCD i CiU, a la dreta, amb competició

amb PSC-PSOE, a l'esquerra.

Engloba la part meridional de les terres de Lleida i les comarques del sud de la província de Tarragona (El Priorat, La Ribera d'Ebre, La Terra Alta, L'Alt Urgell, La Vall d'Aran, El Baix Ebre i El Montsià). Són comarques rurals, amb absència d'indústria, tot i que presenten un relatiu desenvolupament. Representen aproximadament el 3% de la població del país.

En l'àmbit electoral, des de l'inici, els CC-UCD treuen bons resultats, competint amb CiU l'espai de la dreta. El PSC-PSOE és l'alternativa d'esquerra que en alguns municipis competeix per obtenir l'hegemonia respecte d'UCD. Progressivament CiU reemplaça a UCD i és passa a competir l'hegemonia amb el PSC-PSOE.

IV. La Catalunya Novíssima: hegemonia de l'esquerra.

Pertanyen a aquest grup les ciutats de Barcelona, Lleida i Tarragona, amb els seus entorns industrials. Són àrees amb gran concentració d'immigració i amb greus problemes d'infraestructura i una forta incidència de l'atur. Les comarques d'aquest grup (El Garraf, El Barcelonès, El Baix Penedès, El Segrià, El Tarragonès, El Baix Camp, El Vallès Occidental i El Baix Llobregat) representen el 62% de la població total de Catalunya.

L'esquema electoral d'aquesta Catalunya Novíssima es va caracteritzar, en un primer moment, per la rivalitat entre el PSC-PSOE i el PSUC, que hi són les forces polítiques predominants, deixant a UCD i a CiU com a actors

secundaris , però que a partir del 1980, tot i que el PSC-PSOE i el PSUC hi segueixen tenint bons resultats, CiU va millorant progressivament la seva posició.

V. La ciutat de Barcelona: la rivalitat entre els PSC-PSOE i CiU.

Tot i que s'ha inclòs dins de l'àrea geogràfica de la Catalunya Novíssima, se la destaca perquè aplega el 30% del cens electoral, i se'n distingeix per la composició social dels habitants -més diversa i peculiar que la que configura el cinturó industrial.

Si bé electoralment seguia les pautes de predomini de l'esquerra pròpies del cinturó industrial, a partir de 1980 CiU va aplegant més vots, essent la força hegemònica en els barris benestants i de composició social mixta, caracteritzats per una menor presència d'immigració.

Conclusions.

A partir de l'anàlisi geogràfica i del tractament estadístic de les dades es desprèn el discurs que defineix la realitat electoral catalana. Unes anàlisis, i una definició consegüent, fetes des de la que és d'alguna manera la primera categoria de la classificació de la realitat, o sigui, en termes de dreta i esquerra, que condiciona tant la lectura com la recerca dels factors explicatius.

El fet que en la conurbació de Barcelona hi resideixen prop del 70% de la població i hi predominen el socialistes i els comunistes se'n dedueix la

conseqüent orientació global del país vers l'esquerra. Mentre que en la Catalunya de l'interior hi predomina CiU, amb competició amb d'altres forces polítiques. S'estableix d'aquesta manera una línia divisòria entre la Catalunya litoral i la Catalunya interior.

El pas següent és la recerca de factors contextuais susceptibles d'explicar i/o de relacionar-se amb la implantació de l'esquerra i de la dreta. En el cas de l'esquerra, en la conurbació de Barcelona sembla "ser lògica", ja que el que la caracteritza és l'elevat percentatge de treballadors i assalariats i, en aquest sentit, sembla plausible la correlació de signe positiu amb els comunistes i els socialistes. Això és el que fa dir que tant a Catalunya com a Europa és la pertinença al grup social el factor més important que descriu l'opció de vot.(17) De la mateixa manera, la coincidència d'aquest vot d'esquerra en una zona de forta densitat demogràfica -elevat índex d'urbanització- no sembla pas contradir el que passa més enllà de les nostres fronteres on la urbanització enfront la ruralitat, la indústria enfront l'agricultura o el centre enfront la perifèria són estructures que condicionen l'orientació del vot, més progressista en les zones urbanitzades, amb indústria i situades en el centre.

La implantació de la dreta, en canvi, no sembla ser tant plausible i distorsiona, en part i en algunes zones, els esquemes clàssics i habituals d'interpretació de la orientació del vot. Especialment en la Catalunya Vella rica on la majoria de les comarques tenen un nivell d'industrialització important i on l'estructura de la població activa és semblant a les de la conurbació de Barcelona (18). És en aquestes comarques on per poder explicar el vot a la dreta, i donada la manca d'incidència de la variable grup social, cal pensar en d'altres

motivacions de "connotacions ideològiques més que no pas materials". Aquesta variable de tipus ideològic s'apunta que pot ser el catalanisme conservador dels habitants, un catalanisme d'arrels catòliques, tradicionals i conservadores, definit com a "catalanisme històric", profund ja que ha estat heretat per la gent a través del procés de socialització i adquirit en el procés de formació de la personalitat de base, que sembla dificultar la posterior classificació ideològica (19).

Estadísticament, la designació d'aquest factor prové de la correlació positiva entre l'origen català del electors i el vot a CiU (Pacte Democràtic i Unió Democràtica el 1977) i de l'hegemonia del Front d'Ordre del 1936 en aquestes comarques. Aquesta variable s'ha introduït per mesurar la tradició de vot, com a índex visible d'uns valors tradicionals i històrics -tot i que no es pot parlar, estadísticament, d'una correlació positiva entre el Front d'Ordre del 36 i les forces de dreta del 77 (20), possiblement per la diversitat de candidatures en què la dreta es presentava el 77 i que anul·len qualsevol correlació significativa (21), com també del fet de considerar que és en aquestes comarques de la Catalunya Vella on el catalanisme d'arrels tradicionals -des del Carlisme fins a La Lliga- hi havia tingut major implantació.

Tot plegat sembla justificar que aquest "catalanisme històric" és un factor "nacionalista" de difícil comprensió si no es consideren les seves arrels llunyanes. Amb una incidència, però, real, no cal oblidar que "les ideologies perduren en el temps i les mentalitats cristallitzades, a través principalment dels processos de socialització, són difícils de canviar" i que "en el fons, els factors que expliquen la variabilitat del comportament electoral individual són un reflex

de les escissions o els conflictes de cada societat, en el ben entès que moltes vegades el conflicte ja no existeix, però en resta l'empremta en la memòria col·lectiva i, aleshores, aquest conflicte és absolutament real encara que la seva gènesi estigui molt allunyada en el temps i respongui només en part a la problemàtica actual"(22).

Sembla una reminiscència del passat, en el qual no hi és aliena l'empremta deixada pel franquisme i el conflicte que aquest significà respecte de la socialització nacional catalana, essent, per tant, un factor nacionalista amb unes clares connotacions de resistència cultural, la quinta essència de la qual és la lluita pel manteniment de la llengua. Un factor, però, que tot i que és l'expressió d'un conflicte sorgit en el passat, no té massa sentit en el marc d'un Estat de Comunitats Autònomes, amb normalització de la llengua i possibilitat d'una autonomia política.

La seva rellevància a Catalunya només sembla poder entendre's per aquest rerefons ideològic profundament arrelat a través del procés d'inserció social, i segurament no és per casualitat que es dóna en aquestes comarques de llarga tradició catalanista i conservadora. Unes comarques que, per altra banda, en els seus orígens eren eminentment rurals, amb grans propietaris rurals, l'acumulació de riquesa dels quals en permeté en el seu moment la industrialització, però que encara ara compten amb extenses zones agrícoles amb un predomini del petit i mitjà propietari.

D'alguna manera, sembla recuperar-se el factor de la ruralitat per a explicar el comportament conservador i de dreta, per la incidència que aquest pot

tenir a través de les relacions socials que li són pròpies, en la inculcació d'un tarannà, una manera de veure les coses i un comportament conseqüent.

Capítol III

Algunes reflexions a l'entorn dels supòsits inherents en la construcció de les categories de definició dels electors	85
1. A l'entorn de la classificació ideològica dels electors	87
2. El context com a condicionament de l'orientació del vot	94
Conclusió	112

Capítol 3.

Algunes reflexions a l'entorn del supòsits inherents en la construcció de les categories de definició dels electors.

El que es coneix com a "realitat" és producte d'unes definicions i d'unes interpretacions que se li fan. Les dades per elles mateixes no diuen res i només prenen sentit quan se'ls atribueix una determinada significació, la qual depèn del paradigma o model teòric de partida que condiciona la lectura de la realitat i del propi sistema de valors dels investigadors, que sovint inconscientment té com a conseqüència un cert etnocentrisme, és a dir, una interpretació de les dades segons els propis models culturals i les propies categories de lectura del món social. Com diu Pierre Ansart (1), també depèn de les concepcions diferents que intervenen en la designació del que s'entén com a "dades" de la realitat social. Unes dades que seran ben diferents segons que hom es situi en una perspectiva positivista o comprensiva, que implicarà en definitiva una filosofia divergent respecte del que vol dir produir coneixement en el camp de les ciències socials, i uns instruments i uns procediments operatius que en condicionaran la designació. Perquè, com segueix dient P. Ansart, "si les discussions només

fossin al voltant dels mateixos fenòmens reconeguts com a "dades" el debat quedaria circumscrit immediatament i podria acabar-se amb un augment de la verificació. Però el que hi ha en el fons dels fons és una divergència profunda respecte de les concepcions del que s'entén per coneixement social. (...) Si les oposicions són molt més radicals, és perquè no es refereixen a les interpretacions sinó a la designació d'aquestes dades... Les diferents teories poden estar d'acord sobre el reconeixement de les dades parcials, la taxa de delinqüència d'una població o el percentatge de vots per una candidatura, però no plantejaran la interpretació en els mateixos termes ja que, prèviament a aquest debat, repensaran la delinqüència o l'opció de vot a l'interior dels sistemes de construcció divergents" (2).

El problema no són les dades sinó tot el que hi ha a partir d'aquestes, així com, els implícits i les evidències des de les quals es llegeixen i es refereixen -sense que a vegades ni s'expliciti ni se'n tingui consciència- en els paradigmes teòrics, el sistema de valors i els processos operatius a partir dels quals es construeixen, segons quina sigui la concepció de "produir coneixement" en el camp de les ciències socials.

1. A l'entorn de la classificació ideològica del electors.

L'implícit del vot com a suport dels programes i els idearis dels partits.

Quan es titlla uns determinats electors de "nacionalistes" i "conservadors" i quan la hipòtesi explicativa sembla trobar-se en factors ideològics i tradicionals, cal preguntar-se si a les dades no se'ls hi fa dir una mica més d'allò que expressen.

S'observa que els termes "conservadors" i "nacionalistes" parteixen d'una evidència que inclou tant una opció teòrica de partida com un plantejament epistemològic concret. D'entrada es defineix l'electorat només a partir de l'ideari i el programa d'uns partits i d'uns líders, els quals els analistes a partir d'uns criteris de classificació els etiqueten d'una determinada manera, i, a més, es pressuposa que els electors quan voten ho fan per donar suport a aquest programa i a aquest ideari.

En aquesta classificació dels electors, feta segons l'ideari dels partits, hi intervé un doble reduccionisme: el primer és el de partir no del que pels electors pot ser el conservadorisme o el progressisme, el nacionalisme o el centralisme, sinó NOMÉS del que els partits manifesten o diuen que són; el segon està relacionat amb la reconstrucció de les dades que fan els analistes, els quals d'acord amb unes hipòtesis o unes concepcions pre-establertes, pactades i

consensuades, que són les dominants entre experts i professionals en cada societat i en cada conjuntura, decideixen qui és qui de cada partit. Així són més els esquemes pre-concebuts que no les actuacions i les pràctiques polítiques els que determinen la separació entre la dreta i l'esquerra o distingeixen un partit nacionalista del que no ho és. Les etiquetes d'innocents no en tenen res i, s'explicitin o no, s'incriuen en un determinat prisma teòric que les justifica. No ha d'estranyar, per tant, que sovint l'etiqueta de nacionalisme es reservi només per aquells partits o coalicions que defensen un nacionalisme que no es correspon amb el de l'Estat, mentre que s'obvia de titllar a aquells altres, possiblement més nacionalistes, però que defensen l'oficial. O fins i tot que s'etiqueti d'esquerres aquells partits segons l'adscripció a un ideari, independentment de si les seves actuacions són susceptibles d'aproximar-se més a maneres de fer totalitàries i anti-democràtiques.

Tota categoria de classificació de la realitat encobreix tot un seguit d'implícits que es donen per descomptat, una revisió a fons d'aquests faria reconsiderar qui o què és conservador o progressista, o qui o què és nacionalista. Cal convenir que qualsevol categoria social no existeix mai en abstracte i que estan sotmeses a profunds canvis de significat en funció de l'evolució històrica i social estructurals, no existeixen moviments conservadors ni polítiques conservadores en abstracte, sinó que aquesta qualificació sempre es refereix a un context concret, a unes polítiques determinades i a la correlació de forces i tendències d'un moment determinat.

Ignorar-ho o no fer una revisió pertinent és manllevar definicions establertes sense una construcció teòrica per a la recerca que en justifiqui la seva

pertinença. Els mots no fan les coses, però fan que existeixin unes determinades creences que les legitimin com tals .

A partir d'aquesta definició prèvia es troba el primer fonament de definició d'uns electors i d'unes zones electorals, que possiblement de fonament no en té cap altre que el d'obeir a una lògica dels investigadors: si jo (investigador, comunitat científica) estableixo que hi ha uns partits de dreta i uns d'esquerra, uns que són nacionalistes i uns que no, si estableixo que cada vot per un dels partits és un vot de dreta, d'esquerra, nacionalista o no, consegüentment, de l'observació i l'anàlisi dels vots per cada una de les candidatures puc deduir quina és la tipologia dels electors del país.

La dreta i l'esquerra

A Catalunya, seguint la divisòria clàssica pre-establerta, la primera classificació feta en base a l'agregació de les dades electorals és la divisió que es fa entre la dreta i l'esquerra agrupant les distintes forces polítiques segons la ideologia, a vegades matisada segons els missatges i/o el programa de la campanya electoral (3), amb indicacions de centre-dreta o centre-esquerra segons l'escrutini(4). CiU n'és un exemple paradigmàtic, ja que sembla ser de centre-esquerra, quan al 1977 es presenta amb un programa pròxim a la social-democràcia; de centre, respecte del CDS en aquells escrutinis on aquest hi té rellevància; però que va esdevenint clarament de dreta, "la capdavantera de les forces de dreta", quan es va nodrint progressivament dels vots del CDS i fins i tot d'AP.(5)

Dins de l'espectre de les forces polítiques catalanes, entre les candidatures que apleguen la majoria de vots, es troba a l'esquerra els partits de classe, que el 1977 se'ls etiqueta fins i tot de "marxistes", i que són el PSC-PSOE i el PSUC. Uns partits que "semblen adreçar-se a la mateixa franja de l'electorat, utilitzant senyals d'identificació manlevats sovint a la més consistent tradició socialista i comunista de l'Europa occidental, tot i que no en comparteixen fonamentalment les trajectòries històriques"(6). Mentre a la dreta es troben "els partits ignorants de la definició social dels seus seguidors" CiU, CDS i AP, que es presenten amb programes conservadors, adreçant-se a un electorat de classes mitjanes acomodades i tradicionals.

Nacionalisme i no nacionalisme: a l'entorn del "catalanisme històric".

Espanyolistes, nacionalistes i catalans. una altra classificació dels partits que es fa extensiva als electors.

La manca de definició teòrica del que és o no és el nacionalisme sembla comportar una curiosa classificació dels partits feta més segons els eslògans, els missatges o la prioritat donada en els programes que en la defensa del fet nacional català. Així els partits d'esquerra (PSC-PSOE i PSUC) en prioritzar la defensa de les classes oprimides, sense deixar de banda la defensa del fet català, se'ls etiqueta de partits d'esquerra catalans. En canvi és a la dreta, a l'interior de l'espai conservador, on la divisòria es fa entre els partits centralistes, espanyolistes o estatalistes -AP i CDS- i els nacionalistes o catalanistes -CiU. En el benentès que quan es parla dels dos eixos de classificació ideològica dels

electors en base a la dreta i l'esquerra i el de més o menys nacionalisme, el terme "nacionalisme" sempre es refereix només al nacionalisme català.

Conseqüentment, els electors i les zones electorals se'ls titllarà segons la ideologia dels partits, com per un malabarisme els uns -els que voten PSC-PSOE i PSUC- seran progressistes, els altres, conservadors i centralistes -els que voten AP i CDS-, i uns tercers, nacionalistes i conservadors -els que voten CiU-. Així des de les classificacions i el tractament de les dades, l'etiqueta de "nacionalista" sembla reservada només als votants de CiU, una formació d'inspiració bàsicament nacionalista formada per uns partits "que plantegen un catalanisme de clares arrels tradicionals, on indubtablement hi juga un paper important un catolicisme tradicional que queda ara com un rerafons difícil de detectar, car ha cristal·litzat conjuntament amb el catalanisme tradicional i ha sofert un vernís secularitzador que n'amaga la importància"(7), i per un líders, les essències dels quals se'ns diu que són "conservadores, tradicionals i catòliques i que no és per casualitat que el CDC hagi pactat una coalició permanent amb la democràcia cristiana catalana"(8).

La coincidència del nacionalisme català i el catalanisme tradicional, sempre segons l'anàlisi d'uns determinats pensadors i d'unes determinades doctrines nacionalistes, i d'uns líders que es fan portaveus, és a l'origen d'una certa concepció del nacionalisme. Per un banda, el que és o no és el nacionalisme sembla limitar-se a la contemplació de determinats textos del pensament nacionalista i a algunes formacions polítiques que es declaren o s'han declarat catalanistes, per l'altra, implica un reduccionisme en donar una imatge

del catalanisme com un simple corrent polític-ideològic de caràcter superestructural, obviant-ne la dimensió de moviment popular.

Aquest implícit i aquesta visió idealitsta, elitista i, per tant, conservadora d'aquest fenomen social és el que hi ha a l'origen de la definició d'unes zones electorals no ja només actualment catalanistes i conservadores, sinó històricament catalanistes i conservadores. El "catalanisme històric" prové de l'equivalència entre la ideologia d'unes determinades forces polítiques i el seu predomini electoral en unes determinades unitats territorials i/o segments de la població.

Estadísticament, aquest atribut històric prové de la correlació dels resultats del Front d'Ordre de les eleccions del 1936, en la II República, amb els de CiU en l'etapa de la transició. La coincidència en unes mateixes zones del predomini electoral de les forces capdavanteres del "nacionalisme conservador" i la consideració del domini electoral, que durant la restauració havien tingut La Lliga i el Carlisme, sembla reblar el clau d'una afirmació més que evident.

La constant segueix essent l'origen d'unes etiquetes que provenen d'una lectura reduccionista del comportament electoral, limitant el nacionalisme a les expressions hegemòniques que l'hagin pogut canalitzar en el decurs de les diverses etapes històriques, oblidant el caràcter d'ampli moviment social d'arrel popular i que precisament és el que ha fet del catalanisme un ingredient indispensable de qualsevol oferta política que aspiri a ser majoritària. Aquests implícits configuren algunes de les coordenades que intervenen en la definició d'unes zones electorals i d'un electorat que, a partir d'una opció de vot, és titllat de catalanista i/o nacionalista, tradicional i conservador. I el fet que una oferta

política sigui votada per amplis sectors de la població -els d'origen català- fa que aquests esdevinguin subjectes i defensors d'un nacionalisme conservador i tradicional, i, a més, per la inclusió d'unes dades -les del Front d'Ordre del 1936- aquest catalanisme conservador té unes arrels històriques, l'origen de les quals cal cercar-les més enllà.

L'"a priori" de l'elector informat com a rerafons d'una definició dels votants.

Més enllà d'aquesta classificació, en el moment de definir els electors i les zones electorals segons les categories definides prèviament, el segon element a tenir present és el pressupòsit de considerar el vot com una expressió de l'opinió lliure i sobirana dels electors feta a partir d'un coneixement de les categories pròpies de la política. Com si cada vot fos producte d'una informació respecte de quins són els plantejaments programàtics i les posicions polítiques de cada candidatura.

Aquest pressupòsit parteix de l'implícit que les categories de percepció de la política, que organitzen la visió ordinària que en tenen els experts i professionals i que regeixen en el món polític, són immediatament comprensibles per a tothom i que tenen un contingut unívoc i universalment conegut i re-conegut. Què hi ha sinó darrera la classificació d'uns electors de dreta i d'esquerra pel fet d'haver optat per un partit? No s'oblida amb això que la percepció de la política i dels polítics i la imatge que té la gent susceptible de

motivar el vot o el suport pot ser profundament diversa de la forma, els programes i els idearis a partir dels quals els polítics es defineixen? No és partir d'aquest implícit i d'aquesta naturalitat que es pot titllar uns electors de nacionalistes i conservadors pel fet de votar a uns determinants partits? Això sembla deduir-se a partir de les interpretacions que es fan dels resultats electorals i de la justificació de les categories de classificació dels partits. Per exemple, quan el 1980 es diu que en el cas català la divisòria potencial -la marcada per la posició davant del problema nacional- no ha tingut fins ara una expressió determinant no per la pèrdua de consciència de la ciutadania, sinó perquè totes les grans organitzacions polítiques del país tenen incorporada l'afirmació nacional (9).

2. El context com a condicionant de l'orientació del vot.

En tota anàlisi de la realitat hi ha tres operacions bàsiques: la percepció, la classificació i la interpretació, íntimament lligades en el sentit que no existeix la percepció neutra d'una realitat ja que des del primer moment tota percepció és d'alguna manera interpretació, i està seleccionada pel que se sap com a evident, a més d'altres factors com la teoria o les mateixes preguntes i hipòtesis que en condicionen la lectura. La classificació, la designació i la interpretació de les dades acostuma a estar en funció de les preguntes i les hipòtesis de partida.

Un dels problemes específics en els estudis de sociologia electoral és que malgrat partir d'una hipòtesi àmplia sobre la incidència del context en l'orientació de vot, aquest només pot ser analitzat amb uns indicadors aïllats, sovint estandaritzats i que a més tenen la particularitat de no estar construïts per

la investigació.

Per definició, l'anàlisi "ecològica" parteix d'unitats col·lectives significatives, postulant l'entremat complex d'interrelacions que intervenen en l'explicació d'un determinat comportament. L'Ecologia sorgeix de les ciències naturals com a disciplina que tracta de comprendre el funcionament d'unitats constituïdes inseparablement per comunitats d'éssers vius i pel medi en què viuen, en definitiva, l'Ecologia estudia ecosistemes definits per un conjunt de propietats i organitzats de tal manera que els canvis en una propietat modifiquen tots els components del conjunt(10).

Aplicat a les ciències socials i a l'anàlisi del comportament electoral, definit per propietats com el grau d'abstenció i la orientació del vot, implica partir de la delimitació d'un ecosistema, entès com un grup humà amb el seu entorn físic, social, cultural, econòmic, religiós, polític, etc. i unes propietats d'interrelació entre el conjunt dels subsistemes que l'investigador fa confluïr cap a l'explicació causal del fenomen que li interessa estudiar. Quan es fa el símil amb l'Ecologia es parla d'efectes estructurals, irreductibles a les variables aïllades i produïts pel context com el que intervé en l'explicació del comportament electoral.

L'anàlisi "ecològica" és complexa i postula per damunt de tot aquesta interrelació, que sovint ,manca d'un banc de dades exhaustiu i fiable, en dificulta la seva mesura. També els mateixos límits de l'anàlisi estadística basada en la correlació entre els parells de variables fa difícil d'aprofundir en les interrelacions complexes. Les agregacions a partir de determinades

característiques el que fan és "descontextualitzar" les variables aïllant-les de tot allò de més significatiu.

No hi ha dubte que tot tipus d'anàlisi té els seu límits, i cal adonar-se que quan en els estudis de sociologia electoral es parla de context el que es mesura són les seves variables aïllades, referents a unes característiques de la població i n produïdes per agents socials -institucions de tota mena- amb unes definicions que no coincideixen necessàriament amb les que es farien des de la sociologia(11).

Aquestes definicions no només divergeixen del plantejament sociològic, sino que sovint ni es dominen els processos a través dels quals s'han obtingut ni les agregacions coincideixen amb la unitat d'anàlisi del comportament electoral. Per exemple, la manca de correlació entre la classe treballadora -% d'assalariats- i els vots a CiU en les comarques de la Catalunya interior pot ser deguda al fet que les dades obtingudes d'una mostra i amb un marge d'error important en els municipis més petits (12) n'impedeix la correlació. A més les dades del cens obtingudes a partir de qüestionaris, en els quals respon cada cap de família a partir d'una distribució estandaritzada de les professions, sovint poc comprensibles per una gent determinada distorsionen la informació sobre la pròpia percepció de la categoria socio-professional que es pretenia que fos objectiva(13).

Correlació no és sinònim de causalitat però quan hi ha distorsions afegides a les dades susceptibles de correlacionar-se és més difícil establir una

causalitat, sobretot quan aquesta ve donada per l'anàlisi estadística. Com afirma F.Merlliè (14), en els més sofisticats estudis estadístics, cal no oblidar que qualsevol de les variables "pures" o sintètiques ho esdeven només per la naturalesa de les variables introduïdes i pels condicionants que en limiten la validesa i la fiabilitat. La creença en la estadística com a tècnica d'observació neutra només es possible si s'oblida que les "dades" no existeixen "per se", que són sempre una construcció constant en tot un procés d'elaboració.

La problemàtica no es troba només en els límits tècnics sinó també en els de les variables seleccionades. Escollir-ne unes i no unes altres obeeix a unes hipòtesis i, a vegades a unes pre-concepcions i uns estereotips que, explicitats o no, són a l'origen de la selecció d'uns indicadors i de la interpretació que se'n fa.

La comprovació de variables com la classe social, la religió, la tradició de vot o la ruralitat forma part dels estudis clàssics sobre el comportament electoral ja que totes elles obeeixen a uns esquemes analítics peculiars. Per exemple, la pertinença a un grup social situat en posicions inferiors dins de la jerarquia social, pels propis condicionaments materials a què està sotmès hauria de relacionar-se amb el vot a partits "de classe", els únics que defensen la seva situació. El que s'allunya d'aquí és objecte de plantejaments i interpretacions que giren a l'entorn de l'aburgesament de la classe obrera, o de les influències ideològiques. Una altra de les variables que incideix en un vot per altres partits és la religiositat, associada a la tradició i al conservadorisme. En el nostre país el nacionalisme és una altra d'aquestes variables, associada a plantejaments ideològics que no tenen predicament en les societats modernes. També cal

considerar la tradició de vot, ja que, més enllà de les condicions materials d'existència, la socialització en una determinada tradició ideològica o partidista pot ser un factor que intervingui en la decisió electoral (15). Finalment, la ruralitat-urbanització és una variable sovint associada a mentalitats conservadores i tradicionals, la primera, i progressistes i modernes, la segona. Estadísticament provada(16) en el sentit que en els contextos rurals és dona més un vot a partits conservadors, però més enllà d'aquestes regularitats estadístiques sembla haver-hi un postulat previ que en condiciona la seva interpretació. Aquest postulat previ sembla girar a l'entorn d'una concepció de les ciutats, i en general dels nuclis més urbanitzats, com a generadors d'un mode de vida específic, on per oposició als pobles, s'hi donen un seguit de relacions socials i de possibilitats comunicatives, culturals i d'informació que incideixen en un tarannà peculiar, més obert al progrés i a la modernitat.

Uns postulats, que més enllà de les dades, que els interpreten, tenen la particularitat de constituir-se en uns determinats esquemes de percepció i classificació de la realitat social i d'erigir-se en unes categories que, més enllà del procediment i les operacions que intervenen en la producció de les dades, quan s'emeten amb autoritat -i més quan aquesta prové de la recerca científica- esdevenen les "categories" de definició d'aquesta(17).

2.1. La ruralitat i el catalanisme tradicional com a factors més explicatius de la variabilitat del comportament electoral.

La realitat es tipifica d'una determinada manera a partir de la designació d'unes categories de classificació, que sovint de realitat no en tenen cap altra que

la de designar-la com a tal.

Un exemple emblemàtic el constitueixen les classificacions que -amb el suport neutre i científic de l'anàlisi estadística- s'estableixen des de la sociologia electoral per tipificar els electors. Esbrinar la gènesi i el procés a través del qual uns electors rurals esdevenen tradicionals, catalanistes i conservadors és un bon exercici per adonar-se com es construeixen a partir d'algunes convencions teòriques aquestes categories de definició i de tipificació de la realitat social.

De la mateixa manera que en la designació d'uns electors de dreta i d'esquerra, nacionalistes o no, és útil discernir en base a quins implícits teòrics i metodològics se'ls etiqueta així, també, pel que respecte als factors susceptibles de relacionar-s'hi, cal veure quin és el fonament d'aquestes classificacions.

a) A l'entorn de la ruralitat-urbanització: un factor explicatiu per defecte o per efecte del tractament estadístic.

En la detecció de factors "purs" o sintètics a partir d'una anàlisi estadística cal tenir en compte a partir de quines dades unes variables i no unes altres esdevenen el factor amb més potència explicativa, i també com se les etiqueta d'una determinada manera i se'ls hi fa dir més del que diuen les dades.

En els estudis de sociologia electoral, sembla força clar que d'entrada la urbanització-ruralitat és el factor més rellevant susceptible d'explicar la variabilitat del comportament electoral, per manca d'altres correlacions significatives per la totalitat del territori deguda al fet que les dades provenen de

mostres i que tenen importants marges d'error quan es tracta de municipis més petits. En els municipis industrials de la Catalunya interior és probable que, si es disposessin de dades socio-econòmiques per la totalitat del cens, la correlació de signe positiu entre % d'assalariats, % d'autòctons i el vot a CiU seria tan significativa com la del vot al PSC-PSOE i PSUC en les comarques del cinturó barceloní.

De l'anàlisi estadística es dedueix aquesta manca de correlacions pel conjunt del territori, i que les úniques significatives són les del PSC-PSOE i PSUC, que són positives només en aquelles comarques on aquests són hegemònics -les de la Catalunya novíssima-, amb un percentatge d'obres i assalariats superior al 50% i amb immigració.

Fora de l'entorn barceloní només una correlació esdevé significativa: el tamany dels municipis. Aquesta indica que la RURALITAT-URBANITZACIÓ és el factor més rellevant per a l'explicació del comportament electoral, que es manifesta d'esquerra en les zones més urbanitzades o densament poblades, i de dretes en les zones rurals o menys poblades. La coincidència en les zones rurals de més hectàrees dedicades a l'agricultura amb diferents règim de tenença de terres i d'empresaris agraris és la dada que rebla el clau per titllar aquestes zones com a rurals. I a l'inrevés, el predomini de les indústries i la pràctica inexistència d'empreses agràries en les zones urbanitzades és la dada que confirma l'evidència de l'etiqueta de ruralitat-urbanització com a la més explicativa de la variabilitat del comportament electoral.

La fiabilitat de la densitat de població i llur pertinença com a indicador de

la ruralitat-urbanització fa que, pràcticament, després del 1977 és "la dada" que s'utilitza per correlacionar amb variables electorals. D'aquesta manera es fossilitza la categoria de tipificació dels electors i les zones electorals com a ruralitat-urbanització, entenent, però, que s'és rural o urbà segons el nombre d'habitants del municipi on s'està censat.

Tot passa com si s'oblidessin les prevencions inicials (18) i , per amnesia dels orígens o per oblit de les dades i anàlisis que la feren emergir com a tal esdevés la Categoria d'explicació del comportament electoral.

Aquesta evidència es fa palesa en l'edició, el 1991, de l'Atlas electoral(19) on semblen haver desaparegut les comarques mixtes de la Catalunya interior, i on es defineix només per uns atributs d'espai i densitat de població.

Aquest Atlas és un exemple paradigmàtic d'aquesta transmutació de la tipificació que es dona de les comarques en les quals Convergència i Unió hi és hegemònica, on tot i recordant que obté els seus millors resultats relatius en els municipis de menys de 10.000 habitants, per comarques, la seva zona de millor implantació és la configurada per les FONAMENTALMENT RURALS, del triangle nord-central (Osona, La Garrotxa, La Selva, El Berguedà, El Ripollès, El Bages, El Solsonès)(20). Unes comarques que són de la Catalunya Vella rica, que s'havien descrit com unes comarques mixtes amb presència important d'industrialització, i en les quals, tot i no disposar de les dades actualitzades, només en les dades de 1970 -que són les que es van emprar en el seu moment- totes, menys el Solsonès, figuren en el Tipus 1 de la tipologia econòmica de les comarques de Catalunya, amb el 60% (aprox.) de la població activa en el sector

industrial(21).

b) Ruralitat, tradició i conservadorisme enfront Urbanització, modernitat i progressisme.

Alguna cosa més que el tamany dels municipis per l'efecte de les interpretacions.

Més enllà de la manca de correlacions estadístiques, en l'anàlisi descriptiva de les zones electorals queda força clar que no és precisament l'absència d'indústries, el percentatge de població activa en el sector secundari, el percentatge d'assalariats o el percentatge de població en el sector terciari, el que distingeix les zones de dreta de les d'esquerra. Aquesta constatació fa dir als analistes que l'estructura material pel conjunt del territori català es mostra poc significativa, o que els models causals a partir de les variables que s'utilitzen tenen una capacitat explicativa molt reduïda (22).

La manca de relació entre l'estructura material i l'opció de vot obeeix a la hipòtesi implícita o a l'evidència que la classe obrera ha de votar els partits de classe, i el que s'observa a Catalunya és que això no es dona pel conjunt del territori. En efecte, aquest comportament "lògic" només és propi de les zones amb una forta densitat demogràfica de la conurbació de Barcelona, en les quals

els electors voten majoritàriament al PSC-PSOE i al PSUC, però no succeeix el mateix en la Catalunya interior. El "problema" a explicar és que en la mesura en què ens allunyem del litoral, el comportament ja no és tan "lògic", un partit conservador com CiU aplega més vots, fins i tot en aquelles comarques de la Catalunya Vella rica, en les quals malgrat tenir una estructura de població activa amb un % d'assalariats i treballadors industrials important, és CiU el que recull més vots.

Aquesta manca de lògica, a partir de l'anàlisi feta en termes de dreta-esquerra, amb la coincidència en aquestes zones conservadores d'una feble densitat de la població i una presència majoritària de població d'origen català, és el que explica que el factor ruralitat sembli anar més enllà de l'estricta "tamany dels municipis". O, per dir-ho altrament, com si a partir de les interpretacions la variable "tamany dels municipis" esdevingués explicativa per ella mateixa, ja que està associada a uns estereotips i a un contingut ideològic concret que es el d'associar la "ruralitat a les mentalitats tradicionals i conservadores transmeses a través dels temps i en el decurs del procés de socialització. Uns implícits que associant urbanització a modernitat i progressisme i ruralitat a tradició i conservadorisme, no semblen tenir en compte una conceptualització d'acord amb la realitat del país, que més enllà dels clixés dominants tingui en compte les transformacions econòmiques, culturals, comunicatives pròpies d'aquest "món rural". i així es continua la "reificació" del context com a transmissor bàsic d'un tarannà tradicional i arcaic, que "impedeix a la gent de veure-hi clar" i on, malgrat els condicionaments materials, són les motivacions ideològiques les que incideixen en una opció de vot.

El context i la localització social, com a conjunt de relacions socials i de condicionaments objectius, estructuren una determinada manera de veure les coses específica de la sociologia. El fet que el context de la Catalunya interior, contemplat uniformement, impliqui unes mentalitats i uns tarannàs conservadors és una conclusió ideològica, producte del punt de vista dels analistes i d'alguns implícits que no semblen deduir-se necessàriament de les dades.

A Catalunya, aquest implícit de rural igual a conservador és un estereotip que ve de lluny i cal cercar els seus orígens en una certa interpretació de la història i en un cert oblit de la realitat social i popular que hi ha més enllà de les interpretacions dominants. Una realitat en continua transformació que difícilment pot copsar-se des de la conceptualització que se'n fa.

En primer lloc, d'una certa versió de la història, en el sentit que es fa l'equivalència entre implantació territorial d'unes forces polítiques i la població que els hi dona suport. Tot passa com si de l'anàlisi de les teories i concepcions d'uns leaders i/o grups socials se'n dedueixi la definició de la població. És perquè en unes determinades zones hi han tingut influència des dels Carlisme fins a La Lliga Regionalista i que ara mateix la versió actualitzada en seria el Pujolisme, que se les pot etiquetar d'una determinada manera.

En segon lloc, aquest implícit de les mentalitats conservadores i tradicionals com a producte de les coordenades "ecològiques" a partir de les quals es defineix el món rural, sembla oblidar les transformacions socials, econòmiques, demogràfiques i comunicatives que han tergiversat uns conceptes

estancats a partir dels quals es podia tipificar el món rural tradicional per oposició al món urbà. Unes tipificacions que eren el producte de la mena de relacions socials possibles que les caracteritzaven, però que ara són poc operatives per a entendre la realitat social.

Aquestes tipificacions provenen d'una conceptualització de la ruralitat que s'adiu amb altres etapes històriques, en les quals el que caracteritzava per damunt de tot el món rural era l'aïllament de tot tipus respecte del centre difusor de "cultura". Un aïllament que condicionava el desenvolupament econòmic, les relacions socials possibles i l'accés a la instrucció i a la cultura. En aquest context tant ser pagès com treballar a la indústria significa formar part de les classes dominades, d'aquesta manera el context podia incidir en la gent que hi vivia.

És probable que en aquesta mena de "contextos" tinguin sentit uns indicadors com els de densitat de població, % d'hectàrees amb règim de propietat, % de massovers, i % d'hectàrees cultivades, que remetien a una definició de la "ruralitat" com a un espai marcat per unes condicions objectives i un tipus específic de relacions socials i de poder, susceptibles d'incidir en un capteniment de submissió o de dependència respecte dels poders fàctics o dels notables de l'entorn.

Quan canvien les condicions materials, les relacions socials, la intercomunicació i l'accés a la instrucció i la cultura ja no és patrimoni de les urbs, què passa? Quan als pobles o al dit "món rural" hi arriba, com a les ciutats, tot tipus d'informació, quan els diaris, les revistes i la televisió arriba

arreu, què ocorre? Quan les xarxes viàries i l'automòbil han anul·lat les distàncies, què succeeix? Quan els masovers que abans treballaven en règim de parceria per un propietari reemplacen el contracte pel d'arrendament i transformen les masies en unitats de producció agrícoles regides per criteris de rendiment empresarial, què passa?

I què succeeix, quan en alguns barris les relacions socials, de veïnatge i de cohesió social, junt amb dades objectives -% d'alfabetització, d'instrucció-, fins i tot de contactes i d'intercomunicació podrien ser més comparables a les que es donaven abans en els pobles del dit "món rural"?

El que ocorre és que s'imposa una reconceptualització de la dicotomia entre el món rural-el món urbà, i que ni les hectàrees, ni la distància de la urbs, ni la densitat de població com a variable sintètica poden ser la Variable susceptible d'explicar la variabilitat del comportament electoral. Tampoc com una variable susceptible d'explicar el conservadorisme o el progressisme, sobretot quan progressisme associat a ciutat sembla ser sinònim de mentalitats obertes, instruïdes i "cultes", informades i amb capacitat de discernir enfront d'una oferta política. I, a l'inrevés, quan conservadorisme associat a món rural ho és de mentalitats tancades, supeditades a pressions diverses i contradictòries que impedeixen de poder discernir entre la dreta i l'esquerra.

Jean Remy, en una excel·lent obra de 1974, "La Ville et l'Urbanisation"⁽²³⁾, analitza les transformacions dels anomenats medi urbà i rural, i ja als setanta, tot resseguint una anàlisi històrica, ens posa a l'aguait

d'una tendència equívoca i errònia massa freqüent en els teòrics i en els analistes de la vida urbana, els quals estableixen una relació automàtica i unívoca entre l'estructura espacial i els mode de vida social. Una tendència present ja en els teòrics de l'escola de Chicago, que consideren la ciutat com una unitat espacial i social específica, on la "cultura" i el mode de vida urbana són considerats per les mateixes característiques "ecològiques" de les ciutats.

Ben al contrari, si es planteja el procés d'urbanització com un procés de transformació propi de les societats avançades, que no té res a veure amb la divisió tradicional poble-ciutat i gens reduïble al tamany del municipi o a la distància de la metròpoli -elements que potser històricament i per les condicions econòmiques i d'intercanvis que li eren pròpies tenien una incidència específica-, el que es proposa és una nova manera de comprendre que en les ciutats i en els pobles les diferències en els modes de vida són cada vegada menors, i que quan hi són cal cercar l'explicació en altres factors que no siguin els de l'espai i la distància.

Des d'una altra perspectiva, Andreu Mayayo(24) feia uns plantejaments semblants en la seva tesi doctoral, en la qual, analitzant les transformacions en el món urbà i el món rural que s'havien donat a Catalunya en els últims 60 anys, es preguntava fins a quin el que s'anomena món rural existeix realment o és una pura construcció ideològica que ja no s'avé massa amb la realitat actual de Catalunya.

Els conceptes, com tota categoria social, no existeixen en abstracte, no es poden establir d'una vegada per totes, ni són intercanviables, sinó que estan

sotmesos a canvis profunds de significat i cal reformular-los en funció de les transformacions i l'evolució històrica de cada societat objecte d'estudi. Quan no hi ha aquest treball de reconstrucció teòrica o quan no s'expliciten els "a priori" dels quals es parteix es córrer el risc -se'n tingui o no consciència- de fer dir a les dades alguna cosa més d'allò que diuen, i és quan per una espècie de malabarisme el que en un inici només era el tamany de la població o l'àrea geogràfica esdevé l'indicador visible d'alguna cosa més profunda i arrelada, aquesta espècie de mentalitats i tarannàs conservadors o progressites, l'emergència dels quals sembla explicar-se -talment una evidència no qüestionada- pel lloc de residència de la gent.

2.2. La història es repeteix: l'aportació de l'anàlisi de les eleccions de la II República.

Zones rurals, vot a dreta i nacionalisme conservador, una constant en el temps.

El pressupòsit de les dues Catalunyaes, la progressista, urbana i d'esquerres i la conservadora, rural i de dretes, sense altra validació empírica que la del comportament electoral, pren una dimensió històrica i unes arrels profundes a partir de la introducció dels resultats electorals de les eleccions del 1936 a la II Generalitat Republicana. Uns resultats que confirmen la hipòtesi interpretativa que en les àrees rurals hi ha un predomini de la dreta. Alhora que reforcen les hipòtesis interpretatives respecte del factor cultural i ideològic -el nacionalisme conservador- com a dimensió bàsica d'uns electors, pels quals aquesta dimensió de la personalitat de base incidirà prioritàriament en una opció

de vot. Un nacionalisme que té unes arrels profundes, aiguabarreix de cosmovisió religiosa i política, que roman, malgrat les transformacions polítiques del país, amb l'adveniment de l'Estat de les autonomies, i tot el que comporta com a possibilitat d'autogovern i de progressiva normalització lingüística.

Amb la hipòtesi que "les ideologies perduren en el temps i que les mentalitats cristal·litzades, a través principalment dels processos de socialització primària, són difícils de canviar" (25), i amb el rerafons de la informació d'una Catalunya rural, feu del Carlisme i de La Lliga, que es justifica amb la introducció dels resultats electorals del 36. Per una banda, són dades que es refereixen al primer període del país on se celebraren eleccions democràtiques -reflex d'una voluntat lliure i sobirana-, i, per l'altra, com a les úniques susceptibles de poder mesurar la incidència -la estabilitat a través del temps- d'uns valors tradicionals i ideològics.

El vot és un factor que, en els països amb llarga tradició d'eleccions democràtiques, té molta força explicativa, ja que, més enllà dels condicionaments materials, l'estructura que dóna suport al vot és en bona part ideològica i s'adquireix a través del procés d'inserció social, sobretot a través de la influència familiar, reforçada i/o modificada posteriorment en el decurs de la trajectòria de l'individu.

Alguns autors refusen parlar d'"ideologia", en el sentit que pressuposa una elecció conscient en funció de les idees, les cosmovisions i els models de societat que plantegen els partits, i prefereixen parlar de "cultura política", entesa

com a conjunt d'actituds i pràctiques enfront del sistema polític, apreses i dutes a termes sense que hi hagi una racionalització explícita.

Plantejaments teòrics divergents, però, que tenen en comú entendre que en la tria electoral hi intervé una certa inèrcia, una tradició o un costum après socialment en el medi on hom ha viscut i que es tradueix en una certa estabilitat en les opcions de vot.

A Catalunya, el llarg parèntesi del franquisme feia difícil poder mesurar aquesta tradició partidista, entre altres coses perquè 50 anys sense eleccions suposava una manca d'hàbit i de costum, és a dir, una manca de socialització en una determinada tradició partidista, i perquè el gruix del cos electoral era conformat per uns electors que no havien anat mai a votar. Amb tot, i amb moltes prevencions, si que semblava pertinent mesurar fins a quin punt podia ser rellevant, ja que "malgrat el temps passat i les inevitables transformacions econòmiques que han tingut lloc en molts municipis, ens va semblar interessant veure si el percentatge de vots al Front d'Esquerra ens servia en certa manera com a variable ideològica o, millor dit, com a índex visible d'uns valors tradicionals i històrics" (26).

La diversitat de partits de dreta que es presenten el 1977 -les úniques eleccions en què es correlaciona la variable tradició de vot- sembla impossibilitar les correlacions significatives entre partits de dreta i Front d'Ordre del 1936 (27). No obstant, es pot comprovar una correlació positiva entre el Front d'Esquerres i el PSC-PSOE i el PSUC en les comarques de la conurbació de Barcelona on aquests hi són majoritaris. A la resta de comarques, s'hi observa

quan s'examinen alguns dels resultats en un àmbit geogràfic més reduït. Aquests resultats, Rosa Virós (32), ens permeten comprovar que en les unitats territorials estudiades s'apunta un lligam entre les tendències de vot del 1936 - una, conservadora, i l'altra, progressista- i les es manifesten el 1977, i la permanència diacrònica dels factors que incideixen damunt les variables i que són a la vegada síntesi d'aquestes. "Ara, com durant la II República, els factors "Urbanització-Ruralitat" i "Riquesa-Pobresa" -relacionat amb el menor o major pes del sector agrari- es rebel·len com a explicatius de la variació del comportament electoral"(33).

Conclusió

Les dades no parlen mai per elles mateixes i són sempre producte d'una selecció i d'una construcció prèvia i, en aquest sentit, tota producció de coneixement sobre la realitat social és alhora inseparablament cognitiva i avaluativa, malgrat que s'inspiri en un ideal d'"objectivitat" i en la convicció que és possible dissociar clarament "els fets" dels "valors". Aquest és el drama que permet d'aprofundir en el coneixement. "Els fets socials" són susceptibles de múltiples lectures, de construccions divergents, i es poden veure de distintes maneres segons el marc conceptual a partir del qual es llegeixin i segons si hom s'interroga per aquests fets o bé si es limita a veure el que prèviament s'hi ha definit a partir de les hipòtesis i de la seva operacionalització.

És en aquest sentit que cal adonar-se que els elements que intervenen en

la definició dels electors de Catalunya tenen molt a veure amb la metodologia - hipòtesis, construcció, recollida de dades- i amb el marc teòric-ideològic a partir del qual s'interpreten. Tot i convenir que, malgrat el procés i els implícits que han intervingut en les classificacions de l'electorat, definir la realitat electoral de Catalunya d'una determinada manera contribueix a objectivar-la com a tal.

Resseguint el procés a través del qual els habitants de la Catalunya interior esdevenen nacionalistes i conservadors, hom s'adona de fins a quin punt aquesta tipificació és en bona part arbitrària, i que si bé qualsevol categoria de definició de la realitat social és sempre una construcció i, com assenyala Bourdieu, la més natural de les classificacions es recolza sobre uns trets que de naturals no en tenen res i que són en gran part producte d'una imposició arbitrària, cal convenir que hi ha distorsions i Distorsions en la imposició d'unes determinades definicions.

Si bé tota recerca científica té els seus límits i tot coneixement de la realitat és selectiu i obeeix a una construcció prèvia, en els estudis de sociologia electoral sembla que un dels límits més importants és la manca d'una construcció prèvia, en absència de la qual són les pre-concepcions i els esquemes culturals i ideològics dels investigadors els que intervenen en la interpretació de les dades, tant per les ideològiques com per les contextuals.

Per una banda, segons els factors ideològics els electors esdevenen nacionalistes i conservadors només per l'efecte d'un vot a un partit, el contingut programàtic del qual el classifica a l'interior de les forces polítiques que competeixen en la contesa electoral. Oblidant el perquè unes determinades forces

polítiques han ocupat un espai com a portaveus del nacionalisme, i també de quines són les estructures mentals sobre els polítics i la política susceptibles de motivar una opció de vot per uns partits i no uns altres.

Per l'altra, l'anomenat "empirisme conceptual" (3~~4~~) sembla presideir tant la selecció dels indicadors susceptibles de mesurar la correlació amb els factors ideològics com la interpretació que se'n fa. Només considerar unes variables i uns indicadors que les mesuren, produïts per processos exteriors a la investigació, és el que permet "a posteriori" conceptualitzar la ruralitat-urbanització com a factor síntesi i explicatiu de la variabilitat del comportament electoral, i per tant l'associació entre ruralitat i nacionalisme conservador, i urbanització i progressisme.

Tant els factors ideològics com els contextuals constitueixen un exemple clar de la intervenció de l'investigador en la interpretació de les dades, molt més important en la mesura que no hi ha una construcció teòrica prèvia i no s'expliciten els "a priori" dels quals es parteix.

Pressuposar que les dades són un reflex de la realitat és oblidar que aquestes no existeixen com a tals i que només la construcció teòrica prèvia, o en el seu defecte, els estereotips o pre-concepcions que en presideixen la lectura, les fan existir d'una determinada manera. I en aquest sentit cal afegir que no és només la pobresa dels indicadors el que impedeix la causalitat del comportament electoral, sinó que sovint aquesta "causalitat" s'estableix malgrat els indicadors i la interpretació que se'ls dona.

Capítol IV

A mode de conclusions i preguntes i plantejaments que orienten la investigació	115
1. L'origen català dels electors, una variable, explicativa de les catalunyes electorals	115
2. A mode de conclusió i algunes pistes per a continuar la recerca	139

Capítol 4.

A mode de conclusió: preguntes i plantejaments que orienten la investigació

1. L'origen català dels electors, una variable explicativa de les "Catalunyes electorals"?

a) hipòtesis, variables i realitat del país.

Tota investigació és sempre un punt i seguit i la seva importància rau en les preguntes que suggereix i en les llacunes que resten per respondre. Aquesta és la clau de volta que em porta a fer una lectura en veu alta d'allò que, al meu parer, em sembla que condiciona la interpretació que es fa del comportament electoral a Catalunya.

En síntesi, l'interrogant o la llacuna observada en l'explicació del comportament electoral de Catalunya és la manca de coherència o de lògica en el comportament electoral d'amplis segments de la població catalana, que, ocupant posicions inferiors en la jerarquia social, decideixen donar suport a candidatures polítiques de dreta. La coincidència de la ubicació geogràfica d'aquesta població en unes determinades zones de la Catalunya interior, rurals o d'origen rural, de reconeguda tradició catalanista i conservadora, i la coincidència que la candidatura de dreta a la qual decideixen donar suport (CiU) és una candidatura de clara inspiració nacionalista, sembla justificar la interpretació del sentit del

vot de naturalesa bàsicament ideològica, per la influència que pot tenir el context en la interiorització d'unes actituds bàsiques transmeses a través del procés de socialització.

La confrontació amb estudis realitzats més enllà de les nostres fronteres dóna suport teòric a la lectura de les dades. Són nombroses les investigacions on es mostra que la ruralitat és un factor associat a la dreta (1). D'altres de monogràfiques mostren com l'estructura política es manté malgrat les transformacions en l'estructura socioeconòmica. No hi falten les que aprofundeixen en la incidència de la religió en el vot a la dreta, com tampoc les que mostren l'associació entre nacionalisme i conservadorisme.

Es obvi pendre en consideració les aportacions teòriques i empíriques fetes en d'altres països dons és probable que les variables significatives i rellevants en d'altres contextos ho puguin ser també aquí. Però no és menys cert que hi ha un risc, i que fora del context pot ser que perdin una part important de la seva rellevància i significació i que les interpretacions, sovint manllevades de l'anàlisi d'altres realitats, s'apliquin per explicar el que passa aquí.

Cap variable es pot contemplar independentment dels processos socials que l'han anat configurant. Si bé és possible, des de diferents formacions socials, establir algunes variables contextuals que diferencien la població i susceptibles de condicionar comportaments i respostes de la gent, això no significa que la seva incidència sigui igual arreu i que el seu contingut conceptual pugui fer-se a partir de paràmetres semblants. Altrament és com partir de l'implícit que

qualsevol variable és intercanviable i que la seva fiabilitat i validesa prové només de les possibilitats tècniques per definir-la acuradament, el que implica donar prioritat a uns indicadors estandaritzats, com si actuessin de causa a efecte linealment i mecànicament. Deixant de banda, si més no, que el que caracteritza l'anàlisi de qualsevol realitat social és la seva complexitat i especificitat, i a més que tant el sentit com la incidència diferencial de qualsevol variable depèn de la xarxa d'interrelacions pròpies a cada context específic.

En l'anàlisi estadística, fonamentada en l'observació de grans agregats, és molt difícil contemplar una variable i, alhora, aquest munt d'interrelacions que matisen la seva incidència, però si les variables no sorgeixen com a resultat de les investigacions fetes en cada context, és encara més difícil de contemplar-les com les Variables amb més poder explicatiu. Perquè considerar el context vol dir que cada país té una història específica i concreta dels tipus de relacions socials que n'han condicionat el seu desenvolupament i l'estructura socio-econòmica. Tenir-ho en compte és poder replantejar-se de manera autòctona com aquesta realitat pot haver estat diferentment apropiada i re-apropiada segons els diferents col·lectius i les seves condicions objectives d'existència, o traduïda i re-traduïda pels individus segons la seva trajectòria i la biografia singular.

Són les anàlisis fetes dins dels "contextos" específics(2) les que mostren, per exemple, la poca significació de la ruralitat i de l'urbanització a partir de la variable demogràfica densitat de la població. Correlació no és el

mateix que causalitat, com afirma B. Denni(3), sovint l'existència d'una correlació significativa només ho és per no haver considerat altres variables, que de contemplar-les mostrarien fins a quin punt pot anul·lar-se el que apareixia en un primer moment com la significació per excel·lència.

b) Experiència biogràfica, identitat social i opció de vot.

Repassant les dades analitzades, una sembla més significativa per entendre el capteniment electoral a Catalunya, l'origen català o no dels electors. Més enllà de la classe social, la pràctica dominical i la mateixa unitat territorial, l'hegemonia de CiU i el seu progressiu assentament en altres zones sembla coincidir amb l'origen català o no dels seus habitants. De la mateixa manera que el gruix dels vots del PSC-PSOE i del PSUC s'han mantingut constants en les zones amb un elevat percentatge de població immigrada. Arreu, tant a la Catalunya interior dels analistes com en la Catalunya urbanitzada amb major presència d'immigració hi han excepcions a la regla (entesa com la normalitat estadística). Resta, però, la incògnita d'aquesta peculiar relació només assenyalada de passada en les anàlisis, possiblement perquè en les hipòtesis no hi està contemplada específicament. Sembla haver-hi, també, un opció teòrica de partida que considera la població de Catalunya com un tot, pensant que és més susceptible de relacionar-se amb l'orientació del vot a dreta o a esquerra és el de la classe social.

És possible que aprofundint en aquelles condicions, a través de les quals pertànyer a una classe social pot incidir en una opció de vot, s'arribi a relativitzar la seva incidència, o, si més no, a entendre que la preeminència pot

estar mediatitzada per altres variables del context, nombrosos experts així ho assenyalen. Annick Percheron (4), en uns estudis duts a terme a França, assenyalava que si bé és cert que pertànyer a una determinada classe social implica un accés desigual als recursos econòmics i culturals, aixó no implica pas que siguin aquests els que incideixin en una elecció política. Junt amb la pertinença a una determinada classe social, l'individu forma part de múltiples grups i moltes vegades no és la classe social amb la qual s'identifica prioritàriament, sinó que funciona de manera difusa i només intervé secundàriament. Per exemple, no és el mateix ser obrer a París i viure en un context d'una xarxa d'interrelacions marcades per la cultura obrera i de classe, que viure en altres contextos on això no es dona; o també ser obrer catòlic o no ser-ho, o fins i tot pertànyer a grups ètnics diferents.

El que caracteritza els diferents individus és estar situats en la intersecció de molts grups de pertinença, susceptible d'identificacions diferents respecte la seva identitat social i, per tant, susceptibles de generar uns conjunts d'interessos diferents i uns sistemes d'estructuració simbòlica divergents a partir dels quals avaluar el món social i el polític.

Com assenyala P.Braud(5), si es dona als essers humans una racionalitat estratègica minimal comuna, o sigui, la preocupació -diversament clarificada- de maximitzar les gratificacions accessibles i minimitzar els costos (o desplaers) de la vida social, es pot, efectivament, sobre aquesta base, identificar grups d'interessos "objectius". I si es pensa que l'elector utilitza el seu vot per mirar de fer prevaler, en una determinada conjuntura política, la solució que

pugui anar en el sentit dels seus interessos, aleshores cal donar més importància a les investigacions sobre les esferes dels seus interessos.

Considerant les condicions objectives d'existència com a condicionants tant de la desigualtat d'accés als recursos econòmics i culturals com de la inserció en diferents grups susceptibles de configurar una determinada visió del món, a partir de la qual s'interpreta la "realitat social", cal convenir en la dificultat de raonar en termes de variables dependents-independents per establir models explicatius del vot.

Com assenyalen Michelat i Simon (6), l'experiència del món social estructura uns determinats sistemes de representació de la societat pels seus individus, generant un tipus de racionalitat que intervé en tota pràctica social. Com segueixen dient els mateixos autors, elucidar el sentit del vot vol dir interrogar-se sobre l'encadenament complex dels processos que porten a votar, per buscar i discernir sobre el contingut i la forma de la mena de relacions que entretenen els determinants socio-econòmics, les organitzacions simbòliques i les actituds i comportaments polítics. Perquè el vot, contràriament al que es pugui dir, està més associat, en termes de probabilitats, als sistemes organitzats de representacions, d'actituds, de normes, o sigui, a la presència d'uns determinats sistemes simbòlics interioritzats a través dels grups de pertinença que intervenen en el procés d'inserció social, que no en el seu efecte directe. Aquestes organitzacions malgrat incloure la percepció de l'univers polític, en el sentit restringit del terme, però no s'hi redueixen pas. Es tracta de sistemes (desigualment estructurats) de representacions del camp social, de conviccions (i de sentiments) relatives al que és legítim i il·legítim, al que és pensable i

impensable, al que és real i il·lusori. Aquests sistemes de representació sovint són implícits, però s'estructuren, sota el mode de l'evidència, com a percepcions, valoracions i comportaments. Tot plegat remetent a quin és, entre els diferents grups de pertinença o de referència, el que esdevé el pol a partir del qual s'estructura i organitza l'univers simbòlic, que per alguns pot ser la religió, per d'altres la classe social, i per d'altres la identitat ètnica o nacional.

Són múltiples els factors socio-econòmics i socio-culturals que interfereixen conjuntament en l'experiència biogràfica i que perfilen la dinàmica i les racionalitats estratègiques que atravessen els distints electorals. Les preocupacions i els interessos manifestats no són més que la punta de l'iceberg d'aquesta intervenció complexa de tants i tants factors, tant en el cas de la pertinença a diferents grups com de la incidència dels d'origen o dels de referència, els resultats dels quals n'és el sistema de representació de la seva realitat, on la memòria col·lectiva i les pressions actuals s'interfereixen, marcada per unes prioritats que es poden expressar de diferent manera segons cada context específic del vot.

Partint d'aquesta perspectiva i d'aquests interrogants sembla plausible plantejar l'origen català o no dels electors com una variable susceptible de marcar una ruptura en l'electorat català, com a generadora d'una visió del món i d'un sistema de representacions de la pròpia societat. I no només un sistema de representacions marcat per les "essències", sinó un sistema de preocupacions i d'interessos susceptible de condicionar la lectura i la percepció d'uns líders i candidatures amb més o menys possibilitat de donar-hi resposta.

Un "cleavage" que no estaria tant marcat per una consciència explícita de reivindicació nacional -allò del nacionalisme ideològic com a fonament d'una opció de vot-, sinó que tindria més a veure amb uns esquemes implícits de percepció de la realitat. La coincidència en les zones de la Catalunya interior, segons les dades rurals o d'origen rural, d'una presència majoritària de població d'origen català podria ser la variable a través de la qual s'estructura una determinada visió del món, susceptible de generar unes preocupacions i uns interessos, diferentment expressats segons els grups socials, capaços d'enllaçar amb unes ofertes polítiques amb les quals molta gent pot identificar-s'hi. I alhora refusar-ne d'altres, copsades com a alienes i allunyades de les preocupacions prioritàries.

1.2 . L'origen català i l'opció de vot.

a) El grup ètnic de pertinença i representació simbòlica de la realitat social.

Des de la sociologia, com assenyala Michelat(7), la comprensió del sentit d'un vot ha de passar per entendre, d'una banda, els sistemes de representació implícits que estructuraven la percepció de la realitat social en la qual la gent viu, sense una racionalitat explícita, que són a l'origen de les pràctiques i els comportaments respecte d'aquesta, i per l'altra, els sistemes de representació que s'estructuren a partir de l'entremat complex dels diferents grups socials, d'origen, de pertinença i/o de referència, en la intersecció del quals se situen els individus.

Entre els diferents grups socials dels quals forma part d'individu, el grup de pertinença nacional és un dels que intervé de manera bàsica en la configuració de la identitat social, en la formació d'un "nosaltres" col·lectiu que delimita la pertinença-inclusió a una comunitat d'iguals. Socialitzar-se nacionalment, assumir la identitat nacional, passa, abans de ser consciència explícita de pertinença a un poble, un país, una nació, per l'adopció, a l'estat pràctic i des de la infantesa, de tot un seguit de trets culturals, de costums, de maneres de fer i d'expressar-se que són els de la col·lectivitat de pertinença.

Un seguit de trets, entre els quals hi ha la llengua, fan que hom es reconegui com a semblant als altres amb qui s'identifica espontàniament, sense que calgui, en aquest nivell, ni processos massa conscients ni operacions complicades d'ordre intel·lectual. De fet, compartir amb els altres aquests trets culturals implica la percepció de similituds i diferències, la interiorització, com si formés part del món-donat-per-descomptat, de la pertinença a un grup bàsic d'identitat.

Amb aquest primer procés d'identificació, la construcció d'aquesta identitat passa simultàniament per l'aprenentatge d'uns certs sabers sobre els orígens de la col·lectivitat de pertinença, dels seus límits territorials i dels símbols que en són l'expressió.

Tot plegat va estructurant una identitat col·lectiva fonamental, construïda a través de la relació amb els altres, i que, intervenint en la definició d'un mateix, funciona com un esquema de percepció i classificació de la

realitat social i genera una adhesió afectiva amb el poble, el país o la nació al qual es pertany.

D'aquesta identitat se'n pot tenir una consciència més difusa o més explícita, segons les condicions que al llarg del procés d'inserció social n'hagin possibilitat la seva problematització. En aquelles col·lectivitats nacionals on la nació es correspon amb un Estat és més aviat el seu aspecte difús i d'evidència el que intervé en la definició del propi "jo" nacional. En d'altres, quan aquesta equivalència no s'hi dóna, aquesta consciència difusa i d'evidència pot coexistir amb diferents àmbits de problematització d'aquesta, que en qualsevol cas, però, a un nivell explícit i racionalitzat, acostumen a ser propis de minories més informades o més polititzades.

Cal destacar, no obstant, que la seva força configuradora de la identitat social dels individus prové d'aquest aspecte implícit i d'evidència, i que sense que intervingui una racionalització explícita estructura d'alguna manera la representació de la pròpia realitat social. No s'ha d'oblidar, però, que de la mateixa manera que la identitat, com a consciència implícita de pertinença a un poble diferenciat, té aquesta dimensió subjectiva i no necessàriament racionalitzada ni interioritzada -a partir del fet de compartir uns trets culturals, un certs sabers i l'adhesió a uns símbols que en són la seva expressió-, la construcció de la identitat nacional no és independent ni de la història ni de l'estructura social de cada col·lectivitat nacional.

Com afirma Berger (8), són les societats les que tenen història i és a l'interior d'aquestes que emergeixen les identitats específiques. Són, en

definitiva, les estructures socials històriques les que engendren tipus d'identitat que es poden reconèixer en casos individuals. Tota construcció de la identitat és un procés dialèctic que emergeix com a producte de la història de cada societat i les distintes vicissituds i condicionaments que han presidit cadascuna de les trajectòries individuals.

En aquest sentit, socialitzar-se nacionalment implica d'alguna manera reapropiar-se de tot el passat col·lectiu de la pròpia comunitat, fer seus i integrar en el present valors, actituds, maneres de fer i de veure les coses, herència de temps remots, com a producte del llarg procés històric que ha presidit l'emergència de la societat actual. Tota socialització nacional, delimitada en l'espai i en el temps, té lloc en societats caracteritzades per una llarga història de relacions polítiques i socials peculiars.

La inscripció en el temps de la idea de col·lectivitat nacional, fa referència al seu paper essencial d'apropiació de la memòria col·lectiva en el desenvolupament de la identitat nacional. En suma, la imatge que cadascú es fa de si mateix, del seu grup social i del seu grup nacional està ampliament conformada per la història. Les formes de reaccionar davant de qualsevol esdeveniment, els sabers i les pràctiques, s'inscriuen dins d'un llarg passat de representacions col·lectives. Socialitzar-se nacionalment és aprendre a remetre's, inconscientment, a la memòria dels altres, l'individu, afirma Sapir, "intueix més que no coneix els models culturals del seu grup els quals aplica amb tota ingenuïtat sense poder descriure'ls conscientment" (9). També el que fonamenta la identitat de l'individu passa per la presa d'obligacions personals, de pràctiques, valors i normes, les quals d'alguna manera són el resultat del

passat, el present i els projectes de futur del grup.

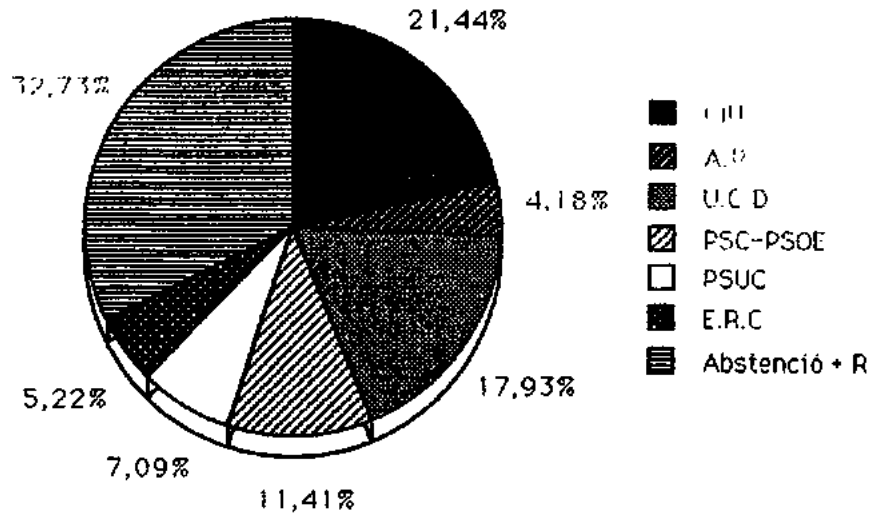
Contemplant aquesta dimensió cultural de la identitat nacional -que com a producte del passat i de la memòria pot intervenir en la representació simbòlica de la pròpia realitat social i política, susceptible de funcionar implícitament com a esquema de percepció de polítics i forces polítiques- no sembla gens forassenyat considerar l'origen ètnic dels electors com una variable cabdal capaç de relacionar-se amb el capteniment electoral dels catalans.

b) Les dades electorals com indicador: La implantació de CiU més enllà de les zones rurals.

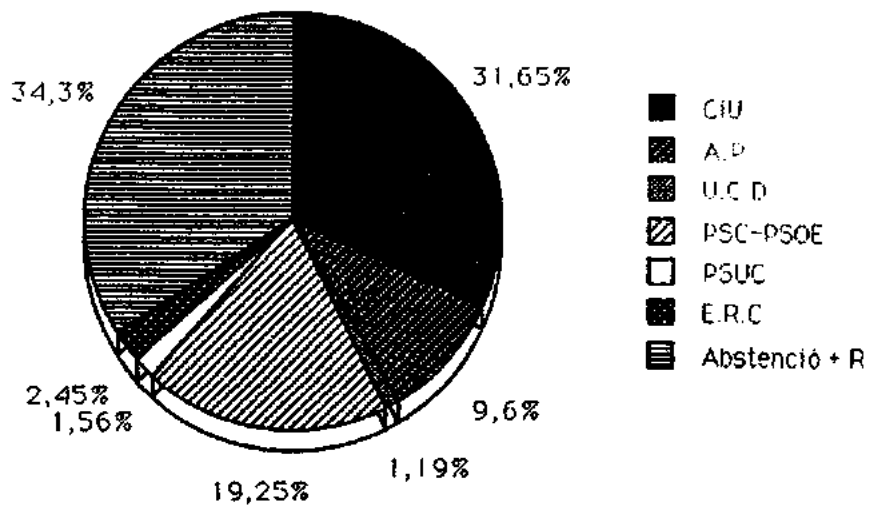
En les dades electorals s'observa que CiU, a més d'implantar-se en les zones etiquetades com a rurals o mixtes, de tradició catòlica i conservadora segons el analistes, també aplega vots en les zones urbanes, com per exemple en la ciutat de Barcelona, tant en els barris benestants com en els que estan compostats majoritàriament per classes populars d'origen autòcton.

Una anàlisi de l'evolució de C.i U considerant les distintes zones geo-electorals(Veure gràfics)(10) mostra com a partir del 1977, llur implantació progressa arreu, i que, si més no, no és pas exclussiva de les zones rurals.

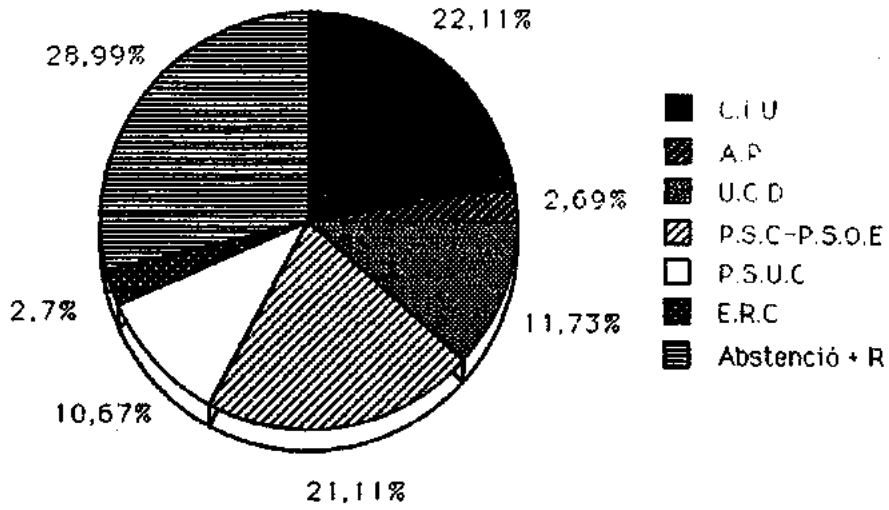
Catalunya vella pobra 1977

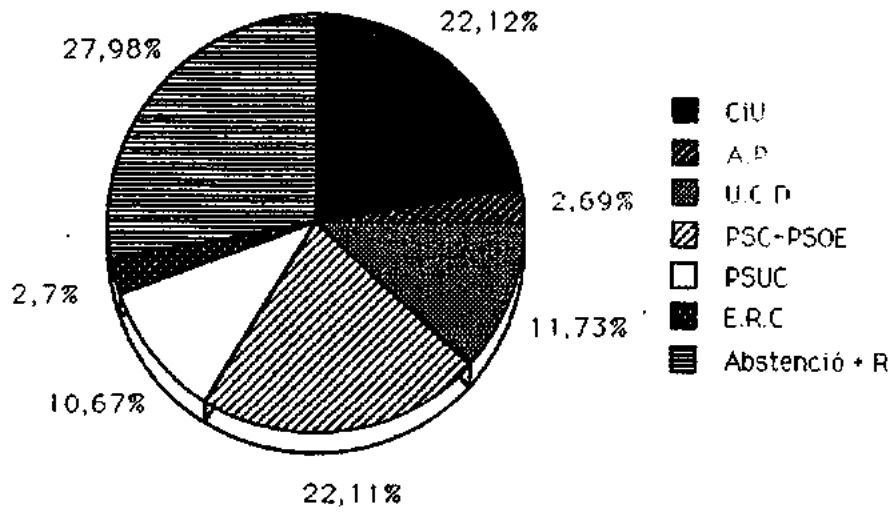
Catalunya vella pobra 1986

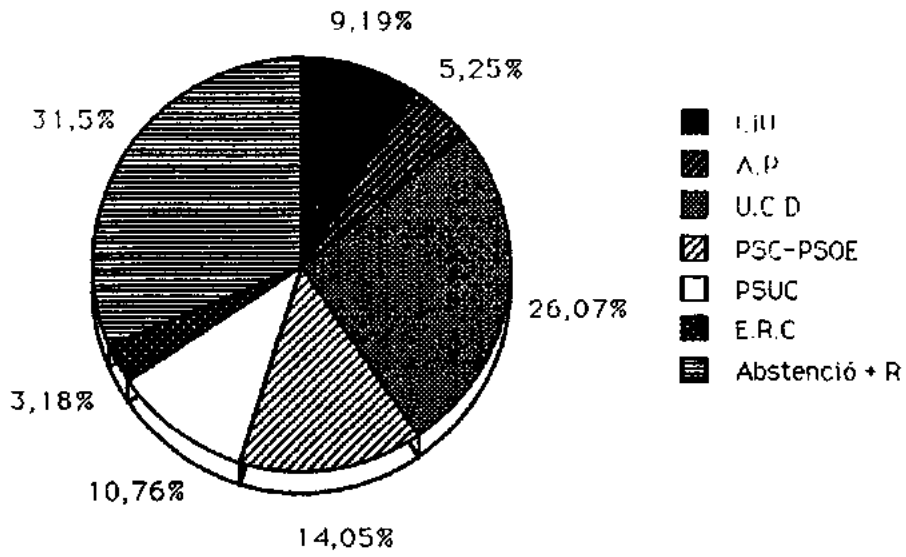
Catalunya vella rica 1977

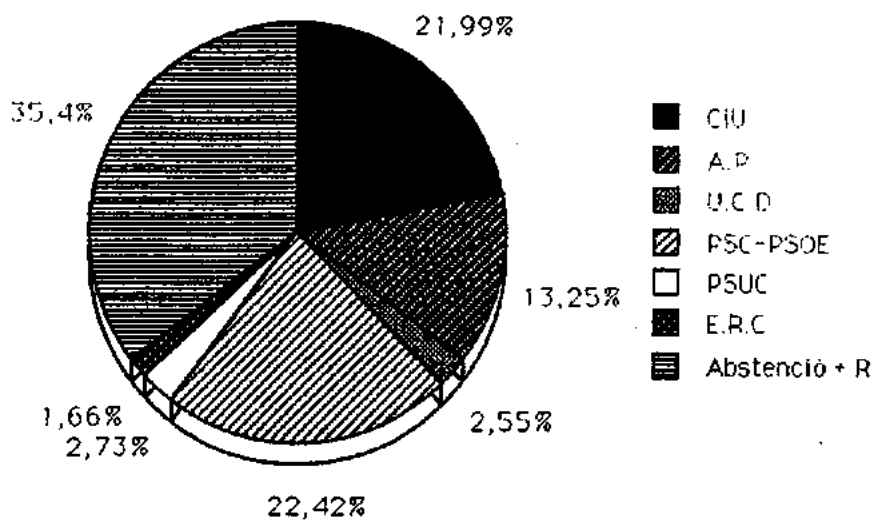
Catalunya vella rica 1986

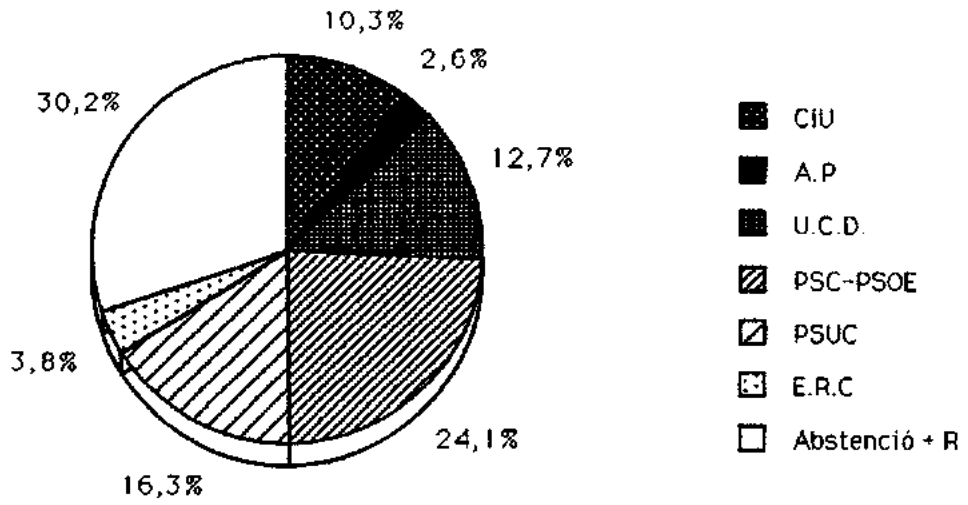
Catalunya nova 1977

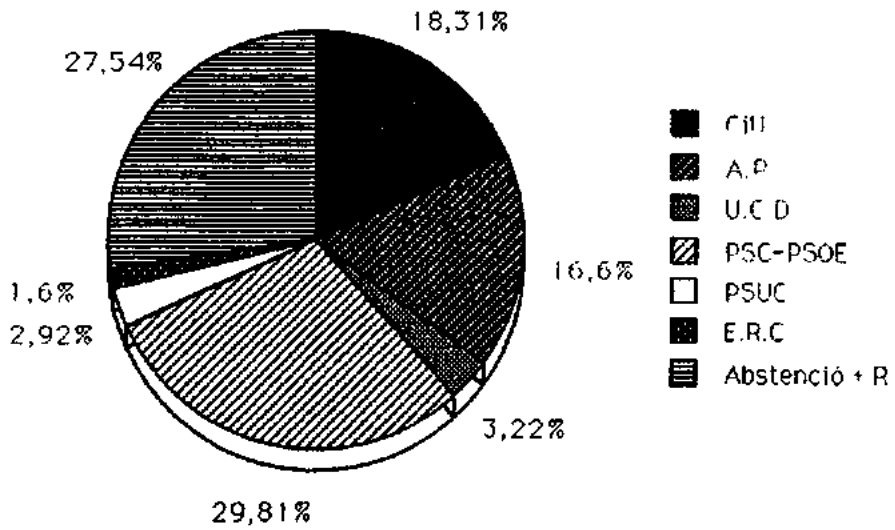
Catalunya nova 1986

Catalunya novíssima 1977

Catalunya novíssima 1986

La dificultat de disposar de variables quantitatives sintètiques sobre l'origen autòcton o immigrant dels electors (11) constitueix un obstacle per deduir-ne les correlacions significatives. També cal tenir cura de la falàcia "ecològica" ja que de la coincidència d'un elevat percentatge de vots a CiU i d'un alt percentatge de població autòctona en una determinada unitat col·lectiva -municipi, comarques o circumscripció- no se'n pot deduir que siguin els electors d'origen autòcton els que votin CiU.

Una revisió de les dades electorals en cadascuna de les "Catalunyes electorals" i segons la variable d'immigració corrobora la possible incidència de la variable origen autòcton o immigrant en l'opció de vot, i potser més adequada que la de la dreta i l'esquerra per entendre el captament electoral a Catalunya.

No cal oblidar que la tipologia de les "Catalunyes electorals" es basa en la divisòria entre la dreta i l'esquerra, i així s'interpreta la progressiva implantació de CiU com un efecte de la manca d'influència dels altres partits de dreta -AP, CC-UCD-, que compartien el mateix espai. Una interpretació en termes superestructurals i que pressuposa la naturalitat d'unes actituds bàsiques de dreta i d'esquerra per part dels electors.

Plantejar l'origen català de la població com una variable més rellevant que la de la dreta i l'esquerra no implica deixar de considerar el possible progressisme o conservadorisme dels electors, o els interessos de classe com a condicionants d'una opció de vot. Potser només es tracta de donar-li la volta i

pensar que no és tan forassenyat imaginar que -situant-nos en els electors- hi poden haver diferents tipus d'interessos marcats per una estructura de dominació, i per tant es pot convenir que la dominació política, social i econòmica no s'esgota en les relacions de producció.

Pot ser que per alguns electors el seu progressisme es manifesti conjunturalment en un vot a partits que permetin avançar en termes de democràcia, més enllà de la ideologia de les forces polítiques? I per tots aquells en els que no intervé en l'opció de vot una racionalització explícita, no podria ser que vegessin en CiU un partit amb més possibilitats -més pròxim- per resoldre la seva problemàtica quotidiana?

Així podria ser que la progressiva implantació de CiU fos deguda, més que a la desaparició d'AP, CC-UCD, a altres factors. I també podria ser que aquesta implantació en l'electorat d'origen català -més enllà de l'origen social i del lloc de residència- es relacioni amb la progressiva institucionalització a Catalunya d'unes estructures d'Estat dominants i uniformantzadores, davant les quals els partits d'esquerra s'han anat mostrant incapaços de fer-hi front o, fins i tot, la seva complicitat ha contribuït a fer-les més efectives.

En definitiva plantejar "origen català" com una variable susceptible de fer entenedor el capteniment dels electors de Catalunya, és plantejar-la com una variable sintètica capaç de donar compte de tot l'estructural que, com a producte d'una biografia en una societat determinada, pot incidir en el ressò dels missatges electorals. Aquests, siguin del partit que siguin, són ambigus ja

que el seu objectiu és precisament el d'arribar, des de significacions diverses, a amplis segments de la població.

Una lectura només en termes de dreta i esquerra, que pressuposi que els votants de l'esquerra tenen una percepció més estructurada dels partits i forces polítiques i els de la dreta no pot ser insuficient i imprecisa.

Es probable que en el gruix de la població, ni pels d'esquerra ni pels de dreta, hi intervinguin aquesta coherència i estructuració, i siguin més aviat els esquemes més implícits i les preocupacions derivades del fet de viure una determinada realitat el que hi ha en l'origen del ressò, la percepció i la classificació dels missatges i dels líders polítics.

c) Autòctons i immigrants: realitat del país i incidència de la variable origen ètnic.

En observar la realitat del país i el procés històric que ha anat configurant la Catalunya actual, sembla oportú plantejar-se la pertinença de la variable origen ètnic dels electors com una variable susceptible de generar complicitats, maneres de veure, avaluar i classificar tant la pròpia col·lectivitat nacional com la percepció que la gent pot tenir d'unes estructures estatals i d'un sistema polític marcat pel centralisme i la imposició cultural.

Si socialitzar-se nacionalment implica remetre's a la memòria col·lectiva s'ha de considerar l'existència a Catalunya de dues comunitats culturals i lingüístiques, l'autòctona i la immigrada, amb identitats nacionals divergents, que estructurin la percepció i la representació que els diferents grups ètnics

poden fer-se de la realitat en la qual viuen.

Pel que fa als electors d'origen autòcton, és probable que la història de les relacions de dominació i d'imposició política, econòmica i cultural que ha caracteritzat el país, constitueixi el rerefons, la memòria a l'interior de la qual es va construint la identitat col·lectiva. La continuïtat d'unes estructures de dominació, malgrat la migrada autonomia política, i les conseqüències tant en la vida quotidiana dels catalans com en el desenvolupament cultural i econòmic del país són altres elements susceptibles d'actualitzar i de conscienciar sobre les estructures de dominació de l'Estat unitari i sobre les mancances que la col·lectivitat pateix per formar-ne part. Si més no intervenir com a sistemes de classificació i de diferenciació entre un nosaltres, els catalans, i uns altres, els espanyols (12).

En la comunitat immigrada, tant el diferent origen ètnic i cultural com les condicions que van presidir l'assentament al país han dificultat la integració a Catalunya. Tampoc han compartit o entès, senzillament perquè no ho vivien, les humiliacions que pels autòctocs pot haver significat anar-se doblegant i anul·lant com a poble sota els auspicis del poder espanyol. Conseqüentment, no és d'estranyar que, tot i viure en el mateix país, no sigui la catalanitat la dimensió bàsica de la seva identitat social i així no poden entendre la mateixa realitat que els autòctocs. Com tampoc l'època i les condicions polítiques i socials en les quals han viscut no ha afavorit l'adquisició d'uns certs sabers culturals i lingüístics sobre el país on viuen, sinó que només han mantingut el coneixement que continuaven a Espanya, la seva nació entesa i apresada com a "locus" màxim d'identitat i de conformació del "nosaltres" col·lectiu.

Des de la perspectiva sociològica, el problema no és tant que aquesta integració no hi sigui, sinó que s'oblidi i que es consideri la població de Catalunya com un tot homogeni, com si no existissin tots els models culturals susceptibles de diferenciar les percepcions, les maneres de fer i de comportar-se productes d'un passat i un present viscuts diferentment.

El problema no és la diferència, sinó la manca de presa en consideració de la seva incidència, o sigui, comprendre el perquè aquesta integració no s'ha donat.

Si no fos per la increïble força amb què arrelen els prejudicis ideològics, aquesta manca d'integració no hauria de sorprendre, ja que canviar de llengua, de cultura i de referents ètnics és sempre un procés costós i difícil, i en el nostre país ho és encara més per dues raons que, quan s'hi pensa, són elementals(13).

D'una banda, el volum proporcional de la immigració i la seva homogeneïtat: no és gaire normal que un territori experimenti una immigració tan forta com la que es va donar a Catalunya durant la segona meitat del franquisme (si bé els corrents migratoris van iniciar anteriorment, també és veritat que van intensificar-se molt durant aquest període), i encara ho és menys que aquesta immigració provingui bàsicament d'un mateix territori d'origen on compartia una llengua i uns costums peculiars. És conegut el cas de molts pobles petits d'Andalusia o d'Extremadura que van emigrar "en massa": en aquests casos més que d'immigració s'hauria de

parlar de transposició, ja que una petita comunitat es trasllada en bloc des d'un punt a l'altre i en arribar pot reproduir gairebé intacta tota la xarxa de relacions familiars, estils de convivència, pràctiques de veïnatge, celebració de festes, jerarquies internes i models de comportament quotidià. Fins i tot en situacions menys extremes hi ha com a mínim -i no és poc- la solidaritat regional o també provincial que genera "compadres". La magnitud qualitativa de tot això no s'entén sense tenir present la magnitud quantitativa: els percentatges de persones d'origen immigrant de primera i de segona generació depassen el 40% del total de ciutadans de Catalunya i, a més, es concentren molt especialment en determinades zones, com les ciutats industrials i les properes a Barcelona, en algunes de les quals el contingent humà d'origen immigrant duplica i de vegades triplica l'autòcton.

Una immigració tan forta, concentrada i homogènia que a més arriba a minoritzar en segons quins casos la mateixa població d'origen fa molt més difícil la "integració" dels immigrants en el nou marc lingüístic i cultural que els rep. Si hi afegim que aquest marc no és el d'un país "normal" sinó el d'un poble que pateix un intent organitzat de genocidi cultural i que no compta amb cap mena d'estructura política per organitzar-se i autogovernar-se (aquesta era la situació de Catalunya en el moment en què es produeixen les grans "allaus" immigratòries), la dificultat d'una hipotètica "integració" es veu encara més clara. Aquest és el segon escull amb què ensopega el projecte integracionista i, com el primer, un escull d'envergadura.

Quina era la percepció de tot això que tenia la persona que venia a

viure a Catalunya? Per a l'immigrant, era evident que les migracions s'efectuaven en el si d'un mateix Estat -Espanya- i que, per tant, no suposaven, de fet, "anar a l'estranger". Ells es desplaçaven d'un lloc d'Espanya a l'altre -per si no ho tenien prou clar el mateix règim franquista els ho repetia amb insistència- i, per tant, no pensaven ni per un moment que els caldria canviar de llengua i cultura. La bilingüïtzació progressiva dels catalans -que ha estat un procés relativament recent contra el que alguns creuen com una essència bilingüe del nostre poble- havia creat les condicions necessàries perquè l'espanyol pogués ser comprès per la pràctica totalitat de la gent del país. Això implicava que, si bé l'immigrant s'adonava que ell no entenia el parlar dels catalans, aquests l'entien a ell quan parlava i, a més, acostumaven a parlar-li en espanyol. Per tant, es configurava una situació sociolingüística que feia difícil concebre la possibilitat de renunciar a l'ús de la llengua espanyola. La realitat quotidiana tal i com era viscuda en reforçava la utilització. Com a resultat d'això el català a Catalunya no esdevenia necessari mentre que l'espanyol sí. En aquest cas, ¿Per què renunciar-hi?

Les coordenades en les quals cal situar aquests fets han canviat. D'una banda, ja fa quinze anys que no arriben nous immigrants en proporcions significatives, fins i tot alguns, encara que ben pocs, han tornat als seus llocs d'origen, per tant, es dona una certa estabilització en aquest aspecte. D'altra banda, s'ha restablert un determinat grau d'autogovern per a Catalunya, i les institucions reinstaurades han menat des del primer moment una política que vol contribuir a la normalització de la llengua catalana. Tot plegat pot fer pensar en unes expectatives molt més favorables

per a la catalanització i la integració cultural al país d'aquells que Francesc Candel anomenava en un llibre emblemàtic "els altres catalans".

El problema no es limita només a la normalització lingüística. És evident que si bé la situació ha canviat, només ho ha fet de manera molt parcial. Els grans factors determinants hi continuen sent dificultant la recatalanització i la integració completa del país a tots els efectes.

Si es considera l'impacte de la consecució de l'autonomia en tot aquest procés, hom s'adona com aquest ha estat bastant més petit del que es podia imaginar fa deu anys. La reconstrucció nacional de Catalunya ha coincidit amb l'emergència i la consolidació d'un potent projecte de construcció nacional espanyola que aspira a fer de l'Estat espanyol una única nació. Aquest neonacionalisme espanyol, que per primera vegada compta entre els seus adherents més o menys explícits amb un sector qualitativament important de la intel·lectualitat catalana autòctona, ha teoritzat Catalunya com un país essencialment bilingüe, ha posat sovint pals a les rodes d'una normalització lingüística ja per ella mateixa prou prudent i no ha deixat de vehicular un discurs desqualificador del nacionalisme català fent ús de les nombroses tribunes públiques de què disposa.

A les escoles, a partir de la història i la geografia, es continua transmetent i visualitzant la idea d'Espanya com a referent del passat i del present. Una nació, la de tots els espanyols, com bé afirma la Constitució, integrada per diferents unitats territorials, abans anomenades "regions" i ara "comunitats autònòmiques", terme més modern i associat a connotacions

democràtiques i progressistes. Des dels mitjans de comunicació, la identitat implícita dels "nosaltres els espanyols" es transmet difusament per tal de definir activitats i actuacions de qui o què sigui que tingui lloc en qualsevol territori de la nació espanyola. Tot plegat conflueix a reforçar, de manera més subtil i tenyida de modernitat, la identitat espanyola que es voldria com a "locus" màxim d'identitat i pertinença-inclusió per tots aquells que en formen part.

2. A mode de conclusió: algunes pistes per continuar la recerca.

2.1. Identitat nacional amb Catalunya enfront a identitat de classe.

És obvi que l'opció de vot no és una conseqüència de la identitat amb Catalunya ni d'un seguit de preocupacions que poden ser específiques pel fet de viure en una determinada col·lectivitat nacional, per tant, caldrà aprofundir en la modelització d'una anàlisi teòrica que ho copsi.

L'individu es caracteritza per trobar-se situat en la intersecció de múltiples grups de pertinença i/o de referència susceptibles d'influir en el sistema de representacions simbòliques que es fa de la realitat, i, per tant, d'incidir en la visió que en té d'aquesta que, explícitament o implícitament, seran a l'origen d'unes pràctiques i uns comportaments.

El vot no és altra cosa que un punt de trobada resultat d'un llarg procés d'inserció social en el qual les condicions objectives d'existència,

representacions simbòliques de la realitat, més la conjuntura i el context concret que envolta cada elecció hi intervenen de forma diversa i desigual. Afirmar que el vot, com qualsevol comportament social, és el resultat d'una interacció complexa de tots aquells factors, globals i/o individuals, és plantejar la seva comprensió a partir de la incidència diversa que aquest ha tingut en cada individu i/o grup social com a producte de la localització social de la gent.

Segons les conjuntures socio-econòmiques i els grups socials, algunes de les preocupacions que giren a l'entorn de la vida quotidiana prenen una rellevància peculiar i són més capaços d'enllaçar amb determinats missatges electorals. Així mateix el grau de pertinença i d'integració a determinats grups socials, susceptibles d'intervenir amb més o menys força en la pròpia definició de la identitat social, poden intervenir, més enllà de les condicions objectives d'existència, en una opció de vot (14).

Considerant aquesta complexitat i que el vot és el producte d'una adequació entre la percepció d'un candidat o d'un partit -en relació al conjunt de partits que concorren en cada contesa- i unes creences pròpies i de la societat, que l'elector ha anat construint, pot ser pertinent, sobretot donada la realitat catalana, plantejar la incidència de la variable identitat nacional.

Com assenyala Pierre Bourdieu(15), el problema de la complexitat de la realitat social no és la impossibilitat de comprendre com una classe de condicions d'existència i condicionaments idèntics i/o semblants poden estructurar en els individus biològics que les pateixen un sistema de

disposicions comunes com a producte d'aquests condicionaments. Com segueix dient Bourdieu, si bé no cal pressuposar que tots els membres del grup hagin tingut les mateixes experiències ni en el mateix ordre, no és menys cert que tot membre d'aquest grup, sotmès als mateixos condicionaments, té més probabilitats, que qualsevol altre que no en formi part, de trobar-se enfront de situacions i d'experiències com a conseqüència de les quals comparteixen i actualitzen un seguit d'esquemes bàsics de percepció i classificació de la seva realitat. Això no implica distingir diferents variacions individuals relacionades amb cada biografia i cada trajectòria singular, sinó que reflecteix una diversitat respecte de l'homogeneïtat produïda per les condicions socials de producció d'aquests esquemes de percepció de la realitat social.

Cal entendre, en termes de classes de condicionaments objectius, l'estructuració d'uns esquemes implícits de percepció, avaluació, classificació i acció d'un grup social determinat, a l'interior dels quals és possible entendre cada sistema de disposicions individual com a producte de la singularitat de les trajectòries socials, interferides per distints tipus de determinacions ordenades i irreductibles les unes a les altres.

En aquest sentit, es pot plantejar l'origen ètnic, i donada la realitat de Catalunya, la pertinença a la col·lectivitat nacional catalana, com un tipus de pertinença a un grup social que és susceptible de dotar a aquells que en formen part, i més enllà de les diferències individuals, grupals o conjunturals, d'uns esquemes de percepció, avaluació i classificació respecte de la pròpia realitat social i política. L'origen dels quals cal cercar-los en la història del grup i en tota aquella memòria col·lectiva interioritzada i viscuda.

Plantejar la rellevància d'una variable no implica oblidar-se de les demés, sinó que és intentar comprendre: en quines condicions de possibilitat esdevé significativa del comportament electoral, per tant, cal veure quins grups socials i en quins contextos pot intervenir com una variable clau, objecte d'una decisió conscient, informada i racionalitzada, en l'opció d'uns partits i forces polítiques; en quins altres contextos la seva incidència pot ser més indirecta condicionant la percepció que la gent pot fer-se dels polítics; quan i en quines condicions pot ser un filtre i/o un fre que dificulta fidelitats que la gent pot tenir a altres grups amb els quals s'identifica; i per últim, en quines condicions i en quines circumstàncies no té cap mena de predicament.

El que no sembla tan lògic és que, donada la realitat de Catalunya, es pugui fer taula rasa d'aquesta variable i considerar la seva població com un tot i com si només les condicions objectives d'existència, produïdes per la condició d'assalariat, siguin les que estructurin la percepció dels polítics i les forces polítiques i decideixin el vot. I que quan aquesta classe obrera -o assalariada-catalana no dona el vot a una determinats polítics s'interpreti que les pressions contradictòries sobre la seva identitat nacional els hi impedeix de poder discernir entre la dreta i l'esquerra .

És probable, fent referència a l'estructuralisme genètic de Pierre Bourdieu en la seva teorització de l'"habitus" de classe (16), que la pertinença a una posició de classe, que implica una classe de condicions d'existència semblants, caracteritzades per una distància objectiva al poder i una probabilitat

desigual d'accès als diversos béns materials i culturals, als diversos serveis i poders, sigui l'origen de la representació de la seva realitat social i del seu poder polític i condiona la competència tècnica i social des de la qual s'emeten judicis i opinions més o menys informats sobre aquest poder i dels líders o forces polítiques que en formen part.

És per mitjà d'unes classes de condicionaments objectius que es van construint, segons els diferents grups socials, unes disposicions polítiques bàsiques. D'una banda, una relació de distància i de percepció de la política com el que pertany al món dels altres, un "nosaltres i ells" com a estructura dicotòmica, a partir del qual s'avalua el món social, de manera més clara en la mesura en què els grups socials estan situant en posicions inferiors dins l'estructura social . Per l'altra, un sistema de categories de percepció, classificació i avaluació dels distints productes oferts pels empresaris polítics, susceptibles de ser rebuts i copsats segons la mena de condicionaments i experiències viscudes i pròpies dels diferents grups socials.

En resum, a partir de l'anàlisi de les condicions objectives d'una determinada pertinença a una posició social es pot parlar d'unes certes homologies estructurals, és a dir, d'un sistema de disposicions a partir de les quals la política i els polítics són avaluats, i a partir de les quals es pot comprendre el sentit del vot, més enllà de les racionalitzacions verbalitzades o de si són manifestades per uns partits o per uns altres. Segurament en igualtat de condicions, la classe treballadora immigrada i l'autòctona tenen molt en comú per la seva situació en posicions dominades i objectivament excloses de la participació efectiva en el camp polític. Tant pels uns com pels altres té sentit

parlar de la "fides implícita", com l'anomena Bourdieu, en el sentit de remesa als altres (17). Tant pels uns com pels altres pot ser el realisme de la vida quotidiana i tot el que configura les preocupacions, les expectatives i els projectes el que intervingui en la percepció d'uns polítics com a més propers o menys "estranyos".

Aquella expressió tan habitual en les classes populars catalanes "votem els de casa", que és alhora una identificació de classe -els polítics tots són iguals, tots pertanyen al món dels altres, procuren per ells- i una identitat nacional -"casa" com a sinònim de país-, és probable que no sigui tant diferent de la mena de racionalitat implícita que per les classes populars immigrades intervé en un vot. Una racionalitat estructurada per la distància de classe respecte del poder i de les classes dominants, una percepció del camp polític no com un camp neutral, on allò que està en joc són els interessos col·lectius, que té com a conseqüència una percepció dels polítics i un vot, quan hi és, donat a partir d'aquest sentit pràctic de classe.

A més d'aquestes homologies estructurals compartides també és possible parlar d'unes altres que són producte de la història singular de cada grup i que intervenen en la percepció diferent dels partits de "casa", per uns, com els d'obediència catalana, i per altres, com els estatals, i en la percepció entre "el dolent i el pitjor" (llegeixi's tots prou allunyats d'una preocupació efectiva pels interessos populars) d'aquells amb més capacitat per enllaçar amb totes les preocupacions que giren a l'entorn de la vida quotidiana.

B. Denni(18), en un assaig sobre els estudis electorals fets a França , assenyala que una de les manques més importants dels estudis de sociologia electoral d'aquest país són de tipus teòric, en el sentit que enfront de la gran proliferació d'estudis estadístics i quantitativs no hi ha una reflexió teòrica paral·lela ni de les variables utilitzades ni dels processos socials complexos que intervenen en el sentit del vot. Aquesta mancança, marcada per una falta de construcció de l'objecte de la sociologia electoral i de la naturalesa de les dades emprades, és a l'origen d'unes interpretacions que tenen més a veure amb les evidències i els estereotips vigents que amb una reflexió de les lògiques, que com a producte de la intervenció complexa de distints factors, intervenen en l'emissió d'un vot.

En el cas de Catalunya, sense estudis quantitativs ni teòrics, semblen especialment pertinents aquest tipus de reflexions. Si una de les falàcies que intervenen en tota producció de coneixement és l'obstacle de la substitució del punt de vista de l'observador pels de l'actor, en la mesura en què no hi ha ni la construcció teòrica sobre la naturalesa de les dades ni sobre aquells factors de la pròpia realitat social susceptibles d'incidir en una opció de vot, és encara molt més fàcil de deixar via lliure al punt de vista de l'analista, i que sigui aquest el que, en funció de les seves estructures mentals, l'interpreti d'una determinada manera.

Només quan s'oblida que el nacionalisme és alguna cosa més que el corpus doctrinal a partir del qual uns determinats grups dominants poden legitimar el seu poder en nom del poble a qui diuen representar, és possible oblidar el que tenen en comú tots els nacionalismes, tant els més potents que

són els d'Estat com els altres. Prendre partit a favor dels primers en detriment dels altres no és altra cosa que fer-ho a favor d'unes definicions oficials de la realitat, que no emergeixen casualment com a tals. Així mateix, només quan s'oblida tot el que hi ha en l'origen de la manipulació de tots els nacionalismes, és a dir, el sentiment d'identitat a una col·lectivitat com a producte d'una llarga història de conformació i construcció d'uns models culturals comuns, és possible oblidar la seva força en la percepció de la pròpia comunitat nacional i tots els implícits capaços d'orientar actituds i comportaments .

Per concloure, només oblidant els condicionaments de les lògiques que intervenen en una tria electoral se'n podran fer interpretacions d'aquesta. Des de la perspectiva sociològica, parlar d'oblit no implica la intervenció de la consciència explícita, sinó que és una intervenció d'estructures mentals interioritzades i "naturalitzades" que, com a producte d'una determinada trajectòria social dels analistes, són les que intervenen en la lectura dels fets socials. El que passa és que aquesta lectura, i la conseqüent objectivació, més enllà de la seva "certesa", no està a l'abast de tothom. Des de sempre, malgrat l'ús i l'abús del terme "poble", "classe popular" o qualsevol dels sinònims que s'apliquen a les classes dominades, aquestes classes no han tingut mai ni vot ni veu en la seva definició. Com afirmaven recentment P. Champagne i Pierre Bourdieu (19), pot ser que una de les tasques de la sociologia fos la de donar compte de com històricament s'ha usat i abusat d'aquests conceptes per tal de legitimar el discurs de les elits dominants, tot fent dir el que ni mai han dit ni podrien dir en els termes que se'ls hi fa dir a aquells collectius en nom de qui es parla.

2.2. Propostes concretes per la investigació empírica: validació d'unes dades com a panoràmica de fons per a construir un model teòric.

El fet que la interpretació de la història, més enllà dels "fets objectius", sigui mediatitzada és quelcom prou conegut encara que sovint no sigui inútil insistir-hi. Quan s'utilitzen les dades històriques -el comportament electoral durant la II República- i s'interpreten com a prova de l'origen històric d'uns valors ideològics i tradicionals i de la seva incidència en el capteniment electoral del present més que de les interpretacions, s'haurien d'analitzar a fons les dades sobre les quals es fonamenta. No cal oblidar, però, que un dels factors que intervé en la definició d'un electorat català nacionalista i conservador està molt relacionat amb les interpretacions de les dades, aquestes s'inscriuen en la línia d'un cert discurs dominant que qualifica el nacionalisme català de conservador, burgès, un afer de la Catalunya profunda, irracional i renyit amb el progrés i la modernitat.

Un discurs que recupera els vells tòpics de qualificació del nacionalisme català, o més aviat de desqualificació, que, com assenyala Joan B. Culla (20) en un assaig de les característiques del discurs sobre el nacionalisme català, "amb paraules diferents aquestes qualificacions s'inscriuen en un continuum dintre dels esquemes més clàssics i de tots els tics que han caracteritzat l'anticatalanisme polític contemporani, promogut essencialment des del centre, amb la corrobóració, però, de la gent del país que s'arregleren al voltant d'aquells grups copsats amb possibilitat de poder real."

El que potser és nou, continua Culla, és que es tracta d'un discurs ampliament compartit i divulgat per intel·lectuals de tota mena que disposen d'un ampli suport logístic (fundacions, institucions i altres plataformes "ad hoc") i que les seves tribunes més usuals són els mitjans audiovisuals de titularitat estatal a Catalunya, algunes revistes setmanals i mensuals, i, però, sobretot, les pàgines d'opinió de diaris com El País, La Vanguardia o El Periódico. Aquests intel·lectuals gaudeixen d'una gran capacitat per accedir als mitjans de comunicació de gran difusió i de prestigi i d'una certa imatge d'independència, fet que multiplica l'eficàcia del discurs que vehiculen.

Un discurs plenament "interessat", l'origen del qual cal cercar-lo en el debat polític-ideològic, i que, com tota construcció teòrico-ideològica, no pretén descriure analíticament una realitat, sinó que el que fa és descriure d'una determinada manera, a fi i efecte de fer-la plausible. I, com s'apuntava anteriorment, el redueix al què alguns pensadors i algunes elits n'han dit, oblidant les relacions socials i de força que en el decurs de la història han possibilitat la seva emergència com a discurs hegemònic. Oblidant també que ni el discurs teòric s'esgota en uns determinats textos (21) ni en el corpus teòric, sinó que si el nacionalisme a Catalunya ha tingut predicament, com afirmen Fèlix Cucurull o Josep Termes (22), és perquè el que en constitueix la dimensió fonamental és l'amplíssim moviment social d'arrels populars, on tenien i tenen ressè els predicaments nacionalistes.

Més enllà, però, de la mena d'interpretacions a partir de les quals es llegeixen les dades, cal veure també si no hi podia haver una distorsió afegida produïda per la naturalesa de les dades emprades, a partir de les quals semblava

provar-se històricament aquest capteniment electoral conservador i nacionalista dels catalans.

Fins a quin punt només la consideració de les dades electorals de la contesa de 1936, durant la II Generalitat Republicana, podia ser un indicador il·lustratiu per provar la tradició de vot i la permanència en el temps dels valors tradicionals? És l'agregació de les dades per comarques no podia encobrir d'altres realitats a l'interior d'aquestes?

Quan la història es tipifica massa i quan els factors que l'expliquen, ja sigui el paper de l'Església, el tradicionalisme, la ruralitat o tants d'altres que semblen formar part d'aquelles evidències no qüestionades, ¿No es passa per alt que a partir de cada context és ben difícil raonar linealment i en termes de variables independents i dependents?

a) Osona com a marc de referència: Anàlisi monogràfica d'una comarca.

Així, poder validar empíricament fins a quin punt no hi podia haver una distorsió afegida per la naturalesa de les dades electorals va decidir la tria de la comarca d'Osona per de fer-hi la primera recerca empírica.

Els objectius eren molt humils, es tractava, en primer lloc, de recollir les dades de totes les conteses electorals i per cada municipi per poder comprovar fins a quin es validava o no el capteniment electoral hegemònic i generalitzat per les opcions polítiques nacionalistes i conservadores. En segon lloc, amb la hipòtesi de la incidència del context, es tractava d'esbrinar fins a quin punt i en

quines condicions aquest podia incidir prioritàriament en una opció electoral. La comparació del resultats electorals en dos contextos diferents -la II República i la nova etapa democràtica- podia ser útil per ajudar a avançar en aquest sentit.

Escollir Osona semblava bastant pertinent des de la perspectiva d'aquesta problemàtica, ja que és una de les comarques que configuren el triangle electoral de la Catalunya vella, caracteritzat pel nacionalisme i el conservadorisme. Calia incloure-la en aquesta tipologia pel fet d'aplegar en totes les eleccions del post-franquisme una majoria de vots a CiU, i també per ser una de les comarques on el nacionalisme i conservadorisme sembla venir de molt antic, que requeria no limitar l'estudi a l'actual període democràtic i resseguir totes les eleccions de la II República.

Una altre raó era que es tractava d'una comarca on l'estructura de la població activa no semblava encaixar amb l'estructura de vot -evidentment, encaixar o no segons els estudis de sociologia electoral fets a Catalunya que comprovaven un elevat percentatge de vots a l'esquerra en les comarques on el percentatge de treballadors era també elevat. Aquest no era el cas d'Osona, titllada per aquesta raó de comarca atípica, on no semblava haver-hi relació entre les dades socio-econòmiques i les opcions polítiques. Raó per la qual els estudiosos de la ciència política assenyalen que cal buscar l'explicació dels vots en d'altres factors com els trets culturals, el passat històric o el seu tarannà.

L'anàlisi d'una sola comarca permetia, més enllà de les estrictes dades electorals, aprofundir en les condicions de producció d'aquestes, o situar el que podien ser les dades estadístiques en el context i en els diferents moments en els

quals tenien lloc.

b) Una enquesta de la població de Catalunya. Més enllà de les dades electorals: una validació empírica respecte de la pertinença de la variable origen ètnic.

Les dades objecte d'anàlisi en la sociologia electoral, tant per la seva naturalesa -agregacions dintre d'unitats col·lectives- com per la de les fonts utilitzades, feien difícil poder emetre algunes hipòtesis respecte de la incidència de la variable origen ètnic, com a variable susceptible d'estructurar les representacions simbòliques de la realitat que s'apunten com a rellevants i susceptibles d'incidir en una opció de vot.

Dins del marc d'aquesta recerca, i donades la mena de preocupacions que l'emmarquen, sembla important poder disposar d'estadístiques que en recolzessin els plantejaments. Les dades estadístiques, pel mateix procediment a partir del qual es recullen(23), són susceptibles de diversos tipus de distorsions i, en aquest sentit, calia considerar-les amb prevencions. També és cert, però, que les estadístiques poden constituir una tècnica de ruptura respecte de les pre-nocions que orienten les investigacions, i poden ser útils si més no com a panoràmica de fons susceptibles de validar o d'argumentar els elements conceptuals que intervenen en la construcció de l'objecte d'estudi.

La naturalesa de les dades oficials dels Instituts Nacionals d'Estadística, fetes a partir de criteris administratius, on la immigració s'indica a partir del lloc de naixement, feia impossible d'utilitzar-les, donat el plantejament teòric que feia respecte de la variable origen ètnic (24). De la mateixa manera que la

majoria d'enquestes a l'abast, en les quals apareix la població catalana com un tot i la immigració a partir del mateix criteri, servien poc per als plantejaments d'aquesta recerca.

La possibilitat de dur a terme una enquesta al conjunt de la població de Catalunya (25), dissenyada i construïda a partir dels plantejament teòrics de la investigació, va ser una bona ocasió per recollir unes dades quantitatives susceptibles d'emmarcar-les com a taló de fons de la recerca. Era força evident que recollir dades a través de la tècnica d'enquesta possiblement no era el mitjà més adequat per obtenir informació respecte dels sistemes d'estructuració dels universos simbòlics. Enfront de determinades temàtiques, com la del nacionalisme conservador dels catalans associat a la ruralitat i a mentalitats tancades, hi ha un discurs dominant de caracter ideològic, que el vol provar i validar tot prenent la científicitat a uns procediments com el fonament de la seva certesa. Recollir dades, ni que sigui a partir de la tècnica d'enquesta, podia significar una interrogació a aquestes afirmacions.

Dins de la problemàtica teòrica, un dels objectius de l'enquesta era discernir fins a quin punt la identitat nacional dels catalans podia relacionar-se amb el ressò d'unes propostes electorals copsades com a nacionalistes. No es tractava de buscar models explicatius, ni de pressuposar una relació de causa a efecte entre origen ètnic i vot, sinó veure: fins a quin punt podia ser adequat parlar de la permanència d'una consciència implícita de pertinença a un poble diferenciat, el català; fins a quin punt aquesta pertinença era prioritària o es superposava amb d'altres; fins a quin punt la pertinença a una determinada realitat nacional, la catalana, podia ser a l'origen d'una determinada percepció del

règim polític. Del que es tractava, en definitiva, era d'esbrinar quines d'aquelles coses més properes a la vivència quotidiana dels catalans podien ser a l'origen d'una certa percepció dels polítics i les forces polítiques i del ressò que poguessin tenir uns missatges electorals.

L'enquesta va ser feta amb moltes prevencions, sabent que les respostes no eren pas independents ni de la situació d'interrogació ni de la construcció d'uns indicadors per mesurar cadascun dels conceptes. Es tractava d'emprar-la com una pista que recolzés un model teòric per comprendre amb més profunditat com i de quina manera -en quines condicions de possibilitat- la identitat de Catalunya podia intervenir en una decisió electoral.

Conclusions.

Tal com apuntava en la introducció, una recerca és un anar i venir entre els plantejaments teòrics i les validacions empíriques, però a vegades cal fer parada i fonda. No sempre coincideixen treball de camp i teoria, o més aviat potser caldria dir que s'interelacionen mutuament.

La recerca que presento en la segona part, l'anàlisi monogràfica de la comarca d'Osona, va constituir en realitat el primer treball de camp fet per respondre a les preocupacions inicials. D'altres recerques en la mateixa línia em permetern d'anar avançant en nous plantajaments.

Es en la tercera part, on després d'un breu resum de la problemàtica teòrica, s'hi inclouen les dades estadístiques de l'enquesta. A mode de

conclusió, s'hi proposa un model teòric d'anàlisi per continuar la recerca a l'entorn de la relació entre Identitat nacional i vot.

NOTES

I PART.

Notes: Capítol I

1. Vegeu . Estudis Electorals 3. Atles Electorals de Catalunya 1976-1980, pàgs. 93-109. Publicacions de la Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 1981.
2. Imposar una definició com a dominant no implica pas intencionalitat. Un dels principis de la sociologia, assenyala Bourdieu és refusar el pitjor dels funcionalismes: Els mecanismes socials no són pas el producte d'una voluntat i d'una intenció maquiavèlica, són molt ocults, no per això menys eficients. Questions de Sociologie. pàg.111
3. BORDIEU, Pierre. "Choses dites", pag.69
4. ALMOND, Gabriel, A. y Verba,1963. The Civic Culture Political Attitudes and Democracy in Five Nation. Princenton. Univ. Press., 1963.
5. CAPLOW, T., Investigación Sociològica. Barcelona, Laia 1977 pàg 84-85
6. MILLS, C. Wright., Imaginació Sociològica, La., Barcelona, Herder, 1987. En particular el capítol 3 : "L' Empirisme abstracte", pàg 63-93.
7. ESTRUCH, Joan., Les enquestes d'opinió entre la manipulació i la informació. Debats Aula de Provença. Barcelona, 1991. "Alguna cosa més que opinions sobre les enquestes d'opinió". pàg. 13-19
8. CHAMPAGNE, Patrick., Faire l'opinion. Le nouveau jeu politique. Paris, Minuit. Col. Le sens commun, 1990.pàgs, 31-36.
9. BOURDIEU, Pierre., Questions de sociologie .. Paris, Minuit, 1980.pàgs, 31-36.

10. ESTRUCH, Joan ., CARDUS, Salvador., Consideracions sobre la crisi actual de la sociologia, pàgs 29-30. Separata del butlletí informatiu de la Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 1984.

11. GAXIE, Daniel., Le cens cache. Inégalités culturelles et ségregation politique. Paris, Seuil, 1978. pàgs, 10-11.

12. GAXIE. Daniel., Ibid. pàg, 12.

13. MOSCA, G. Elementi di scienza politica. Turin, Fratelli Bocca, 1953, vol. 1, pàg 206.

14. OFFERLE, Michel .in Gaxie, D. ed. L'Explication du vote.Un bilain dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques, 1989. "Mobilisations electorales et invention du citoyen. L'exemple du milieu urbain français a la fin du XIX siecle" pàgs, 149-150.

15. HIRSMAN, Albert. "Interés privado y acción pública". Mexico, Fondo de Cultura Económica, 1986, , pàgs. 115-133.

16. OFFERLE, Michel., Op. Cit., pàgs 162-163.

17. CHAMPAGNE, Patrick., Op.Cit, pàg 35.

18. BOURDIEU, Pierre., Questions de Sociologie, Paris, Minuit, 1980.pàgs 222.

19. BOURDIEU, Pierre., Questions de Sociologie, Paris, Minuit 1980, pàg, 238.

20. CHAMPAGNE, Patrick., Op. Cit.pàgs 117-118.

- 21.LANCELOT,Alain,In Gaxie,Daniel ed. 'Lexplication du vote...op. cit.'" pàgs, 77-84."La mobilisation electorale"

22. OFFERLE, Michel. Op.Cit., pàg 149-174.
23. BOURDIEU, Pierre. Questions de Sociologie, . Paris, Minuit, 1980.pàg 243.
24. BOURDIEU, Pierre. Actes de la recherche en sciences sociales,
núm.36-37, febrer,març 1981" la representation politique. Elements pour
une theorie du champ politique", pàg 3-24,
25. Pierre BOURDIEU, assenyala com a França i a Alemanya, l'esquerra i la dreta
han anat canviant de continguts. , veg. pàg. 11 "Actes de la Recherche núm. 36-
37. febrer-març 1981
26. MORIN, E.,Ciencia con consciencia, Barcelona, Anthropos, 1984
27. BOURDIEU, Pierre ..Actes de la recherche en sciences sociales.,
núm.36-37, " la representation politique. Elements pour une
theorie du camps politique", pàg 9.
28. Idem pàg, 9.
29. idem, pàg 10.
30. Idem , pàg 6.
31. GAXIE ,Daniel., Le cens cache. Inégalités culturelles et ségregation politique.
Paris, Seuil, 1978. pàgs, 10-11.
32. BOURDIEU, Pierre., Questions de sociologie ., pàg 238. Paris,
Minuit, 1980.
33. Entre altres, Patrick Champagne, "Faire l'opinion", op. citada. Daniel Gaxie ,
"Le cens Caché", op. cit. , Bourdieu, Pierre, "La distintion. Une critique sociale du
jugement. "
34. BOURDIEU, Pierre., Questions de sociologie ., pàg 238. Paris,
Minuit, 1980.

35. BOURDIEU, Pierre. Op.Cit. pàg, 242.
36. CHAMPAGNE, Patrick. "Faire l'opinion", op. cit. pàg. 22-24
37. KLAUS, G., El lenguaje de los políticos, Barcelona, Anagrama, 1979 .
pàg61,
38. Extret de la recerca "Identitat nacional i vot" Població adulta.
Vegeu annexos vol.3
39. Idem.
40. GAXIE ,Daniel., Le cens cache. inegalites culturelles et
et segregation politique. . Paris, Seuil, 1978.Vegeu taula:

HIÉRARCHIE DES NIVEAUX DE POLITISATION DANS LES SOCIÉTÉS OCCIDENTALES			
catégories	caractéristiques	pourcentage approxi- matif par rapport à la population en âge de voter	pourcentage approxi- matif par rapport à la population en âge de voter, en période de mobilisation
<i>professionnels de la politique</i>	vivent de et pour la politique	négligeable	idem
<i>actifs réguliers</i>	vivent pour la politique sans en faire leur profession (par ex. militants des partis, élus locaux)	entre 2 et 4 %	} 10 % } entre 25 et 50 % selon les élections
<i>actifs occasionnels</i>	participent de temps en temps à des activités politiquement orientées (réunions, manifes- tations, etc.)	?	
<i>spectateurs réguliers</i>	s'intéressent à la politique à travers la presse, la radio, la télévision, les discussions avec leur entourage	entre 6 et 8 %	
<i>spectateurs occasionnels</i>	mêmes caractéristiques que les précédents mais intérêt moins intense et plus intermittent	entre 20 et 40 %	entre 15 et 30 %
<i>indifférents</i>	ne lisent pratiquement pas les « rubriques politiques » des journaux; ne suivent pratique- ment pas les émissions à la radio ou à la télévision; discutent très rarement des « problèmes poli- tiques »	entre 50 et 70 %	entre 25 et 50 % selon les élections

41. Viros, Rosa, Treserra, Montserrat, Pares, Anna, "Els valors bàsics dels
joves" in Projecta Jove, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1985
42. GAXIE ,Daniel., Le cens cache. inegalites culturelles

et segregation politique. Paris, seuil, 1978.

I. Part. Capítol 2

1. SALVADOR, Eugènia: " Modernas tendencias de la Sociología electoral", a Perspectiva Social n'um 10 , Barcelona, ICEBS, 1977..pàg 2

2. Idem. pàg 2.

3. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya" , pàg 177.

4. Diversos Autors, Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1978.: NOHLEN Dieter., Schultze, R.: "Sociología electoral y comportamiento electoral en la República Federal Alemana", pàg. 303.

5. Diversos Autors, Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1978.LANCHA, Carlos: "¿ Sociología electoral o técnica para elestudio de los datos electorales?," pàg 287.

6. Diversos Autors., Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a Catalunya.Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadístic del comportament electoral a Catalunya ". pàg 123.

7. Idem. pàg 123.

8. Idem. pàg 123.

9. Idem . pàg 123.

10. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya" pàg.177

11. Diversos Autors, Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume

Bofill.1978.VIROS, Rosa."Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977" pàg 123.

12. Diversos Autors,Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1978. VIROS, Rosa."Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977",pág. 126-129.. També Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a Catalunya,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadística del comportament electoral a Catalunya ",pàg 124.

13. Idem.Estudis Electorals 2, VIROS, Rosa " Anàlisi estadística del comportament electoral a Catalunya 1977, pàg 124.

14. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya",pàg.181

15. Diversos Autors., Estudis Electorals 9, Atlas electoral de Catalunya 1982-1988,Barcelona, Fundació Jaume Bofill , 1990. VALLES, Josep M., MOLINS Joaquim: "La vida electoral a Catalunya :eleccions i referèndum entre 1982 i 1988", pàg 22.

16. Diversos Autors., Estudis electorals núm.3,Atlas electoral de catalunya 1976-1980,Barcelona,Fundació Jaume Bofill , 1981.: CANALS, R.VIROS, Rosa: " La geografia electoral a Catalunya", pàg 93-109. També, Diversos Autors., Estudis electorals núm.8 Decisió electoral i cultura política:Barcelona, Fundació Jaume Bofill , Edicions La Magrana, 1986. CANALS, R. ,VIROS, Rosa: " L estructura polític-electoral de Catalunya 1977-1984" pàg 107-108.

17. Diversos Autors., Estudis electorals núm.3,Atlas electoral de catalunya 1976-1980,Barcelona,Fundació Jaume Bofill , 1981.: VALLES, J.M. "La vida electoral a Catalunya: eleccions i referenda entre 1976-1980", pàg 20.

18. Diversos Autors., Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a

Catalunya. Barcelona, Fundació Jaume Bofill. 1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadístic del comportament electoral a Catalunya . pàg 189., També: Estudis electorals núm.8 Decisió electoral i cultura política: Barcelona, Fundació Jaume Bofill , Edicions La Magrana, 1986. CANALS, R. ,VIROS, Rosa: " L estructura político-electoral de Catalunya 1977-1984" pàgs. 103 i 107-108.

19. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya", pàgs 181, 184-185 i 187.

20. Diversos Autors., Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a Catalunya. Barcelona, Fundació Jaume Bofill. 1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadística del comportament electoral a Catalunya ". pàgs. 180 i 189

21. Diversos Autors, Estudis electorals núm.1 , Barcelona, Fundació Jaume Bofill. 1978. VIROS, Rosa. "Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977", pàg. 180-189

22. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya", pàg. 183

I. Part. Capítol 3.

1. ANSART, Pierre (editor) . Les sociologies contemporànies, Paris, editions du Seuil , septembre 1990.pàg 27.
2. Idem. pàg.27
3. Diversos Autors., Estudis Electorals 2. Les eleccions de 1977 a Catalunya.Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadístic del comportament electoral a Catalunya ".pàg. 154 i 155
- 4.Diversos Autors., Estudis electorals núm.3,Atlas electoral de catalunya 1976-1980.Barcelona,Fundació Jaume Bofill , 1981.: VALLES, J.M. "La vida electoral a Catalunya: eleccions i referenda entre 1976-1980", pàg.19.
5. VIROS, Rosa:" Algunes reflexions sobre el comportament electoral a Catalunya," Perspectiva Social 18, Barcelona, ICESB., 1982.VIROS, pàg 26.
- 6.Diversos Autors., Estudis electorals núm.3,Atlas electoral de catalunya 1976-1980.Barcelona,Fundació Jaume Bofill , 1981.: VALLES, J.M. "La vida electoral a Catalunya: eleccions i referendaentre 1976-1980",pàgs. 3 i 19.
7. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya", pàg.186 . També . Josep M. Vallès, quant titlla a C. i U. d'una formació d'inspiració bàsicament nacionalista, vg. Estudis electorals 2, op, cit. pàg. 74.
8. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya",pàg.187.
9. Diversos Autors., Estudis electorals núm.3,Atlas electoral de catalunya 1976-1980.Barcelona,Fundació Jaume Bofill , 1981.: VALLES, J.M. "La vida electoral a Catalunya: eleccions i referenda entre 1976-1980" pàg.20.

10. MIR, Conxita, "LLeida (1890-1936) :Caciquisme polític i Lluita electoral".Barcelona, publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985. Pàg.13

11. El problema de les dades estadístiques és que estan elaborades amb els criteris propis de cada Institució. Sovint no coincideixen ni amb les unitats d'anàlisi amb les quals és vol correlacionar els cens electoral. De tota manera, allò que és més important és que es tracta de dades "pre-construïdes" que difícilment obeeixen a la definició que de les mateixes es pot fer a partir dels plantajaments teòrics de cada investigació. Per exemple si "la ruralitat" s'enten com a contexte que genera un tipus específic de models culturals, és ben difícil de poder-ho mesurar a partir de les hectàrees en règim de propietat. Igualment , segons la definició que es faci de la classe social, és ben difícil de poder contemplar-la a partir dels criteris d'assalariats o de categories socio-professionals definides per els institus d'estadística.

12.Diversos Autors., Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a Catalunya.Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadístic del comportament electoral a Catalunya "pàg. 125. Es aquí on amb el rigor que és propi de Rosa Virós s'hi fa esment de les dificultats que representa el fet de que les dades siguin obtingudes a partir de mostres, i el marge d'error important que això significa en la mesura en que els municipis són' més petits.

13.Merlliè, D. "La construction statistique", a Initiation a la pratique sociologique", diversos autors, Paris, Dunod, 1989. pag.101-159 . D. Merlliè assenyala com varien les preguntes respecte de la professió passades als mateixos individus en diferents moments . Sovint ja és ben difícil de poder respondre a partir de les categories dels Institus nacionals d'estadística. Però a més a més l'habitud de veure unes categories escrites implica una reflexió respecte d'allò que "es més convenient" de respondre.

14. MERLLIE, Dominique., Que mesure la stadistique?, a Actes de la Recherche en Sciences Sociales.Núm.83 Paris, Juny 1990

15.Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987.

16. Mayer, N. , "L'ancrage à droite des petits commerçants et artisans indépendents" p.330-350 a L'univers politique des classes moyennes, Lavau, G. ed..Paris ,Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1983. La problemàtica com sempre és perquè es donen el tipus de correlacions.Mayer, en l'obra citada, hi analitza com els conceptes de dreta i esquerra tenen diferents recepcions segons els mitjans socio-culturals. Assenyala si per entendre el vot a dreta tant en el mon rural com en els treballadors independents no caldria més aviat fixar-se en el discurs de l'esquerra, que a partir de l'influència del marxisme, centrat en la defensa dels treballadors, redueix el concepte de treballadors i de classe explotada en el dels assalariats de la indústria. No només , diu Mayer, hi ha una manca de sensibilitat respecte d'altres classes explotades, sinó que en el seu discurs és "dimonitza" a tots aquells petits propietaris del seu mitjà de treball.

17. La classificació mon rural associat a mentalitats tancades i conservadurisme i món urbà associat a progresisme és un discurs ideològic molt estés i no és pas només el propi de les interpretacions de l'anàlisi política. El que succeix és que es un discurs que és útil en tant quan permet desqualificar els éxits de l'adversari. Maria Aurèlia Campmany recordava (Avui, 20-2-87) com aquest discurs "interessat" contribuïa a fer exitir les diferències.."No cal explicar que la industrialització de la nostre terra aconseguí la victòria, i no sols a la ciutat de Barcelona(...) Ara, però, sembla que alguns polítics del nostre país enyoren el passat(...) i ara ens tornen a parlar de la Catalunya rural i de la Catalunya ciutadana(..) i jo crec que s'equivoquen:forans i ciutadans a la nostra terra no existeixen(..) El teixit social s'assembla tant d'una ciutat a una vila, que és molt difícil establir aquestes diferències.

18. Rosa Virós, el 1976, precisa que és el tamany del municipi -entès com a índex d'urbanització- el que es manifesta com a molt important i "així en els municipis amb pocs habitants hi acostumen a guanyar les opcions més conservadores. Al 1977 hi guanyen AP, UCD-CC, CiU i sobretot UCD, mentre que l'I de Març 1979 s'inicia una tendència, confirmada en les municipals de 1979 i en les de 1983, de substitució progressiva de molts pobles d'UCD per CiU. En els municipis intermedis la màxima competitivitat es dona entre CiU i els Socialistes, mentre que

a les grans ciutats són PSC-PSOE i PSUC els que competeixen amb CiU" .
(1). Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa:
"Comportament electoral a Catalunya", pàg. 187.

Amb tot, i en totes les anàlisis de Rosa Viros, s'hi fa esment que "el tamany dels municipis "esdevé significatiu estadísticament per la manca d'altres dades. D'aquí que per la tipologia de "Les Catalunyes electorals" es completa amb les dades descriptives de la geografia electoral.

Comparant les dades estadístiques amb les de la geografia electoral s'insisteix amb la rellevància de l'àrea geogràfica, completant la definició de les comarques, tipificant-les, més enllà del tamany del municipi segons el predomini d'una altra activitat econòmica, com a comarques rurals, de predomini agrari, mixtes i industrialitzades. Unes categories que s'utilitzen per a la tipologia de les Catalunyes electorals en la mesura en què es corresponen amb determinades estructures de vot.

El que és important d'assenyalar és que totes aquestes prevencions i matisos sorgits de la insuficiència de les dades semblen oblidar-se, i , quan les anàlisis s'on fetes per d'altres autors tot passa com si se'n oblidessin els orígens. I es així com la categoria Ruralitat-Urbanització, despullada dels referents, esdevé la Categoria, que classifica les comarques i els seus electors d'una determinada manera -rural o urbà només pel tamany del municipi- i s'erigeix com a la categoria d'explicació del comportament electoral, l'evidència de la qual no sembla qüestionar-se.

19. Diversos Autors., Estudis Electorals 9, Atlas electoral de Catalunya 1982-1988. Barcelona, Fundació Jaume Bofill , 1990.

20. Diversos Autors., Estudis Electorals 9, Atlas electoral de Catalunya 1982-1988. Barcelona, Fundació Jaume Bofill , 1990. PALLARES, Francesc: La vida electoral a catalunya: " Electorats i geografia electoral de Catalunya" , pàg 88.

21. RODRIGUEZ, Ángel y D'ALOS-MONER, R. Economía y territorio en Cataluña. Barcelona, Ediciones Alba, 1979.

22. Diversos Autors., Estudis Electorals ,núm.8 Decisió electoral i cultura política.Barcelona, Fundació Jaume Bofill, ed. La Magrana.1986. CANALS, R. VIROS, Rosa: " L estructura político-electoral de Catalunya 1977-1984" pàg , 109.
23. REMY, Jean , LILIANE, Voyé., La ville et l'urbanisation.,Gembloux, Editions Duculot, 1974.pàg 117.
24. Mayayo, Andreu. La destrucció del món rural català, 1880-1980.De pagesos a obrers i ciutadans.Tesi doctoral inèdita.Universitat de Barcelona, 1989.
25. Diversos autors, Visió de Catalunya: Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987. VIROS, Rosa: "Comportament electoral a Catalunya".pàg.183
26. Diversos Autors., Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a Catalunya.Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadístic del comportament electoral a Catalunya ",pàg.180
27. Diversos Autors,Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1978. VIROS, Rosa."Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977",pàg.132
28. *ibid.* pàg.132
29. Diversos Autors,Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1978. VIROS, Rosa."Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977", pag.132. També Diversos Autors., Estudis Electorals 2, Les eleccions de 1977 a Catalunya.Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: VIROS, Rosa " Anàlisi estadístic del comportament electoral a Catalunya ", pàg.182.I
30. Diversos Autors,Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume

Bofill.1978. VIROS, Rosa."Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977", pàg.132

31.Diversos Autors., Estudis Electorals 2. Les eleccions de 1977 a Catalunya.Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1981: Vallés, Josep M."El comportament electoral a Catalunya. Els resultats:una valoració global".pag.76

32. Diversos Autors,Estudis electorals núm.1 ,Barcelona, Fundació Jaume Bofill.1978. VIROS, Rosa."Influència d'alguns factors variables en el comportament electoral de les comarques de Catalunya a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1977",pàg.142

33.ibid,pàg.142

34."L'empirisme conceptual": allò que importa és recollir dades.No és la teorització previa allò que porta a seleccionar indicadors pertinents.Es a partir de les dades i de les anàlisis estadístiques que se'n dedueixen els conceptes i la teorització de la realitat social.

I. Part. Capítol 4.

1. Vegeu. Micchelat , Simmon. Op, citada, També Offerlé, Michel op, citada. Mayer, N. Op.citada. Allò que tenen en comú, és d'establir i demostrar que ruralitat i vot a dreta no s'expliquen pas a partir de relacions lineals. Només anàlisi fets en els distints "contextos rurals" mostren com són altres variables les que anul·len la de la ruralitat

2. Vegeu Offerle Michel, a Gaxie, D. ed. L'Explication du vote. Un bilan dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques, 1989., pàgs.149-174

3. Denni, B. et Bréchon, Pierre, a Gaxie, D. ed. L'Explication du vote. Un bilan dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques,, 1989. "Les méthodologies de l'analyse électorale" pàg.49-73

4. PERCHERON, Annick., a Gaxie, D. ed. L'Explication du vote. Un bilan dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques, , 1989. "Age, cycle de vie, génération, période et comportement électorale", pàgs 228-262.

5. BRAUD, Philippe: a Gaxie, D. ed. L'Explication du vote. Un bilan dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques, 1989. "Vote et position dans le monde sociale" pàg.201-208

6. MICHELAT, Guy et SIMON, Michel: a Gaxie, D. ed. L'Explication du vote. Un bilan dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques, 1989. "Religion, classe sociale, patrimoine et comportement électorale: l'importance de la dimension symbolique", pàg.291-322

7. ibid. pàg.292

8. BERGER, Peter, LUCKMAN, T. La construcció social de la realitat, Un tractat de sociologia del coneixement., Barcelona, Herder 1988.págs 238-239
9. SAPIR, E. Anthropologie, (vol. 1 et 2), . Paris, Minuit 1981. pàg 40.
10. Dades elaborades a partir dels resultats electorals de 1977 i 1986. Atlas electorals de Catalunya. Estudis Electorals 3 i 9. Fundació Jaume Bofill, op.citades
- 11.L'Institut nacional d'Estadística mesura l'immigració només a partir del lloc de naixament. Una variable quantitativa sintètica implicaria tenir en compte altres dades com origen dels pares, barri de residència,etc.
12. ESTRADE, Antoni, TRESERRA, Montserrat. Catalunya Independent?. Anàlisi d'una enquesta sobre la identitat nacional i la voluntat d'independència dels catalans. Barcelona. Fundació Jaume Bofill, 1990.
- 13.idem. vegeu pàg.175-182, on s'hi argumenta més ampliament les condicions que han dificultat la integració dels immigrants a casa nostra.
- 14.Michelat, G. et Simon. M.ho han demostrat per la variable religió, vegeu obra citada.
15. BOURDIEU, Pierre. Le sens pratique, Paris, Minuit ,1980.pàg 100.
16. BOURDIEU, Pierre. Le sens pratique, Paris, Minuit 1980.pàg 91-93.
17. BOURDIEU, Pierre.Questions de sociologie, págs247.Paris, Minuit 1980." Choses dites", Paris, Minuit 1980.pàg 188.
- 18.Denni, B. et Bréchon, Pierre, a Gaxie, D. ed. L'Explication du vote.Un bilan dels etudes electorales en France.: Paris, Presses de la Fondations nationale des sciences politiques,, 1989."Les méthodologies de l'analyse électorale" pàg.66.

19. BOURDIEU, Pierre. Choses dites , pàg 178. Paris, Minuit 1980.
20. CULLA, Joan B. Diversos autors. El nacionalisme català a la fi del segle XX. Vic.EUMO, 1987." Per un nacionalisme descomplexat," pàg 40
21. CUCURULL, Félix. Panoràmica del nacionalisme català (6 volúms) París .Ediciones Catalanas de París, 1975.
22. TERMES, Josep. Immigració a Catalunya i altres estudis d'història del nacionalisme català, La. Barcelona. Empúries, 1984.
23. ESTRADE, Antoni, TRESERRA, Montserrat. Catalunya Independent?. Anàlisi d'una enquesta sobre la identitat nacional i la voluntat d'independència dels catalans. Barcelona. Fundació Jaume Bofill, 1990. Vegeu pàg. 13-20 on s'hi explica la mena de distorsions i de limitacions propies a la recollida de dades mitjançant la tècnica d'enquesta.
24. Idem. vegeu pàg.43-48
25. La Convenció per la Independència Nacional, va proposar de realitzar l'enquesta. Es va dur a terme l'any 1988.

IDENTITAT NACIONAL I OPCIO DE VOT

Una aproximació a la comprensió del comportament electoral a Catalunya.

Tesi doctoral de: Montserrat TRESERRA I PIJUAN

Director: Dr. Joan ESTRUCH I GIBERT

Catedràtic de Sociologia

Universitat Autònoma de Barcelona

II PART : Osona : Una comarca nacionalista.

Anàlisi monogràfica del comportament electoral.

De la II República a la Transició Democràtica.

UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Departament de Sociologia

Bellaterra, Gener 1992.

Capitol I.

Preguntes inicials i elements metodològics

1.Preguntes inicials	1
2.Elements metodològics	4
3.La Comarca d'Osona	5

CAPITOL I

PREGUNTES INICIALS I ELEMENTS METODOLOGICS

1.LES PREGUNTES INICIALS

Osona és una comarca de terra endins, de la Catalunya vella, reconeguda històricament pel seu nacionalisme, d'un o d'altre signe. A través de diverses anàlisis del comportament electoral, la comarca se'ns mostra, de bell nou, com una zona que opta majoritàriament per alternatives nacionalistes catalanes -CiU és la força política que aplega la majoria de vots a tots els comicis-, alternatives que, a més a més, són de signe conservador. El conjunt de forces d'esquerra - inclosa l'ERC- compten amb una presència escassa, que no depassa el 30% del cens electoral. Així mateix, la dreta centralista té poc públic, encara que fidel, que aplega al voltant del 15%.

Aquest panorama polític, nacionalista i conservador, ens fa pensar en la naturalesa dels factors explicatius. Fins ara, els estudis de sociologia electoral que s'han fet a Catalunya parlen d'Osona com una d'aquestes comarques atípiques, on d'antuvi no sembla existir-hi gaire relació entre dades socio-econòmiques i opcions polítiques, i on, ens diuen els estudiosos de la ciència política, cal buscar l'explicació dels vots en altres factors no necessàriament econòmics, com per exemple, els trets culturals, el passat històric, un tarannà peculiar, etc. (1).

Sembla evident que si limitem l'anàlisi, per un cantó, a l'època actual i,

per l'altre, a les dades econòmiques oficials i de més divulgació, Osona té una realitat electoral eminentment conservadora que sembla difícil d'explicar en una zona on el 60% de la població activa són treballadors de la indústria.

En aquests casos es fa esment a la possible incidència del nacionalisme català com a principal factor explicatiu. Aquesta explicació comportaria, explícitament, el convenciment que catalanisme i conservadurisme són dues cares d'una mateixa moneda.

Potser sí que nacionalisme i conservadurisme són dues cares de la mateixa moneda. No volem posar en evidència la possible veracitat d'aquestes hipòtesis a què han arribat alguns experts. En tot cas, i pel que fa a la realitat d'Osona, ens agradaria plantejar el problema d'una altra manera, per tal de veure si podem avançar un xic en aquest tortuós camí on el nacionalisme apareix com el *passe-partout* per explicar allò que no s'acaba d'entendre a través de les dades sovint mal anomenades objectives. Les preguntes que formulem a la realitat i que han constituït el fil conductor del nostre estudi són les següents: Podem dir, en el cas d'Osona, que un fort sentiment d'identitat nacional catalana hagi estat sempre sinònim de conservadurisme? En quines condicions un fort sentiment d'identitat nacional catalana correspon amb opcions electorals conservadores?

Per tal de respondre a aquestes preguntes hem analitzat les dades dels dos darrers períodes en què el país ha viscut una certa normalitat democràtica -la segona República i el temps actual- tot intentant d'esbrinar a través de l'anàlisi sociològica les condicions de producció d'uns comportaments polítics. En definitiva del que es tracta és d'endinsar-nos en l'entrellat de les relacions socials

i en l'estructuració dels distints factors econòmics, socials, històrics i polítics capaços d'explicar-nos d'alguna manera l'estabilitat o el canvi, si s'escau, d'un comportament electoral.

Dit d'una altra manera, la hipòtesi que vertebra el treball és que tot comportament, i en el nostre cas el comportament electoral, no pot deslligar-se de les condicions que l'han produït. És a dir, que són una multiplicitat de factors de tot tipus, econòmics, socials, demogràfics, polítics, geogràfics, etc., aquells que determinen un tipus de comportament específic, i que aquests factors estan interrelacionats, que formen una estructura o teixit del qual és molt difícil separar els fils sense perdre el sentit de la totalitat.

Per un primer nivell d'anàlisi el mètode utilitzat és l'anàlisi ecològica, basada en el fet que les zones o unitats electorals són també -com ho són els votants individuals- unitats significatives per l'anàlisi política. La unitat territorial és el municipi i, en aquest sentit, per cada un dels municipis d'Osona s'han recopilat les dades polítiques, estructurals i socio-econòmiques a partir de les quals s'han analitzat les interrelacions.

Som conscients que aquesta metodologia té unes limitacions importants ja que no es fonamenta en l'individu; pensem, però, que per una primera etapa d'anàlisi té l'avantatge de deixar-nos mesurar el context que d'alguna manera incideix també en el comportament electoral. Ens ha estat molt útil, si més no, per a detectar una primera tipologia de municipis en base al comportament electoral i les variables socio-econòmiques, i ens ha permès elaborar unes hipòtesis explicatives ben necessàries per a continuar la investigació utilitzant

altres metodologies de tipus qualitatiu que permetin assolir nivells d'anàlisi més profunds.

2.ELEMENTS METODOLOGICS

2.1.Tractament de la informació i tècniques d'anàlisi

Tenint en compte la hipòtesi bàsica de l'anàlisi, per cada període electoral hem considerar, en primer lloc, el context global en el qual s'insereixen les eleccions: marc històric, polític, socio-econòmic, fent especial esment al marc institucional: la llei electoral i el sistema de partits. Tot seguit, els resultats de cada elecció són analitzats basant-se en dues variables fonamentals: participació i orientació de vot, tant globalment, és a dir, a tota la comarca, com per pobles, amb un objectiu final: detectar per cada període electoral unes zones homogènies de comportament electoral i la seva relació amb les variables estructurals, socio-econòmiques, geogràfiques, demogràfiques, culturals, etc.

La geografia electoral i, per tant, la cartografia constituirà el punt central de l'anàlisi del comportament polític, tot demostrant tant la diferent implantació de les forces polítiques com el d'abstenció o, encara, la orientació de vot, sobre el territori. Les tècniques estadístiques utilitzades són els percentatges sobre cens i sobre votants, les mitjanes comarcals i les desviacions per detectar el grau d'implantació. I, per mesurar tant l'evolució d'un comportament electoral com l'orientació ideològica fonamental, s'han elaborat uns índexs basats en la metodologia de C. Leleu (2).

Per les interrelacions entre variables estructurals, socio-econòmiques i

l'orientació de vot, s'ha utilitzat l'anàlisi estadística de correlacions (3), bàsic per detectar una primera associació entre dues variables i punt de partida per a qualsevol altra anàlisi estadística -del factor principal, de regressió o de components principals-, capaços d'explicar millor la variabilitat del comportament electoral. Contràriament del que s'havia proposat al projecte d'estudi, els resultats de les primeres anàlisis estadístiques de correlacions -sovint amb coeficients molt baixos- ens ha plantejat seriosament la utilitat d'avançar emprant aquest tipus de metodologia estadística.

2.2. Variables utilitzades en l'estudi

Esencialment, les variables emprades es divideixen en dos grans blocs; les electorals i les socio-econòmiques (4). Les electorals comprenen tots els resultats, aconseguits a cada municipi i per cada elecció, per tots aquells partits que obtingueren representació parlamentària, afegint-hi Nacionalistes d'Esquerra, i també el percentatge d'abstenció.

Les variables socio-econòmiques i demogràfiques es divideixen en dues sèries: les oficials, que hem introduït en l'anàlisi de correlacions i que usarem amb precaució en la interpretació, -a causa de tots els dubtes que sorgiren sobre la seva fiabilitat arran del treball de camp- (5), i una segona sèrie de variables obtingudes a través de la pròpia recerca, nivell d'associacionisme polític i cultural per municipis, lectura de premsa, economia submergida, nivell d'ocupació agrària, nivell d'instrucció, tipus d'escoles, contingut i ideologia, etc., que caldrà tenir especialment en compte en valorar els resultats.

A les variables oficials sobre la informació estructural de la comarca es poden distingir: aquelles que fan referència a la geografia -extensió per municipis-, a la població -densitat, concentració, creixement, migracions- i a l'estructura socio-econòmica -distribució professional de la població, empreses i treballadors per sectors d'activitats dividits segons el volum de l'empresa, índex de pràctica religiosa, règim de propietat de la terra, extensió de les explotacions agràries.

Les fonts per les dades electorals provenen essencialment de l'Equip de Sociologia Electoral, editades pel CIDC (Centre d'Informació i Documentació de Catalunya), i les estructurals del Padró 1975, INP 70 i Cens Agrari 1972. (6).

2.3.Observacions metodològiques

D'acord amb els objectius i hipòtesis globals, per als dos períodes estudiats s'ha seguit la mateixa metodologia per a l'anàlisi dels resultats:

- 1.- Valoració comarcal per forces polítiques, abstenció i orientació de vot, comparació amb la realitat de la circumscripció i amb la de Catalunya.
- 2.- Geografia electoral; implantació territorial de cada força política, índex de participació i orientació de vot, per cada municipi i per cada una de les tres subzones: la Plana, el Lluçanès i el Collsacabra-Guilleries. Comparació amb els resultats comarcals establint àrees de forta, mitjana o feble implantació segons les desviacions de la mitjana d'Osona. (7).
- 3.- Per cada període s'han establert unes zones homogènies, basades

en l'orientació de vot i en l'índex de participació, relacionant-les amb les variables estructurals, sòcio-econòmiques, demogràfiques i geogràfiques.

La diferència més important entre els dos períodes és que al període republicà els resultats electorals s'han calculat sobre els vots emesos, mentre que a la nova etapa democràtica tots els resultats que configuren la geografia electoral s'han calculat sobre el cens electoral. Com a opció metodològica preferim optar per percentatge sobre el cens electoral, ja que permet de valorar millor la implantació real dels partits sense que aquesta aparegui esbiaixada per les xifres d'abstenció. Pel període republicà, però, el problema de fiabilitat de les dades del cens i/o encara la manca d'aquest en algunes poblacions ha impossibilitat treballar amb aquests percentatges a partir dels electors inscrits. Sempre que ha estat possible hem elaborat els percentatges sobre el cens, però, per una millor homogeneïtat i per facilitar la comparació entre les diferents eleccions, tota la geografia electoral ha estat realitzada a partir de percentatges sobre votants. (8).

Entre els dos períodes hi ha altres diferències en alguns municipis de la comarca:

Calldetenes: durant la República rebia el nom de Sant Martí de Riudeperes.

Rupit: durant la República rebia el nom de Sant Joan de Fàbregues.

Vilalleons: fou anexionat, l'any 1942, a Sant Julià de Vilatorrada.

Pruit: fou anexionat, l'any 1977, al municipi de Rupit. El nom actual és el de Rupit-Pruit.

Per a facilitar la comprensió s'ha mantingut la denominació actual de l'INE, això com el nombre de municipis actuals. Tan sols una excepció: pel període republicà s'ha conservat la separació dels municipis de Rupit i Pruit ja que ideològicament eren radicalment diferents. I, pel que fa a les dades de Vilalleons s'han sumat a les de Sant Julià de Vilatorrada.

Així mateix, per l'època republicana s'ha procedit a una anàlisi de contingut de la campanya electoral a partir de la premsa local, cosa que en canvi no ha semblat útil per a l'època actual. Els anys trenta, la manca de TV i d'altres mitjans moderns d'informació li donava una gran importància a la premsa local i, a més a més, una certa particularització de la campanya a partir de la problemàtica local. En canvi, als anys vuitanta, si bé continua sent ben útil analitzar les campanyes electorals locals, aquestes ja no són tan importants ja que una de les principals característiques de les campanyes electorals d'aquests anys és la uniformització de tot el país i, encara, la manca de grans diferències ideològiques entre els partits. Pensem que l'anàlisi de les diferents campanyes electorals constitueix ja, en sí, objecte d'estudi, que han de realitzar-se a través de noves tècniques informàtiques i que, en tot cas, cal fer-ho d'una manera més àmplia que no el d'una unitat territorial petita com és la comarca d'Osona. (9).

3.- LA COMARCA D'OSONA

Medi físic

La comarca d'Osona, situada a l'extrem nord-est de la depressió central catalana, és constituïda per una extensió de terra envoltada de muntanyes i

importants relleus pertanyents al pre-Pirineu (N), a la serralada transversal (NE), a la serralada pre-litoral (SE) i a la mateixa depressió central (O) (10). Junt amb el Bages, la Garrotxa, el Berguedà, el Ripollès, l'Anoia, etc., és una de les comarques de la Catalunya central, situades entre la Catalunya pre-pirinenca i pirinenca, i les comarques litorals i pre-litorals.

Per la seva geografia física, té tres subcomarques ben diferenciades: el sector central de la Plana de Vic, l'altiplà del Lluçanès a l'oest i el Collsacabra-Guillerics a l'est.

La Plana de Vic és una franja de terra plana d'uns trenta quilòmetres de llargada i deu d'amplada, de forma allargada i estreta, arrencada de nord a sud. El sòl és fèrtil i de fàcil conreu, i té una xarxa fluvial que ha afavorit el desenvolupament de la indústria. A més, la disposició hidrogràfica -el Ter, que travessa la Plana en la seva meitat nord, i el Congost, que té la capçalera al sud i direcció nord-sud cap al Vallès i Barcelona- fan de la Plana un enllaç entre les terres del pre-Pirineu i el Pirineu, i el Vallès i Barcelona. És, per tant, per aquesta hidrografia i per la riquesa del sòl que la Plana és la unitat natural més important de la comarca. S'hi concentra quasi tota la indústria i s'hi desenvolupa una agricultura intensa, pròspera, esdevenint, així, el gran receptacle de l'èxode rural de les zones marginals.

Una altra àrea física és l'altiplà del Lluçanès que s'alça per la banda de ponent, sobre la Plana de Vic, a una altitud de 900 metres i una extensió de 470,7 km². La seva orografia és retallada, amb molts desnivells més o menys pronunciats, encara que al sector central hi ha terres bastant planes amb una

considerable ocupació agrícola, menys fèrtil, però, i menys poblades que la Plana de Vic. La seva situació geogràfica d'altiplà, que s'eleva entre les conques del Ter i el Llobregat, fa que els seus municipis hagin estat marginats de les grans vies de comunicació. Aplega dotze municipis, amb el 6,6 per cent de la població comarcal. Llevat de Prats, són rurals, regressius i el seu habitat és disseminat. La seva base econòmica és, fonamentalment, l'explotació agrària i només en alguns municipis hi ha petites fàbriques tèxtils.

La resta de les terres de la comarca està formada per dues àrees, extenses però poc habitades, que són el Collsacabra i les Guilleries. Totes dues tenen unes característiques econòmiques molt semblants: poca ocupació agrícola, ramaderia extensiva, indústria quasi inexistent, baixa densitat de població, èxode rural i descens demogràfic.

El Collsacabra, amb una extensió de 141,9 km². s'aixeca a l'extrem nord-oriental de la Plana de Vic, amb una altitud de 1.100 i 1.300 metres; forma part dels primers contraforts de la serralada transversal. Les Guilleries, amb 198,8 km². d'extensió, és un massís paleozoic que ocupa la meitat meridional de l'est d'Osona i forma part de la serralada pre-litoral.

Activitat econòmica

Tradicionalment, l'activitat econòmica bàsica de la comarca havia estat l'agricultura, seguida de la indústria, localitzada essencialment a la vorera del riu Ter. Ara, però, sense que es pugui afirmar que l'agricultura és en retrocés, tant les innovacions tecnològiques com les transformacions industrials han

tergiversat aquesta preponderància de l'agricultura sobre la indústria. En general, Osona és considerada com una comarca ben industrialitzada, ja que gairebé dos terços de la població es dedica al sector secundari i només un 12 per cent al primari. Amb tot, l'entorn rural influeix molt els seus habitants, tant per les pròpies condicions objectives d'habitat, en alguns casos per no haver-se deslligat del tot dels treballs agrícoles, com per l'origen camperol, més o menys proper, d'una bona part dels osonencs.

Indústria

Tant la indústria, sector dominant a la comarca, com l'agricultura són desigualment desenvolupades en funció de les característiques físiques: l'orografia, la xarxa fluvial, el clima, etc., elements que determinen essencialment les tres grans àrees geogràfiques abans esmentades.

La indústria es concentra, sobretot, a la Plana de Vic, seguint l'eix nord-sud que travessa la comarca. Només hi ha algunes indústries tèxtils, fora de la Plana, a Olost, Prats, Sant Bartomeu del Grau -de recent creació-, al Lluçanès, i a l'Esquirol, al Collsacabra.

Al llarg d'aquest eix, on es concentren el 95 per cent dels treballadors industrials, es poden distingir tres focus bastant diferenciats. En primer lloc hi ha el de la vorera del Ter, d'antiga tradició industrial, que ocupa el 47 per cent del total comarcal, especialitzat sobretot en el tèxtil, la metal·lúrgia i la torneria de fusta. Un segon focus se situa a Vic i poblets del voltant, de menys tradició industrial, on sobresurten la metal·lúrgia, el cuir i l'alimentació, representant

aproximadament el 30 per cent del conjunt industrial comarcal. El tercer és al sud de la comarca, als municipis de Tona, Balenyà, Centelles i Taradell, al Congost. Amb un 13 per cent dels treballadors osonencs, les branques dominants són el tèxtil -de vella tradició a Centelles i Taradell-, la metal·lúrgia i l'alimentació.

Per sectors de producció, el tèxtil n'és el més important. Dóna feina a gairebé el 50 per cent del treballadors i es concentra principalment a la vall del Ter. El segon és la metal·lúrgia, de més recent creació, ocupa prop del 20 per cent dels treballadors i és ubicada, essencialment, als municipis més industrialitzats. Després d'aquests dos sectors, que defineixen l'activitat industrial més important de la comarca, trobem la construcció, amb un 10 per cent dels treballadors, la fusta, 6 per cent i el cuir, 5 per cent, de menor importància i molt localitzats.

Encara que les indústries es concentrin en pocs municipis, es nodreixen generalment de treballadors que viuen a les localitats rurals del seu entorn. En aquest sentit, són clarificadors els mapes on es poden apreciar els percentatges de participació industrial per municipi i la ubicació de les indústries. Normalment, el tipus d'empresa dominant és la mitjana i la petita, encara que es pugui constatar la presència d'algunes grans empreses, relacionades amb el tèxtil i ubicades a Manlleu, Centelles, Sant Hipòlit de Voltregà i Sant Vicenç de Torelló.

Agricultura

L'agricultura, explotada per un nombre reduït d'actius, és pròspera i gaudeix d'una productivitat relativament alta gràcies a la mecanització. La seva riquesa prové sobretot de la utilització del sòl i la ramaderia, activitat aquesta última cada vegada més important a la comarca. Bàsicament es tracta d'un sistema agrari de tipus mixt: agrícola i ramader. Els productes agrícoles més importants són les patates i els cereals, juntament amb la producció de ferratges, cada cop més necessaris pel gran desenvolupament de la ramaderia, sector en alça que posa en segon lloc l'agricultura.

Normalment, l'activitat agrària se centra entorn de la masia com a unitat d'explotació, i són els masovers o arrendataris, de vegades també els propietaris, qui conreen la terra amb personalitat jurídica d'empresaris agrícoles (10). Amb tot, la riquesa dels empresaris agrícoles depèn tant de la qualitat del sòl com del nombre d'hectàrees d'explotació, i, en aquest sentit, existeixen grans diferències entre les explotacions de la Plana, fèrtils i fàcils de conrear, i les del Lluçanès i el Collsacabra-Guilleries, on el relleu i l'orografia fan difícil una explotació extensiva.

En efecte, a la Plana trobem el més alt nombre d'hectàrees llaurades (37,8 per cent), mentre que aquest disminueix molt al Lluçanès (19,4 per cent) i és mínim al Collsacabra-Guilleries (8,9 per cent). En general, les hectàrees en règim d'arrendament o parceria es corresponen amb les hectàrees llaurades per municipis i queden en règim de propietat les grans quantitats d'hectàrees improductives agrícolament, llevat de les dedicades a la ramaderia, com al Collsacabra.

Pel que fa a l'estructura de la propietat, no hi ha latifundis i les propietats

més grans són en aquells municipis del Collsacabra-Guilleries i del Lluçanès on hi ha més hectàrees improductives per a l'activitat agrícola.

Tenint en compte, alhora, les hectàrees per explotació i la productivitat del sòl, les explotacions agrícoles de la Plana són les més rendibles, tot remarcant que en alguns casos, com a Gurb, semblen coincidir grans extensions d'hectàrees i facilitat de conrear-les, ja que hi ha molts municipis amb explotacions de més de 50 Ha. La relació hectàrees llaurades per explotació i nombre d'explotacions fa pensar en una concentració de la riquesa agrícola dels empresaris de La Plana, mentre que el nombre d'hectàrees en règim de propietat sobre el nombre d'hectàrees llaurades fa pensar en una concentració de la propietat no productiva per a l'agricultura a les àrees del Lluçanès i del Collsacabra-Guilleries.

Diguem-ho d'una altra manera. En cas de presència dels propietaris a les seves masies és més possible un tipus de caciquisme a les àrees del Lluçanès i del Collsacabra-Guilleries (relació quantitat-qualitat terres llaurades i terres de propietat) que no pas a la Plana (on la riquesa que genera una explotació fa més difícil unes relacions de dependència).

Població

En observar la seva població, veiem que a la comarca d'Osona hi ha hagut, globalment, un increment constant, més o menys intens segons les vicissituds dels canvis socio-econòmics, amb una època de màxim creixement entre les dècades 1950-1970. Amb tot, una de les peculiaritats constants de la

població de la comarca ha estat els acusats contractats intercomarcals, agreujats per les transformacions socio-econòmiques dels darrers vint-i-cinc anys. A la Plana de Vic es concentra el 89 per cent dels osonencs. Dels quaranta-set municipis d'Osona, vint-i-cinc són en aquesta àrea geogràfica. Segons el nombre d'habitants aquest municipis es poden dividir en dos grups clarament diferenciats. Un primer grup està format pels municipis urbans i semi-urbans (de més de 2.000 habitants), que agrupen més del 75 per cent de la població comarcal (deu municipis en total) i on es concentren la majoria de les indústries, constituint, de fet, el sector més progressiu de la comarca. El segon grup el formen quinze municipis rurals (menys de 2.000 habitants) que, si bé alguns són principalment agraris, d'altres tenen indústries prou importants. Els més propers als nuclis urbans són també progressius per l'efecte del gran nombre de població que diàriament es desplaça a treballar al nucli urbà (11).

La resta de la població, un 6,6 per cent viu al Lluçanès i es reparteix entre dotze municipis, tots ells rurals, d'habitat disseminat, dels quals només Prats, la capital, de tipus semi-urbà, ha tingut un creixement de població. La resta són municipis en descens, la població dels quals s'ha desplaçar a la Plana, tant perquè hi troba un lloc de treball la mà d'obra sobrera de l'agricultura, com perquè la fertilitat de les terres de conreu ha estat sempre cobejada pels pagesos d'aquestes contrades.

El Collsacabra-Guilleries aplega l'altre quatre per cent de la població. D'habitat molt dispers i de baixa densitat, té només uns pocs nuclis de població agrupada. Té un total de deu municipis, tots rurals llevat d'alguns on s'ha instal·lat un important turisme, com a Cantonigròs (l'Esquirol) al Collsacabra i

Viladrau a les Guilleries. Tots dos tenen una certa estabilitat de població, però la resta són municipis molt regressius, els habitants dels quals s'han desplaçat també a la Plana per raons semblants a les dels habitants del Lluçanès.

En general, es pot dir que la Plana de Vic i, especialment, el grup de municipis urbans i semi-urbans han esdevingut els punts de trobada de l'èxode rural originat per les grans transformacions industrials i agrícoles que hi ha hagut a la comarca els darrers vint-i-cinc anys. El canvi és molt important ja que, per primera vegada a la història, hi ha una aflluència massiva de gent del sector primari que passa al secundari amb una reducció d'efectius a l'agricultura (del 47 per cent de la població laboral que aquest sector ocupava a començament de segle, ara es redueix al 12 per cent) que comporta una transformació estructural fonamental.

A més, l'expansió industrial de les últimes dècades, ultra aquestes variacions de població intercomarcals i intersectorials, implicà també l'arribada d'una població forana que acudia a les indústries a la recerca d'un lloc de treball. Actualment, aquesta població és d'un 17,5 per cent dels osonencs i la majoria havia arribat a la comarca a la dècada dels cinquanta als seixanta. A l'inrevés que la població autòctona, més o menys repartida entre els diferents municipis de la Plana, la immigrada es concentra als municipis industrials urbans i semi-urbans. Entre aquests Manlleu, Centelles, Balenyà i Orís són els pobles més receptors (més del 25 per cent), seguits de Torelló, Sant Hipòlit, les Masies de Voltregà, Sant Bartomeu del Grau i Sant Martí de Centelles (entre un 20 i un 25 per cent), i de Roda, Vilanova de Sau i Santa Eulàlia (entre un 15 i un 20 per cent).

L'èxode rural i la immigració fan dels pobles de la Plana els de màxima densitat de població i són, concretament Vic, Manlleu, Torelló i Centelles els que tenen la més alta concentració d'habitants. La mínima densitat és al Collsacabra-Guillerics i al Lluçanès.

Idiosincràsia

Osona és una comarca de reconeguda tradició cultural s'on han sortit importants prohoms que han tingut una influència notable en el desenvolupament socio-econòmic i polític de Catalunya. En general, la seva preponderància cultural havia estat molt lligada a la ciutat de Vic, on la classe dominant, lligada a la propietat agrària, havia produït una intel·lectualitat liberal, catòlica i força conservadora, que històricament havia optat per la defensa del catalanisme. De la ciutat de Vic i el seu protagonisme cultural a la Catalunya des del segle X fins el XV ens parlen abastament els historiadors, assenyalant que a la capital de la Plana se li atribuïa "la capitalitat del pensament català". En tot cas, si una cosa sembla certa és que, si d'una anàlisi històrica es tracta, a Vic i la comarca apareixen uns trets definitoris constants: el seu catalanisme, d'un o altre signe segons les èpoques, i la cultura. Un catalanisme i una cultura molt lligades a l'Església, la influència de la qual és cabdal en els seus habitants. Sembla que, a partir dels canvis en l'Església, es podrien explicar els canvis d'actituds fonamentals en la defensa de la nació catalana, que poden variar des de la revolta aferrissada del 1714 fins la defensa, dins d'un ordre, del catalanisme per part del prohoms de la Lliga, que a Vic tenia uns bons defensors.

En general, però, al caràcter vigatà, i per extensió a una bona part de

gent de la Plana, se li atribueixen unes característiques específiques molt peculiars, "que es nodreix de seny i de cultura, gent no violenta, però indòmita, susceptible més a l'acció lenta i transformadora, fermes i decidits en les seves resolucions" (12).

Especulacions de literats o tarannà viu i present d'un poble?. Diffícil d'esbrinar. Serà aquesta una de les causes que condicionen les opcions polítiques esmentades, tan conservadores, dels habitants d'Osona?. Nosaltresensem que no, encara que deu contribuir a matisar les diverses influències ocasionades tant per causes econòmiques com per altres relacions socials.

Capitol II

El comportament electoral durant la II República

	19
1.Introducció	19
2.LLei electoral i estructuració de les forces polítiques	20
3.Les eleccions legislatives del 28 de Juny de 1931	26
4.Les eleccions del Parlament de Catalunya del 20 de Novembre de 1932	51
5.Les eleccions legislatives del 18 de Novembre de 1933	96
6.Les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936	129
7.Conclusions: Reflexions sobre les principals variables entre 1931 i 1936:L'Osona de Dreta i L'Osona d'Esquerra	161

CAPITOL II

EL COMPORTAMENT ELECTORAL DURANT LA SEGONA REPUBLICA

1. INTRODUCCIO

Per tal d'entendre el comportament electoral sembla previ situar-lo, encara que sigui a grans trets, a l'interior del conjunt de condicions globals socio-econòmiques i polítiques que l'emmarquen, fent esment especial a la llei electoral que canalitza la representativitat popular. En efecte, és aquesta llei la que decidirà el ventall d'alternatives amb què es trobarà l'elector, ensems que les possibilitats reals que aquest pugui sortir-ne realment representat.

Com a marc general recordem que les eleccions republicanes tenen lloc després d'un llarg període de dictadura i d'un període més llarg encara de manca d'eleccions democràtiques on el poble pogués manifestar-se i participar políticament. L'adveniment de la segona República va produir-se al bell mig d'una crisi econòmica mundial que cada vegada feia sentir més els seus estralls a Catalunya, i era viscut alhora com un canvi de règim polític i també com unes possibilitats de canvi social. A més a més, el nou règim republicà es significà per la defensa de la identitat catalana tant per part de l'ERC, partit en el poder, que encarnava catalanisme i reformisme social, com també per la quasi totalitat de les altres forces polítiques que tenien com a divisa la defensa de Catalunya amb continguts més o menys radicals.(13)

A Osona, com arreu de Catalunya, la crisi econòmica es feia sentir en els municipis industrials i el període republicà es caracteritzà per les mobilitzacions de la classe obrera que, organitzada majoritàriament a l'interior de la CNT, lluità per aconseguir millores salarials, reducció d'horari i seguretat en el treball.

També al camp les perspectives de canvi social i les possibilitats de modificar la precària situació que vivien els camperols a través dels contractes de conreu, originà mobilitzacions especialment importants al Lluçanès i en alguns municipis de l'entorn de Vic. Seguint l'exemple dels rabassaires, els pagesos d'Osona, a través del Sindicat Agrícola de la Plana demanaven la vigència i la posada en pràctica de la Llei de Contractes de Conreu que establia les parts en el 50%.

2. LLEI ELECTORAL I ESTRUCTURACIO DE LES FORCES POLITIQUES

Durant la segona República va estar vigent la llei electoral del 1907, reformada i més adequada a la nova realitat. La base electoral era la circumscripció provincial i el sistema majoritari -amb escons reservats a minories-.(14) La conjunció d'ambdós factors potencià la concentració de forces polítiques ja que per a tenir un cert èxit a nivell de circumscripció calien campanyes electorals de gran irradiació i organitzacions polítiques sòlides per tal de poder realitzar-les. Tots aquells partits interessats en el poder havien de fer aliances o bé integrar-se en el si d'un dels hegemònics. En el cas català van ser l'Esquerra Republicana de Catalunya i la Lliga Regionalista les dues forces hegemòniques que varen polaritzar els electors catalans. A part de les forces

obreres que no van integrar-se en cap d'aquests dos partits i que la seva presència electoral va ser sobretot de testimoni, els altres partits o bé varen aplegar-se en els majoritaris o bé la seva incidència va ser quasi nul·la. Durant tot el període republicà l'ERC es va mostrar molt reticent a fer aliances electorals que gairebé limità a la Unió Socialista de Catalunya, mentre que la Lliga en la lluita que dugué a terme per tal d'erigir-se en el partit de l'oposició realitzà aliances diverses i de signe diferent segons les possibilitats objectives d'obtenir més vots, aliances que van anar des de forces més properes al centre polític, fins a d'altres de l'extrema dreta.

A la circumscripció electoral de Barcelona, de la qual Osona formava part, els partits i les coalicions electorals que es presentaren i que formaven part dels dos grans blocs electorals -el de l'esquerra aglutinat entorn de l'ERC i els de la dreta a l'entorn de la lliga- foren els següents: (15).

Seguint a grans trets la tendència de Catalunya, Osona enregistrà un bipartidisme polític estructurat entorn de l'ERC i de la lliga. Amb tot, diferentment del que ocorria al Principat, la comarca no es mostrà amb un predomini tan important de l'esquerra. En efecte si bé el 1931 i el 1932 l'ERC fou majoritària, a partir del 1933 les forces de dreta encapçalades per la lliga aconseguien de depassar el límit del 50% dels votants, equilibri que mantingueren el 1936. També, diferentment del que passava en d'altres zones industrials, les forces obreres a l'esquerra de l'ERC enregistraren una quasi nul·la implantació. La classe obrera estava organitzada essencialment entorn de la CNT (amb feble presència de la UGT, implantada sobretot a Roda i Manlleu) i escollia com a opció electoral l'Esquerra Republicana de Catalunya.

ANY	O.I.	Candidatures, nombre candidats	
1931	Esquerra	ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (12)	ERC (10) Unió Soc. de Cat. (1) Independent (1)
		PARTIT CATALANISTA REPUBLICA	Cand. Incompleta
		BLOC OBRER I CAMPEROL	id.
		EXTREMA ESQUERRA FEDERAL	id.
Dreta	LLIGA REGIONALISTA (10)	Lliga Reg. (9) Tradicionalistes (1)	
	PARTIT REPUBLICA RADICAL (10)	P. Rep. Rad. (9) P. Rep. Dem. Fed. (1)	
1932	Esquerra	ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (15)	ERC (12) U.S.C. (2) PRDF (1)
		PARTIT REPUBLICA DEMOCRATIC FEDERAL (15) (Aliança d'Esquerres i Extrema Esquerra Federal)	
		PARTIT SOCIALISTA OBRER ESPANYOL	Cand. Incompleta
		BLOC OBRER I CAMPEROL (15) PARTIT COMUNISTA DE CATALUNYA (15)	
Dreta	CONCORDIA CIUTADANA (15)	Lliga Reg. (13) Unió Democràtica (1) Partit Catalen, Rep. (1)	
	DRETA DE CATALUNYA (15) (Tradicionalistes) PARTIT REPUBLICA RADICAL (15)		
1933	Esquerra	ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (12)	ERC (8) U.S.C. (2) Unió Faberaires (1) P.R.D.F. (1)
		FRONT OBRER (12)	B.O.C. (12)
		PARTIT COMUNISTA DE CATALUNYA (12)	
		COALICIO D'ESQUERRES CATALANES (12)	P.N.R.E. (3) A.C.R. (7) P.R.R.S. (1) A.R. (1)
Dreta	DEFENSA CIUTADANA (12)	Lliga catl. (10) Tradicionalistes (2)	
	PARTIT REPUBLICA RADICAL (12)		
1936	Esquerra	FRONT D'ESQUERRES (11)	ERC (5) U.S.C. (2) Unió Faberaires (2) A.C.R. (1) Partit Neg. Rep. D'Esp. (1)
		FRONT CATALA D'ORDRE (11)	Lliga Catalana (6) Tradicionalistes (1) P.R.R. (1) A.P.C. (3)

Les forces d'esquerra a Osona.

L'opció republicana i de plesbicit per al nou règim democràtic penetrà a Osona a través del Partit Catalanista Republicà. Fou aquest partit el que representava l'opció republicana en les eleccions municipals del 14 d'abril, i com a tal, enregistra un triomf en la quasi totalitat dels municipis on existia una dinàmica política, Vic inclòs. A Osona el seu capdavanter era en Francesc Masferrer, advocat, home molt reconegut a la Plana pel seu liberalisme i el seu catalanisme; vigatà il.lustre que havia representat Catalunya en nombroses reunions nacionalistes internacionals. Era el fundador del "Diari de Vic" màxim òrgan d'expressió del PCR i que més tard s'obriria també com a tribuna pública de l'ERC. A Vic comptà amb un nombre de militants que li foren fidels durant tot el període Republicà, i, encara que només es presentà amb llista pròpia el 1931, continuà fent campanya a favor del republicanisme.

L'ERC, després de la victòria en les municipals i d'ençà dels seu protagonisme com a partit de Govern atreia a les seves files tota aquella gent d'esquerra catalanista i republicana que veia aquest partit com una alternativa vàlida de canvi polític. En aquest sentit també Osona conegué una gran expansió, obrí locals en la quasi totalitat de municipis que tenien vida política, i es nodrí en un primer moment d'una bona part de militants del PCR que veien en l'ERC l'encarnació dels mateixos principis republicans i catalanistes. Més tard, amb l'adhesió del Sindicat Agrícola de la Plana (3-XI-1932) consolidà una expansió en els nuclis rurals. Amb tot cal remarcar que malgrat que la seva alternativa d'esquerres fos moderada i reformista, en tant que portaveu del

republicanisme a Osona l'ERC, els seus aliats i per extensió els seus electors eren condemnats per l'Església com a provocadors d'una revolució sectària. Fins i tot, i això va ser una constant durant tot el període republicà, l'Església es pronunciava contra el vot republicà, és a dir de l'ERC, ja que això anava contra els principis cristians i deia "potser sereu republicans de cor, cosa ben lícita, i no us serà lícit en canvi de votar candidatures que facin més bocades de republicanisme", "Gazeta de Vic" 18-7-1931.

En aquest sentit hem d'entendre que el vot d'ERC aplegava un electorat progressista més o menys conscient ja que donada la influència de l'Església en l'època republicana, votar republicà era com a mínim desafiar les seves normes i afrontar les conseqüències. A més a més, i donada la inexistència d'altres partits organitzats de classe, l'ERC era abonada per amplis sectors del proletariat industrial i per camperols organitzats i, encara que ideològicament era un partit reformista d'esquerra burgesa, a Osona, com a d'altres contrades, aplegava els vots hipotèticament destinats als partits obrers.

Com a tribuna pública comptava amb un butlletí comarcal "lluïta" que s'inicià el 1931, a més d'altres butlletins que s'editaven en les respectives delegacions com "l'Avenç" del Lluçanès, "Vida enllà" a Torelló

La resta de partits a l'esquerra de l'ERC pràcticament no tingueren cap incidència entre els electors de la comarca. Un dels pocs que consta amb una mínima organització a nivell comarcal era el BOC però amb un nombre ínfim de militants "que devia oscil·lar a l'entorn de 10 a mitjans 1931...i tenien algun militant en el sector metal·lúrgic" (16). El PSOE, que va presentar-se tan sols el

1932, com ens diu Moles, "més com a afirmació de no-catalanisme i de rèplica a l'USC, que com una alternativa real, i sobretot amb una postura obrerista i anticatalanista"(17). Obtingué vots gairebé exclusivament en aquells municipis amb presència d'immigració i on l'UGT hi era més organitzada.

Les forces de dreta.

Osona era una comarca de reconeguda tradició dretana durant la Restauració. En efecte, tradicionalistes, monàrquics i regionalistes es tornaven per obtenir l'Acta de Diputat. Les forces de dreta hi estaven, doncs, ben assentades, comptaven amb prohoms importants, i Vic, la capital, era la seu tan de tradicionalistes, sector més conservador i feu de propietaris rurals, com dels regionalistes, sector més liberal que aglutinava a la burgesia, que comptava entre els seus homes reconeguts intel·lectuals. Uns i altres lligats totalment a l'Església catòlica, que els beneïa i encoratjava, i tenint a la cúria aferrissats defensors.

La república, però, suposava un canvi fonamental en el règim polític, i a totes aquelles forces polítiques que abans tenien assegurada la seva participació al poder mitjançant el simulacre d'eleccions, els calia ara reconquistar-lo per altres camins i ajudant esforços. A nivell del Principat, la Lliga, partit de vella tradició política, fou la que es llençà a la palestra, decidida a recuperar temps perdut i a erigir-se en capdavantera de les forces de dreta, tot recordant a l'electorat el paper que havia jugat defensant l'autonomia de Catalunya. En aquest llarg camí, buscà aliances de tota mena segons les possibilitats d'èxit electoral. Així el 1931 es presentà amb Tradicionalistes defensant els valors i els

interessos del conservadorisme. El 1932, més organitzada, canvia d'aliats i va a buscar aquells partits liberals catalans més pròxims del centre polític. El 1933, el rol que havia jugat de defensora dels propietaris de l'Institut de Sant Isidre arran de la llei de contractes de conreu l'encamina de bell nou vers aliances amb elements més conservadors i amb el tradicionalisme, companys de viatge que mantindrà el 1936 en la formació del Front d'Ordre.

A Osona, la lliga trobà un terreny adobat, i a través de l'Església Catòlica que tenia gran ascendent en la població, podia abastar un gran públic. A més a més, presentar-se com ho féu en la majoria d'eleccions aliada amb el Tradicionalisme, era copsada com la unió dels dos grans sectors conservadors de la comarca, i així obtingué la benedicció de tots els sectors de l'Església, des del més reaccionari fins al més progressista. En efecte, tan sols una vegada no es presentà aliada amb el tradicionalisme, el 1932, i en aquest comicis quedà palesa la utilitat d'aquesta unió. Uns i altres gastaren temps i energies en picabaralles entre ells, en una aferrissada lluita per tal d'adjudicar-se la vertadera representació dels valors cristians i tradicionals.

A la dreta de la lliga el tradicionalisme quedà pràcticament integrat en la seva candidatura, àdhuc el 1932, en què una bona part de l'electorat s'havia transvasat a la Lliga com a alternativa més vàlida per a la defensa dels seus interessos. En una posició més pròxima al centre polític, a Osona tingué especial importància la Unió Democràtica de Catalunya i les joventuts catòliques organitzades en la FJCC que també abonaren la Lliga, per un cantó com a partit que conservava una certa imatge liberal i, per l'altra, com a única alternativa vàlida de vot a un partit que defensa, per sobre de tot, els valors cristians.

Recordem que a la circumscripció de Barcelona la UDC no arribà mai a presentar-se amb llista pròpia i que tan sols hi comparegué el 1932 aliada amb la Lliga.

La resta de forces polítiques que es presentaren amb llista pròpia tingueren encara menys rellevància que a la resta de Catalunya. Tan sols el PRR aplegà alguns vots el 1931 i el 1932, d'escassa importància i en tot cas provinents, majoritàriament, d'aquells municipis amb presència d'immigració on votar PRR podia suposar decidir-se per una alternativa no catalana.

La Lliga, doncs, fou el partit que aglutinà tots els sectors catòlics de la comarca per convertir-se en la gran força de dreta, concurrent i competidora de l'ERC en la lluita electoral. Com a òrgans de difusió comptava amb el periòdic "La Gazeta de Vich" d'àmplia difusió i concurrent del diari de Vic del PCR. També a nivell de premsa cal recordar el dos periòdics dels tradicionalistes, "Ausetània" i "La Comarca de Vic". Uns i altres comptaven també amb d'altres publicacions locals.

3. LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 28 DE JUNY DE 1931

3.1. La conjuntura política

Els resultats de les eleccions municipals del 12 d'abril del 1931, amb un triomf republicà, donaren pas a la proclamació de la República. El comitè revolucionari es transformà en govern provisional i la primera tasca va ser la convocatòria d'unes eleccions per a constituir les primeres Corts de la República. El 8 de maig del 1931 el govern dictà el decret que reformava la llei

electoral del 1907 i el 3 de juny es convocaren eleccions que tindrien lloc el 28 de juny del 1931.

Aquestes eleccions, les primeres que se celebraven democràticament a tot l'Estat espanyol, es van caracteritzar per uns trets ben específics:

- Per l'efervescència creada pel canvi de règim polític i la possibilitat -per primera vegada des de feia molts anys- de participar en unes eleccions democràtiques.
- Després de la proclamació de l'Estat Català per Macià, a Catalunya aquests comicis eren una esperança d'autonomia.
- Les eleccions van tenir lloc enmig d'una crisi econòmica i, encara que Catalunya patia menys les repercussions del crac del 29, el fantasma de la crisi era també ben present al poble. El nou règim polític i els comicis que el referdaven eren una esperança de canvi, una possibilitat per a surar, encara que abans calia consilidar-ho.
- Políticament, les eleccions es produïen en un panorama diferent pel que fa a la correlació de les forces polítiques: l'esquerra, estructurada per l'ERC, i la dreta, amb la Lliga Regionalista que volia recuperar l'espai polític perdut a les municipals del 12 d'abril. També es van caracteritzar per l'absència dels partits obrers, encara poc organitzats després de la dictadura i de la clandestinitat, i amb una CNT que tot just s'anava refent després de la repressió del període dictatorial.

3.2. Les candidatures

A la circumscripció de Barcelona les forces polítiques que es presentaven a les eleccions s'estructuraven, per un cantó, a l'entorn de l'ERC i, a la seva dreta, tres llistes -la Lliga, PRR i PCR- maldaven per ocupar una posició important, sobretot la Lliga i el PRR en pugna per assolir la representació del republicanisme conservador. (18).

a) L'esquerra

ERC, que aliada amb la USC s'havia trobat amb la victòria i el govern a les mans, anava a les eleccions a consolidar el seu triomf i a erigir-se en la gran força política de Catalunya. L'ERC es presentava com a defensora del fet nacional català i com a capdavantera del republicanisme. Des de la seva posició de govern havia fet una crida a la solidaritat republicana, tot esdevenint l'element aglutinant d'una coalició dels grups republicans. Aquest fet que s'havia evidenciat a la composició del primer govern de la Generalitat, on hi havia gent del PCR, del PRRC, del socialisme espanyol i de la USC, es repetia d'alguna manera amb la llista que ara presentava, on hi havia homes d'Unió Socialista, UR i d'altres més acostats al centre, ex-PCR, com Carles Pi i Sunyer i Josep Sunyol i Garriga.

Els noms que integraven la llista per la circumscripció de Barcelona i que havien de votar els electors d'Osona era la següent:

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya
Josep Sunyol i Garriga (ex.PCR)
Lluís Companys i Jover
Manuel Serra i Moret (USC)
Amadeu Hurtado i Miró (independent)
Josep Xirau i Palau

Domènec Palet i Barba
Josep Grau Jassans
Carles Pi i Sunyer (Ex-PCR)
Amadeu Aragay i Daví
Joan Selvas i Carner
Josep Bordas de la Cuesta
Joan Ventosa i Roig

A l'esquerra de l'ERC es presentaven dues candidatures incompletes, la del Bloc Obrer i Camperol i la de l'Extrema Esquerra Federal.

Candidatura d'Extrema Esquerra Federal

Salvador Sediles Moreno
Antonio Jiménez Jiménez
Francesc Casas Sala
Eugèni Sánchez López

Candidatura del Bloc Obrer i Camperol

Enric Dalmau Dumanich
Josep García Miranda
Hilari Arlandis Esparza

b) **la dreta**

La Lliga Regionalista, la Lliga, després de la inesperada desfeta electoral del 12 d'abril, optà per aconseguir ser el principal partit de l'oposició, representant dels interessos conservadors. De bell antuvi acceptà el nou règim, acatà la república i oferí al president de la Generalitat el suport del seu partit en la defensa de l'autonomia catalana. Per tal d'abastar un espai polític més ampli s'obrí al tradicionalisme jaumí, aconseguint així eliminar el candidat més acostat ideològicament, el PRR, partit que, malgrat la seva tradició unitarista, es presentava a aquests comicis amb una imatge més regionalista. (19).

La llista que presentava a la província de Barcelona, amb noms, era la

següent:

Candidatura de la Lliga Regionalista

Jaume de Riba i d'España
Josep Maria Trias de Bes
Miquel Vidal i Guardiola
Antoni Miracle i Mercader
Enric Maynés i Gaspar
Frederic Roda i Ventura
Jaume Andreu i Barber
Josep Maria Blanch i Romeu
Josep Soler i March
Joan Soler i Janer (tradicionalista)

La resta de les forces polítiques que es presentaven per la circumscripció de Barcelona eren només dues, el PRR i el PCR.

El PRR. El Partit Republicà Radical, que després de les eleccions municipals tenia una sòlida posició a la ciutat de Barcelona, maldava per convertir-se en l'alternativa conservadora a la política socialista. En pugna amb la Lliga, i per tal d'aconseguir aquest espai polític, intentava oferir una imatge menys unitarista. (19). La llista que presentava en aquests comicis, amb 10 candidats, fou la següent:

Candidatura del Partit Republicà Radical

Casimir Giral i Bullich
Josep M. Pou i Sabater
Francesc Aldaz Leyún
Nicolau Juncosa Sabater
Jaume Polo Otín
Carles Rodríguez Soriano
Eduard Batafla i Cunillera
Rafael García Fando
Pere Bohigas Tarragó
Josep Serra i Pascual

El PCR. Més a l'esquerra que la Lliga, però molt pròxim al seu espai, el Partit Catalanista Republicà, malgrat l'ensulsiada de les municipals i

l'esfondrament que el partit havia patit des d'aleshores, es presentava novament a les eleccions amb una llista de ser noms:

Candidatura del Partit Catalanista Republicà

Lluís Jover i Nunell
Francesc M. Masferrer
Eduard Ragassol i Sarrà
Carles Capdevila i Recasens
Avelí Estranger i Macià
Joan Banús i Moreu
Josep Tomàs i Piera

3.3. El panorama polític a Osona

A Osona, com arreu del Principat, els dos grans candidats eren la Lliga - ben arrelada a la comarca- i l'ERC, que d'ençà del triomf de les municipals també havia progressat molt. L'ERC, des de la seva posició de govern, es presentava com l'artífex del nou canvi de règim i com a defensora del catalanisme i del republicanisme. A més, en ser la força política que ja tenia el poder, atreia tota aquella gent progressista i republicana que veia en aquest partit una alternativa vàlida de canvi polític. A la comarca havia reclutat molts militants provinents del Partit Catalanista Republicà i s'havia instal·lat i obert locals a tots aquells municipis de la Plana reconeguts per la seva dinàmica política. (20).

De fet, però, encara que l'ERC representava una alternativa vàlida d'esquerres, tant per la classe obrera i pagesa que tenia un partit de classe prou organitzat, com per l'altre electorat progressista de la població, a Osona tenia un rival, el PCR, que tenia una influència notòria entre els sectors socialment més avançats. Cal recordar que el 12 d'Abril del 1931 el republicanisme havia penetrat a la comarca a través del PCR. Fou aquest, que amb la total absència de

l'ERC, qui com a portaveu del republicanisme havia triomfat a la majoria de municipis d'Osona que tenien una important vida política. (21). El seu líder, Francesc Masferrer, advocat de professió, era un home molt conegut a la Plana, tant pel seu liberalisme com pel seu catalanisme, i en aquests comicis formava part de la llista que el PCR presentava a la província de Barcelona.

El PCR, tot i que era conscient de la seva davallada (22) i que l'electorat més conscient políticament s'anava passant a l'ERC, aprofità la tribuna política que li oferia el "Diari de Vic" -del qual era director Francesc Masferrer- i endegà una forta campanya electoral, advocant primer per la necessària unitat del republicanisme català sota el lideratge de Francesc Macià com a resposta a la voluntat popular (23). Més endavant, veient la impossibilitat d'aquesta unió, condemna els partidismes de dretes i d'esquerres ja que sense unió Catalunya no podrà surar. Tots els mítings se centren en el catalanisme, l'amor a la pàtria i a la llengua, i en la defensa de la república ja que aquesta ens ha de portar a la completa llibertat de ser catalans (24). El seu partit s'autodfineix com un partit just, equànim, tolerant, comprensiu i humà, al qual el poble català haurà de tornar si no vol caure en extremismes de dreta i/o d'esquerra. El seu programa, com l'autodfineixen, és un programa d'ordre, de seny, d'estabilitat, d'equilibri i de civisme europeu, "que captiva als catalans que tenen un cor que els fa estimar i ésser humans i una intel·ligència que els permet discernir" (25). Un programa, en definitiva, de consolidació de la república ja que aquesta és el com de les seves aspiracions, de defensa del federalisme, posant èmfasi, però, en l'ordre i el seny que fonamenta el seu ideari, ja que "un federalisme que oblidés el pacte amalgamàtic i sols emès d'un extremisme malsà no ens plauria; el nostre esquerranisme és limitat i aquest límit és el liberalisme..." (26). En la mateixa

línia condemnen l'obrerisme ja que en aquest moment pot fer perillar la consolidació de la república i, per tant, de la pàtria.

A la dreta, tant la Lliga com el carlisme havien estat dues forces molt arrelades a Vic i a la comarca. Una i altre tenien el suport i la defensa de l'Església. Entre el clergat n'hi havia aferrissats defensors, i eren conegudes a Osona les lluites entre els clergues per tal de propagar o bé el carlisme o bé el regionalisme, mitjançant la incidència que podia tenir l'Església en un o altre lloc.

Aquest 1931, en presentar-se unides en una sola candidatura, havia desaparegut la possibilitat de conflictes. S'adreçaren al poble catòlic d'Osona amb el lema "Per la Creu i per la Pàtria" amb la decisió d'anar sense reserves ni cavil·lacions cap a la candidatura de la Lliga Regionalista.

Per les característiques socio-econòmiques i culturals d'Osona i la seva tradició religiosa, aquesta candidatura, que es presentava com a defensora del cristianisme i dels valors tradicionals del poble d'Osona amb el suport de l'Església, podia tenir una incidència cabdal en l'obtenció de vots. Des de la trona i a través dels òrgans de difusió, tant de la Lliga com dels carlistes, "La Gazeta de Vich", "Ausetania", "La Comarca de Vich", el clergat pren una posició clara a favor d'aquesta candidatura, coaccionant el poble d'Osona mitjançant problemes de consciència i dels principis catòlics i condemnant la revolució sectària que representa el republicanisme. És a "La Gazeta de Vich" - òrgan de la Lliga- on podem trobar escrits com aquests, signats per J. Gros, prevere, a l'editorial d'aquest periòdic del 18 de juny del 1931:

"Deure primordial: la intervenció, no serà lícit l'abstencionisme".

"En les properes eleccions el catòlic que s'abstingui donarà un vot de la revolució sectària. No dic revolució sanejadora i acceptable. Dic sectària perquè els fets ja ens estan dient com tractaran els nostres esquerrans, si triomfen, els problemes d'ordre moral i religió, que són els que més han d'interessar-nos com a catòlics".

"... i no diguem d'aquell catòlic que no es quedi en l'abstenció sinó que voti candidatures esquerranes, amb pretextos patriòtics".

"Solament podrem afavorir aquelles candidatures que ofereixin sòlides garanties en bé de la religió i de la pàtria".

"Potser sereu republicans de cor, cosa ben lícita, i no us serà lícit, en canvi, de votar les candidatures que facin més bocades de republicanisme".

"... abans de donar el vostre sufragi penseu que heu de votar com a catòlics".

Aquests també constituïren els paràmetres principals de la campanya de la Lliga, que, malgrat haver acceptat la república com a tàctica per a erigir-se en el capdavanter de les dretes, la seva propaganda electoral, sense programa ni projectes, va ser purament defensiva i basada en l'atac a la república en nom de la religió.

3.4. Els resultats electorals

Tenint en compte les peculiaritats d'aquests comicis, tant pel que fa a l'elaboració de les dades com per la seva obtenció (27), els resultats globals de la comarca són els següents:

Taula nº 2

Resultats electorals a la Comarca d'Osona: 28 Juny 1931 (28)

Participació 73,9 %			Abstenció: 26,1 %		
	(1)	(2)	(1)	(2)	
ERC	40,6	54,2	Lliga Re-	26,3	36,8
P.C.R.	5,4	7,3	gionalista		
B.O.C.	0,1	0,1			
E.E.F.	0,07	0,06			
L'esquerra	46,-	61,5	La dreta	27,5	38,3

(1) % sobre electors	(2) % sobre votants
Index d'orientació ideològica: $\frac{61,5 \times 100}{38,3} = 160$	

Les característiques més importants que semblen poder deduir-se de la taula de resultats són els següents:

- 1.- Osona ha seguit la tendència general, refrendat àmpliament el nou règim republicà i donant la victòria a l'ERC. Encara que la tradició conservadora de la comarca ha impedit, potser, un èxit esclatant de l'ERC com a d'altres contrades, ja és notori que una força d'esquerra s'hagi erigit en capdavantera, amb molta distància de la Lliga i dels seus aliats de dreta. Sembla que, malgrat la campanya de la Lliga i de l'Església, l'electorat ha optat majoritàriament per la república i les perspectives de canvi, davant del continuisme que li oferia la Lliga.
- 2.- Com a tot Catalunya, es consolida el bipartidisme ERC-Lliga, i sembla una realitat la pèrdua de l'espai polític suara propi del PCR.

Aquest, triomfador a les municipals, només aconseguí el 7,3 per cent dels vots i resta minoritari davant l'ERC. Així mateix, tant els vots del PRR com els dels altres partits d'esquerra -BOC i EEF- són escassos i resten marginals.

3.- La participació política dels osonencs ha estat extraordinària, molt per damunt de la mitjana de la circumscripció de Barcelona. Els habitants de la comarca, com els d'arreu de Catalunya, van viure l'adveniment de la república amb una esperança de canvi radical, no sols polític, sinó també socio-econòmic, i decidiren votar, per tal de refrendar el nou règim. La participació va ser massiva, sense incidents, i això ho trobem reflectit en una crònica de V. Masferrer al "Diari de Vich", on parla de la jornada del 28 de juny, tot dient: "L'animació que arreu es notà diumenge amb motiu de les eleccions fou enorme. No s'havia vist mai. Ningú reparà en sacrificis per tal d'exercir les funcions de la màxima ciutadania". (29).

4.- L'orientació política de la comarca és clarament esquerrana, I.O. = 156. Encara que la conjuntura política i la situació socio-econòmica afavoreixen el vot a l'ERC, és especialment significativa aquesta orientació ideològica esquerrana en una comarca on, a tota la Restauració, sempre havien estat elegits diputats tradicionalistes, monàrquics o regionalistes (30), i on, a més, l'Església havia endegat una campanya condemnant les forces progressistes i abonant la Lliga.

3.5. La geografia electoral

3.5.1 Les forces polítiques

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) (Mapa nº 1).

Valor mínim: 1,1%; valor mitjà: 54,2%; valor màxim: 96,9%

Amb 7.367 vots, l'Esquerra Republicana de Catalunya és la força més votada a Osona i, encara que la mitjana comarcal (54,2%) estigui molt per sota de la mitjana provincial (80,2%), de fet aquests resultats poden considerar-se com una victòria important.

Per municipis, la mitjana oscil·la entre uns valors màxims de 96,9; 86,9; 85 i 78,5% a Lluçà, Prats, Orís i Torelló (31), i uns mínims d'1,1 i 4,9% a Tavertet i Santa Eugènia. Però encara que els valors oscil·lin tant, sembla important destacar que una majoria de municipis es troben al voltant de la mitjana, i que, en tot cas, pel que fa a la correlació de forces, és la més votada a vint-i-dos dels quaranta-vuit municipis d'Osona, entre els quals hi ha tots aquells pobles que concentren la majoria de la població (Taula nº 3).

Pel que fa a la implantació territorial, podem adonar-nos també que, a més de ser la primera força, en alguns d'aquests municipis té una implantació superior a la mitjana (més del 59,2%), que en alguns llocs com Orís, Roda, Rupit, Sant Hipòlit, Lluçà i Prats pot ser superior al 80% (vegeu taula núm. 3.)

Malgrat tot, l'ERC abasta un espai geogràfic molt ampli (que aplega el 49,4% de la població de la comarca) entre els municipis on té una mitjana o una forta implantació (més del 49%). La resta, on la seva implantació és mínima (menys del 35% dels votants), són municipis molt petits, i encara ben pocs: el Brull, Muntanyola, Sant Bartomeu del Grau, Tavertet, Pruit, Gurb, Calldetenes, Malla, Santa Eugènia i Santa Eulàlia.

Taula núm. 3

ERC, Implantació territorial. 28/6/31

Forta	mitja	feble	
+ 59,2%	entre 49,2 i 59,2	- de 49,2	-35%
+Balenyà	+Manlleu	Collsuspina	Brull
+Centelles	+Masies de V.	Orià	Calldetenes
+Folgueroles	+St. Martí Bas	St. Julià Vilet.	Gurb
+Lluçà	Tavernoles	Ossomort	Malla
+Masies de Roda		St. Cecília V.	Munyanyola
+Orís		St. Maria Corcó	Pruït
+Perafita		Seva	St. Bartomeu
+Prats Ll.		Sobremunt	St. Eugènia B.
+Rupit		Taradell	St. Eulàlia R.
+Roda de Ter		Tona	Tavertet
+St. Bdi Ll.		+Vic	
+St. Hipòlit			
+St. Martí Canç.			
+St. Pere de T.			
+Sr. Vicenç T.			
+Sora			
+Torrelló			
+Vilanova de Sau			

+ Municipis on l'ERC és la força política més votada

En definitiva, el 28 de juny del 1931 l'electorat s'ha manifestat a favor de l'ERC i, encara que la resposta més massiva es produeix als municipis de la vorera del Ter, seguit dels del Congost i alguns del Lluçanès, sembla important remarcar que, àdhuc a la ciutat de Vic -conservadora de mena-, ha obtingut el 44% dels vots, sent la força més votada, i que en la majoria de municipis ha obtingut, almenys, el 35% dels vots. També cal observar que a Manlleu, malgrat ser un dels municipis amb més concentració d'indústria, l'ERC no té tanta implantació com a la resta de la conca del Ter.

Partit Catalanista Republicà (PCR) (Mapa nº 2)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 7,3%; valor màxim: 27,5%

D'ençà el 14 d'abril, el Partit Catalanista Republicà havia deixat de ser l'alternativa vàlida a l'Esquerra Republicana de Catalunya, i el seu lema "Catalunya, liberalisme, democràcia i república" no havia estat suficient per a convèncer les masses republicanes i catalanistes que consideraven que l'ERC tenia més possibilitats de ser la portaveu dels interessos de les classes treballadores i pageses. El liberalisme proclamat a ultrança pels homes del PCR, el seu programa d'ordre i de seny, d'estabilitat i d'equilibri no va ni captivar ni entusiasmar gaire la base electoral a que s'adreçava, i que li havia donat la victòria electoral del 12 d'abril.

A tota la comarca, el PCR obté 989 vots, el 7,3% de votants, percentatge que, encara que molt migrat, fa que esdevingui la tercera força política, després de l'ERC i de la Lliga, i la primera de les forces minoritàries.

Si observem la seva implantació, podem adonar-nos que es troba pràcticament a La Plana. A part de la seva importància relativa al conjunt de l'electorat, cal remarcar que és a la ciutat de Vic on el PCR obté més vots en nombre absolut. Dels 989 vots, 421 els ha obtingut a la capital de la Plana, és a dir, el 46,6% del total, i la resta es reparteixen amb més o menys importància entre els municipis del seu entorn. (32).

Com a municipis de forta implantació, en relació a la mitjana comarcal, trobem Muntanyola, Tona, Malla, Calldetenes i les Masies de Roda, amb més del 15%, i Vic, Gurb, Ossomort i el Brull, entre un 10 i un 15%.

Un grup de municipis que oscil·len al voltant de la mitjana, entre un 5 i un 20%, és: Manlleu, Sant Vicenç de Torelló, Sant Hipòlit, Sobremunt, Centelles, Vilanova de Sau i Collsuspina. I un últim grup, format per aquells municipis on el PCR té una presència mínima, que no arriba ni al 5%, és: les Masies de Voltregà, Santa Maria de Corcó, Folgueroles, Santa Cecília, Roda, Santa Eulàlia, Santa Eugènia, Taradell, Balenyà i Sant Martí de Centelles.

Així doncs, el mapa electoral ens evidencia, per un cantó, la mínima implantació del PCR a Osona i, per un altre, una concentració dels seus vots a la Plana, una nul·la presència al Lluçanès. Els seus vots no semblen tenir relació amb cap variable socio-econòmica específica. Pensem, més aviat, que provenen de la classe intel·lectual catalanista i/o, en tot cas, podrien tenir una relació amb la major o menor proximitat d'un tipus d'electors amb algunes personalitats catalanistes reconegudes socialment.

És obvi que, si ens fixéssim tant en la ideologia com en la base social del PCR, ens trobaríem que tant l'una com l'altra són de dretes, però dir això no ens sembla del tot correcte. Una força política que, en un moment determinat, es presenta com una alternativa catalanista i republicana, i els homes de la qual són coneguts a la Plana, ha pogut obtenir, fàcilment, bastants vots de la classe obrera i de la pagesia, que pensen més en el seu catalanisme republicà que no pas en el seu liberalisme.

Resta de candidatures d'esquerra

La resta de candidatures d'esquerra són molt poc importants. El Bloc Obrer i Camperol obté 17 vots, dels quals 15 provenen de Vic, 1 de Folgueroles i 1 de Centelles.

L'Extrema Esquerra Federal n'obté només 10:5 a Folgueroles, 2 a Vic, 1 a Gurb, 1 a Manlleu i 1 a Roda de Ter.

Lliga regionalista (mapa nº 3)

Valor mínim: 3,2%; valor mitjà: 36,8%; valor màxim: 98,9%

La Lliga Regionalista, capdavantera de les forces de dreta, obté a Osona 4.996 vots, el 36,8 per cent del total de votants. En relació a la mitjana de la circumscripció de Barcelona (22,8), a Osona té una major implantació, però sense que en aquests comicis hagi pogut reunir tants vots com per a poder mantenir el tradicional predomini de les forces de dreta. Encara que majoritàriament respecta a la mitjana provincial, en relació a l'ERC ha obtingut 17 punts menys.

Per municipis, aquesta mitjana oscil·la entre uns valors màxims a Tavertet, Santa Eugènia i Sant Bartomeu de 98,9; 92,7 i 85,2% respectivament, i uns mínims de 3,1% a Lluçà i 3,2% a Rupit. Pel que fa a la correlació de forces, és la força hegemònica a Muntanyola, Sant Bartomeu i Oristà, al Lluçanès; Santa Maria de Corcó, Ossomort, Tavertet i Pruit, al Collsacabra-Guillerries, i Gurb, Santa Cecília, Calldetenes, Santa Eugènia, Santa Eulàlia, Malla, Tona, Collsuspina, Sant Julià, Taradell, Seva i el Brull, a la Plana.

Taula núm. 4

La Lliga. Implantació territorial. 28/6/1931

Forta + de 41.8%	Mitja entre 31.8 i 41.8 %	Feble - 31.8 %
+El Brull	+Sta. Maria C.	Parafita
+Celldeutes	+Seva	St. Boi Ll.
+Collsuspina	Sobremunt	St. Martí Cent.
+Gurb	+Taradell	St. Pere T.
+Malla	Tavérnoles	Sora
+Muntanyola	+Tavertet	Masies de V.
+Oristà	+Tona	Vic
+Pruït		Balenyà
+St. Bartomeu G.		Centelles
+St. Julià		Folgueroles
St. Martí Sas		Lluçà
+Ossomort		Manlleu
+Sta. Cecília		Masies de Roda
+Sta. Eugènia		Orís
+Sta. Eulàlia		Prats de Ll.
		Rupit
		Roda de Ter
		St. Hipòlit de V.
		St. Vicenç T.
		Torelló
		Vilanova de Sau

+ Municipis on La Lliga és la força política més votada

Tenint en compte que la mitjana és només de 36,8% dels vots, podem adonar-nos que a la majoria de poblacions de la comarca, inclòs Vic, la capital, la Lliga té almenys una implantació mitjana. Com a fet més rellevant d'aquests comicis podem destacar el grup de municipis on la Lliga és la força hegemònica, en total dinou, tots ells majoritàriament rurals i que en total apleguen tan sols el 24,8% de la població (taula nº 4). També a l'altre extrem hi ha un segon grup de municipis on la Lliga compta amb menys del 31,8% dels votants. Aquests estan situats a la vorera del Ter, inclòs Vilanova de Sau, més Folgueroles, Centelles i Balenyà, a la Plana, i Lluçà i Prats, del Lluçanès. En total, catorze municipis entre els quals es troben els més industrials, que concentren més població.

En definitiva, a partir dels resultats d'aquest 28 de juny del 1931 sembla

que la Lliga té una gran implantació i és majoritària als municipis rurals d'escassa vida política. Com excepció podríem indicar els municipis de Tona, Seva, Taradell, Santa Maria de Corcó i Sant Julià, on junt amb l'activitat agrícola hi ha activitat turística i una certa activitat industrial. A l'inrevés, la feble implantació es produeix, sobretot, als municipis industrials i/o en aquells pobles on sembla haver-hi una dinàmica política, amb l'única excepció del municipi de Lluçà. També cal destacar la ciutat de Vic on, sense ser hegemònica, ha tingut una implantació important, aconseguint un 40,4% dels vots.

Partit Republicà Radical

L'altre força de dretes, el PRR, té molt poca implantació a la comarca. En total ha obtingut 204 vots, el 1,5% dels vots emesos. La majoria, 142, els ha obtingut a Manlleu, i semblen provinents de la immigració. La resta es distribueixen entre aquells municipis on la immigració és també present: Vic (amb 22 vots), Torelló (13), Tona (5), Sora (3), les Masies de Sant Hipòlit (5), Gurb (3) i Sant Hipòlit (1).

3.5.2 La participació (mapa n° 4)

Valor màxim: 96,8%; valor mitjà: 73,9%; valor mínim: 48,3%

L'anàlisi de la participació planteja d'una manera punyent el problema de la fiabilitat del cens (33), i també, per què no, la possibilitat que continui existint el caciquisme propi de la Restauració a la majoria dels llogarrets d'Osona (34). Amb tot, disposem del cens dels municipis amb un major nombre d'habitants, cosa que ens ha permès fer una anàlisi bastant fiable de la participació. Aquesta

anàlisi, malgrat ser incompleta, i malgrat les possibilitats d'error abans esmentades, ens pot informar de la tendència aproximada dels municipis de la comarca.

Globalment, la comarca segueix la tendència de Catalunya, caracteritzant-se per una participació molt elevada, 73,9%, àdhuc superior a la de la província de Barcelona, que és del 66,5% (apèndix 1,b). Osona segueix, doncs, la pauta del país, on, com diuen la majoria d'estudiosos de la II República, una de les característiques específiques del 28 de juny del 1931 fou la mobilització massiva del poble que volia participar en unes eleccions que eren considerades les primeres realment democràtiques de la història electoral de l'Estat espanyol (35) i de les quals esperava alguna cosa. En efecte, la gent es va mobilitzar perquè anhelava un canvi de règim. La situació era crítica i, de fet, aquesta actitud participativa implicava, d'alguna manera, trencar motlles i creure, almenys per una vegada, que potser els polítics podrien fer alguna cosa per tal de defensar les reivindicacions dels pagesos i treballadors. Qui sap si havia arribat el moment en que els polítics, per tal de servir o d'aconseguir el poder, els calia ser autèntics portaveus del clam de justícia que es podia escoltar arreu. Calia refrendar la nova república, que havia eixit en un moment de culminació de l'etapa repressiva, i consolidar mitjançant el vot el nou règim democràtic que s'albirava com una sortida a la difícil situació socio-política i econòmica.

És evident, però, que si ens endinsem en l'anàlisi de la participació podem constatar que aquest alt percentatge registrat a la comarca no és homogeni a tots els municipis. En funció de la mitjana comarcal podem distingir quatre grans grups de municipis:

Forta participació (més del 76,4%)

Torelló, Sant Hipòlit, Roda, Folgueroles, Sant Julià, Calldetenes, Santa Eugènia, Centelles i Sant Vicenç, a la Plana; Sora i Sobremunt, al Lluçanès, i Taverdet i Pruit, al Collsacabra-Guilleries.

Mitjana participació (entre el 71,4% i el 76,4%)

Manlleu, Sant Pere, Vic i Balenyà, a la Plana; Santa Maria de Corcó i Vilanova de Sau, al Collsacabra-Guilleries, i Perafita, al Lluçanès.

Feble participació (menys del 71,4%)

Gurb, Collsuspina, Tavèrnoles, Orís, les Masies de Voltregà, Seva, Sant Martí de Centelles, Sanca Cecília i Taradell, a la Plana; Sant Boi, al Lluçanès, i el Brull, Rupit i Ossomort, al Collsacabra-Guilleries. D'aquests, tots, llevat d'Orís i les Masies de Voltregà, tenen un percentatge de participació inferior al 61,4%.

Sintetitzant les dades sobre la participació, podem dir que a la majoria de municipis hi ha una mitjana i elevada participació, sempre superior al 71,4%. Tan sols un petit grup de municipis, tots ells rurals, té una participació molt feble, inferior al 61% i fins i tot en alguns casos, com a Taradell i Santa Cecília, és inferior al 50%.

Analitzant la participació i la seva incidència en la implantació de les forces polítiques, es pot detectar una relació més important entre feble participació i municipis amb hegemonia de la Lliga, encara que també Sant Martí

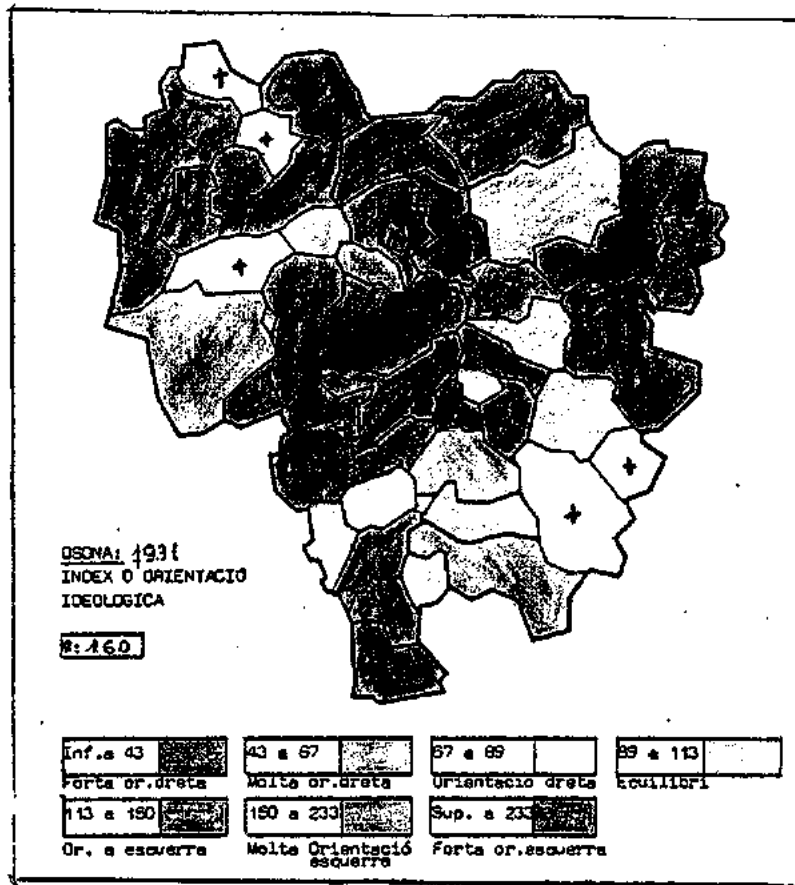
de Centelles, Orís, Rupit i Sant Boi, de feble participació, són municipis on l'ERC és majoritària. Sembla més aviat que la característica comuna dels municipis amb feble participació és la ruralitat.

3.6 L'orientació de vot

Índex mínim: 20; índex mitjà: 160; índex màxim: 669

El conjunt de forces d'esquerra, format en aquests comicis per ERC, PRC, BOC i EEF, aconseguiren, entre totes, el 62% dels vots, els quals, com hem vist, el 54,2% són de l'ERC. La dreta, formada per la candidatura de la Lliga Regionalista i la del PRR, reuneix en total el 38% dels vots (36,8 i 1,5% respectivament). A partir del càlcul de l'índex de Leleu, que mesura la relació esquerra-dreta, ens adonem que la comarca, globalment, té una orientació clarament a l'esquerra, amb un índex de 160. (36).

Aquesta orientació no és, però, homogènia. Segons la major o menor implantació de l'ERC, força majoritària de l'esquerra, la cartografia dels índex d'orientació ideològica ens mostra a quines zones o municipis el conjunt de forces d'esquerra són majoritàries, a quines la majoria de l'electorat ha optat per la dreta i a quines hi ha un cert equilibri a la correlació de forces. (apèndix, 1, i).

A partir d'aquestes dades, les característiques dels distints municipis de la comarca, pel que fa a l'orientació ideològica, són les següents:

a) La cartografia dels índexs d'orientació ens mostra unes zones orientades clarament a esquerra, la majoria de municipis de les quals tenen un índex superiors a 150; unes altres amb orientació clarament dretana, de les quals també la majoria de municipis tenen un índex inferiors a 67, i alguns pocs, municipis on existeix un cert equilibri entre la dreta a l'esquerra.

b) La zona clarament d'esquerres inclou una majoria de municipis del Lluçanès, tots els de la vorera del Ter, els tres del Congost, més Vic, la capital de la comarca, i Sant Julià, Folgueroles, Rupit i Sant Pere de Torelló. D'altra

banda, no es pot parlar d'una zona concreta on hi hagi un cert equilibri entre l'esquerra i la dreta, ja que aquesta orientació equilibrada només la trobem en municipis aïllats: Santa Maria de Corcó i Ossomort, al Collsacabra-Guilleries; Seva, Tona i Tavèrnoles, a la Plana, i Sobremunt, al Lluçanès. Pel que fa als municipis amb una orientació clarament a la dreta, la majoria són a la Plana: Taradell, Calldetenes, Santa Eugènia, Santa Eulàlia i Muntanyola; al Lluçanès: Sant Bartomeu del Grau i el Brull, i Tavertet al Collsacabra-Guilleries.

c) També podem veure que la majoria de municipis amb una orientació a l'esquerra tenen una mitjana i elevada participació. Tan sols en un pocs: Orís, les Masies de Voltregà, Sant Martí de Centelles i Sant Boi del Lluçanès, hi ha una orientació a l'esquerra i una feble participació. Aquesta inhibició a l'hora de votar sembla tenir una relació directa amb el fet que aquests municipis són rurals i que alguns tenen dos nuclis de poblament, un que viu prop del nucli industrial i un altre, pagès, essencialment d'habitat disseminat, cosa que podria explicar, per un cantó, el vot a l'esquerra, propi dels treballadors de la indústria, i l'elevada abstenció més en relació amb els factors propis d'un medi rural que dificulten la participació política.

En resum, a partir del 28 de juny del 1931 el mapa de la comarca es divideix en dues grans zones, la d'esquerra i la de dreta. La d'esquerra, situada sobretot a la vorera del Ter i alguns municipis de la rodalia com Sant Pere, Santa Maria de Corcó i Vilanova de Sau; al Congost, Centelles, Balenyà, Sant Martí de Centelles, més Tona i Seva; també Vic i Folgueroles i una part dels municipis del Lluçanès. I la de la dreta: la resta d'Osona amb un nucli central al voltant de Vic.

És difícil parlar d'uns factors molt específics que divideixin Osona en dues grans zones ideològiques: la de dretes i la d'esquerres. D'antuvi, sembla evident una relació entre municipis industrials i vot a l'esquerra i, a l'inrevés, municipis rurals i disseminats i vot a la dreta. Amb tot, l'eix ruralitat-indústria no és suficient per a explicar el comportament electoral de la comarca, ja que, per un cantó, el predomini de les forces d'esquerra aplega molts més municipis que no els reconeguts per la seva tradició industrial. Aquest és el cas dels del Lluçanès, i encara de Rupit o Folgueroles. I, per una altra banda, si bé és veritat que un elevat índex de ruralitat coincideix amb el vot dretà, també ho és que a municipis com Taradell, amb una indústria i una dinàmica política important, predominen les forces de la dreta. Caldrà veure si predomina aquesta estructura de comportament electoral i, en cas afirmatiu, analitzar els factors que el puguin explicar.

3.7. Breu valoració global

Tal com apuntàvem al començament, els resultats són molt semblants als de la resta de Catalunya. El fet més important sembla que és la consolidació del bipartidisme ERC-Lliga i, en una comarca on el PCR va guanyar les anteriors eleccions municipals, cal assenyalar especialment l'esfondrament d'aquest partit, l'anterior base electoral del qual passa gairebé en bloc a l'ERC.

El PCR, que havia endegat una campanya aferrissada en defensa de la república en un intent de reconquerir un espai electoral que d'ençà de les municipals perdia progressivament, ha estat el gran perdedor d'aquestes eleccions. Definitivament, l'electoral progressista i catalanista ha optat per

l'ERC. El PCR es queda només amb una base social reduïda que sempre li havia estat fidel. Coherent amb els principis que havien fonamentat la seva propaganda electoral, el PCR celebra la victòria de l'ERC, en definitiva la victòria de la república, tot dient que per damunt dels partidismes el més important del 28 de juny és que Osona ha votat la república, i que la necessària unitat de les esquerres que tant desitjava el poble s'ha aconseguit votant unànimament un partit, l'ERC, i escollint Macià. (37).

Un altre tret molt important d'aquests comicis és el triomf de l'ERC, que arriba a la majoria de municipis, tant industrials com rurals, fet insòlit, potser inesperat, en una comarca de tradició conservadora. És cert que la conjuntura política i, sobretot, les possibilitats de l'ERC com alternativa de canvi afavorí el seu èxit, però també sembla evident, després de l'anàlisi de la geografia electoral i de veure l'elevada participació a la majoria de municipis, particularment dels industrials, que si la classe treballadora hagués participat durant la Restauració o, dit d'una altra manera, si les eleccions no haguessin estat manipulades, qui sap si a la comarca no hi hauria una estructura diferent del comportament electoral. Un comportament electoral més progressista i en definitiva més d'acord amb la realitat sociològica de la comarca, que coneixia un important desenvolupament industrial i que tenia una tradició de lluites obreres.

També cal constatar que la candidatura de la Lliga Regionalista, que agrupava totes les forces conservadores de la comarca i que tenia el suport actiu de l'Església, gairebé no ha pogut aconseguir l'hegemonia en alguns pobles rurals. No solament en aquells municipis industrials no ha pogut conquerir o convèncer la majoria del nou electorat que votava per primera vegada, sinó que,

àdhuc a la ciutat de Vic, feu tant de carlistes com de regionalistes, el percentatge de vots que ha obtingut ha estat inferior al de l'ERC.

Com a resum, podem dir que el 28 de juny del 1931 ens presenta una realitat electoral ben diferent a la tradicional de la comarca i que caldrà compararlo amb el de les properes eleccions per tal d'esbrinar si es tracta d'un mapa únic, producte d'unes circumstàncies excepcionals, o bé si el que es dibuixa en aquests comicis implica un canvi i una estructura durable de comportament electoral.

4.LES ELECCIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA: 20 DE NOVEMBRE DE 1932

4.1. La conjuntura política

La convocatòria d'eleccions per a elegir democràticament el primer Parlament de Catalunya, que es fixarà per al 20 de novembre de 1932, és la culminació d'un esforç del govern de la Generalitat que a poc a poc assolía un dels objectius prioritaris: fixar les bases institucionals d'autogovern, és a dir, dotar de contingut legal la sobirania de Catalunya que el President Macià havia gosat proclamar aquell 14 d'abril del 1931.

Aquestes eleccions, esperades amb tant de delit pel poble català, tenien lloc en un moment de consolidació de la República i del nou règim polític. Per un cantó, a tot l'Estat espanyol havia estat tot un problema la discussió i aprovació de la Constitució espanyola, amb tres eixos fonamentals que en

constituïen el motiu i encara provocaven forts enfrontaments: el problema agrari, el religiós i l'autonòmic.

A Catalunya, afectada per la falta de comprensió del problema autonòmic, havia estat molt difícil l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia, que havia de dotar de contingut legal la sobirania del país. Estatut que, conegut amb el nom d'Estatut de Núria, havia estat plebiscitat amb molt d'entusiasme pel poble català el més d'agost del 1931, tot just després de les eleccions legislatives. Estatut, també, la discussió del qual a les Corts de Madrid fou motiu de grans debats i enfrontaments sobre el mal anomenat "problema catalán", i que d'alguna manera provocà el fracassat cop d'Estat del general Sanjurjo l'agost del 1932. Estatut encara, al qual després de tantes vicissituds, es presentaren tantes esmenes que quan finalment les Corts de Madrid l'aprovaren el 15 de setembre del 1932 ja s'assemblava molt poc al projecte original que el poble havia plebiscitat.

Tot just aprovat l'Estatut es convocaren les eleccions que tindrien lloc, a més, enmig de fortes tensions socials, agreujades pel conflicte del camp i per la pugna entre la CNT-FAI i el govern civil que havia culminat amb l'alçament de l'Alt Llobregat el gener del 1932.

La crisi econòmica cada vegada era més greu. L'atur obrer, agreujat per la caiguda de les exportacions i el retorn d'emigrants, era omnipresent en l'esperit del proletariat català. El problema del camp havia radicalitzat els pagesos catalans; Catalunya havia conegut grans mobilitzacions que havien culminat amb la Unió de Rabassaires, que esdevingué la central sindical

majoritària del camp català, i, que aquell mateix estiu del 32 havia protagonitzat accions importants com la retenció de collites o la retenció del 50% de les parts convingudes amb els propietaris. No cal dir que aquestes mobilitzacions havien dividit propietaris i pagesos, uns aplegats a l'Institut de Sant Isidre, abonat per la Lliga, i els altres a l'ERC, que d'ençà del decret de contractes de conreu de l'estiu del 1931 abonava els rabassaires.

Amb l'atur obrer i el conflicte del camp, al 1932 hi hauria una altra tensió cabdal: la pugna entre la CNT i la FAI qui protagonitzà l'alçament de l'Alt Llobregat i el de Terrassa (gener i febrer del 1932, respectivament). Aquest lideratge de la FAI provocarà la ruptura de l'entesa entre la CNT i el govern de la Generalitat que fins aleshores, i mancat de transferències sobre ordre públic, havia donat suport a la CNT contra la voluntat del govern de Madrid.

Tot plegat constituirà el marc de les eleccions al Parlament català. L'ERC s'hi presentarà com l'aglutinant de les forces progressistes amb una voluntat d'aconseguir una autonomia real per a Catalunya, amb la menor dependència possible de Madrid. A favor seu té algunes actuacions al govern català que demostraven la veracitat de les seves intencions. Per un altre cantó, la Lliga, que havia demostrat a través de la pràctica política el seu suport als propietaris rurals, es presentarà com la capdavantera de les forces tradicionals, dels grans propietaris, de la burgesia i de l'Església que l'abonarà. Es presentarà amb un projecte d'autonomia per a Catalunya conservador des del punt de vista polític i menys radical en els continguts de l'autonomia i de la dependència de Madrid.

4.2 Les candidatures

A la província de Barcelona, les candidatures que es presentaven als comicis s'estructuraven, com arreu, al voltant de l'ERC i de La Lliga.

Com a característiques més importants d'aquests comicis podem assenyalar l'existència de dos nous partits: la UDC i l'EC-PNC. El primer format per homes radicals quant al seu catalanisme, però en desacord amb el laïcisme republicà, d'ideologia moderada però més progressista que La Lliga. L'altre, l'Estat Català-Partit Nacionalista Català, era una escisió esquerrana de l'ERC, dirigit per Jaume Compte i caracteritzat per un nacionalisme radical i un radicalisme social. El primer, la UDC, es presentarà aliat amb La Lliga, i el segon es presentarà sol, encara que només ho farà a Barcelona.

L'ERC continuarà presentant-se amb la Unió Socialista de Catalunya i potser cal dir que la seva consolidació com a capdavantera i artífex de l'autonomia catalana ha tingut com a conseqüència l'ingrés en les seves files de nombroses personalitats catalanes provinents d'altres partits catalanistes.

La Lliga, pel seu cantó, encara que s'hagi identificat plenament amb els interessos de la burgesia i dels grans propietaris arran del conflicte del camp, en aquestes eleccions intenta fer un viratge cap al centre que es concreta amb la no aliança exclusiva amb els carlins, amb l'adhesió i suport de la Dreta Liberal Catalana i amb l'aliança amb l'UDC, més progressista. El nom de la seva candidatura serà Concòrdia Ciutadana. També té al seu favor el protagonisme que aconseguí a les Corts de Madrid en defensa de l'Estatut d'Autonomia. A la majoria de circumscripcions aquest tomb de La Lliga cap al centre provocarà la presentació d'una candidatura tradicionalista (els carlins) que reteru a La Lliga

per abandonar el paper que li correspon.

A la província de Barcelona, les candidatures que votaran els habitants de la comarca d'Osona, aquestes característiques generals es concerten de la següent manera:

a) **La dreta**

Dreta de Catalunya. A la dreta de la Lliga es presentaran els tradicionalistes amb una campanya electoral marcada per un atac ferotge a la Lliga, fent-li retret del seu tomb cap al centre. Aquesta candidatura dels tradicionalistes s'anomenarà Dreta de Catalunya i els homes que la formen són:

Candidatura de Dreta de Catalunya

Josep Prat i Riera
Josep Bertran i Güell
Josep M. Junyent i Quintana
Manuel Puigrefagut i Dou
Josep M. de Marimon i de Padró
René Llanas de Niubó
Manuel Puntas Viñas
Joan Soler Janer
Josep M. Cunill i Postius
Miquel Cardelús Carrera
Joan Cisquer Ortega
Fèlix Oliveras Cots
Ramon Gener Baró
Manuel Mundet Oller
Josep Marcer Carbonell

Concòrdia Ciutadana. La Lliga, amb el nom de Concòrdia Ciutadana, inclourà a les seves llistes dos homes d'Osona: Xavier Calderò i Coronas, president de la Cambra Agrària, i Josep Gallifa i Coronas, propietari de Voltregà. La llista completa fou la següent:

Candidatura de Concòrdia Ciutadana

Miquel Vidal i Guardiola
Josep M. Trias de Bes
Pau Romeva i Ferrer (Unió Democràtica)
Antoni Miracle i Mercader
Josep M. Blanc i Romeu
Ramon Picart i Felip (PCR)
Josep Gallifa i Coronas
Xavier Calderò i Coronas
Josep Cirera i Voltà
Raul M. Mir i Comas
Alexandre Bulart i Rialp
Francesc Bultó i Sert
Delfí Sanmartín i Montfort
Pere Cairó i Codina
Josep M. Jové i Arnabat

PRR. Entre les candidatures de dretes també es presenta el Partit Republicà Radical, integrat per:

Candidatura del Partit Republicà Radical

Jaume Polo Otín
Salvador Matutano Casanovas
Joaquim Vives de la Cortada
Pere Regull i Pagès
Josep Vilanova Reig
Enric Tubau Perelló
Joan Carandell i Marimón
Ramon Freixas Pons
Josep Lladó de Cosso
Domènec Bové Valentí
Eduard Batalla Cunillera
Marià García Gutiérrez
Antoni Ambroa Carretero
Cèsar Briones Redondo
Sergi Aparicio i Romero

b) L'esquerra

ERC. El partit capdavanter de l'esquerra es presenta a Osona incloent a la llista dos homes de la Unió Socialista de Catalunya i un del PRDF, tot remarcant que el primer de la llista, en Manuel Serra i Moret de la Unió Socialista de Catalunya, era fill de Vic i una personalitat reconeguda a la Plana. En total, els homes que presentaven eren els següents:

Candidatura de l'Esquerra Republicana de Catalunya

Manuel Serra i Moret (USC)
Pere Comas i Calvet
Gaspar Armengol i Taló
Salvador Armendares i Torrent
Joan Comorera i Soler (USC)
Lluís Companys i Jover
Lluís Bru i Jardí
Joan Selves i Carner
Pere Mestres i Albert
Josep Fontbernat i Verdaguer
Joaquim Bilbeny i Bosch
Francesc Riera i Claramunt
Joan Mora i Adserà (PRDF)
Joan Blart i Armengol
Jaume Sallés i Figueras

Altres forces minoritàries: més a l'esquerra de l'ERC es presentaven el Partit Republicà Democràtic Federal, d'escassa implantació a Catalunya, que era una aliança d'esquerres i de l'Extrema Esquerra Federal. El BOC havia consolidat la seva organització i es presentava a totes les circumscripcions, aquesta vegada amb una candidatura completa. I de noves forces polítiques que es presentaven a la circumscripció hi havia el Partit Comunista Català, nou partit comunista català sucursalista, nat arran del desacord entre el PCE i el BOC, i el PSOE, que es presentava amb una candidatura incompleta, com ens dirà Isidre Moles: "Més com afirmació de no catalanisme i no acord amb l'USC que com a alternativa real". (38).

4.3. Problemàtica d'Osona

El panorama polític a Osona estava molt condicionat per la realitat socio-econòmica de la comarca i per la progressiva organització de les forces polítiques, particularment de l'ERC, la Lliga i la central sindical CNT. Així, a

grans trets, les característiques més importants que emmarcaren les eleccions al Parlament del 1932 foren les següents:

- La crisi econòmica se sentia molt a Osona; els obrers amb atur forçós eren cada vegada més nombrosos; la inestabilitat laboral, molt ressentida; les condicions econòmiques i laborals, dures, i tot això provocava una conflictivitat laboral evident, així com lluites obreres més o menys importants conduïdes essencialment per la CNT. (39).

- Al camp també existia una conflictivitat evident entre masovers, parcers i propietaris arran de l'aprovació del decret de contractes de conreu aprovat per la Generalitat l'estiu del 32, i que establia les parts en el 50%. A l'inrevés del que passa amb les lluites obreres, dirigides pràcticament només per la CNT, al camp, aquesta no aconsegueix d'entrar (40) i, és el Sindicat Agrícola de la Plana (41), adherit a l'ERC, o sovint la mateixa ERC, els que dirigeixen tota la lluita camperola.

A través de l'organ de difusió de l'ERC i del Sindicat Agrícola de la Plana, el periòdic "Lluita", portaveu de liberals d'Osona segons es defineix, podem adonar-nos de la importància de les lluites camperoles a la comarca. Segons sembla al Lluçanès les mobilitzacions són més aferrissades que en lloc, amb un sol lema "La Lluita contra els cacics". Lluites que tenen una finalitat tant institucional, "aconseguir que governi la voluntat del poble i no la de l'alcalde que no ha estat elegit" (42), com de contractes de conreus per a aconseguir que els pagesos no es deixin trepitjar donant a l'amo allò que li pertoca segons la nova llei. En general, però, arreu de la comarca semblen detectar-se

mobilitzacions camperoles de tipus més global -com poden ser les del Lluçanès, Taradell, Vilanova de Sau o Tavèrnoles, menades per militants de l'ERC- o de més concretes arran dels contractes de conreu, dirigides més específicament pel Sindicat Agrícola de la Plana. Tant d'unes com de les altres en trobem exemples a la premsa confirmats o contrastats per l'òrgan de la CNT, "Sembrar". (43).

- Pel que fa a la política, cal remarcar la consolidació de les distintes forces. La Lliga i els carlins havien fundat ja, respectivament, la secció femenina i la delegació cívica femenina, les dues amb un objectiu concret: construir associacions de beneficència que creaven unes relacions de dependència i de vassallatge útils per a arribar a un electorat que necessitaven. També havien fet temptatives en el terreny sindical a través del sindicat Victòria com alternativa a la CNT (44) i, sobretot, uns i altres actuaven a través de l'Església on comptaven amb un clergat abnegat que aprofitant la trona exhortaven els fidels a acatar els valors cristians. (45).

Ja hem vist com havia progressat l'ERC tant en el món obrer i industrial (46) com en el món rural on havia esdevingut la capdavantera i defensora dels interessos i les demandes de justícia dels camperols. Cal remarcar que Francesc Macià havia passat per Osona (23 de juliol del 1932) arran d'una invitació feta per la gent de Montesquiú, que havia estat molt ben acollit i que fins i tot la gent de la CNT que sovint atacaven l'ERC deien d'ell: "L'avi, el Gandhi català dels nostres dies: l'home polític que fins avui és l'únic que tot el que pertany el sofriment del poble ho mira amb un ample esperit de justícia i d'humanitat... On hi ha un home de cor no hi pot mancar l'esperit, la humilitat, el sentiment". (47).

Així mateix, l'ERC tenia tot el prestigi i empenta que li donaven els homes organitzats del Sindicat Agrícola de la Plana, i també, els militants de la CNT (48). De fet, malgrat les divergències en les concepcions polítiques (49) per part, sobretot, dels teòrics de les dues organitzacions, pel que fa a la base, l'ERC aglutinava quasi tota la població osonenca amb una opció republicana catalanista i no de dretes..

4.3.1.La campanya electoral

Amb aquestes condicions socio-econòmiques i polítiques la campanya se centrà en la pugna ERC-Lliga, la primera per consolidar-se com la continuadora de la defensa de Catalunya des del govern de la Generalitat, i la segona, la Lliga, per imposar-se com a capdavantera de l'oposició, amb una voluntat ferma d'obtenir un bon nombre d'escons al Parlament.

A Osona, aquesta lluita prengué unes dimensions extraordinàries, ja que la Lliga s'havia proposat de recuperar el lloc que havia tingut abans, encara que va haver de lluitar per dos cantons: contra l'ERC i els tradicionalistes. A Osona, la importància que sempre havien tingut les forces conservadores -tant carlistes com regionalistes- feia que, en presentar-se per separat, els atacs fossin constant i que, uns i altres, esmercessin una bona part del seu temps en picabaralles casolanes i internes.

La Lliga Regionalista de Catalunya

La Lliga jugava la carta del catalanisme i, en parlar dels catalanistes "ens

adrecem als qui fan anys que vénen lluitant tenint com a ideal de la seva política la llibertat i el bon govern de Catalunya" (50), a tots aquells que vulguin que "el primer govern de Catalunya sia format per diputats que abans que tot pensin en Catalunya; que no sien esclavitzats ni per prejudicis de classe ni per qüestions prèvies, que per damunt de tot particularisme hi avantposin l'amor a la terra, a la seva perfecció, al seu progrés, a la seva alliberació" (51) i un catalanisme molt més pur que el dels altres, tant els de l'Esquerra: "L'ERC no ha tingut encert en confeccionar la candidatura. Ni un nom de sabor catalanista, ni un nom gloriós en la història del catalanisme, només esquerrisme de la pitjor mena"... "Quants graus de catalanisme hi ha en aquesta galdosa candidatura que l'Esquerra de Catalunya ofereix als electors de Barcelona-Circumscripció?. Hi ha algun catalanista de bona fe que cregui que aquesta gent pot estructurar la Catalunya que els catalanistes fa anys somiem i que els nostres predecessors en el catalanisme havien predicat?. Què en saben aquests candidats de l'esperit de Catalunya, què estimen del nostre patrimoni espiritual si el desconeixen en absolut?"... "Els catalanistes, els només catalanistes, no poden votar aquesta candidatura ni poden triar un sol nom d'ella perquè l'absència del catalanisme hi brilla arreu" com dels de la Dreta (referint-se als seus companys de viatge, els tradicionalistes): "No volem parlar de la candidatura dretista ni de les més extremistes perquè el sentiment nacional n'és encara més absent. Aquella (els tradicionalistes), la defensen dos diaris que es publiquen en castellà, i amb això ja està posat de relleu el seu catalanisme" (52), adreçant-se a ells pertot sortien uns requadres on es deia "Els carlo-pupins durant la dictadura tenien per patró Sant Jaume, ara diuen que tenen Sant Jordi, però si mirem bé les seves candidatures hi veurem a través "San-jurjo". Contra uns i altres la candidatura de Concòrdia Catalana està formada "per personalitats d'una història neta dins el

camp patriota, homes que són vells lluitadors pel nostre propi ideal o joves enardits per la causa nacional".

Així doncs, volia fer-se la capdavantera del catalanisme més pur, tradicional i, com a tal, arrelat en el cor de la gent. Les components del seu catalanisme eren "amor a la terra, a la seva perfecció, al seu progrés, a la seva alliberació. Defensa dels principis tradicionals de casa nostra, la religió, la família. I de la font de prosperitat de Catalunya, la propietat. L'esquerra no en sap res del catalanisme més profund, fonamentat en aquest amor a la pàtria i en els valors cristians, i tampoc us portarà al progrés" (53). La seva campanya, doncs, es basarà en aquests punts, més ofensius que pragmàtics sense iniciar un programa alternatiu de govern. Atacava l'Esquerra pel seu pseudocatalanisme i també per la seva incapacitat de govern: "Els revolucionaris jamai han estat bons governants ni en els moments de consolidar els beneficis de la revolta". (54).

I també atacava la Dreta, encara que li dolgués, perquè s'adreçava al mateix públic conservador i catòlic. Contra aquesta, encara que també li retreia el seu pseudo-catalanisme, el principal punt d'atac era la gosadia per considerar-se l'única defensora dels principis catòlics i, encara que en nom d'aquests principis era incapaç d'acceptar el canvi de règim, "fa pena l'actitud imprudent d'aquells catòlics que, engegats per la seva obsessió de que el remei només ens pot venir d'un canvi de règim distint de l'actual, esgoten les seves energies apostrofant aquells altres catòlics que opinen que sense necessitat d'un trontoll polític -qui sap on ens menaria- es pot trobar la medicina o el calmant que curi o atenuï les calamitats que estan sofrint". "És prendre el Sant Nom de Déu en va, emparar-se en el Sant Nom de Déu per utilitzar-lo com un mirallet per fer veure que ells sols

tenen l'exclusiva del catolicisme...". (55).

La Lliga, més al centre, defensora de la república com a mal menor i del catalanisme més pur, dels valors tradicionals, que també havien de cabre en un règim democràtic com el republicà, s'adreçava al gran públic, conservador i tradicional, d'Osona tot dient que era ella i no els tradicionalistes que valia votar, tant si es volia ser fidel al catalanisme ancestral de la terra com si es volia ser fidel als principis catòlics que el fonamenten i, sobretot, que si volien seguir les normes del pontífex Pius XI "cal votar els candidats catòlics que tinguin més possibilitats de guanyar" i calia no pensar de cap manera en els tradicionalistes. (56).

Dreta de Catalunya (tradicionalistes)

La Dreta de Catalunya, que tal com l'acusava la Lliga escrivia els seus periòdics en castellà (57), inicià la campanya lamentant la impossibilitat d'unió dels catòlics, i la traïció que feia la Lliga als principis conservadors de defensa de la religió. La qüestió nacional queda en segon lloc, sovint ni se'n parla i quan es fa Catalunya és una regió: "amor por las libertades regionales (...) del cual nace el profundo amor a España". (58). No es parla tampoc d'un programa polític alternatiu, tots els esforços es dediquen a afirmar els seus principis, lluitar contra la revolució i, sobretot, condemnar la Lliga per col·laborar amb aquesta revolució i traïr la causa catòlica i la unió dels catòlics, ja que han impedit la creació d'un front únic de lluita contra la revolució sectària. (59).

Esquerra Republicana de Catalunya

L'Esquerra Republicana de Catalunya, a la seva campanya electoral, insisteix en tres punts claus: poder continuar el seu programa de govern per una Catalunya més justa i pròspera; l'alerta constant contra els enemics de l'esquerra que no volen una Catalunya de progrés social per a tots, fent esment de les seves calúmnies i manipulacions de l'electorat; i l'exhortació a la participació, la lluita contra l'abstenció, condició **sine qua non** per a continuar lluitant a favor d'un canvi progressiu i sense violències.

El crit d'alerta contra l'abstenció és constant, tant a la premsa com als discursos:

"L'hora del vot s'apropa i amb ella la dels ideals d'esquerra que tenen fricansa de justícia social. Per obtenir-los, però, cap obrer deu haver de mancar al deure de les urnes que aquella imposa".

"L'obrer català ha de palesar novament llur clara consciència negligint a la crida d'apoliticisme que certs dirigents de masses proletàries prediquen per al dia 20 d'aquest mes. Ha de restar fidel a llur consideració d'home preclar i ha de comprendre justament el què representa per a la classe treballadora la consecució dels ideals d'esquerra".

"Obrer, recorda novament l'intens mal que et faries si deixessis d'anar a dipositar el teu vot a les urnes en el dia de demà. La teva abstenció aixecaria l'esperit imposicionista de totes les classes dretistes. Cal que tinguis ben present que votant l'Esquerra Republicana de Catalunya privaràs el triomf dels teus enemics".

Els nombrosos i insistents atacs que en aquesta contesa ha rebut per part

de totes les forces dretanes, la Lliga en primer lloc, la Dreta i, sobretot, l'Església que la condemnava i l'acusava de ser l'artífex de la revolució, han obligat a fer una campanya de clarificació.

"Contra els atacs d'una i altra banda que aviat s'esgotaran, nosaltres ens hem mantingut, ens mantenim i ens mantindrem a l'estricta posició d'esquerra. La difamació d'ahir i d'avui és poca cosa. La realitat s'apressarà a fondre-la".

"L'enginy grotesc i ridícul que, contra l'Esquerra, s'han empescat els partits dretistes, manifesta una conseqüència: que els cou l'actuació portada a terme per nosaltres a favor de les classes humils".

"Els atacs dirigits contra el nostre partit s'han tornat, darrerament, furiosos i delirants. Algú ha cercat per tots els mitjans possibles la manera de crear-nos hostilitats (...). Ningú, com si la febre d'aquest dies els aterroritzés, gosa denunciar, en veu alta, l'actuació vexant que s'albira en cert partit polític... però no hi fa res, a l'ERC no li manquen forces per desemascarar els veritables traïdors del poble que diuen estimar..." (60).

De fet, en contra dels atacs, l'ERC intenta delatar les maniobres "vils del dretisme que egoísticament i amb desigs personals de classe amaga l'anhel de sotmetre l'estament treballador en el més vergonyós aprovi per tal de mantenir el privilegi injust que gaudia en temps de la monarquia", i insisteix en la necessitat d'obrir els ulls en pro d'una Catalunya més justa.

"El temps que passa és un temps històric per a Catalunya. Les Llibertats, que ahir aconseguíem del règim republicà, tenen un valor que no mereixen cap mena de sospita. Els catalans, els que sentim llur importància, hem de fer-les grans i magnífiques..." (61).

"La missió especial que actualment s'imposa al bon català és la de vetllar

per la terra llur. Per a fer-ho, ha de saber escollir els homes que necessita Catalunya, i per a trobar-los, cal només que revisi bé aquests curts temps de República".

En les hores nefandes i tristes pel nostre poble, Francesc Macià romaní a l'exili i la seva tasca feixuga consagrada en bé de Catalunya no parà un instant".

"La constitució de l'Esquerra Republicana de Catalunya es feu per Catalunya i a ella ens devem. Mai cap rastre de la nostra actuació ha deixat senyals d'anticatalanisme i d'injustícia social; al contrari, tota la convergència dels fins que cerquem s'ha apressat i s'apressa a demostrar l'afany catalanista i de justícia social que són els punts cabdals del programa que encetem i que arreu comença a veure's amb la creació d'estaments escolars i culturals d'igualtat i d'amor per a tothom...".

"L'obsessió única de totes les dretes vergonyants i vergonyoses és l'Esquerra Republicana de Catalunya. El nostre triomf representarà per a elles la pèrdua de tots els seus privilegis i la desaparició de totes les seves injustícies. Per aquestes raons, totes les insidies, totes les calúmnies i totes les interjeccions van solament contra nosaltres".

"Els homes que s'espantaren i fugiren quan va venir la República no tenen dret, ni per més financers que siguin, a demanar els vots d'un poble que viu i sent el règim que els esporuguí...". (62).

Cal dir que a la candidatura de l'ERC hi havia el fill il·lustre de Vic Manel Serra i Moret, que en ocasió de la campanya electoral havia passat per Vic tot adreçant-se "al vertader poble de Vic, que no és tan arcaic i retrògrada com el fan semblar (...) i sabem que aquest poble té ànsia i set de beneurança en les

fonts de la justícia i de la llibertat". (63).

Partit Catalanista Republicà

El PCR, que no es presentava a aquesta contesa, recomanava escollir els homes catalanistes que millor havien de treballar al servei de Catalunya. Ja tenia una llista preparada per als seus afiliats i, en tot cas, va fer la propaganda amb aquestes paraules:

"De vosaltres depèn el futur de la Pàtria. A Catalunya ara no hi calen partits, el que li calen són intel·ligències, patriotes honrats. No és hora de llistes, és hora de seleccionar els millors".

"Electors, el bon pagès i el millor negociant no compren remats... trien els millors caps. Res de llistes, el millor de cada colla".

"Per la pau, la llibertat (...) no voteu llistes".

Davant de les altres candidatures, és més contundent que l'ERC i condemna la Lliga, sobretot pel seu pseudocatalanisme, ja que "la Lliga malda per una Espanya gran i una Catalunya a les ordres de l'Estat Espanyol (...) Té homes que Catalunya odia (...) no mereix ser representada al Parlament Català si es mofa dels catalans oferint a la República homes de la monarquia". A més, també denuncia els sistemes corruptes que aquesta utilitza per aconseguir vots. (64).

En canvi, no s'atreveix a fer-li crítiques tan contundents sobre la problemàtica social; indirectament pren posicions acostades a les de la Lliga, en defensa dels patrons o amos de la indústria (65), i pel que fa al problema del

camp diu als pagesos: "desconfieu d'uns i altres".

Encara que als discursos abona més aviat l'Esquerra Republicana de Catalunya, podem llegir en un manifest sobre el greu problema del camp:

"No confieu en paraules falagueres, si guanya la Lliga, el problema del camp es resoldrà a favor dels propietaris. Si guanya l'ERC, a favor del pagesos. Homes de seny, no cregueu en una cosa ni en l'altra: seria un suïcidi que a la nostra terra els drets essencials estiguessin a mans de polítics (...) Uns i altres no diuen la veritat perquè no està en ells de decidir (...) És evident que si no pot guanyar un partit equànime, nosaltres diem que millor que guany l'ERC i no la Lliga".

Confederació Nacional del Treball

La CNT, tercera força política catalana, encara que no es presentava a les eleccions, no per això tenia menys importància, sobretot pel que feia a la intensitat de la seva consigna abstencionista. Temuda i envejada per tots, uns i altres seguien la seva campanya per analitzar fins a quin punt podia tenir èxit l'abstencionisme obrer. A més de l'abstencionisme, que propugna amb més força que el 1931, la seva campanya fou dirigida contra l'ERC, posant en qüestió tot tipus de nacionalisme.

En castellà, deia a les classes explotades: (66) "Obreros, campesinos, absteneros de votar... ¿Qué te han dado los políticos de sus promesas electorales? ¿Qué has sacado? Liberaos del yugo político".

La majoria d'articles on explicaven les consignes eren escrits en castellà i signats per gent de fora de la comarca.

"Se acercan las elecciones (...) vuelven los farsantes de la política, tú, pueblo, les crearás" Marianet de Barcelona ("Sembrar, 15 d'octubre del 1932).

Pel que feia a l'ERC, que nomenaven "l'Esquerra deportadora de Catalunya", l'acusaven de:

"L'ERC és la que va acceptar l'Estatut vergonyós. L'ERC va votar la llei de la defensa de la República, quin objectiu era la deportació dels presos. L'ERC ens regalà Anguera de Sojo, qui va promoure la llei de fugues. L'ERC troba satisfactòria la política de les presons governatives, el que significa atropello als treballadors -la tolera a Catalunya- almenys. L'ERC és la que ha traicionat el seu propi programa i ha ofès greument els treballadors de Catalunya (...)

Per tot això clamen contra l'ERC, perquè és la dominant, la traïdora..." ("Sembrar, 22 d'octubre del 1932).

I sobre el nacionalisme deia:

"El nacionalismo no interesa", de Jaime de Magriñá ("Sembrar, 8 d'octubre del 1932):

"El nacionalismo no es social, ni político, ni económico, es racial i atàvico (...). Todo es una bandera y un dialecto (...) el catalanismo es conservador (...) esto no puede interesar a los trabajadores".

Així, la consigna i els planteigs eren clars. Temuts pels homes de l'ERC,

amb tot, era molt difícil d'esbrinar fins quin punt aquesta consigna podia ser seguida, ja que la majoria de militants de la CNT eren militants o simpatitzants de l'ERC i semblava que una cosa era ser membre d'un sindicat i, una altre, votar a un partit i tenir les pròpies opcions electorals.

4.4. Els resultats electorals

Tenint en compte les observacions metodològiques tant pel que fa a les fonts de dades com a la seva elaboració (67), els resultats a la comarca d'Osona són els següents:

Taula núm. 5

Resultats electorals a la comarca d'Osona: 20 de Novembre 1932

Participació: 63.8%			Abstenció: 36.2				
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)
ERC	30.9	48.5	90	Concordia			
P.R.D.F.	0.5	0.8	101	Ciutadana	22.4	35.1	98
P.S.O.E.	1.9	3.-	-	Dreta de			
B.O.C.	0.8	1.2	101	Catalunya	6.5	10.4	-
L'esquerre	34.3	53.5	92	La Dreta	29.5	46.4	108
(1) % sobre cens		(2) % sobre votants					
(3) Index d'evolució sobre votants							
Index d'orientació ideològica:				$\frac{53.5 \times 100}{46.4} = 115$			

A partir de la taula de resultats, sembla que hi ha unes primeres consideracions que cal assenyalar:

1.- Respecte al 1931, es produeix un descens important de la participació (I=90), descens que, de fet, també s'observa a la circumscripció de Barcelona i a Catalunya i que la seva causa pot ser tant l'inici d'un desencís del nou règim polític, com una fatiga pel nombre de consultes electorals (quatre en menys de dos anys).

Tampoc no cal oblidar que poden haver-ne causes jurídic-administratives, com per exemple les diferents fonts d'on prové el cens. Observem, per exemple, que el nombre d'inscrits és superior al del 1931. Caldria, doncs, ponderar o, en tot cas, relativitzar una mica aquest descens de la participació. Observem, però, que malgrat seguir la tendència del país es manté un índex de participació més alt.

2.- Les forces d'esquerra continuen sent majoritàries, encara que han perdut 8 punts respecte dels anterior comicis. L'ERC ha estat la que ha perdut més: sis punts menys que a les eleccions anteriors.

Sembla, doncs, que la inhibició d'un electorat, que el 1931 havia participat amb entusiasme per a plebiscitar el nou règim democràtic, ha afectat sobretot l'ERC. És possible que una part del poble, sotmès a pressions contradictòries, alhora que una mica desencantat pel que podia fer en realitat el nou règim, decidís d'abstenir-se i no donar més el seu suport al partit del govern, l'ERC, però tampoc a l'alternativa conservadora, per la qual la defensa del règim republicà era una qüestió tàctica i considerada com un mal menor.

3.- De totes les forces d'esquerra, només el 5,9% dels vots són per als partits minoritaris, dels quals el PSOE és el més important (3% dels

vots). Aquest percentatge obtingut sembla venir d'un traspàs de vots del PRR, d'un electorat poc integrat a Catalunya per al qual és més important votar un partit no català que no pas seguir una orientació ideològica determinada.

4.- La dreta, sense ser majoritària, ha augmentat 8 punts. Amb aquest augment, ha estat a punt d'aconseguir el 50% dels vots (n'ha obtingut el 46,4%) i li ha permès de reduir distàncies amb l'esquerra, una diferència que ara és només del 7,1%. Entre les forces de dretes, la Lliga s'ha mantingut pràcticament estable, mentre que els tradicionalistes han aconseguit un 10,4% dels vots, percentatge prou important tenint en compte que d'ençà del 1931 la Lliga constituïa l'única alternativa per a l'oposició conservadora. També cal assenyalar que el PRR, amb un 0,9% dels vots, continua sent una força marginal, més testimonial encara aquest any per la pèrdua de vots traspassats al PSOE.

5.- La dreta, després de l'enfurismada campanya electoral i després de tots els esforços tant d'organització com de militància, aconsegueix de mantenir-se pel que fa al nombre de vots reals, amb una lleugera progressió de 2 punts. Aquesta estabilitat, davant la devallada de l'esquerra, implicarà un gran progrés pel que fa a la correlació de forces.

6.- La nova correlació de forces, amb el descens de l'esquerra i l'estabilitat de la dreta, té com a conseqüència un descens de l'índex d'orientació ideològica que, si bé es manté a l'esquerra ($I=115$), ha baixat sensiblement en relació al 1931 ($I=160$).

7.- Pel que fa a la circumscripció de Barcelona, Osona, dins d'una tendència de predomini de l'esquerra, no té una orientació ideològica en aquest sentit tan important (província de Barcelona, $I=160$), mantenint-

se com una comarca on les forces conservadores, sense ser majoritàries, són més importants.

4.5. Geografia electoral

4.5.1 Les forces polítiques

Esquerra Republicana de Catalunya (Mapa n° 5)

Valor mínim: 1,23%; valor mitjà: 48,5%; valor màxim: 81,7%

Amb 6.005 vots i el 48,5%, l'Esquerra Republicana és la força política més votada a Osona. Però, encara que pel percentatge obtingut sigui la primera força, de fet, en relació a la circumscripció de Barcelona, hi té menys importància relativa.

Per municipis, aquesta mitjana oscil·la entre un màxim de 81,7% o un 80,3 a Rupit i Oristà, i uns mínims d'1,2 i 2% a Santa Eulàlia i Muntanyola. Pel que fa a la correlació de forces, n'és la més votada a tots els municipis del Lluçanès -llevat de Sant Bartomeu, Sobremunt i Sant Agustí-, a tots ells de la vorera del Ter; a Balenyà, Centelles, Sant Martí de Centelles, Sant Pere de Torelló, Folgueroles, Tavèrnoles i Calldetenes, a la Plana de Vic, i a Rupit, Santa Maria de Corcó, Vilanova de Sau, Ossomort i el Brull, al Collsacabra-Guilleries.

En relació als comicis anteriors, ha perdut l'hegemonia a Vic -dada prou significativa i important-, encara que l'ha guanyada als municipis més petits del Brull, Ossomort, Calldetenes, Tavèrnoles i Santa Maria de Corcó (aquest darrer, segurament, per la manca d'unitat de la dreta que, en presentar-se per separat,

no aconseguí la majoria).

Taula núm. 6

ERC: Implantació territorial. 20/11/1932

Forta + 53.3 %	Mitjana entre 43.3 i 53.3 %	- 43.3%	Feble -39%
+Alpens	+Brull	+Caldetes	Collsuspina
+Balenyà	+Manlleu	St. Julià V.	Gurb
+Centelles	+St. Hipòlit V.	Taradell	Malla
+Folgueroles	+St. Pere Torelló	Tona	Muntanyola
+Masies de Roda	+Sta. Maria Corcó		Fruit
+Masies de Voltregà			St. Agustí Ll.
+Olost			St. Bartomeu del G.
+Orís			St. Eugènia
+Oristà			St. Eulàlia
+Prats de Lluçanès			Sobremunt
+Perafita			
+Rupit			Tavertet
+Roda de Ter			Vic
+St. Boi Lluçanès.			
+St. Martí Centelles			
+St. Martí Bas			
+Ossomort			
+St. Vicenç Torelló			
+Sora			
+Tavernoles			
+Torelló			
+Vilanova de Sau			

+ Municipis on l'ERC es la força política més votada.

A partir de la taula, ens adonem que la forta i mitjana implantació de l'ERC es localitza a la conca industrial del Ter, al Congost i al Lluçanès, on a quasi tots els municipis té una forta implantació -més del 49,2%-. També ens adonem que en alguns, entre els quals destaquen Manlleu i Sant Hipòlit de Voltregà, la implantació se situa al voltant de la mitjana.

Igualment, fora d'aquestes zones de forta influència, que coincideixen amb els municipis on té l'hegemonia, l'ERC té una implantació amb

percentatges inferiors -entre un 35 i un 43%- en uns pocs municipis de la Plana: Calldetenes, Tona, Taradell i Sant Julià, i la resta la implantació és inferior al 35%. Cal assenyalar que en aquest darrer grup hi ha la ciutat de Vic, amb un 33,9%; tres pobles del Lluçanès, que són l'excepció del comportament de la zona, Sant Agustí, Sant Bartomeu i Sobremunt, i set municipis més de rurals, on ja el 1931 l'ERC tenia poca influència. En total, aquest grup on l'ERC té poca incidència constitueix el 38,3% de la població (sense incloure-hi la ciutat de Vic).

L'évolució de l'ERC (I.E.=92)

En relació al 1931, l'ERC manté la seva implantació a les mateixes àrees: la conca industrial del Ter, el Congost i el Lluçanès. El canvi més important n'és la pèrdua de vots a la ciutat de Vic, que fa que en aquesta ciutat, a l'inrevés del 1931, l'hegemonia sigui de la dreta. També es pot observar que al Lluçanès augmenta la seva influència, tant en extensió -el 1932 n'és la força hegemònica a quasi tots els municipis- com en la quantitat de vots que aconseguix. És en aquesta subcomarca on, a quasi tots els seus municipis, l'ERC té una més forta implantació; per una altra banda, aquesta implantació supera en molts casos el 65%, i fins i tot el 80%, com a Oristà. Altres canvis de menor importància els trobem en alguns municipis rurals com el Brull, Seva i Sant Sadurní d'Ossomort, on també progressa aconseguint percentatges acostats a la mitjana, o superiors, com a Sant Sadurní d'Ossomort, on en aquests comicis aconseguix el 55% dels vots (el 1931 n'havia aconseguït el 34%9).

És evident, però, que, malgrat conservar les zones d'implantació,

aquesta es caracteritza per un descens del percentatge de vots, que el 1932 parteix d'una mitjana del 48,5%, vuit punts menys que el 1931. Aquesta reculada, però, no és homogènica i, com a síntesi, podem dividir els municipis en tres grans grups:

a) Municipis on baixa més d'un 5%: tots els de la vorera del Ter (menys les Masies de Sant Hipòlit i les Masies de Voltregà); Vic, Centelles, Gurb, Malla, Santa Eugènia, Sant Julià i Tona, a la Plana; Prats i Sora, al Lluçanès, i Rupit, Pruit i Taverter, al Collsacabra. Tots se situen al voltant de la mitjana.

b) Municipis on es manté estable (entre 95 i 105): les Masies de Roda, les Masies de Voltregà, Santa Maria de Corcó, Taradell, Folgueroles, Seva, Balenyà, Sant Martí de Centelles, Vilanova de Sau, Santa Eulàlia i Sant Boi del Lluçanès.

c) Municipis on progressa més d'un 5%: Oristà, Perafita, Sant Martí d'en Bas i Sant Bartomeu, al Lluçanès; Tavèrnoles, Malla, el Brull, Calldetenes i Ossomort.

Com a resum, cal assenyalar, sobretot, aquells municipis on progressa i/o aquells on es manté estable, que són, en definitiva, els municipis on l'ERC es desvia més de la mitjana en benefici de la seva major implantació. Aquests són, essencialment, els del Lluçanès i d'altres com Taradell, les Masies de Roda, les Masies de Voltregà i Tavèrnoles. Tots tenen en comú que compten amb militants de l'ERC o del Sindicat Agrícola de la Plana, que realitzen tot un treball de conscienciació política mitjançant lluites camperoles o urbanes. (68).

A la resta de municipis, sobretot en aquells on ja tenia una implantació, la davallada que sofreix és del voltant de la mitjana comarcal i sembla tenir relació amb el descens de l'abstenció, però també amb un traspàs de vots del PCR que, segons els municipis, han anat a l'ERC, però també a la Lliga, com és el cas de Vic.

Altres forces d'esquerra

Partit socialista obrer espanyol

— Pel que fa a la comarca, el PSOE té molt poca importància, encara que sigui la força minoritària que ha obtingut més vots. En total, n'ha aconseguit 371, el 3% dels votants. La seva implantació és molt localitzada, sobretot a Manlleu, on té el 64% dels seus vots comarcals (238); seguit de Roda, amb el 28% i 104 vots. La resta de vots (8%) es reparteixen entre els municipis de la vorera del Ter (les Masies de Roda: 5 vots; Orís: 2; Prats: 2; Sant Hipòlit: 5; Tona: 1; Taradell: 2; Tavertet: 1 i Vic: 11).

A partir d'aquests resultats sembla que el PSOE s'ha arrelat una mica en aquells municipis amb una immigració important. En aquest sentit, és força lògic pensar que els seus vots provenen, sobretot, d'un electorat per a qui el factor més important a l'hora de votar és fer-ho per un partit no català. Aquesta hipòtesi sembla confirmada pel fet que en aquests municipis és on ha aplegat els vots provinents del PRR, que el 1931 era l'única alternativa no catalana.

Bloc Obrer i Camperol

En relació al 1931, el BOC augmenta la seva presència a Osona sense, però, que deixi de ser un partit testimonial. Els seus vots són en total 152 (135 més que el 1931) i constitueixen només el 12%. Vic és el municipi on té una major implantació, amb 90 vots (59%), seguit de Sant Hipòlit, amb 45 (29,6%), i Torelló, amb 11 (7,2%). Els sis que falten es reparteixen entre Folgueroles (3), Orís (1), Calldetenes (1) i Manlleu (1).

Partit Republicà Democràtic Federal

Com el BOC, la seva implantació també és mínima (109 vots i 0,8% del total comarcal) i està localitzada a Manlleu (18 vots i 16% comarcal), Roda (29 vots i 27% comarcal), Sant Vicenç (15 vots i 14%), Vic (17 vots i 16%) i Torelló (10 vots i 9%). El 18 per cent que falta està una mica escampat entre la resta de municipis industrials: Folgueroles, Centelles, Balenyà, Sant Hipòlit, Sant Pere de Torelló, Santa Eugènia de Berga, Santa Maria de Corcó, Tona i Vilanova de Sau.

En resum, podem assenyalar que, en conjunt, aquestes forces minoritàries d'esquerra se situen als municipis més industrials, especialment els de la vorera del Ter. Dir també que al PSOE se'l vota essencialment als municipis on hi ha més immigració, i que, en tot cas, ni el PSOE ni l'esquerra més radical no ha arrelat al Lluçanès.

Concòrdia Ciutadana (mapa nº 6)

Valor mínim: 12,3%; valor mitjà: 35,5%; valor màxim: 82%

La mitjana comarcal obtinguda per aquesta candidatura (35,5%) oscil·la entre uns valors màxims de 82 i 80,5% a Sant Agustí de Lluçanès i Santa Eulàlia de Riuprimer, i una mínims de 12,3 i 13,7% a Rupit i Sant Sadurní d'Ossomort. En general, està implantada a tota la comarca, obtenint a quasi tots els municipis, àdhuc els de la vorera del Ter i el Lluçanès, almenys un 20% dels vots.

Pel que fa a la correlació de forces, n'és la candidatura més votada a Vic, Gurb, Malla, Tona, Taradell, el Brull, Muntanyola, Collsuspina, Santa Eulàlia de Riuprimer, Seva, Sant Julià de Vilatorça i Santa Cecília de Voltregà, a la Plana; Tavertet i Pruit, al Collsacabra-Guillerries, i Sant Agustí, Sobremunt i Sant Bartomeu del Grau, al Lluçanès.

LA IMPLANTACIO TERRITORIAL

Taula núm. 7

Concordia ciutadana. Implantació territorial, 20/11/1932

Forte + 40.1%	Mitjana entre 30.1 i 40.1 %	Febla - de 30.1%	
+Collsuspina	Calldetenes	Alpens	Roda
+Gurb	Manlleu	Galenyà	St.Pere T.
+Malla	St. Boi	Brull	St.Sadurní Oss.
+Muntanyola	St. Hipòlit	Centelles	Sta.Eugènia
+Pruït	St.Martí Centelles	Folgueroles	Torelló
+St.Agustí Ll.	St.Martí Bas	Masies de Roda	Vilanova Seu
+St.Bartomeu G.	St.Vicenç Torelló	Masies St.Hipòlit	
+St.Julià V.	Tavèrnoles	Olost	
Sta.Maria Corcó		Oris	
+Seva		Orià	
+Sobremunt		Perafita	
Sora		Prats Ll.	
+Taradell		Rupit	
+Tavertet			
+Tona			
+Vic			

+ Municipis on Concordia Ciutadana és la candidatura més votada

El fet d'haver-se trencat l'aliança amb el tradicionalisme és la causa d'un descens del percentatge de vots obtinguts, encara que, en general, aquest descens és mínim i la Lliga conserva les seves zones d'influència. El feu més important és Vic i una bona part dels municipis dels voltants: Tona, Malla, Taradell, Seva, Sant Julià, Santa Eulàlia, Muntanyola i Collsuspina.

L'evolució de Concordia Ciutadana (I.E.=98)

Si comparem els resultats del 32 amb els del 1931 ens adonem que el canvi més important és el de la ciutat de Vic, on, malgrat el descens de la

participació i la presència dels tradicionalistes, que ocupen el mateix espai electoral, la Lliga progressa i aconsegueix ser la força més votada. Sembla que la base electoral del PCR, més acostada a la Lliga que no pas a l'ERC, ha optat per aquesta candidatura, tot convertint de nou la capital de la Plana en el feu del conservadorisme. Així, amb Vic al capdavant, la Lliga continua tenint una forta influència en aquesta zona de la Plana, entre la comarca del Ter i el Congost, encara que, això si, en una majoria de municipis rurals. També, i respecte del 1931, la progressió de les forces d'esquerres al lluçanès són la causa d'un descens de la seva implantació en aquella zona. En canvi, al Collsacabra-Guilleries, Pruit i Tavertet es mantenen amb un fort arrelament, i a la vorera del Ter, dintre d'una certa estabilitat, s'observa una tendència a la progressió; progressió que, com a la ciutat de Vic, sembla originada per un traspàs de vots del PCR, partit que en aquests pobles més industrials tenia un electorat més acostat a l'ideari de la Lliga.

Dreta Catalana (mapa n° 7)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 10,4%; valor màxim: 53,5%

Aquesta candidatura obté un total de 1.283 vots, el 10,4% dels vots emesos i el 6,5% del cens electoral. En conjunt, Lliga i tradicionalistes obtenen 5.743 vots, el 22,3% dels quals són de la DC.

Observant la cartografia i distribució dels vots per municipis, s'extreu una primera constatació que és la seva implantació molt generalitzada a la Plana i al Collsacabra-Guilleries, amb percentatges que, en la seva majoria, es troben, almenys, al voltant de la mitjana; així com la seva quasi inexistència al Lluçanès,

llevat de Sant Bartomeu i Sobremunt.

A partir de la mitjana comarcal (10,4% de vots) podem destacar uns municipis on el tradicionalisme sembla més influent, aquells on obté més del 15%, que són:

Implantació territorial de Dreta Catalana

ZONA 1. FORTA IMPLANTACIO DEL TRADICIONALISME

Municipis amb més del 20%: Gurb, Calldetenes, Sant Julià, el Brull, Pruit, Sant Sadurní d'Ossomort i Santa Eugènia de Berga, municipi aquest darrer on àdhuc és la força més votada.

ZONA 2. MUNICIPIS ON EL TRADICIONALISME OBTE PERCENTATGES MES PROPERS A LA MITJANA

Entre un 10 i un 15%. Santa Maria de Corcó i Sant Bartomeu.

Entre un 5 i un 10%: Torelló, Manlleu, Malla, Seva, Taverter i Rupit.

ZONA 3. MUNICIPIS DE FEBLE O NUL.LA IMPLANTACIO

Del 0 al 5%: Sant Vicenç de Torelló, Tona i Balenyà, a la Plana, i Alpens, Perafita i Sant Agustí, al Lluçanès. Nul.la implantació: Prats, Sant Martí, Olost, Oristà, Sora i Sant Boi, al Lluçanès, i Orís, les Masies de Roda, Tavèrnoles, Collsuspina i Sant Martí de Centelles, a la Plana.

A mode de conclusió, ens referirem a allò que constàvem després d'una primera ullada al mapa. El tradicionalisme és ben poc present al Lluçanès,

llevat Sant Bartomeu i Sobremunt, la seva influència més gran és a la Plana i pot tenir relació amb els municipis rurals de grans propietaris o masoveries escampades. Vic, la capital i seu on viuen la majoria d'aquests grans propietaris, és l'aglutinadora dels vots carlins. Aquesta candidatura hi ha obtingut 457 vots, que són el 17% dels vots de ciutat i quasi el 40% que el carlisme ha obtingut a la comarca.

Partit Republicà radical

La importància del PRR és mínima i no fa variar en cap moment els resultats globals de la dreta. En total obté 115 vots, el 0,8% dels votants, i, en relació al 1931, ha perdut 89 vots. Aquests vots els ha obtingut, sobretot, a Vic (62), seguit de Manlleu i les Masies de Voltregà amb 10 cadascun, Torelló amb 8, i els 25 que falten es distribueixen de la següent manera: 5 a Sora i Centelles, 3 a Sant Vicenç de Torelló, Sant Hipòlit i Balenyà, 2 a Roda de Ter i 1 a Calldetenes, Malla, Sant Pere de Torelló i Tona.

En relació al 1931 les diferències més significatives les trobem a Manlleu, on passa de 142 vots a només 10, i a Vic, on treu 40 vots més. Pel que fa a Manlleu sembla que s'ens confirmaria l'hipòtesi que avançaven als passats comicis, és a dir, la possible relació entre els vots del PRR i obrers no integrats a Catalunya. De fet, quan un partit obrer d'esquerra representa la mateixa alternativa no catalana, existeix un traspàs de vots, que aquest any haurien passat al PSOE.

4.5.2 La participació

Valor mínim: 31%; valor mitjà: 63,8%; valor màxim: 76,7%

A tota la comarca la participació d'aquests comicis és del 63,8%, un 9% menys que a les eleccions del 1931. Tal com hem pogut constatar comparant els resultats de la circumscripció de Barcelona i els de Catalunya, aquest descens no sembla sorprendre ja que segueix la mateixa tendència que a la resta de circumscripcions. Els estudiosos de les eleccions d'aquest període apunten unes hipòtesis explicatives que es refereixen a una situació conjuntural: pèrdua de l'eufòria que hi havia a les primeres eleccions generals quan, d'alguna manera, a través d'un vot es plebiscitava la República. Hi havia un cansament ocasionat per les quatre vegades que s'havia demanat a l'elector que anés a les urnes en menys de dos anys. No es desestima la hipòtesi d'un possible percentatge d'abstencionisme de consigna, és a dir, provocat per la influència de la CNT, encara que a aquesta hipòtesi, si bé no ha estat demostrada mai, els distints autors li donen poca importància (69). Amb tot, i en tot cas pel que fa les dades de la comarca d'Osona, hi ha un fet objectiu que és l'augment del nombre d'electors -3.177, un 19% més. És evident que això podria ser real i, aleshores, no hi hauria cap problema, però la diversitat de fonts d'on provenen les dades sobre els electors ens fan pensar en un possible abstencionisme jurídic que podria ser la causa d'una part d'aquest descens de la participació.

De tota manera, disposem només d'aquestes dades i pensem que, si bé poden ser poc fiables, ens serviran per a fixar una tendència general.

El percentatge de 63,8% de participació no és homogeni a tota la comarca i oscil·la entre un valor màxim de 76,7 i 76,1% a Sant Hipòlit i Sant

Julià de Vilatorça, i un mínim de 31 a 51% a Sant Bartomeu i Sant Martí de Centelles. En general, analitzant les dades per grups de municipis, són els municipis del quart grup -menys de 500 habitants- els que tenen els valors més baixos de participació.

En funció de la mitjana comarcal, que és del 63,8%, ens adonem que una majoria de municipis tenen una participació inferior a aquesta. La resta, en total vint-i-un municipis, es distribueixen en dos grans grups: aquells amb un percentatge al voltant de la mitjana (set en total) i aquells on la participació és superior, encara que no passa del 75%.

PARTICIPACIO MITJANA

Entre 61,3 i 66,3%: Ossomort, Tona, Torelló, Vic, Sobremunt, Sora, Les Masies de Voltregà i Alpens.

FORTA PARTICIPACIO

Més del 66,3%: Calldetenes, Folgueroles, Malla, Manlleu, Muntanyola, Sant Agustí, Sant Hipòlit, Sant Julià, Sant Vicenç, Santa Eugènia, Roda, Perafita i Santa Eulàlia de Riuprimer.

FEBLE PARTICIPACIO

Menys del 61,3%: La resta de municipis, entre els quals: Orís, Sant Bartomeu del Grau, el Brull, Pruit, Olots, Collsuspina i San Martí de Centelles, amb percentatges inferiors al 50%.

Si comparem aquestes dades amb les dels anteriors comicis ens adonem

del descens de la participació, que apareix en el mapa de manera generalitzada, i ens trobem amb un grup de municipis on és elevada i constant. Aquests municipis són: Sant Vicenç de Torelló, Manlleu, Vic, Sant Hipòlit, Roda de Ter, Folgueroles, Santa Eugènia, Calldetenes i Sant Julià, a la Plana de Vic, que es mantenen amb una tradició participativa elevada -als dos comicis han obtingut una participació per damunt del 65%.

Així mateix, ens trobem amb un segon grup de baixa participació i constant: Orís, les Masies de Voltregà, Sant Boi, Gurb, el Brull, Sant Martí de Centelles i Collsuspina.

Pel que fa a la resta, en relació als municipis de què disposàvem de dades el 1931, observem baixes en la participació molt significatives, com a Balenyà, Centelles, Sant Martí de Centelles, Tona, Collsuspina i Sant Pere, a la Plana. Al Collsacabra-Guilleries el descens és general -l'única excepció és Ossonort, on hi ha hagut una lleugera progressió. La manca de dades del cens del 1931 de la majoria de municipis del Lluçanès ens fa difícil la comparació. Dels pocs municipis de què en disposem detectem una tendència a la baixa a Sant Boi, Oristà, Sant Martí i Olost, i, en canvi, tenen una elevada o mitjana participació: Sora, Alpens, Perafita, Prats i Sant Agustí.

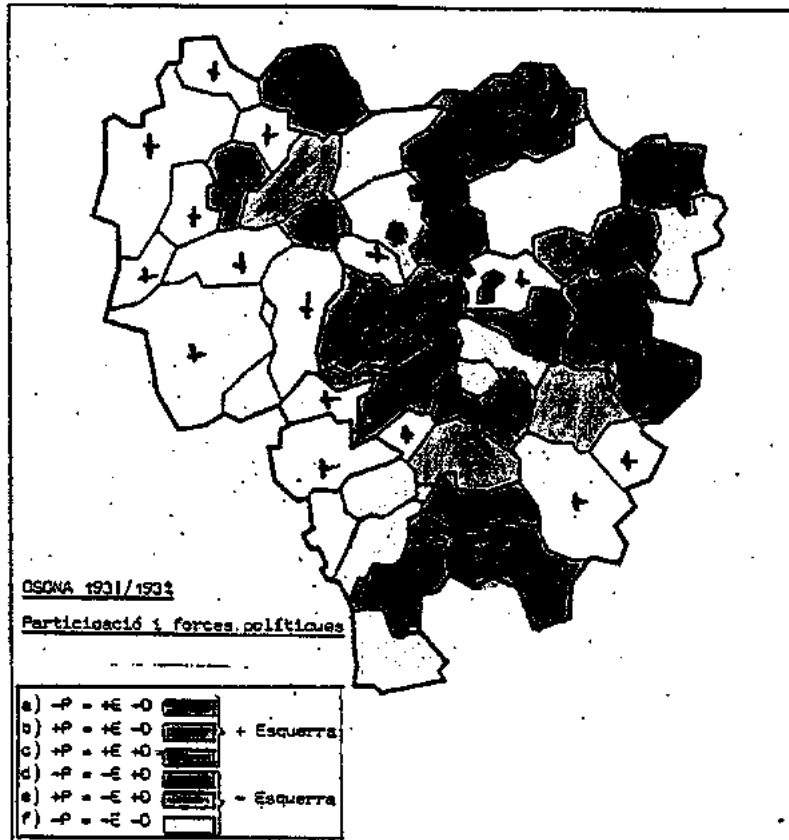
L'evolució de la participació i la incidència en les forces polítiques

(I.E.= 90)

Tot i que es mantenen unes zones amb elevada o feble participació en

relació a la mitjana, la reculada de la participació que s'observa a la comarca afecta també els distints municipis, encara que de manera desigual. A partir de l'anàlisi de les dades de l'evolució de la participació i de les forces polítiques agrupades als dos grans blocs de la dreta i de l'esquerra detectem que:

- La participació a reculat a quasi tots els municipis. Només a dos, Taradell i Ossonort, ha progressat més d'un 15%, i a cinc ha mantingut una certa estabilitat: Perafita, Manlleu, Sant Vicenç de Torelló, Sant Boi i les Masies de Voltregà. La resta ha baixat amb percentatges al voltant de la mitjana (entre un 5 i un 15%). Cal assenyalar un grup on el retrocés és superior al 15%: Balenyà, Calldetenes, Centelles, Collsuspina, Orís, Pruit, Roda de Ter, Sant Hipòlit, Santa Eugènia, Santa Maria de Corcó, Sobremunt, Sora, Tavertet, Tona i Torelló.

- Analitzant la relació entre el descens de la participació i les forces polítiques de dreta i d'esquerra es dedueix que a quasi tots els municipis la baixa de la participació es relaciona amb la reculada de l'esquerra. Només en uns pocs, rurals i de poca població, l'esquerra progressa malgrat el descens de la participació, és a dir, que ho fa recuperant vots de la dreta. Aquest són: el Brull, Gurb, Perafita, Santa Eugènia, Tavèrnoles i Tavertet.

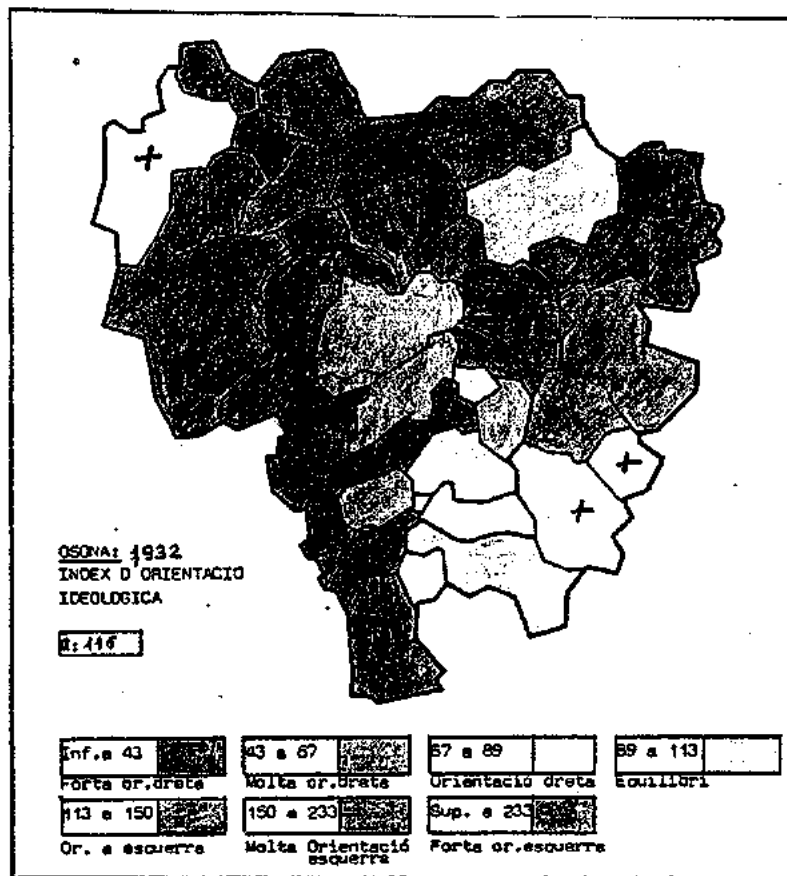
També cal remarcar que en uns pocs municipis a més de recular l'esquerra també ho fa la dreta, però, que a la majoria de municipis de la vorera del Ter, Vic inclòs, el descens de l'esquerra és superior al descens de la participació, cosa que significaria un traspàs de vots a la dreta; vots que, com apuntàvem en l'anàlisi de les forces polítiques, sembla que es correspondrien amb els del PCR, traspassats a la Lliga.

3.6. L'orientació de vot

Índex mínim: 1; índex mitjà: 115; índex màxim: 455

El descens de la participació, junt amb el traspàs de vots del Partit Catalanista Republicà, fa baixar els vots del conjunt de forces d'esqueres, baixa que, amb l'estabilitat que mantenen les de dreta, té com a conseqüència una forta reculada de la correlació de forces que beneficia la dreta. En efecte, el 20 de novembre del 1932 l'índex d'orientació ideològica de la comarca, calculat a partir de la relació esquerra-dreta, és de 115 (70), encara que amb una orientació a l'esquerra, però molt inferior de la que tenia el 1931 quan la gent participà massivament optant per el partit de Francesc Macià.

Per municipis, com hem pogut observar en l'anàlisi de les forces polítiques, l'esquerra recula quasi arreu i, en canvi, el conjunt de forces de dreta, format per la candidatura de la Lliga i pels tradicionalistes, progressa i ho fa sobretot als municipis industrials i a la conca del Ter. Aquesta redistribució de l'electorat té com a conseqüència unes mutacions en la cartografia electoral dels índex d'orientació ideològica de la comarca, encara que essencialment es mantenen les mateixes zones amb el canvi, això sí, de la capital de la comarca que passa a tenir una orientació dretana.

Com a síntesi, a partir dels resultats que es dedueixen del mapa podem dir que:

- A l'Osona del 1932 es confirmen unes zones amb orientació a l'esquerra: la conca del Ter, el Congost i el Lluçanès, i, també unes altres amb orientació clarament a la dreta, que inclouen Vic i els municipis del seu entorn entre el Ter i el Congost.

- A les zones de l'esquerra, la conca del Ter n'és el nucli més important amb índex d'orientació superiors a 150 i amb elevada participació (llevat a Orís, les Masies de Roda, i les Masies de Voltregà). La segueix en importància la del Congost, encara que amb feble participació, i la del Lluçanès, on tan sols tres municipis -Sant Bartomeu, Sant Agustí i Sobremunt- tenen una orientació dretana. També tenen índex d'orientació superiors a 150 i participació elevada Perafita, Prats i Sora, i feble a la resta de municipis.

- A la zona de dreta es manté, com el 1931, una tendència a la feble participació, encara que no tant evident. En efecte, Vic té una mitjana participació i també els municipis del seu entorn han progressat en la participació: Taradell, Malla, Calldetenes, Santa Eugènia, Santa Eulàlia, Sant Julià. També ho han fet els del Lluçanès: Sant Agustí i Sobremunt.

- En relació als anteriors comicis es mantenen també com a nuclis amb forta orientació a l'esquerra els municipis de Rupit i Folgueroles. Altrament, els canvis més importants que es constaten, a part del ja indicat de la ciutat de Vic que ha passat a tenir una orientació clarament a la dreta, són els de Sant Julià, que també ha passat a la dreta. I, a l'inrevés, pel que fa al progrés de l'esquerra, dos municipis, Ossomort i Tavèrnoles, han passat a una orientació a l'esquerra.

- La zona del Lluçanès es consolida com d'orientació a l'esquerra, i els

municipis de Taradell, Seva i Tona, junt amb el de Santa Maria de Corcó, amb orientació a la dreta, es mostren com més pròxims a un equilibri de forces.

Sembla, doncs, que el mapa del 1931 es va perfilant i que, potser sense els vots del PCR, que tal com hem pogut veure no semblen correspondre's a un electorat d'esquerres, arreu, ens trobem amb d'unes zones més acotades on es detecta el predomini de l'esquerra i/o de la dreta, junt amb uns municipis més fràgils i més pròxims a un equilibri de forces.

4.7. Breu valoració global .

Els resultats del novembre del 1932 fan d'Osona una comarca que, si bé segueix la tendència de Catalunya i de la província de Barcelona, té uns trets particulars: les forces conservadores obtenen millors resultats i, en conseqüència, l'orientació ideològica de la comarca, encara que és a l'esquerra, no és tan important com a la resta del país.

Sintetitzant el que per a Osona ha estat el 20 de novembre del 1932 diríem que:

- Ha comportat la consolidació del bipartidisme ERC-Lliga. Malgrat la importància del tradicionalisme a la comarca i de la enfurismada campanya electoral que realitzà, "coaccionant consciències", com diran els de la Lliga, en nom dels deures catòlics, aquesta candidatura obté pocs vots. L'electorat preferí la candidatura que, davant el perill republicà, podia defensar millor els seus interessos.

- Ha implicat també un inici de recuperació de la dreta que, esmerçant

esforços i mitjans de tota mena per tal d'obtenir més vots, ha aconseguit d'estabilitzar-se arreu, tot apuntant-se un triomf a la ciutat de Vic. En efecte, davant les mobilitzacions dels pagesos i la radicalització d'algunes reivindicacions a partir de la llei de contractes de conreu, els propietaris s'organitzen i actuen a tots els fronts: amenaçant els masovers, persuadint-los, visitant-los (71). Tampoc no oblidem el mitjà urbà on actuen, entre d'altres, les seccions femenines de beneficència.

- L'esquerra, en aquests comicis, ha patit una davallada, sobretot, per l'augment de l'abstenció, agreujat per el traspàs dels vots del PCR a la Lliga als municipis de la vorera del Ter, sense descartar encara la possible incidència que en alguns pobles, com Sant Hipòlit, Roda, Balenyà, Centelles, Orís i Torelló, hagi pogut tenir l'abstencionisme àcrata. L'ERC, que havia basat la seva campanya en demanar la participació per a consolidar el govern i donar suport a una alternativa de canvi, no ho ha aconseguit. Per un cantó, no ha pogut convèncer un electorat una mica desenganyat de les poques possibilitats efectives de la República per a dur a terme qualsevol reforma, i, per altre, les poques transferències que la Generalitat rebia del govern central dificultaven la governabilitat de Catalunya i la posada en marxa de mesures per a aconseguir l'autogovern del país. Tot plegat, més les pressions contradictòries a què estava sotmès el poble osonenc, producte de la enfurismada campanya agressiva de la dreta, podriem explicar la inhibició a l'hora d'anar a votar, que afectà sobretot l'esquerra.

- Amb tot, i malgrat la reculada de l'esquerra, cal assenyalar que se'n mantenen unes zones de forta implantació, ja detectades el 1931, a la vorera del Ter i al Congost. I que al Lluçanès s'observa una progressió de la implantació de l'esquerra, implantació que sembla relacionada amb les mobilitzacions

camperoles d'aquesta zona i amb una progressiva conscienciació política, mantenint-se, però, tres municipis (Sant Agustí, Sobremunt i Sant Bartomeu) on la presència d'un caciquisme més actiu dificulta les mobilitzacions populars i la consegüent implantació de l'esquerra (72).

- En relació a les eleccions anteriors i, en tot cas en relació als factors que podrien explicar la diferent implantació de les forces polítiques a les dues Osones, la d'esquerra i la de dretes, sembla que s'insinua, a més del factor ruralitat-indústria, una relació entre implantació del vot a esquerra i mobilitzacions camperoles o urbanes enllaçat alhora amb aquells municipis on el tipus de relacions més o menys caciquils i directes entre els propietaris i masovers permeten l'emergència d'aquestes lluites. També, però a l'inrevés, la implantació de la dreta en aquells municipis com Taradell o Tona on es realitzen igualment una sèrie d'accions reivindicatives amb un esforç de conscienciació política, depèn del conjunt de relacions socials existents al municipi i del tipus de coaccions que es puguin exercir sobre els vilatans, sovint poc armats per a defensar-se dels que tenen el poder econòmic i moral. Sembla que a condicions objectives de relacions de producció iguals, ser treballador tèxtil a la conca del Ter o ser-ho a Taradell, l'entorn més o menys rural o urbà, comptar o no amb un passat i amb una experiència de lluites obreres, tenir més o menys possibilitats de connectar amb models de referència múltiples, són uns condicionants que incideixen diferentment en una presa de consciència política i en l'emissió d'un vot.

Si analitzem la premsa per a obtenir les valoracions dels diferents partits podrem adonar-nos que la Lliga valora, sobretot, el seny del conservadurisme vigatà que no ha fet cas d'aquell partit que, dient-se d'ordre, utilitzava la

violència, tot dient que és molt positiu ja que això permet la presència al Parlament de noms de diputats que pertanyen als partits catalans. Toda la valoració dels resultats passen per l'elogi de la ciutat de Vic "que en aquesta hora solemnia ha deixat ben afermada l'expressió del seu seny, del seu sentit tradicionalista, cristià i patriòtic". Vic ha sabut destriar perfectament els interessos contraposats, pel que fa als tradicionalistes, ja que, votant la Concòrdia Ciutadana "ha sabut interpretar i aplicar amb un sentit finíssim les normes de les autoritats supremes d'Acció Catòlica".

També elogia de Vic que no ha sucumbit a la campanya que mena l'esquerra per la conquesta dels agricultors:

"En l'apogeu de la propaganda sectària, en ple esvernement de la campanya odiosa per a conquerir els agricultors, en ple domini d'una minoria esquerrana que detenta contra la voluntat de la majoria del poble el poder municipal, Vic ha votat per la Concòrdia Ciutadana.

"Ni la veu dels propagandistes esquerrans, ni la dels extremistes de dreta (...) no han fet desviar la majoria de ciutadans que en la candidatura victoriosa en aquesta ciutat hi han vist amb encert l'expressió del sentit comú vigatà...".

Així, en l'apologia de la victòria, tot dient als ciutadans que allò era el dit de la Providència que assenyalava el camí, tot titllant els tradicionalistes d'anarquitxants i de coaccionadors de consciències, fa una crida a la unió de les dretes. Diu que malgrat la victòria els cal anar units ja que "dintre dels elements que defensen la Religió la Pàtria i que sentin realment aquells ideals, i que com s'ha vist són la immensa majoria de la nostra ciutat, hi ha prou punts de convergència per a que es pugués anar a una actuació conjunta de caràcter dretà i

patriòtic" (73).

Per la seva part, els tradicionalistes, decebut dels resultats, lamenten que una part de la seva base s'hagi bassat a la Lliga. Diuen que la culpa és de la Lliga, que aquesta no volgué la unitat i que és ella la que ha reunit els seus sufragis gent de fe catòlica i tradicionalista que sucumbí a l'errònia teoria de la Lliga del "mal major". Amb tot, estan satisfets d'haver mantingut la puresa dels seus ideals ja que "el temps i l'experiència diran que la nostra bona fe i defensa de conviccions... havien i hauran de tenir els seguidors que ara no han vingut si volem salvar Espanya i Catalunya de les urpres de la Revolució" (Ausetania, 26-XI-32).

I també elogien la fidelitat dels homes de la ciutat de Vic "ja que podem afirmar que a Vic els catòlics tradicionalistes hem mantingut la nostra posició pel nombre de convençuts que cap més agrupació política, mirat tot, no pot comptar, ja que són una força sòlida i disciplinada, insobornable per cap mena de suggeriments i, com a tal, el millor llevat per a engruxudir el rengle dels ineludicables defensors de la Religió i la Pàtria". (Ausetania, 26-XI-32).

L'Esquerra Republicana de Catalunya, que a Osona no pot ser triomfalista, és molt prudent en analitzar les dades de la seva victòria. Els trets més significatius de la seva valoració són els següents:

En primer lloc aplaudeix el triomf exclatant del catalanisme i el fet que els catalans hagin ratificat novament la confiança en Francesc Macià i en els homes que amb ell formen el gran partit polític de Catalunya, "aquest triomf

indiscutible -diu l'editorial de "Lluita"- marca una passa segura vers la consolidació de les nostres llibertats".

Tot seguit, a l'avaluació de les dades comarcals, celebra com a cosa molt important que la consigna abstencionista hagi estat poc seguida, que "els clams i proclames d'aquells dies pre-electoralis que convidaven amb un anhel egoista i suïcida a l'abstenció hagin topat amb una realitat més contundent, que ha tingut la virtut d'alliçonar els indecisos". També s'alegra de la victòria als pobles del redòs de Vic: "són pobles riallers que senten l'espatec aglomerat de llurs indústries i s'apressen a fer factible la pau social pels mètodes emanats de la voluntat més noble i humana", i felicita els pagesos pel coratge que han tingut ja que a més d'un municipi aconseguiren d'esquerdar la immensa mola del caciquisme local.

Amb tot, es planyen amargament de la desfeta i el retrocès que han patit a Vic, signe i símptoma que la dreta si es posa en acció disposa d'uns mitjans molt eficaços (74) per a obtenir uns vots que no provenen només de la gent de diners i benestant. "És cert que Vic té heretades velles i arcaiques tradicions que s'alcen encara amb tot el coratge davant la regeneració saludable que arreu escampa llavor, però les realitats continuades i exigents que d'encà de l'adveniment de la República recorren els àmbits de la Ibèria tota havien de fer aixecar amb més enteresa l'esperit enfosquit i fred d'aquesta generació que li falta rebre l'escalf vivificador de la nova llum que s'estén en l'infinit".

5.-LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 18 DE NOVEMBRE

DE 1933

5.1. La conjuntura política

La república espanyola era un intent de revolució democràtica-burguesa que posava en qüestió el sistema social i l'Estat unitari i centralista. Això, no obstant, massa anys de dominació caciquil i oligàrquica, de parlamentarisme viciat o inexistent, juntament amb la sortida d'un període dictatorial, feien molt difícil de caminar endavant. La dreta espanyola no volia perdre cap privilegi i, per tots els mitjans, intentava bloquejar qualsevol reforma democràtica, sent la reforma agrària i les autonomies dos dels cavalls de batalla que constituïen els atacs frontals de tota la classe conservadora.

La situació política s'anà empitjorant d'ençà del 1931, la crisi econòmica s'agreujava i provocava una radicalització de la lluita de classes. Fou dins d'aquest marc que una crisi de govern tingué com a conseqüència la dimissió d'Azaña i la convocatòria de noves eleccions que se celebrarien el 18 de novembre del 1933.

Catalunya rebia les conseqüències d'aquest fre a la democràcia, que es traduïa, de forma punyent, amb entrebancs a l'autonomia. D'antuvi, l'Estatut havia estat molt retallat i, a més, hi havia pocs traspessos de serveis. Cada traspàs calia conquerir-lo; el govern disposava de pocs recursos econòmics i la seva capacitat de decisió era molt minsa. En definitiva, davant la difícil situació econòmica i social, la Generalitat no tenia mitjans per a dur a terme una política de reactivació econòmica i de redistribució de la riquesa; l'ERC no podia, com

havia promès, dur a terme el seu programa de govern (75).

A grans trets, les característiques d'aquestes eleccions a Catalunya són les següents:

- Moment culminant de la crisi econòmica, que es generalitza a tots els sectors de producció, inclòs el sector tèxtil, i que coincideix amb una bona organització del moviment obrer. L'any 1933 s'intensifica la lluita de classes, s'arriba al grau màxim de conflictivitat laboral. Les vagues són de llarga durada i amb reivindicacions de tipus qualitatiu molt important. Els empresaris mantenen una posició dura i diuen que la crisi és per culpa dels obrers. (76).

- Radicalització del moviment camperol. D'ençà dels fets del 32 (77) els pagesos, organitzats, han dut a terme accions de protesta, i la discussió de la llei de contractes de conreu serà objecte d'aferrissats debats al Parlament i de preses de posició per part de les forces polítiques. L'ERC defensarà els rabassaires -que constitueixen una part important del seu electorat- mentre que la Lliga prendrà una posició clara a favor dels propietaris de l'Institut de Sant Isidre.

- La segona revolta de la FAI, que havia fracassat a Barcelona, el gener del 1933, trenca a Catalunya la possibilitat d'una reconciliació de les dues tendències, FAI i CNT. La regional catalana de la CNT s'afebleix. El juny del 1933 els sindicats de l'oposició a la CNT s'organitzen fora d'ella (línia Periró, trentistes del setembre 1932). La FAI, dominant la CNT, fa que la força obrera passi d'un suport (defensa) de fet de l'autonomia a un contra-autonomisme expressat.

- Difícil consolidació de l'autonomia catalana. La conjuntura político-

econòmica i social fa molt difícil el govern del país, i l'ERC disposa de pocs mitjans per a dur a terme les reformes anunciades al seu programa electoral. Dur a terme un moderat reformisme (l'únic que pot) li fa perdre el suport tant de les dretes com de les esquerres. L'octubre del 1933 es constituïa el tercer govern Macià. Les crisis ideològiques internes del partit són tan importants que en provoquen una escissió. L'octubre del 1933, l'ala dreta de l'ERC funda el PNRE.

- També el predomini de la FAI sobre la CNT, la conflictivitat social creixent i la manca de traspessos en ordre públic agreugen les relacions CNT-FAI-ERC. L'ERC ja no els dóna més suport i fa un paper repressiu contra els seus caps. És el moment de la cacera d'anarquistes per part del conseller Dencàs.

Amb aquest marc, un decret del govern convoca noves eleccions. La FAI-CNT durà a terme la més aferrissada campanya abstencionista. Pel que fa a les qüestions jurídic-administratives, es reforma la llei electoral del 1907, amb la important novetat del vot femení (78).

5.2. Les candidatures

El bipartidisme ERC-Lliga, que s'havia consagrat el novembre del 1932, es produïa novament, però amb característiques peculiars. L'ERC es presentava als comicis afeblida per l'existència d'un centre minoritari (PNRE, escissió de l'ERC) i amb un any de govern que li havia valgut una mica el desacord de dretes i esquerres. Continuava presentant-se amb US (Unió Socialista).

La Lliga, capdavantera de l'oposició, havia reprès una posició de dretes arran del seu desacord amb la llei de contractes de conreu i de la seva defensa dels propietaris de l'Institut de Sant Isidre. Ja no tenia aquella imatge més de centre que havia volgut donar el novembre del 1932; havia abandonat l'aliança amb la Unió Democràtica de Catalunya (que havia defensat la llei de contractes de conreu) i, en canvi, buscava un altre cop l'aliança amb els tradicionalistes, amb qui es presentaria amb el nom de Defensa Ciutadana.

Candidatura d'Esquerra Republicana

Josep Tomàs i Piera (ERC)
Josep Calvet i Mora (Unió de Rabassaires)
Francesc Senyal i Ferrer (ERC)
Josep A. Trabal i Sans (ERC)
Joan Ventosa i Roig (ERC)
Josep Grau Jassans (ERC)
Jaume Comas i Jo (USC)
Felip Barjau i Riera (USC)
Domènec Palet i Barba (ERC)
Amadeu Aragay i Daví (ERC)
Jaume Aguadé i Miró (ERC)
Joan Ferret i Navarro (PRDF)

Candidatura de Defensa Ciutadana

Josep Maria Trias de Bes (lliga Catalana)
Miquel Vidal i Guardiola (LC)
Francesc Salvans i Armengol (LC)
Enric Maynés i Gaspar (LC)
Ferran Casablanques i Planell (LC)
Felip Bertran i Güell (LC)
Antoni Estivill de Llorach (LC)
Francesc Tusquets i Prats (LC)
Joan Traveria i Pubill (tradicionalista)
Armand Carabén i Sánchez (LC)
Ramon Almeda i Callís (LC)
Joan Soler i Janer (tradicionalista)

A part d'aquestes dues forces polítiques, aglutinadores de dretes i esquerres, les altres candidatures representarien ben poc com a alternativa viable. A la circumscripció de Barcelona es presenten quatre llistes: a la dreta, el

PRR; a l'esquerra de l'ERC, les dues comunistes, el BOC, amb el nou nom de Front Obrer, i el Partit Comunista de Catalunya; i més acostat al centreesquerra, el PNRE, escisió de l'ala dreta del partit del govern, candidatura que amb el nom de Coalició d'Esquerres serà integrada fonamentalment per aquest partit i alguns homes de l'ACR (Acció Catalana Republicana). (79).

5.3. La campanya electoral a Osona

Els grans temes de la campanya variaven poc: l'autonomia, el problema agrari, el problema socio-econòmic, ensems que el problema religió. No obstant, aquesta campanya estarà fortament marcada pel sufragi femení i l'aferissada campanya abstencionista de la CNT, dos factors que agreujaven la precària situació de l'esquerra, ja que eren dues incògnites que, possiblement, jugarien a favor de les dretes. Tots els estudiosos dels comportaments electorals constaten la tendència conservadora del vot femení a la seva fàcil manipulació. Per altra banda, a causa del domini de la FAI sobre la CNT, el radicalista àcrata dut a l'extrem, la campanya abstencionista era furibunda, prenent unes dimensions inimaginables, i si aquesta consigna era seguida podia fer sucumbir les esquerres. La seva por, en definitiva, era aquesta: l'abstencionisme d'esquerra i un increment de la participació de dretes, influïda tant pel vot femení com per les mateixes condicions específiques de la conjuntura socio-econòmica, marcada per l'atur, i per la furibunda campanya de la dreta que de tot acusaven el desgovern republicà.

Així, era comprensible que fossin aquests dos punts els que axaren la campanya electoral, per un cantó, induint a la participació i, per l'altre, demanant

a les dones que reflexionessin sobre el sentit de la república, tot dient-los que no es deixessin convèncer per aquella gent que mai no havia volgut el bé de la dona treballadora.

Les qüestions de fons que es plantejava l'esquerra sobre les possibilitats d'èxit de l'abstencionisme àcrata eren les següents:

- Quina era realment la capacitat de resposta que podia tenir la nova línia faïsta entre els militants de la CNT?
- Convencia realment la FAI la majoria dels cenetistes?.
- Els cenetistes catalans estaven decidits pel tipus de revolució que preconitzava la FAI?

Si es confirmava, tal com ja s'havia pogut constatar el 1932, que existia realment una esquerda entre la base sindicalista amb carnet de la CNT i els militants cenetistes convençuts de la ideologia anarquista, hi havia la possibilitat d'esperar que la consigna abstencionista fos poc seguida. Però, amb tot, el dubte existia i es feia molt difícil de mesurar la seva incidència.

Les dretes, pel seu cantó, sentien que la situació econòmica i político-social les afavoria molt i el vot femení s'afegia a les seves possibilitats d'èxit. Van basar la seva campanya en el descrèdit de la república com a artífex de tots els mals i es llençà amb empena a la conquesta del vot femení i a la crida a la participació per a la recuperació de l'ordre, del benestar econòmic i de la pau social, suara perduts amb l'adveniment de la república.

A Osona, les característiques de la campanya electoral de dretes i

esquerres van ser les mateixes, però amb una diferència prou significativa. Les dretes es presentaven amb molta força d'ençà del progrés del 1932, i el pes de l'Església era considerable a l'hora d'atraure's el vot femení. En aquest sentit, si bé la dreta no oblidà els seus atacs a la República com a portadora de tots els mals, el vot femení fou realment el cavall de batalla de la lluita electoral. Tant la Lliga com l'ERC temien els efectes d'un comportament electoral potser manipulable, però també imprevisible. Tot es podia esperar: l'abstenció femenina, la manipulació per part de l'Església, una opció conservadora conseqüència d'una reacció primària i, per què no, una acatació del vot del marit que en aquest cas i a causa de les característiques de la comarca també podia afavorir l'esquerra.

La dreta, però, organitzada, unida com un sol home, es llançava a la lluita, segura que havia de guanyar.

Per un cantó es posaren en acció tant l'estol de visitadores de tragèdies socials, adscrites als centres de beneficiència creats per la secció femenina de la Lliga i la secció cívica dels tradicionalistes, com el moviment de militants a la compra de vots que ja havia tingut lloc a la campanya del 1932.

Per un altre, la defensa dels valors tradicionals, la religió i la família, tot fent el panegíric de la dona, l'esposa i mare, la reina de la llar...

"... els interessos morals i materials d'Espanya i Catalunya exigeixen que les dones votin sense covardia". "... la societat demana de les dones la seva decidida cooperació moral i religiosa". "La dona té els mateixos drets i deures que l'home. En quant als drets civils, corresponen a la dona tots els que no

siguin incompatibles amb les funcions essencials del sexe, ço és, la d'ésser esposa i mare, o mestressa de casa". "... el tenir un bon govern evidentment interessa a la família, que és la primera cèl.lula de la societat civil, i, en la família, la reina és la dona". ("Gazeta, 11 de novembre del 1933).

"... i demanant-li la participació per la salvaguarda de la moralitat i de la religió. Sabien que aprofitant aquests substrat de religiositat popular existent a Osona les dones n'eren potser l'element més vulnerable, eren, en definitiva, la classe que tenia menys defenses culturals i ideològiques i també la que tenia més dependència tant espiritual com material de l'Església:

"La dona té vot i cal que voti sens falta per moltíssimes raons. D'instint més conservador que l'home serà un fre a l'apassionament d'aquest. No és feble per deixar-se convèncer per falses promeses i el seu instint d'una agudesa extraordinària li farà conèixer abastament el programa que li convé apoiar".

"A la dona li convé votar perquè ella és la que veritablement ha sentit la persecució religiosa. La República l'ha atacada en la seva dignitat de mare privant-li d'escollir escola per als seus fills, l'ha atacada en la dignitat d'esposa instaurant la llei del divorci, i l'ha atacada com a filla concedint un segon matrimoni als seus pares després d'una separació ratificada". "Per totes aquestes vexacions amb què l'Esquerra Republicana l'ha sotmés vota Defensa Ciutadana en nom de Déu i de la Pàtria". "... sou atacades com a catòliques i com a catòliques us heu de saber defensar". ("Gazeta, 16 de novembre del 1933).

O encara a les proclames del tradicionalistes.

"Dona pietosa, la pietat ha de demostrar-se diumenge amb el teu vot".

"Cap dona sense votar: recordin dones catòliques que del seu vot depèn el triomf de les dretes".

"Per Déu, per Espanya i per Catalunya, per la vostra llibertat i la vostra dignitat ciutadanes, per la fe dels vostres pares i l'educació cristiana dels vostres fills, per la defensa de la vostra riquesa i del vostre treball que és el pa de les vostres llars... Voteu Defensa Ciutadana".

"Dones: l'Esquerra posa en perill la vostra fe, l'educació dels vostres fills, la tranquil·litat de la vostra llar".

"Dones catalanes (...) sou vosaltres qui per primera vegada teniu vot i veu per salvar la nació catalana, la de la Verge de Montserrat".

Així, la dona atacada en el més íntim del seu ser, en la seva dignitat, havia de ser la salvador d'aquesta nació que la República havia perdut... D'ella podia venir el fre a l'apassionament de l'home, d'ells podia venir la reinstauració d'aquells valors tradicionals i cristians que constitueixen l'essència del poble català.

Amb tot, encara que el vot femení constituïa la batalla de fons, aquest vot es demanava per la reinstauració de l'ordre, la pau social, ja que els conflictes només menen a accelerar la crisi i la manca de treball, i per la veritable autonomia de Catalunya, ja que el que el país vivia no era autonomia sinó dictadura.

En aquest sentit fan un atac frontal als "nazis de Catalunya", al feixisme promulgat pels homes d'Esquerra de Catalunya a través dels escamots de Dencàs que maten obrers i que es militaritzen, tot dient que "Catalunya no està per feixismes (...) i evidentment és feixisme el que fan els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya ja que intenten imposar per la força la voluntat d'uns

quants que està molt lluny de constituir la voluntat de la majoria" ("Gazeta", 26 d'Octubre del 1931), sense oblidar la falsa autonomia de Catalunya, ja que la que viu no és "un concepte d'autonomia veritable, d'autonomia d'un poble sencer amb característiques racials prou marcades per a obtenir-la", sinó que l'autonomia que avui Catalunya viu és la "que podríem dir-ne autonomia per a ús exclusiu de Macià, dels rabassaires i dels escamots, que només és una paraula llampant per cobrir altres mots poc escaients en temps de democràcia, com tirania, desgavell, feixisme, dictadura, rapapeig". ("Gazeta, 2 de novembre del 1933).

Davant d'aquests pseudoautonomia i d'aquest desconeixement absolut del nostre poble per part dels homes que governen, Defensa Ciutadana fa una crida als catalans de veritat, "Al català que de bona voluntat estima la terra que l'ha vist néixer i creu en una època d'esplendor i de prosperitat de la Pàtria", esplendor i prosperitat que no poden venir "si continua davant la Nació aquests polítics socialistzants tan nefastos per l'economia pública i privada de la generalitat del poble" ("Gazeta, 11 i 18 de novembre del 1933).

I per a salvar Catalunya d'aquests polítics tan nefastos que no pensen en el poble, ja que el que els catalans volen és ordre, pau i progrés, diuen: "a l'obrer, al comerciant, al gran i petit industrial, al propietari i al camperol, a tots homes i dones; perquè tots hem sortit perjudicats greument amb la legislació socialitzant de les Corts passades. La manca de treball, la paralització dels mercats, la pertorbació del camp, la creació del conflicte religiós són problemes que han pres proporcions alarmants, per culpa dels que fins avui governen". ("Gazeta", 18 de novembre del 1933).

"Gent del camp: els que us prediquen la guerra al propietari s'han fet rics explotant la vostra bona fe i pretenen comprar-vos el vot al dir-vos que no pagueu el que és convingut".

"Obrer: l'Esquerra només et portarà l'atur, no et portarà ni pau ni treball".

Davant del desgavell i del desordre, esperem que s'enarbori "la bandera de l'ordre tan pertorbat i poc defensat des de la República, si s'enerbora la bandera de la pau social i de la pau religiosa, en mal hora destrossades per polítics inconscients, és de creure que la victòria més sorollosa ha d'acompanyar-nos en aquests moments decisius de la sort del nostre poble".

"Confiem en la victòria perquè el seny i la raó s'imposaran".

Així, demanant el vot per Déu i per Catalunya, pel restabliment de l'ordre i la pau social, i disposant de grans mitjans econòmics que mobilitzaren "un exèrcit de propugnadors dels principis per nosaltres defensats", la dreta arriba al dia de la contesa segura que aquesta vegada guanyarà els comicis.

L'Esquerra, encara que ja havia pogut comprovar el 1932 que l'abstencionisme àcrata havia sigut molt poc seguit a Osona, temia aquesta vegada l'embrenzida que pogués tenir: la situació econòmica havia empitjorat molt i la campanya massiva de la dreta acusant l'Esquerra de la crisi i la inestabilitat social podia tenir com a conseqüència un desencant creixent i, per tant, un augment de l'abstenció com a opció política. (80).

A més d'això, temia encara més el vot a la dreta de la dona osonenca. Els

valors cristians i la religió estructuraven essencialment el tarannà de la gent de la comarca i, en aquest sentit, era molt difícil no seguir fidelment els manaments de l'Església, més encara quan aquesta feia una crida als bons sentiments cristians de les dones i els demanava el vot per la salvaguarda de la religió. Era evident que era una incògnita, però la gent de l'esquerra molt pessimista feia una avaluació de la situació en els termes que segueixen.

"Diari de Vic", 3 de novembre del 1933

"Què passarà?"

Si la dona votés com el seu company no hi hauria canvis, és a dir, corresponent a la seva classe, família o religió (...), però no passarà així".

"Si dividim classes alta, mitjana, baixa, la dona de classe alta votarà i ho farà com un sol home, i ja sabem qui. La dona de classe mitjana esperem dissensions i no pas precisament cap a l'esquerra (...). El cas del matrimoni petit burgès, format per un republicà de tota la vida i una beata de tota la vida. Ja sabem qui votarà la dona (la religió defensa la Dreta). La dona de classe treballadora hauria de fer contrapès pel seu nombre i significació, però ofereix complexitat i enigma ja que en la dona de classe treballadora hi ha dos factors que poden oferir influència: 1. l'ascendent moral econòmic-religiós ("reparos", beneficència); 2. l'abstencionisme, indiferent o anàrquic".

A partir d'aquestes dues grans incògnites, l'abstencionisme i el vot femení susceptible de ser manipulat per l'Església, l'Esquerra insistí molt, per un cantó, a demanar la participació i, per l'altre, a desemmascarar les maquinacions de la dreta, adreçant-se a la dona.

"Dona, l'Església diu: "com que sou catòlica no podeu votar republicà". Ha negat la república les vostres pràctiques religioses?. Les que tenim esperit

liberal siguem demà agraïdes a la República". ("Diari de Vic", 18 de novembre del 1933).

"No caiguen en l'engany; és la República qui ens ha donat el dret a vot" (id.).

"No caiguem en la campanya dels que treballen cínicament per la conquesta del vot femení, amb la gastada classificació de bons i dolents" (id.).

En general, tot demanant-li la participació, s'insistia en allò que la república havia estat de positiu:

"Què ha fet la República per la dona?

- li ha donat el dret de votar;
- li ha reconegut el dret d'ésser diputat i d'ocupar càrrecs públics;
- li ha concedit el divorci;
- ha suprimit la classificació dels fills legítims i naturals;
- li ha donat accés a professions administratives a les quals fins ara tenia barrat el pas.

La dona que després d'això voti els partits que volen ensorrar la República es fa traïció a ella mateixa".

Amb tot, la campanya era eminentment defensiva, i s'intentava denunciar per tots els mitjans les maquinacions dels homes de Defensa Ciutadana. Arrel d'uns testimonis que expliquen com i de quina manera els senyors de la Lliga els han ofert diners a canvi d'un vot "seria deplorable que en les eleccions que s'apropen hi hagués un partit, o homes de partit que tornessin al vell sistema caciquil de la coacció o, el que és pitjor encara, el de la prostitució de consciències oferint diners per comprar-les (...); això va contra l'honestitat cívica i cristiana (...). Homes sense escrúpols i sense moral que subornen els pobres i menesterosos violant els principis més fonamentals de la moral i dels cristianisme que diuen defensar. (...) Les pàtries, els pobles han de ser per als homes lliures i honrats, mai per als que es dediquen a la vilesa del suborn o a la

prostitució de consciències". ("Diari de Vic", 18 de novembre del 1933).

La campanya electoral havia estat, en general, molt virulenta, i la vetlla del dia 20 de novembre, uns i altres tenien els ulls posats en aquell electorat del poble d'Osona, el vot del qual decidiria per on es decantaria la balança.

5.4. Els resultats electorals (81)

Taula núm. 8

Resultats electorals a la Comarca d'Osona: 19 de Novembre 1933

Participació: 71.-%			Abstenció: 29 %				
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)
L'ERC	28.4	40	92	Defensa			
Coalició D'Es-				Ciutadana	40.2	56,6	121
querres	2.-	2.8	-				
L'Esquerra	30.4	42.8	90	La Dreta	40.2	56,6	110
(1)% sobre electors		(2) % sobre votants		(3) Index d'evolució sobre votants.			
Index d'orientació: $\frac{42,8 \times 100}{56,6} = 76$							

Una anàlisi global dels resultats d'Osona ens porta a fer les següents consideracions:

1.- La dreta continua la seva progressió a la comarca d'Osona i per primera vegada guanya les eleccions. L'índex d'orientació ideològica de

la comarca passa de 115 a 76, és a dir, d'una orientació d'esquerra a una orientació de dreta.

Si ho comparem amb Catalunya i amb la província de Barcelona és evident que l'esquerra ha baixat arreu però també és cert que arreu ha conservat l'hegemonia. Osona, doncs, es diferencia i se'ns ofereix com una comarca d'hegemonia de la dreta.

2.- La participació electoral ha augmentat un 7% en relació als comicis anteriors, progressió molt important i, en tot cas, ben superior a la de la resta de la província de Barcelona. En una primera ullada aquest augment sembla tenir relació amb l'increment del vot dretà. Seria, doncs, l'electorat de dretes el que en aquests comicis hauria deixat de ser abstencionista. O, en tot cas, seria aquell electorat flotant que el 1931 votà república, votant l'ERC, que el 1932 s'abstingué sotmès com estava a pressions contradictòries i que ara, el 1933, amb l'empitjorament de la situació socio-econòmica, retorna a les urnes per manifestar-se en pro de l'ordre.

3.- L'esquerra es manté bastant estable. Sobre el cens electoral perd només un 3,7% dels vots. A primer cop d'ull sembla difícil poder parlar d'un èxit important de la consigna abstencionista predicada pels anarquistes, ja que es fa palesa una quasi estabilitat del vot esquerrà, almenys de manera global de la comarca. Així mateix, pel que fa al vot femení, en principi sembla tenir relació amb la progressió de la dreta, tant per la influència que l'element femení pot haver tingut en una decisió de vots dels electors flotants cap a la dreta, com en un possible traspàs

de vots d'esquerra a dreta perquè una part de mullers haguessin seguit els imperatius de l'Església, prescindint del vot habitual de classe del marit.

4.- Amb tot, la característica més important de les eleccions del novembre del 33 és la important mobilització de la dreta que li ha donat el triomf sobre l'esquerra.

5.5. La geografia electoral

5.5.1. Les forces polítiques

Esquerra Republicana de Catalunya

Valor mínim: 2,5%; valor mitjà: 40%; valor màxim: 68,5%

Amb 11.040 vots, l'Esquerra Republicana de Catalunya és la segona candidatura de la comarca d'Osona, després de la coalició de dretes, encapçalada per la Lliga, Defensa Ciutadana. Sobre el cens electoral, aquests vots representen un 28,4% i un 40% dels votants. Així doncs, s'observa una davallada important, en relació a anteriors comicis, d'un 8% sobre votants i un 3% sobre el cens. En realitat, la dada més important és que de ser la força hegemònica en els dos comicis anteriors, ara el descens, que ja s'havia iniciat d'alguna manera el 1932, fa que perdi l'hegemonia política a la comarca.

Per municipis, la mitjana comarcal oscil·la entre un màxim del 68,5% sobre votants a Perafita i Olost, i un mínim de 3,5 i 5,3 a Santa Eulàlia de Riuprimer i Tavertet. La davallada general de l'ERC es tradueix en un fort

descens per municipis i pel que fa a la relació de forces. És la primera força, la més votada a Sora, Olost, Oristà, Perafita i Sant Boi, al Lluçanès; Torelló, Roda, Manlleu, Orís, Sant Hipòlit, Folgueroles i Tavèrnoles, a la Plana i Rupit, Ossomort i Vilanova de Sau, al Collsacabra-Guillerries.

En relació al 1932 perd, doncs, l'hegemonia els municipis del Congost: Balenyà, Centelles, Sant Martí de Centelles; Sant Vicenç de Torelló, les Masies de Roda, les Masies de Voltregà de la vorera del Ter, i també a Sant Pere de Torelló, Santa Maria de Corcó, Calldetenes i el Brull.

LA IMPLANTACIO TERRITORIAL

Tenint en compte que l'ERC ha davallat un 8,5% a la comarca, de la taula de resultats (pàg. següent) es dedueix que manté les mateixes zones d'implantació. Sobretot cal remarcar que manté una feble implantació, per sota del 35%, a la zona de Vic i rodalia, i als municipis de Sant Bartomeu, Sant Agustí i Sobremunt, al Lluçanès. També pel que fa a la forta implantació, superior al 65%, cal observar que és al Lluçanès -Olost, Oristà i Perafita- i a Folgueroles, a la Plana, on l'ERC obté més del 65% dels vots.

L'evolució de l'ERC

Encara que implantada a les mateixes zones, podem observar que, en relació al 1932, el descens que ha experimentat, d'un 8,5%, és general a quasi tots els municipis. Només a dos municipis ha progressat: Manlleu i Ossomort - en un 6%-, i en uns pocs s'ha mantingut estable: Folgueroles, Roda, Rupit,

Perafita i Vilanova de Sau, reconeguts pels alts percentatges que l'ERC hi obté. A la resta, ha baixat més d'un 15% als municipis del Congost: Balenyà, Sant Martí de Centelles, Seva i Tona, i a les Masies de Roda, Sant Vicenç de Torelló i Torelló a la vorera del Ter.

Taula núm. 9

L'ERC: Implantació territorial: 19/XI/1933

Forta + 49%	Mitjana entre 35 i 45%	Feble -31%	
+Balenyà	Calldetenes	Brull	Muntanyola
+Folgueroles	Centelles	Collsuspina	Pruit
+Manlleu	Masies de Roda	Gurb	St.Agustí LL
+Olost	Masies de St.Hipòlit	Malla	Sta.Eulàlia R.
+Pris	St.Pere T.	St.Bartomeu G.	Tavertet
+Oristà	St.Vicenç T.	St.Julià	
+Perafita	Sta.Maria G.	St.Martí C.	
+Rupit	Taradell	Sta.Cecília V.	
+Roda de Ter		Sta.Eugènia B.	
+St.Boi LL		Seva	
+St.Hipòlit V.		Sobremunt	
+St.Sadurní Os.		Tona	
+Sora		Vic	
+Tavernoles			
+Torelló			
+Vilanova de Sau			

+Municipis on L'Esquerre Republicana de Catalunya és la candidatura més votada.

La reculada de l'ERC, pel que fa a la correlació de forces, es produeix sobretot per la progressió de la dreta, i només en una part molt poc important pels electors que han optat per la Coalició d'Esquerres. Només a Torelló, Vic, Roda i Sant Pere de Torelló els vots traspasats a CE tenen alguna importància i comporten pèrdues entre un 3 i un 10%.

Coalició d'Esquerres de Catalunya

Aquesta força, minoritària i polèmica, obté un total de 786 vots, que són un 2% del cens electoral i un 2,8% dels votants. Si bé pel seu origen s'adreçava al mateix públic que l'ERC i era susceptible de restar-li força, en realitat el seu impacte a la comarca ha estat mínim. Els índex màxims els obté a Vic (312 vots, 5,5% del total de votants) i Torelló (226 vots i 10,4% de votants). A la resta de municipis no arriba ni al 4%.

La seva importància a l'hora d'aportar canvis qualitatius al conjunt de les esquerres és també mínim. Només a Tavèrnoles, el 2% de vots que obté fa que el conjunt d'esquerres obtingui més del 50% dels vots. En definitiva, un petit canvi en l'equilibrio dreta-esquerra.

Si fem l'anàlisi a partir de la implantació del conjunt de forces d'esquerra per comparar-la amb la que tenia l'ERC el 1932, ens adonem que només en aquests municipis on obté percentatges importants varia el mapa de l'ERC. Gràcies als vots de la CEC, a Vic, Torelló i Sant Pere, l'esquerra passa d'uns descens mitjà a una estabilitat. I a Roda de Ter passa d'una estabilitat a una progressió superior al 5%.

Tenint en compte els vots de la CEC, que ens permeten fer una anàlisi del conjunt d'esquerres en relació al 1932, podem treure la conclusió que aquesta, encara que reuli a la majoria de municipis, es manté amb una certa fidelitat en aquelles zones on té predomini: la vorera del Ter -on fins i tot progressa a Manlleu i Roda-, el Lluçanès i els municipis de Vilanova de Sau, Rupit, Folgueroles i Ossomort. En aquelles on la dreta n'és la força hegemònica, cal remarcar l'estabilitat que té a Vic, Taradell i alguns altres

municipis rurals de la Plana -Caldetenes, Malla, Santa Eulàlia- així com també la fidelitat de Sant Bartomeu o Sobremunt, on es manté amb una certa implantació, malgrat les fortes pressions del caciquisme local sobre l'electorat. I, com a última observació, assenyalar que les regressions més importants es produeixen al Congost i als municipis de Sant Vicenç, encara que en aquest darrer, de reconeguda tradició esquerrana, sembla explicada per la font d'on provenen les dades (82).

Defensa Ciutadana

Valor mínim: 31,4%; valor mitjà: 57%; valor màxim: 97,7%

Aquesta candidatura, que el 18 de novembre del 1933 aplega la totalitat de les forces de dreta amb una certa incidència a la comarca -tradicionalistes i la Lliga-, obté 15.615 vots i s'erigeix en la primera força política d'Osona. Sobre el cens electoral, aquests vots representen un 40,2% i quasi el 57% dels votants. En relació als comicis anteriors, es caracteritza per una progressió molt sensible, fins el punt de convertir-se en la força hegemònica a la comarca i també a la majoria de municipis. La mitjana sobre votants oscil·la entre uns valors màxims de 95,5 i 97,7% a Muntanyola i Santa Eulàlia de Riuprimer, i uns mínims de 31,4 i 31,5 a Perafita i Olost.

Al contrari del que dèiem analitzant les forces de l'esquerra, Defensa Ciutadana progressa sensiblement tant en nombre absolut de vots a la comarca com pel que fa a la correlació de forces als municipis. Per municipis, és la primera força a quasi tots els de la Plana, llevat de Torelló, Manlleu, Roda, Sant Hipòlit, Folgueroles i Tavèrnoles, i a tots els del Collsacabra-Guillerics, tret de

Rupit. Vilanova de Sau i Ossonort. Al Lluçanès, en canvi, només és la primera força a tres municipis: Sant Bartomeu, Sobremunt i Sant Agustí.

LA IMPLANTACIO TERRITORIAL

Al contrari del que succeïa amb l'ERC i amb el conjunt de forces d'esquerra, observem que la dreta, la candidatura de Defensa Ciutadana, és la gran guanyadora d'aquests comicis. A més de mantenir la forta implantació i l'hegemonia a les zones on ja en tenia, aquest novembre del 1933 també inclou entre aquests municipis els del Congost, les Masies de Voltregà, les Masies de Roda i Sant Vicenç de Torelló.

Taula núm. 10

Defensa Ciutadana. Implantació territorial. 19/XI/1933

Forta +61.6%	Mitjana Entre 51.6 i 61.6%	Feble - 51.6%
+Brull	+Calldetenes	+Balenyà
+Collsuspina	+Centelles	Folgueroles
+Gurb	+Masies de Roda	Manlleu
+Malla	+Masies de Volt.	Olost
+Muntanyola	+St. Vicenç T.	Orís
+Pruït	+Sta. Maria Corcó	Oriola
+St. Agustí		Perafita
+St. Bartomeu		Rupit
+St. Julià		Roda de Ter
+St. Martí Ct.		St. Boi
+Sta. Cecília		St. Hipòlit
+Sta. Eugènia		+St. Pere Torelló
+Sta. Eulàlia		St. Sadurní Os.
+Seva		Sora
+Sobremunt		Tavérnoles
+Tardell		Torelló
+Tavertet		Vilanova de Sau
+Tona		
+Vlc		
+ Municipis on Defensa Ciutadana és la primera força		

Comparant els resultats d'aquesta candidatura amb els obtinguts per la Lliga i tradicionalistes el 1932, podem constatar el seu progrés arreu. A la majoria de municipis progressa amb uns percentatges que estan al voltant de l'augment que aquesta candidatura registra a la comarca, al voltant d'un 11%. En uns pocs ho fa amb més d'un 15% -les Masies de Voltregà, les Masies de Roda, Tona, Balenyà i Sant Martí de Centelles, a la Plana- i en un altre petit grup es manté amb una certa estabilitat; Sora, Sant Martí, Sobremunt i Sant Bartomeu, al lluçanès; Collsuspina, Malla, Taradell, Calldetenes, Folgueroles, a la Plana, i Rupit, Vilanova de Cau i Santa Maria de Corcó, al Collsacabra-Guilleries.

En definitiva, la puixança és generalitzada i aplega tant els municipis de reconeguda implantació de la dreta com aquells amb hegemonia de l'esquerra. Sembla, doncs, que l'embranchida de les forces conservadores, que invertiren tants esforços per a conquerir la comarca, hagués aconseguit el seu objectiu, assolint una progressió a quasi tots els municipis i comptant amb l'hegemonia a vint-i-set dels quaranta-dos municipis dels quals disposem les dades completes.

5.5.2.La participació

Valor mínim: 46,2%; valor mitjà: 71%; valor màxim: 97,4%

Osona, conservant la seva tradició participativa, assoleix el 1933 un índex mitjà del 71% de la participació, un 10% més que a la circumscripció de Barcelona, i un 7% més que l'aconseguida als comicis anteriors. Cal dir que aquesta mitjana no es distribueix de manera homogènia i que oscil·la entre uns valors mínims de 46,2 i 49,2% a Collsuspina o Orfs, i uns valors màxims de

97,4, 88,7 i 83% a Tavertet, Santa Cecília i Sant Hipòlit de Voltregà.

A partir de la mitjana comarcal, la majoria de municipis tenen percentatges superiors al 73,5% de participació, un petit grup el té al voltant de la mitjana -entre 68,5 i 73,5%- i uns altres el tenen inferior.

AREES DE FORTA PARTICIPACIO: (més del 73,5%)

Les Masies de Voltregà, Sant Hipòlit, Taradell, Calldetenes, Torelló, Santa Eulàlia, Santa Cecília, Santa Eugènia, Malla i Gurb, a la Plana; Sobremunt, Oristà, Perafita, Sant Agustí i Sant Boi, al Lluçanès, i Tavertet i Pruit, al Collsacabra-Guillerries.

AREES DE MITJANA PARTICIPACIO: (entre 68,5 i 73,5%)

Manlleu, Sant Vicenç, Roda, Vic, Seva i Sant Martí de Centelles.

AREES DE FEBLE PARTICIPACIO: (menys del 68,5%)

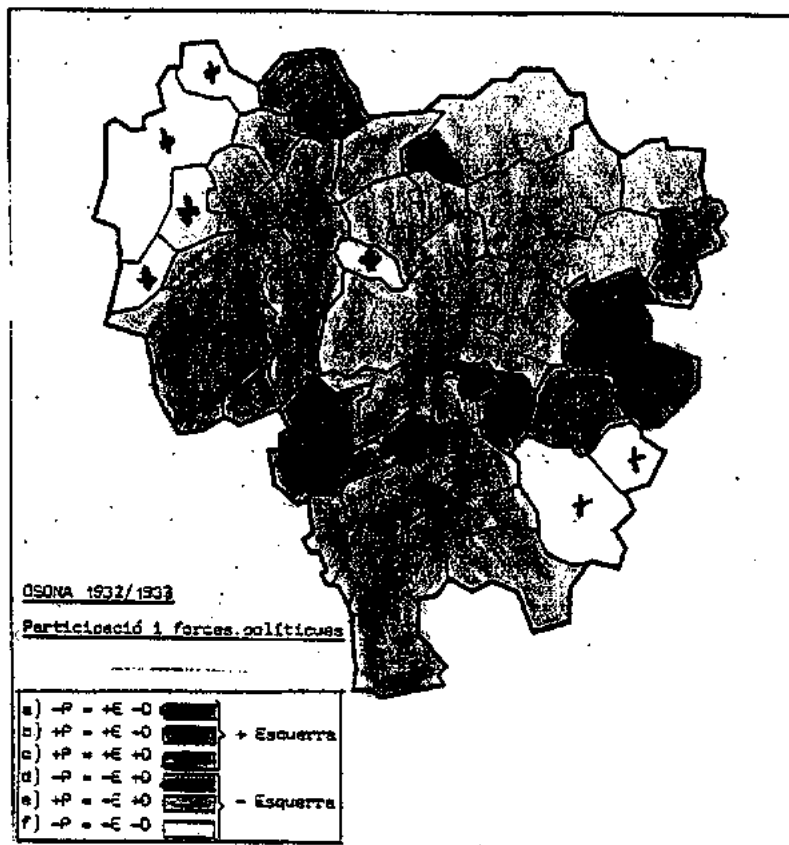
Balenyà, Centelles, Sora, el Brull, Tavèrnoles, Ossomort, Vilanova de Sau, Rupit, les Masies de Roda, Santa Maria de Corcó, Orís i Collsuspina.

L'evolució de la participació i la seva incidència en les forces polítiques

Comparant les dades amb les del 1932, ens adonem que el 7% que augmenta la participació a tota la comarca, augmenta també a la majoria dels municipis. Cal assenyalar un petit grup de municipis en què la progressió és

superior al 15%: les Masies de Voltregà, Gurb i Sant Martí de Centelles, a la Plana; Olost, Oristà, Sant Boi, Sant Bartomeu i Sobremunt, al Lluçanès, i Tavertet i Pruit, al Collsacabra-Guilleries. També dos municipis on la participació baixa: Muntanyola i Santa Eulàlia de Riuprimer. I finalment catorze municipis que mantenen una certa estabilitat: Centelles, Malla, Orís, Roda, les Masies de Roda, Tavèrnoles, Tona, Sant Julià, Rupit, Vilanova de Sau, Ossomort, Folgueroles, Sant Vicenç de Torelló i Sora.

En definitiva, la tendència generalitzada és la de la progressió. Només en uns pocs municipis, la participació es manté estable o baixa lleugerament. L'única excepció és Santa Eulàlia de Riuprimer, on el descens és superior al 15%. (vegeu mapa).

Una primera constatació que podem fer a partir de l'anàlisi de l'augment de la participació i l'evolució de les forces polítiques és que a tots els municipis hi ha una relació amb l'augment de vots a la dreta. En alguns, els del Lluçanès més Rupit, Malla i Calldetenes, junt amb un augment a la dreta, hi ha una incidència de la participació amb un augment de l'esquerra. Amb tot, cal assenyalar que el grup més nombrós és el dels municipis on l'augment de la participació té una relació amb el progrés de la dreta, i on les forces conservadores obtenen, a més, un travassament de vots de l'esquerra. Aquests són la majoria de municipis, i, tal com podem apreciar a la cartografia, aquest grup inclou quasi tots els municipis de la Plana de Vic, inclosos els de la vorera del Ter i Vic la capital.

Enllaçant aquests resultats dels municipis amb les hipòtesis que formulàvem a partir dels resultats globals, sembla confirmar-se que l'electorat que es mobilitza de bell nou aquest 1933 ho fa optant per la dreta, per l'ordre i contra l'opció de defensa de la república que havia pres el 1931. En aquest sentit podríem aventurar la hipòtesi que l'electorat femení ha pogut tenir una influència, sense que sigui necessàriament decisiva. Les circumstàncies socio-polítiques i les característiques peculiars del poble d'Osona culturals i de religiositat tradicional, i l'enfurismada campanya de les forces conservadores amb el suport de l'Església aprofitant una i altra circumstància, podrien ser prou importants per explicar una mutació d'aquells electorat més indecís que, a cavall

entre les perspectives de republicans i l'arrelament dels valor tradicionals, opta decididament per allò més interioritzar i que sembla més segur.

Quant a la incidència de l'abstencionisme àcrata, si bé cada municipi és difícilment mesurable, sembla que ha tingut escassa importància. L'excepció la poden constituir aquells municipis com les Masies de Roda, Roda, Balenyà, Sant Martí de Centelles, Rupit, Manlleu i Orís, on l'augment de la dreta, a més de la participació, està relacionada amb un trasvassament més important de vots de l'esquerra (entre un 5 i un 11%), trasvassament que podria ser produït per una inhibició a l'hora d'acudir a les urnes per part d'un electorat d'esqueres que seguia la consigna àcrata.

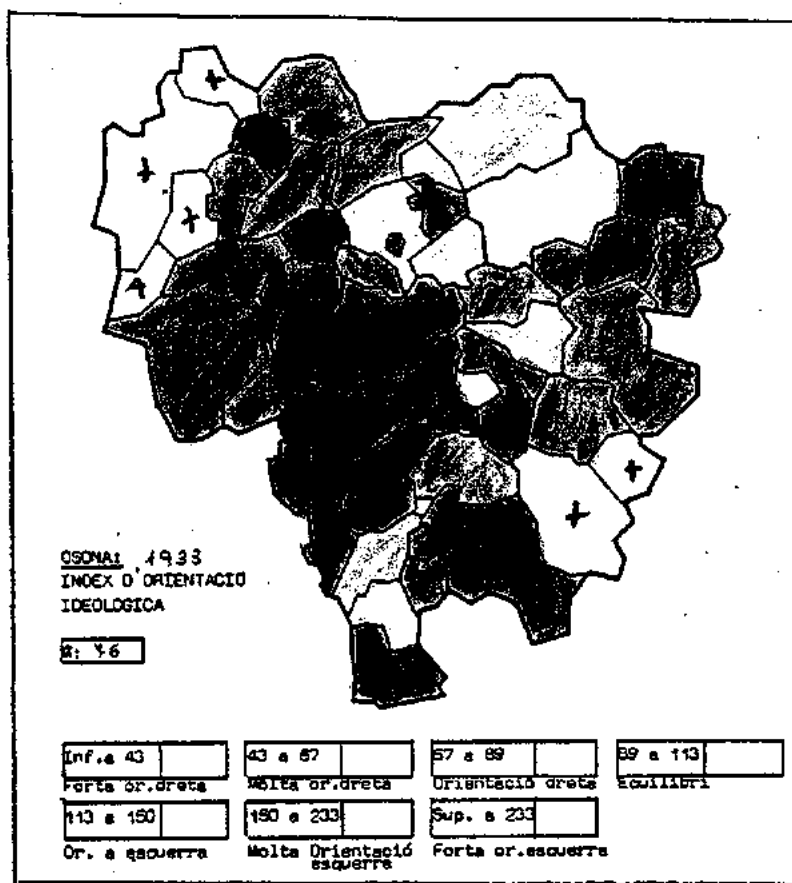
5.6.. L'orientació de vot

Índex mínim: 2; índex mitjà: 76; índex màxim: 316

Seguint la tendència de Catalunya i de la circumscripció de Barcelona, aquest novembre del 1933 també a Osona han progressat les forces conservadores, però amb una diferència prou important: a la comarca aquest tomb a la dreta ha comportat el predomini d'aquesta sobre l'esquerra. El conjunt de les forces d'esquerra -ERC, CEC- sumen en total el 43% dels votants, 10,5% menys que el 1932 i, davant de la candidatura "Defensa Ciutadana" que n'obté 56,6%, la correlació de forces és clarament a la dreta (Índex=76).

Per municipis, aquesta orientació ideològica no és homogènia, varia entre un índex màxim de 316 a Folgueroles i de un de mínim de 2 a Santa Eulàlia de Riuprimer. Però, malgrat les desviacions respecte la mitjana, la

característica més important és que l'electorat flotant, que ha acudit de bell nou a les urnes i que s'ha manifestat per la dreta, ha provocat un descens general dels índex d'orientació ideològica i, per tant, mutacions en la correlació de forces a cada municipi.

Com a síntesi, a partir de l'anàlisi de les dades municipals els trets més característics de l'orientació ideològica de la comarca són els següents.

- A l'Osona del 1933 es mantenen unes zones amb orientació a l'esquerra: el Lluçanès i la vorera del Ter, incloent Vilanova de Sau, Rupit i

Foigueroles. En canvi, i respecte del 1932, la zona del Congost té una orientació a la dreta, i només Balenyà té una orientació incerta o equilibrada.

- A les zones d'esquerra, el Lluçanès és la que es manté més estable amb Oristà, Olost, Perafita (I=+de 150), i Sora i Sant Boi (I=entre 144 i 150). La vorera del Ter, en canvi, més afectada per l'abstenció àcrata, pateix mutacions a causa de la nova correlació de forces més favorable a la dreta. Es mantenen amb una orientació clarament a esquerra (I=+de 150): Torelló, Roda, Foigueroles i Rupit. Es mantenen, així mateix, amb orientació a esquerra (I=entre 114 i 150) Vilanova de Sau. En canvi, han baixat en la seva orientació ideològica: Orís, Sant Hipòlit, que han passat de forta orientació a esquerra (I=+de 150) a orientació a esquerra, i Manlleu, de forta orientació a esquerra a orientació incerta. Sant Vicenç, les Masies de Sant Hipòlit i les Masies de Roda ara compten amb una orientació a dreta. I també Sant Pere i Santa Maria de Corcó, municipis amb tendència a una orientació equilibrada, han reulat, el primer a orientació incerta i el segon a orientació a dreta.

- La zona de dreta es manté, i com hem vist analitzant la d'esquerra, per un cantó compta amb més municipis i, per l'altre, la correlació en aquells municipis on l'índex era entre 67 i 88 -Taradell, Seva- ara ha passat a ser inferior a 67, clarament a dreta.

- La relació entre participació i orientació ideològica a esquerra continua mantenint la tendència de forta o mitjana participació als municipis de la vorera del Ter i, en canvi, de més feble participació als del Lluçanès, abastant així mateix els d'Orís, les Masies de Roda, Rupit i Vilanova de Sau, de la vorera del Ter. Pel que fa als municipis amb orientació dretana, la forta i mitjana participació es produeix a Vic i els municipis del seu entorn, inclòs Sant Martí de Centelles. En canvi, Balenyà té una feble participació.

En definitiva, malgrat el descens de l'orientació ideològica explicada possiblement pels factors conjunturals que emmarcaven aquests comicis, cal dir que d'alguna manera es ratifica el mapa d'orientació ideològica del 1932, amb Vic d'orientació clarament dretana, ensems que es manté una tendència a una major participació als municipis dretans de l'entorn de Vic. Com a canvi més important, assenyalar el tomb que s'insinua a tots els municipis del Congost amb una orientació més dretana, i que Manlleu manté igualment una orientació menys clarament a esquerra en relació als altres municipis industrialitzats de la conca del Ter.

5.7. Breu valoració global

En relació als comicis anteriors -1931 i 1932-, aquesta vegada ens trobem davant d'un mapa d'ampli predomini de les forces de dreta. És cert que s'hi mantenen les zones homogènies d'esquerra detectades des de l'inici del període republicà: el Lluçanès, la conca del Ter i els municipis de Rupit i Folgueroles, encara que amb alguns canvis -sobretot a la conca del Ter-.

També hem pogut constatar que aquesta ampliació de la zona de dretes i/o del vot a dreta es correspon amb un augment de la participació, característica que ens fa pensar en l'èxit de la campanya dretana i/o en l'eficàcia d'una organització d'obtenció de vots que va revelar-se amb un tímid èxit el 1932. En efecte, per un cantó, podem, constatar que davant de l'abstenció del 1932 aquell electorat indecís que el 1931 s'havia manifestat a favor de la consolidació de la república torna a les urnes per optar, aquesta vegada, per l'ordre i la defensa

dels valors tradicionals. Per altra banda, si bé la participació progressa arreu, sembla que l'obtenció de vots amb elevada participació és especialment important en aquells municipis rurals on, per l'entramat de les relacions socials, els propietaris poden exercir amb més facilitat pressions sobre l'emissió d'un vot. I també, en relació al altre sector més feble ideològicament que representava l'electorat femení, i al qual s'adreçava la dreta, sembla que la seva incidència no és gens menyspreable ja que possiblement ha influït tant en la decisió d'un electorat indecís com en un possible traspàs de vots d'esquerra a dreta a causa d'una part de mullers que haguessin seguit els imperatius de l'Església prescindint del vot habitual del marit.

L'esquerra, en canvi, més defensiva a la seva campanya i sense tants mitjans econòmics per a dur a terme un desplegament de forces com el seu rival, no ha pogut convèncer, com ho feu el 1931, un electorat ampli. Resta amb la fidelitat d'una bona part dels electors del 1932, amb dissensions relacionades tant amb l'abstencionisme àcrata com amb un possible traspàs d'una part de l'electorat que, pels factors sòcio-polítics de la conjuntura, reforçats pel vot femení, ha optat per un vot conservador. Un electorat, en definitiva, que sotmès a pressions contradictòries, a cavall entre les perspectives republicanes i l'arrelament als valors tradicionals, i que influït per l'enfurismada campanya de les forces conservadores amb el suport de l'Església, ha optat decididament per allò més interioritzat i més conegut.

Amb tot, malgrat les circumstàncies peculiars pròpies del poble d'Osona i que podien incidir en el nou tomb a la dreta, cal tenir en compte que la conjuntura sòcio-econòmica afavoria els arguments de la dreta, com ens diu A.

Balcells:

"El grau de desocupació que anà en augment de 1933 a 1936 tingué unes repercussions sòcio-polítiques notables en tant que factor psicològic de desil·lusió de la classe obrera respecte a la República.

El marasme dels anys del nou règim democràtic contrastava amb la prosperitat relativa dels darrers anys de la Dictadura.

El nou règim havia començat amb les repercussions de la crisi mundial del 29 que, encara que a Espanya no l'afectà tant degut a l'estadi del seu desenvolupament capitalista, sí que havien tingut repercussions que es deixaren sentir des del 1931 i que per Catalunya el punt àlgid fou el 1933". (83).

En definitiva, però, si bé es cert que arreu la conjuntura, tant nacional com internacional, ha afavorit l'avançada de les dretes, agreujada a Catalunya per la divisió de les esquerres, a Osona aquesta avançada és força important. Potser podríem dir que a la comarca té una significació més rellevant, en tant que no és un fet insòlit, aïllat, sinó que forma part de la recuperació progressiva que no ha minvat d'ençà l'inici del període electoral. Sembla que des del 1931 Osona hagi anat recuperant la seva identitat i aquesta elecció la consagra en allò que d'antuvi havia estat i que la història moderna li reconeix: una comarca conservadora on el tradicionalisme havia estat molt arrelat.

Amb la victòria electoral que, com hem vist, ha estat esclatant, la Lliga fa elogi de les nostres admirables i valentes dones i parla del dia 19 de novembre com d'una jornada memorable en la història de Catalunya ja que, "per primera

vegada, després d'una lluita èpica, l'Esquerra Republicana de Catalunya, vençuda amb la mateixa arma d'una absurda llei electoral, s'ha vist obligada a abandonar la major part de les seves posicions".

"Catalunya ja no podia més, Catalunya havia de lliurar-se d'aquest martiri, havia de redreçar-se de tanta ignomínia, havia de revelar-se contra la tirania d'uns catalans que a llurs germans de raça els tractaven com a forasters".

"L'esquerra ha fet experiments, ha operat damunt la carn viva de Catalunya, ferint sentiments, adolorint i decebant aspiracions, irritant sensibilitats. Però Catalunya no era morta i Catalunya s'ha alçat. Les eleccions d'abans-d'ahir han estat un redreçament i una demostració de la seva gran vitalitat".

I amb tot, anunciant la pròxima victòria de les municipals per tal d'acabar d'escombrar l'esquerra fan un elogi de Vic com a centre d'una comarca que en el fons "podem dir amb noble petulància que som el rovell de l'ou de Catalunya (...) perquè la nostra victòria vol dir que el sectarisme no estava prou arrelat a dintre de casa i que som un dels pobles sortosament més incontaminats".

I, tot seguit, fan un atac al govern i al Parlament de Catalunya tot dient-los que ja no representen el poble de Catalunya, ja que aquestes eleccions han constituït el rebuig total del poble català i que, en conseqüència, el seny català els hauria de dictar la determinació a prendre.

6.LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 16 DE FEBRER DEL 1936

6.1. La conjuntura política

El 18 de novembre del 1933, amb la conquesta del poder per part de les dretes, debutà el bienni dretà, anomenat també negre ja que es caracteritzà per la voluntat de destruir el tímid intent reformista que s'havia procurat dur a terme des de l'inici de la República i al llarg dels dos primers anys de govern.

A grans trets, el bienni es caracteritzà per unes mesures econòmiques que impediren el relleu de l'economia i que abocaren a una generalització de la crisi i a un augment de l'atur. Es caracteritzà també per la supressió de les conquestes socials aconseguides pel poble i per l'adopció de mesures restrictives contra qualsevulla de les reformes democràtiques obtingudes anteriorment. (84).

Amb tot, el moment àlgid d'aquest període, alhora punt d'arribada i punt de partida, fou la insurrecció del 6 d'octubre, intent de revolta del poble contra una política que es considerava preludi d'un feixisme. Per un cantó, va ser punt d'arribada ja que constituí la culminació de la protesta contra un govern reaccionari, i, per altre, punt de partida ja que, aplacada la insurrecció, implicà un enduriment de la política conservadora i repressiva.

A partir del 6 d'octubre s'accelerà la supressió de les mesures reformistes: es paralitzà l'augment de salaris, s'invalidaren les dues lleis de contractes de conreu de Catalunya (85), es reformaren les comissions mixtes i es

reprimí de manera flagrant tot intent de conflicte laboral.

Aquestes mesures en una situació de crisi econòmica generalitzada, l'increment de l'atur, que afecta tots els sectors, i el progrés del feixisme a Europa condueixen a una radicalització de la lluita de classes que desemboca en una campanya d'agitació esquerrana contra la política reaccionària i repressiva del bienni. Així, aquesta situació político-social i la crisi del govern de Madrid, dividit entre reaccionaris i reformistes, provocà la dissolució de les Corts i la convocatòria de noves eleccions que se celebrarien el 16 de febrer del 1936.

A Catalunya, aquest bienni negre tingué dues vessants, totes dues prou importants. Per un cantó, patí com arreu les conseqüències d'un govern ultraconservador i, per altra banda, l'atac a la democràcia comportaria una aferrissada agressió contra la migrada autonomia que dificultaria encara més la ja prou difícil tasca de governar el país.

El triomf de les dretes comportà un enrariment de les tensions Madrid-Generalitat que coincidí, a més, amb una crisi del sistema política català. La pedra de toc serà la llei de contractes de conreu. La crisi parlamentària s'agreuja tant per la mort del president Macià -desembre del 1933-, que palesa les dissensions internes de l'ERC, com per la retirada amenaçadora de la Lliga del Parlament català, el gener del 1934. (86).

Tot plegat incidirà en la forma peculiar que prengué la revolta del 6 d'octubre a Catalunya (87) i que comportà -a més de la imposició d'una política ultraconservadora- la supressió per reial decret de l'autonomia catalana amb

l'empresonament de tots els membres del govern de la Generalitat.

A partir del 6 d'octubre, el país patirà, com arreu, l'increment de les mesures repressives. La paralització de la inversió i la política monetària del govern farà sentir, com enlloc, la contractació de l'activitat econòmica i l'atur no cessarà d'incrementar-se fins el 1936. L'enduriment de la patronal, ara protegida, que ja havia ocasionat fracassos i repressions a les vagues amb el conseqüent afebliment dels sindicats i de l'organització obrera, ara aconsegueix reduir-los a la quasi clandestinitat i, en aquest sentit, després del 6 d'octubre, la forta repressió fa que pràcticament desaparegui la conflictivitat laboral.

Amb tot i/o malgrat tot, cal assenyalar que a Catalunya existeix un intent d'unió de la classe obrera com a resposta a la progressiva situació socio-política del moment i alhora com a necessitat de crear una alternativa vàlida, en forma d'organització política, que defensés ensems els interessos de classe i els desigs de catalanitat (88). Aquesta necessitat de solidaritat desemboca en un pacte de l'Aliança Obrera que tindrà lloc el març del 1934, aliança que aplegarà quasi totes les forces obreres -amb absència, però, de la CNT-FAI. Aquesta aliança obrera tindrà un paper molt important en la revolta del 6 d'octubre al costat de la Generalitat i, finalment, serà la base de la creació dels dos grans partits comunistes, PSUC i POUM.

6.2. Les candidatures

La derrota del 6 d'octubre va palesar la divisió del moviment obrer i la necessitat d'unió de totes les forces d'oposició per combatre la puixança de les

dreces i el fantasma del feixisme.

L'any 1935 va ser presidit per un seguit de negociacions i debats per assolir aquesta necessària unitat. Per un cantó, els partits que havien format part del govern enderrocat crearen un comitè d'enllaç integrat per ERC, ACR, PNRE i USC. Per un altre cantó, també les organitzacions que constituïren l'Aliança Obrera establiren les bases per a donar una resposta adequada a la situació vigent: calia unir criteris, oblidar divergències i pensar en un partit unificat que constituís una alternativa vàlida per a la classe obrera, un partit de masses que defensés alhora els interessos del proletariat i la qüestió nacional. El resultat fou la creació del POUM, que tingué lloc el novembre del 1935, i la del PSUC, que ho feu el juny del 1936 (89). El POUM era un partit més radical pel que fa a la lluita de classes i la seva posició de no col·laboració o coalició entre partits obrers i esquerres burgeses. Les forces integrants del PSUC pensaven, al contrari, que davant la situació feixista calia la unitat.

Convocades les eleccions, les esquerres que havien gestat la unificació es presentaren unides en el Front d'Esquerra que era una coalició dels partits de centreesquerra o esquerra burgeses i els partits obrers.

La gestació havia estat molt difícil, sobretot per discrepàncies ideològiques, però tots sentien la necessitat de la unió. Al final, uns i altres arribaren a un acord i el 5 de febrer apareixien les llistes definitives del Front Popular. Els partits que el componien eren: ERC, ACR, PNRE, USC, Unió de Rabassaires de Catalunya, POUM, PCC i Partit Català Proletari (el PSUC encara no s'havia format).

Al contrari que la Unió de les Esquerres, les dretes conegueren moltes més dificultats per a arribar a una entesa. Ultra un conjunt de motivacions diverses, existia un punt clau que dificultava molt l'acord: el catalanisme. La Lliga, capdavantera de la dreta, no volia cedir ni un gram en la seva opció catalanista, ja que l'avantposava a tot, i així, encara que conscient de la necessitat de la unió, deia que si aquests es realitzava seria, no tant per la coincidència de punts de vista polítics, sinó per l'imperi de les circumstàncies i, en especial, per la llei electoral (90). No obstant, si bé les diferències eren importants, al final acabarien unint-se ja que si per un cantó els motius de divergència eren fonamentals, no eren menys fonamentals les raons per a la concòrdia. La candidatura, amb el nom de Front d'Ordre, aplegaria els partits següents: Lliga Catalana, Acció Popular Catalana, Partit Radical Republicà i Comunió Tradicionalista.

La Unió Democràtica de Catalunya no es presenta a cap dels dos fronts. Per un cantó, la seva ideologia cristiana li fa difícil d'integrar-se al Front d'Esquerres. Per l'altre, la seva posició progressista en l'aspecte social i la seva actitud nacionalista, gairebé radical, la situen més pròxima a aquest front que no pas al Front de l'Ordre. De fet, segons apunten els estudiosos, sembla que encara que alguns dels seus homes votaren el Front de l'Ordre, també és cert que, jutjant per les darreries de la seva campanya, es mostrava més favorable al Front d'Esquerres. (91).

Les candidatures que es presentaren a la província de Barcelona foren les següents:

Front d'Esquerres de Catalunya

Joan Lluhí i Vallescà (PNRE)
Eduard Ragassol i Sarrà (ACR)
Josep Tomàs i Piera (ERC)
Pere Mestres i Albert (ERC)
Francesc Senyal i Ferrer (ERC)
Domènec Palet i Barba (ERC)
Josep A. Trabal i Sans (ERC)
Pau Padró i Cañellas (Unió de Rabassaires)
Josep Calvet i Mora (UR)
Jaume Comas i Jo (USC)
Pelai Sala i Berenguer (USC)

Front català d'Ordre

Josep Maria Trias de Bes (Lliga Catalana)
Miquel Vidal i Guardiola (LC)
Ferran Valls Taberner (LC)
Francesc Cambó i Batlle (LC)
Enric Maynés i Gaspar (LC)
Narcís de Carreras i Guiteras (LC)
Antoni Barata i Rocafort (APC)
Josep Prat i Piera (tradicionalista)
Josep Cirera i Voltà (APC)
Jaume Polo i Otín (PRR)
Ataülf Tarragó i Ruiz (APC)

6.3. La campanya electoral (92)

Com hem vist, la repressió que havia viscut el país d'ençà del 6 d'octubre desembocà en la necessària unitat de les esquerres per a oposar-se al domini de l'oligarquia al poder. Sense govern de la Generalitat, sense Estatut i amb els Ajuntaments democràtics dissolts, Catalunya vivia immersa en unes circumstàncies tenses i aclaraparadores que constituïeren la tela de fons de la campanya electoral. L'esquerra presentà un programa unitari concret i coherent caracteritzat per un mot d'ordre que recobria tots els altres: el retorn a la legalitat republicana i al programa reformista del primer bienni; és a dir, per Catalunya, el restabliment de les institucions catalanes, la recuperació de l'Estatut, l'amnistia dels presos, la restitució de les llibertats polítiques, l'aplicació de la llei de

contractes de conreu, la readmissió dels pagesos desnonats i dels obrers acomiadats.

De fet, la candidatura del Front d'Esquerres s'autodenominaria "la candidatura del 6 d'octubre" que simbòlicament significava reconquistar l'autonomia perduda aquell dia i, en concret, la llista era encapçalada pel president i els consellers de la Generalitat de Catalunya encara empresonats. Aquest constituïria un dels punts claus de la campanya: retornar a l'esperit republicà. Llegim en un editorial de "La Humanitat" del 6 de febrer:

"Encapçalen les candidatures del "Front" el President i els consellers de la Generalitat de Catalunya, avui a presidi. És a dir: el 6 d'octubre. Tota la digna altivesa del gest d'aquesta hora de dolor s'encorna ara, reivindicada pels partits republicans, nacionalistes i proletaris i se somet a referèndum popular. "El fall que més ens importa -digué Lluís Companys en unes paraules memorables pel moment, per la responsabilitat i per l'emoció- és el que a la seva hora ha de pronunciar l'opinió pública, el nostra poble català...".

"... És la candidatura del 6 d'octubre. És la candidatura de la dignitat catalana. Aquest gest d'antany, i l'heroïsm magnífic de miners asturians, i la gallardia històrica de tots els que s'aixecaren contra el feixisme en aquella hora de dolor i d'esglai mantingué l'impuls del 14 d'abril i la vida del règim. El dia 16 per aquell gest d'ahir recobrem la República i la Constitució".

Però el retorn a aquest esperit republicà del 14 d'abril tenia un contingut concret, un programa que permetés el manteniment i arrelament de l'Estat Republicà.

"El nostre manifest respon igualment al sentit afirmatiu del 6 d'octubre.

Vegi el lector que el nostre manifest només conté afirmacions i no afirmacions gratuïtes, imprecises, demagògiques sinó afirmacions positives, que es mouen totes dintre d'un àmbit: la llei, la Constitució de la República, les essències del 14 d'abril, el sentit social del proletariat organitzat de la República; afirmació de l'amnistia; llibertat de 30.000 republicans, nacionalistes i proletaris empresonats; afirmació de l'Estatut d'Autonomia i del sentit federal de la nova Espanya democràtica i oberta; afirmació de la Constitució republicana; afirmació dels avenços socials que integren l'obra de les Constituents que marcaren a la República el camí i el sentit de tots els pobles civilitzats en matèria de legislació per al proletariat organitzat i per una economia basada en el de conreu, garantia de pau i de justícia en la vida rural de Catalunya; afirmació de la solidaritat amb les esquerres republicanes i proletàries espanyoles, i de convivència amb els pobles hispànics". (93).

La campanya, en general, no va ser marcada per un revolucionarisme a ultrança, conscient que el que calia era salvar la República democràtica. Fins i tot els partits i les forces proletàries controlaren les seves consignes més radicals. En aquest sentit, diversos autors afirmen que la victòria de les esquerres del 36, si bé va significar l'abonament al 6 d'octubre (94), no va implicar de cap manera la victòria d'un radicalisme revolucionari, ans el contrari, la victòria d'un sentit republicà, autonomista i de modernització social (95) més aviat centrista, moderat i reformista (96).

Ben al contrari de les esquerres, les forces de dreta no aconseguiren posar-se d'acord i sembla que si una característica s'els pot atribuir és la d'haver dut a terme una campanya electoral heterogènia i marcada pels "anti" i el to

eminentment negatiu i venjatiu.

Contra el programa moderat de les esquerres, les dretes, i entre elles la Lliga com a força en cap, alcen el crit al cel i basen la seva campanya essencialment en l'oposició a la revolució, tot fent profecies sobre els mals terribles que es produirien si les esquerres guanyaven les eleccions. Tal com ens diu en J. Tusell, que ha fet un anàlisi de la premsa, als diferents periòdics de la Lliga la propaganda és repetitiva en el sentit abans esmentat. Per exemple, ens diu J. Tusell:

"Es recorda al pagès que les seves collites seran col·lectivitzades en cas de Revolució (...) Es diu que a Rússia hi ha hagut un milió i mig d'afusellaments i que la revolta d'octubre havia produït més de mil morts (...) s'afirma que "Catalunya no vol lligar la seva sort amb la de cap Revolució" o encara, referint-se a la salvaguarda dels valors tradicionals, "pel manteniment de la civilització cristiana del nostre poble (...) per les nostres llars amenaçades per la mort i la ruïna". (97).

Una bona part de la campanya serà consagrada també a condemnar el 6 d'octubre, tot afirmant que "el 6 d'octubre és condemnat per tothom" i se'l titllarà de "bogeria" i "desencert" anticatalanista.

Així, en contra del programa de les esquerres, les dretes tenen el denominador comú de no presentar programa i, en canvi, sí d'induir a la por, de fer témer els malfets i els desgavells de la república. Amb tot, la campanya fou apassionada per part de tots bàndols i, a part dels discursos i l'existència o no de programes, uns i altres feren una campanya adreçada a atiar els sentiments més

profunds de la gent -"No voteu revolució", "Sí a l'Amnistia", etc.

A part dels dos bàndols en pugna, polaritzats, que es llançaven a la contesa com si d'aquesta circumstància depengués el futur del país, la vida o la mort de la república, cal també fer esment del paper que va tenir la CNT, ja que encara que no formava part de cap front, de fet, no propugnà l'abstencionisme, sinó que abonava directament o indirectament el Front d'Esquerres i, en tot cas, sembla que va acudir a les urnes tant per reparar la derrota que se li atribuïa del 1933 com per defensar l'amnistia dels presos polítics.

6.4. Els resultats electorals

Taula núm. 11

Resultats electorals a la Comarca d'Osona: 16 de Febrer 1936

Participació: 73.4%

Abstenció: 26.6 %

	(1)	(2)	(3)
Front d'Esquerres	34.5	47.-	104
Front d'Ordre	38.9	53.-	96

(1) % sobre cens (2) % sobre votants (3) Index d'evolució

Index d'Orientació Ideològica: $\frac{47.- \times 100}{53} = 89$

Les greus repercussions del bienni negre tingueren com a conseqüència la unió de les esquerres i culminà amb un indiscutible triomf electoral. A Catalunya, aquest triomf aconseguí un 58,9% dels vots emesos i a la província

de Barcelona, un 57,9%. La tendència general fou un elevat percentatge de participació, que a la província de Barcelona aplegà el 75,52% dels electors, un 10% menys que el novembre del 1933.

Osona, immersa com estava en la seva marxa ascendent vers el predomini conservador, en fou una excepció. Globalment, la comarca es desmarcà de la resta del país i, davant del 58,9% que el Front d'Esquerres obté a Catalunya, o del 57,9% de la província de Barcelona, Osona tot just arriba al 47%, amb una participació lleugerament superior a la mitjana del país i de la província (73,4 davant del 69,8 i 73,8% respectivament).

No obstant, si bé és cert que es desmarca pel que fa a aquest predomini de la dreta, també és cert que segueix la tendència observada arreu.

Com a síntesis, els trets més importants que es dedueixen de la taula de resultats són els següents:

- A l'Osona del 1936 es confirma el triomf d'un electorat indecís que el 1931 havia votat república, que s'abstingué el 1932 i que el 1933 s'havia decidit per la dreta. En efecte, el Front d'Ordre manté quasi tot aquell 10% d'electors que s'havien mobilitzat el 1933 -a penes si perd un 1,3% dels electors inscrits-.

- L'esquerra manté un electorat fidel de l'ordre d'un 34% dels electors. Després del 1931, en què havia aglutinat una base social més àmplia, 46% del cens, i que el 1932 l'abstenció reduïx a un 34,1%, el febrer del 1936 retorna a la base electoral anterior. En efecte, el 1933 l'abstenció àcrata, reforçada pels factors de la conjuntura socio-política, havia comportat una reculada d'un 3,7% dels votants inscrits, percentatge que recupera el 1936, retornant al percentatge

de 34,5% dels votants inscrits.

- El manteniment dels vots de la dreta i la recuperació de l'esquerra tenen com a conseqüència un remodelatge de la correlació de forces. La comarca, sense que recuperi l'orientació a esquerra que havia tingut el 1931 i el 1933, té un índex 89, és a dir, una orientació més pròxima a l'equilibri de forces.

- La participació progressa ben poc, només un 2,4% i, això sí, relacionada amb l'increment de les forces d'esquerra. Si ho comparem amb Catalunya i amb la circumscripció de Barcelona, la progressió és bastant inferior, encara que segueix la mateixa tendència. Sembla doncs que Osona, a l'inrevés del que succeí arreu, no fou pas precisament aquest 1936 el que incità massivament a la participació. Més aviat es manté la participació del 1933, amb un migrat increment a causa, en part, al retorn a les urnes de l'abstencionisme àcrata.

6.5. La geografia electoral:

6.5.1. Les forces polítiques

El Front d'Esquerres

Valor mínim: 4%; valor mitjà: 34,5%; valor màxim: 71%

En total són 14.167 els vots que ha obtingut el Front d'Esquerres, 2.341 més que als comicis anteriors, que a tota la comarca apleguen el 34,5% del cens electoral i el 47% dels votants. En relació als comicis anteriors ha recuperat un 4% sobre els votants, sense, però, que hagi pogut obtenir la majoria.

Per municipis, aquesta mitjana oscil·la entre un mínim d'un 4% o d'un

5,6% a Muntanyola i Santa Eulàlia de Riuprimer, i uns valors màxims de 71 o 69% a Lluçà i Sant Vicenç de Torelló. Pel que fa a la correlació de forces, n'és la primera a Oristà, Olost, Sant Martí, Perafita, Sant Boi, Sora i Lluçà, al Lluçanès; Orís, Sant Vicenç, Torelló, Sant Hipòlit, Manlleu, Roda i les Masies de Roda, a la conca del Ter; Folgueroles, a la Plana, i Rupit i Ossomort al Collsacabra-Guilleries.

En relació als comicis anteriors ha recuperat el predomini a les Masies de Roda i Sant Vicenç a la conca del Ter i, en canvi, l'ha perdut a Vilanova de Sau.

LA IMPLANTACIO TERRITORIAL

Taula núm. 12

Front d'Esquerres. Implantació territorial. 16/2/1936

Forta + 52%	Mitjana entre 42 i 52%	Feble -42%	
+Folgueroles	Alpens	Balenyà	Brull
+Lluçà	Centelles	Calldetenes	Collsuspina
+Manlleu	+Masies de Roda	Gurb	Malla
+Olost	Masies St. Hipòlit	Prats Ll.	Muntanyola
+Orís	St. Pere T.	Pruit	St. Agustí
+Oristà	Vilanova de Sau	St. Martí Can.	St. Bartomeu Grau
+Perafita	Tavèrnoles	Sta. Cecília V.	Sta. Eugènia B.
+Rupit		Sta. Maria C.	Sta. Eulàlia R.
+Roda de Ter		Seva	Sobremunt
+St. Boi Ll.		Taradell	Tavertet
+St. Hipòlit V.		Vic	Tona
+St. Martí Bas			
+St. Sadurní O.			
+St. Vicenç T.			
+Sora			
+Torelló			

+ Municipis on el Front d'esquerres és la candidatura més votada

El Front d'Esquerres, aplegant tots els vots progressistes de la comarca, està implantant a la Conca del Ter i al Lluçanès, que és on obté percentatges superiors al 65%. La característica peculiar del febrer del 1936, comicis dels quals disposem de les dades completes, és la confirmació de la seva implantació a la subcomarca del Lluçanès, llevat de Sant Bartomeu, Sobremunt i Sant Agustí, i, amb percentatges acostats a l'equilibri, a Alpens i Prats del Lluçanès. També cal confirmar la forta implantació a la conca industrial del Ter, concentrada sobretot a Torelló, Sant Hipòlit, Roda, Sant Vicenç i Orís, i també a Manlleu, encara que amb valors més baixos. A més de la vorera estricta del Ter, el Front d'Esquerres té també forta implantació a Folgueroles i Rupit.

Fora d'aquests municipis, el Front d'Esquerres guarda un equilibri de forces a les Masies de Roda, les Masies de Voltregà, Vilanova de Sau, Sant Pere de Torelló, Centelles i Tavèrnoles, majoritàriament pròxims a la conca industrial. I, en aquells on la implantació és feble, es destaca un petit grup, situat geogràficament a l'entorn de Vic, la implantació dels quals és superior al 35%: Vic, Taradell i Seva, reconeguts per les lluites i mobilitzacions de les forces progressistes. La resta, tots amb implantació inferior al 35%, són municipis petits, majoritàriament rurals, d'escassa vida política.

L'evolució del Front d'Esquerres

Per municipis, el Front d'Esquerres progressa un 4% sobre el total dels votants. Aquest percentatge, però, no l'aconsegueix de manera homogènia a tots els pobles de la comarca. Segons els diferents índex de progressió podem establir els següents grups de municipis:

a) Forta progressió (més de 115)

Sant Vicenç de Torelló

b) Progressió sensible (entre 105 i 115)

Vic, Tona, Tavertet, Sora, Santa Cecília de Voltregà, Ossomort, Sant Martí de Centelles, Sant Julià de Vilatorrada, Sant Boi de Lluçanès, Roda de Ter, les Masies de Roda, Manlleu, Gurb i Pruit.

c) Estabilitat (entre 95 i 105)

entre 0 i 105:

Torelló, Sant Hipòlit de Voltregà, Seva, Santa Eulàlia de Riuprimer, Sant Agustí, les Masies de Sant Hipòlit, Collsuspina i Centelles.

0: Taradell, Rupit i Muntanyola.

entre 0 i 95:

Tavénoles, Santa Maria de Corcó, Santa Eugènia de Berga, Sant Pere de Torelló, Orís i el Brull.

Regressió sensible (entre 85 i 95)

Vilanova de Sau, Sobremunt, Sant Bartomeu del Grau, Perafita, Oristà, Olost, Malla, Folgueroles, Calldenes i Balenyà.

En definitiva, ens trobem amb un grup de municipis, on progressa més del 5%, que es corresponen amb aquells on el 1933 havia reulat més. Per un

cantó, els de tradició esquerrana, on el descens semblava relacionat amb l'abstencionisme àcrata: Manlleu, Sant Vicenç, Sant Martí de Centelles, Roda, les Masies de Roda i Sant Boi; i, per l'altra banda, uns altres de tradició dretana: Vic, Tona, Gurb i Sant Julià, on també hi havia hagut un descens.

La tendència, però, és de recuperació dels vots, amb percentatges al voltant de la mitjana comarcal i, en tot cas, el que podem constatar és que tan sols un nombre molt reduït de municipis es caracteritzen per una reculada entre un 5 i un 15%: Sant Bartomeu, Olost, Perafita, Sobremunt, al Lluçanès; Vilanova de Sau, al Collsacabra-Guilleries, i Folgueroles, Calldetenes i Balenyà, a la Plana.

Comparant les dades amb les del 1932, sembla evident que es confirma una reculada de l'Esquerra al Congost i les Masies de Voltregà, a més de fer-ho aquest any a Vilanova de Sau. En canvi, al Lluçanès, encara que en alguns municipis el Front d'Esquerra devallí un xic, de fet, les dades ens confirmen l'ampli predomini de l'Esquerra a quasi tots els pobles, mantenint-se Sant Bartomeu, Sobremunt i Sant Agustí -feus de la dreta-, i aquest any a Alps i Prats, amb percentatges més acostats a l'equilibri de forces. També la vorera del Ter, després de la recuperació dels vots del 1933, retorna a l'antiga implantació, amb un nucli central constituït per Torelló, Roda, Sant Hipòlit, Sant Vicenç, Orís i Manlleu.

El Front d'Ordre

Valor mínim: 28,9%; valor mitjà: 53%; valor màxim: 96%

Amb 15.992 vots, el 38,9% del cens electoral i el 53% dels votants, el Front d'Ordre és la força guanyadora a la comarca, encara que amb poca diferència amb el Front d'Esquerreres. Aquesta mitjana comarcal oscil·la entre uns valor mínims de 28,9 o 30% a Lluçà i Sant Vicenç de Torelló, i uns índex màxims de 96 i 94% a Muntanyola i Santa Eulàlia de Riuprimer.

Per municipis, és la primera força a Sant Bartomeu, Ossomort, Sant Agustí, Alpens i Prats, al Lluçanès; Sant Pere, les Masies de Sant Hipòlit, Santa Cecília, Gurb, Vic, Taradell, Seva, Calldetenes, Santa Eugènia, Santa Eulàlia, Sant Julià, Malla, Tona, Muntanyola, Balenyà, Centelles i Sant Martí de Centelles, a la Plana, i Santa Maria de Corcó, Pruit, Tavertet, Vilanova de Sau i el Brull, al Collsacabra-Guilleries.

En relació a la contesa anterior, ha obtingut gairebé els mateixos vots, encara que l'augment de l'esquerra li ha comportat una pèrdua d'espai a la correlació de forces polítiques. En realitat, sobre els votants, perd 4 punts, però, com el 1933, pràcticament es manté a les mateixes zones d'influència. Tan sols ha canviat a Vilanova de Sau, on ha obtingut més vots, i a Sant Vicenç i les Masies de Roda, on ha reculat considerablement.

De fet, observant els canvis més significatius en la implantació, podem adonar-nos que tenen lloc, sobretot, en aquells municipis més acostats a l'equilibrio de forces, com Vilanova de Sau, Sant Pere o Santa Maria de Corcó, on una variació en recaptació de vots produeix variacions en la implantació sense, però, que es relacioni amb un augment o reculada considerable. A part d'aquest pobles, el canvi qualitatiu més important respecte del 1933 és l'increment de Balenyà i, a l'inrevés, el descens de vots a Sant Vicenç de Torelló.

L'evolució del Front d'Ordre

Per municipis, el descens que pateix a tota la comarca -el 4%- es fa palès arreu, encara que amb desviacions respecte de la mitjana comarcal. Com a síntesi, podem establir els següents grups:

a) Progressió sensible (entre 105 i 115)

Olost, Oristà, Perafita, Sant Bartomeu i Sobremunt, al Lluçanès.

Folgueroles, Balenyà i Malla, a la Plana.

Vilanova de Sau, al Collsacabra-Guilleries.

b) Estabilitat (entre 95 i 105)

més d'1 a 5%:

Tavèrnoles, Santa Eugènia, Sant Pere i Orís, a la Plana, i el Brull i Santa Maria de Corcó, al Collsacabra-Guilleries.

menys d'1 a 5%:

Torelló, Sant Hipòlit, Seva, Santa Eulàlia, les Masies de Sant Hipòlit,

Collsuspina i Centelles, a la Plana, i Sant Agustí, al Lluçanès.

0:

Taradell, Rupit i Muntanyola.

c) Descens sensible (entre 85 i 95)

Vic, Tona, Santa Cecília, Centelles, Sant Julià, Roda, les Masies de Roda, Manlleu i Gurb, a la Plana.

Tavertet i Ossonort, al Collsacabra-Guilleries.

Sora, Sant Martí i Sant Boi al Lluçanès.

d) Fort descens (menys de 85)

Pruit i Sant Vicenç de Torelló.

Com podem observar, a l'inrevés del que contàvem en l'anàlisi de l'esquerra, les forces conservadores reculen a la majoria de municipis, tant als de la dreta, com Vic i entorn, com als d'esquerra. Al Lluçanès és on hi ha un augment a la majoria de municipis (tan sols Sora i Sant Boi reculen), així com també a d'altres com Balenyà, Malla, Folgueroles i Vilanova de Sau, on la progressió és entre un 5 i un 15%.

A part, però, d'aquests municipis, la tendència és el descens del voltant de la mitjana. En uns pocs, que es corresponen amb aquells que el 1933 s'havien beneficiat d'una progressió més important, es destaca també una reculada superior al 5%.

6.5.2. La participació

Valor mínim: 45,9%; valor mitjà: 73,4%; valor màxim: 89%

Osona, continuant la seva tradició participativa, assoleix aquest any un percentatge de participació semblant al dels primers comicis del 1931. El 73,4% dels inscrits acudeixen a les urnes, un 2% més que a les anteriors eleccions. En relació a la província de Barcelona, cal assenyalar que per primera vegada la mobilització d'osona no és superior a la de Barcelona; en un lloc i a l'altre s'aconsegueixen percentatges molt semblants (73,4 i 73,8%, respectivament).

Per municipis, la mitjana oscil·la entre uns valors mínims de 51,9 i 45,9% a Pruit, Lluçà i Gurb, i uns valors màxims de 89 i 84% a Tavèrnoles i Sobremunt.

a) Forta participació (més del 75,9%)

La Plana:

Sant Hipòlit, Manlleu, Santa Cecília, Tavèrnoles, Santa Eugènia, Malla, Taradell, Calldetenes, Folgueroles, les Masies de Voltregà, Roda de Ter, Sant Julià, Sant Vicenç i Torelló.

El Lluçanès: Sobremunt i Sant Agustí.

b) Mitjana participació (entre 71,9 i 75,9%)

La Plana: Vic i Santa Eulàlia.

c) Feble participació

Tots els altres municipis, la majoria entre un 60 i un 71,9%, llevat d'un petit grup on la participació és inferior al 60% (Alpens, Lluçà, Tona,

Gurb i Pruit).

Amb una mitjana comarcal semblant a la del 1932, són molts més nombrosos els municipis on hi ha un percentatge de participació inferior al 71,9%. Els municipis on els electors han votat de manera massiva i han manifestat la seva opció han sigut els de la vorera del Ter, tret d'Orís, i les Masies de Voltregà, de tradició abstencionista, i els de la Plana de Vic i la seva rodalia més immediata: Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes, Santa Eugènia, Malla, Taradell, Sant Julià i Santa Eulàlia. La resta tenen tots percentatges inferiors a la mitjana.

Si continuem comparant les dades d'aquest any amb les del 1931, en què la participació comarcal era del 73,9%, ens adonem que hi ha una diferència prou significativa: el 1931, els municipis amb mitjana i alta participació eren més nombrosos que no pas aquest 1936.

Què ha passat entre 1931 i 1936?. Què és el que fa que, a dues eleccions igualment decisives per al futur del país, la participació sigui generalitzada el 1931, i més localitzada i amb variacions respecte de la mitjana el 1936?.

L'evolució de la participació i la incidència en les distintes forces polítiques

De l'evolució de la participació respecte del 1932 obtenim les dades següents:

a) Forta progressió (entre un 105 i 115)

Sora, al Lluçanès.

Balenyà, Centelles, Malla, Manlleu, les Masies de Roda, Orís, Roda de Ter i Santa Eugènia, a la Plana de Vic.

Rupit i Santa Maria de Corcó, al Collsacabra.

b) Estabilitat (entre 95 i 105)

Més d'1 a 5%:

Calldetenes, Folgueroles, Sant Julià, Santa Cecília, Sant Hipòlit, Vic, Sant Pere, Sant Vicenç, Taradell i Torelló, a la Plana.

Sant Agustí, al Lluçanès.

Ossomort i Vilanova de Sau, al Collsacabra-Guilleries.

0: Sobremunt i Sant Bartomeu

-1 a -5%:

les Masies de Voltregà, Santa Eulàlia, Seva, Tona, Sant Martí de Centelles i Muntanyola, a la Plana, Oristà, Olost i Sant Boi, al Lluçanès.

c) Reculada sensible

entre un 85 i 95: Perafita

-85: Gurb, Pruit i Tavertet.

L'anàlisi de les dades sobre l'evolució de la participació ens aporta elements per respondre les preguntes que ens fèiem abans. Per un cantó, les disparitats dels índex de participació tenen una estreta relació amb les disparitats

de la seva evolució. Així, la participació només progressa molt més que la mitjana en una minoria de municipis de la vorera del Ter i el Congost. Progressa al voltant de la mitjana a la resta de municipis de la Plana amb implantació de l'esquerra, i en aquells, com Vic o Taradell, reconeguts per l'existència de lluita política. En definitiva, l'Osona més industrialitzada, incloent-hi Vic, la capital, experimenta avenços de la participació semblants als de Catalunya. I, a l'inrevés, els altres municipis es mantenen estables o bé reculen. Aquest és el cas dels del Lluçanès, llevat de Sora, i el d'una bona part de municipis rurals de la Plana i del Collsacabra-Guillerics.

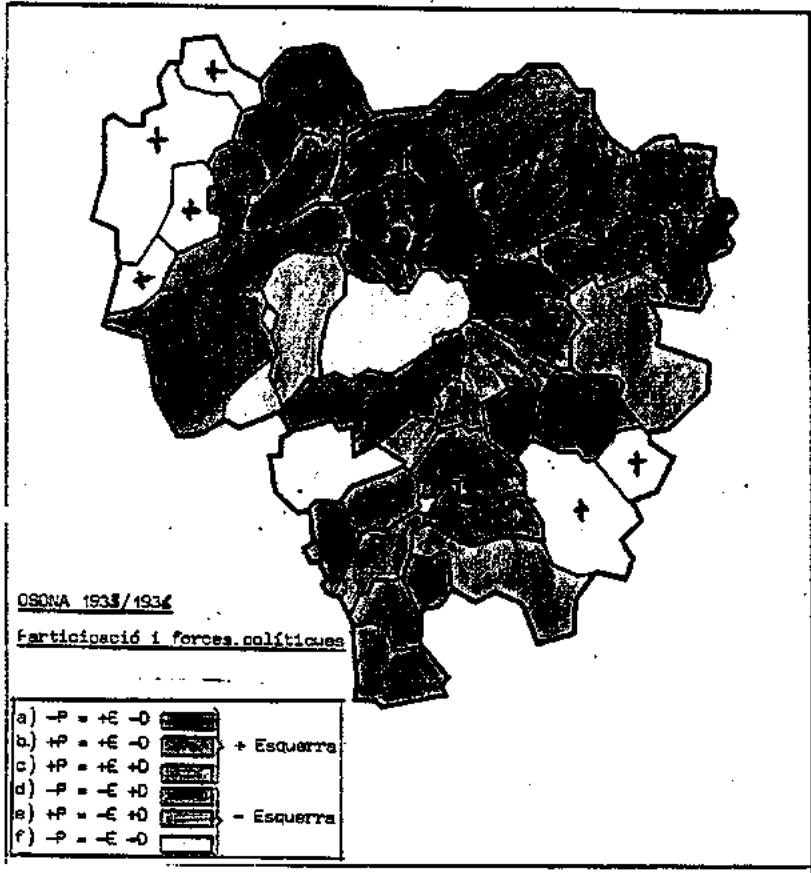
Per un altre cantó, i respecte a l'alta participació més generalitzada del 1931, l'explicació a la pregunta que fèiem abans ve donada tant pels mateixos factors que emmarcaven cada una de les eleccions, com per la distinta evolució de l'electorat, relacionat sobretot amb el diferent grau de socialització política. El 1931, la gent vota de manera massiva ja que considerava les eleccions com una possibilitat o alternativa per al necessari canvi de règim que havia de solucionar les malvestats del país. En canvi, el 1936, tenint l'experiència de la difícil governabilitat del país, amb una creixent desil·lusió pel nou règim polític de què s'esperava solucions, va votar un electorat més conscient i socialitzat per al qual les eleccions del 1936 constituïen un repte que calia respondre. En definitiva i en relació a la constatació global que fèiem sobre la manca de mobilització a la comarca, podem adonar-nos que aquesta inhibició no és homogènia i que, amb tot, existeixen també a Osona mobilitzacions importants, sobretot en aquells municipis on la socialització política és important.

PARTICIPACIÓ I FORCES POLITIQUES

L'anàlisi de la relació entre augment o descens de la participació i la seva possible incidència amb un augment de vots a la dreta o l'esquerra ens ha donat uns resultats que semblen confirmar la hipòtesi que avançàvem en analitzar els resultats globals, és a dir, la relació entre l'augment de la participació i l'augment del vot esquerrà.

Tal com podem veure a la cartografia (veure pàgina següent), la característica més important és que hi ha una majoria de municipis on l'esquerra progressa -grups a, b i c del mapa- Al grup b, que inclou quasi tots els municipis de la vorera del Ter més Vic, Sant Julià, Ossomort i Sora, de reconeguda dinàmica política i on es concentra més del 60% de la població de la comarca, la progressió de l'esquerra es relaciona amb un augment de la participació, al mateix temps que amb un traspàs de vots de la dreta. El grup c -municipis més acostats a l'equilibri de forces, llevat d'Orís- la participació es relaciona amb un augment de l'esquerra, però també amb un increment de la dreta. Finalment, el grup a, on també progressa l'esquerra, el formen municipis més petits, eminentment rurals i d'escassa vida política, on la tendència és el descens de la participació, però també l'augment de l'esquerra (grup a del mapa)

En total, aquests municipis on l'esquerra progressa gràcies a l'augment de la participació, apleguen el % de la població comarcal, d'especial importància aquells pobles de la vorera del Ter on l'increment de la participació ha sigut superior del 5%.

Davant d'aquest progrés més o menys important i generalitzat de l'esquerra, els municipis del Lluçanès constitueixen una excepció, tant pel que fa a la participació ja que aquesta retrocedeix, com per l'augment de la dreta a causa d'un traspàs de l'electorat (grup d del mapa). També es desvia de la tendència general un petit grup de municipis (grup e) on, si bé és cert que la participació augmenta, aquest increment es relaciona amb un augment de la dreta, àdhuc amb un traspàs de l'esquerra.

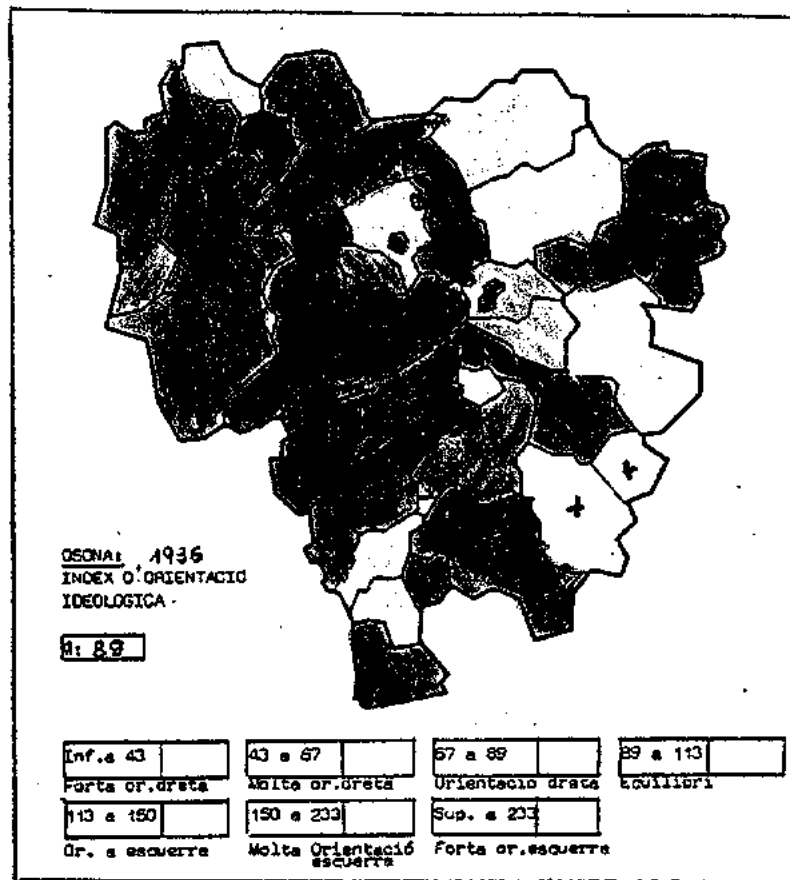
Sembla, doncs, tal com apuntàvem al començament del capítol, que un major grau de socialització política tindria una relació amb l'increment de la participació i del vot a l'esquerra, i que, a més, l'orientació a esquerra dels municipis afavoriria un augment superior a la mitjana, tant de la participació com del vot a esquerra.

L'excepció dels municipis del Lluçanès, ben reconeguts pel grau de socialització política i el vot a esquerra, podria ser explicada tant per la sèrie de factors propis d'aquella zona com per la crisi de la lluita camperola, originada per les repressions exemplars que els propietaris havien exercit sobre alguns masovers durant el bienni negre (98) i que haurien posat en qüestió la conveniència del moviment pagès, o encara per la feblesa d'una consciència de classe poc arrelada al passat i incapaç d'afrontar situacions radicals. En tot cas, però, i partint de les constatacions, sembla que, ultra els factors peculiars propis dels distints municipis, el fet de ser d'uns municipis on existeix una consciència històrica, generalitzada i compartida de pertànyer a la classe treballadora (vorera del Ter), afavoreix una actitud de vot a l'esquerra a les eleccions del 1936. En

canvi, en aquells altres llocs on la conscienciació política ha estat més producte d'un personalisme que no pas d'una tradició de lluita, el terreny és més permeable i abonat perquè reneixi l'actitud conservadora i prosperi la dreta, mitjançant tant un canvi de l'opció de vot com una actitud de no votar davant la indecisió.

6.6.L'orientació de vot

Index mínim: 4; índex mitjà: 89; índex màxim: 244

Ja hem vist al començament que d'ençà la forta davallada de l'orientació esquerrana de la comarca el 1933, enguany hi ha hagut una feble recuperació. Amb un índex d'orientació ideològica de 89, la comarca es manifesta amb una relació de forces equilibrada, encara que amb predomini de la dreta. Per municipis, aquest índex coneix prou variacions, en funció de la major o menor implantació de l'esquerra, i oscil·la entre un valor màxim de 244 a Lluçà i un mínim de 4 a Muntanyola. Comparant el mapa dels índex d'orientació amb el del 1933, es pot observar com la recuperació de l'esquerra té com a conseqüència unes variacions en la correlació de forces més favorable al Front d'Esquerra.

En síntesi, les característiques més importants del mapa d'orientació ideològica d'aquest 1936 són les següents:

- L'Osona del 1936 manté com a zones d'orientació a esquerra la vorera del Ter, el Lluçanès i els municipis de Rupit i Folgueroles.
- A les zones d'esquerra, la correlació progressa a la majoria de municipis de la vorera del Ter. Manlleu, Orís i Sant Vicenç recuperen una clara orientació a esquerra ($I=+150$), i també les Masies de Roda recupera l'equilibri de forces. A l'entorn d'aquesta zona, Sant Pere, Santa Maria de Corcó i les Masies de Voltregà es mantenen amb orientació a dreta, acostades a l'equilibri de forces. Al Lluçanès, el descens de la participació en alguns municipis ha provocat una davallada de l'orientació esquerrana a Oristà i Perafita (que es mantenen, però, amb índex entre 114 i 150), encara que Sora recupera un índex superior a 150, com ja havia tingut el 1931.
- La zona de dretes es manté igual que el 1933 i aplega també el municipi de Vilanova de Sau. Sant Julià, Seva i Taradell mantenen una forta

orientació a dreta, a diferència del que passava el 31 i el 32. Es confirma també el predomini de la dreta a Vic on només el 1931, gràcies als vots del PCR, l'esquerra havia predominat sobre la dreta.

- Pel que fa a la relació entre participació i orientació de vot, es confirma la relació entre alta participació i orientació a esquerra a la vorera del Ter i Folgueroles (mantenint-se la feble participació a Orís i les Masies de Roda). Es confirma també la relació entre feble participació i vot a esquerra als municipis del Lluçanès i a Rupit. La forta i mitjana participació i l'orientació dretana es manté més localitzada a la zona de Vic i municipis de la rodalia més immediata. Continua sent vàlida la tendència, detectada des de l'inici, a una relació entre municipis rurals i feble participació.

En definitiva, a mesura que avançava el període republicà i segons les vicissituds de cada contesa, s'ha anat perfilant i acotant el mapa de l'orientació ideològica de la comarca, amb dues característiques prou clares i convincents: l'existència de dues Osones. L'una, localitzada a la vorera del Ter -on hi ha una important participació- té, durant tot el període republicà, un predomini de l'esquerra. L'altra és l'Osona de dretes, menys participativa, localitzada al Lluçanès i a la ciutat de Vic i el seu entorn. Entre aquestes dues Osones, hi ha uns quants municipis amb tendència a l'equilibri de forces que, a partir de la mobilització de les forces conservadores, des del 1933 s'ha desviat cap a la dreta, i ha arribat a predominar-hi. Aquests municipis són Sant Pere, Santa Maria de Corcó, les Masies de Voltregà, Balenyà, Centelles i Sant Martí de Centelles.

6.7. Breu valoració global

La característica més important d'aquests comicis és la confirmació del tomb electoral d'una part de la població que el 1931 havia optat per la república, que el 1932 s'abstingué, sotmesa a pressions contradictòries, i que el 1933, empenya per les vicissituds de l'elecció, optà pel vot conservador. Aquest 1936, davant el repte que eren les eleccions tant per al ressorgiment democràtic com per a l'autonomia de Catalunya, i en un moment històric en què la Lliga Regionalista havia donat suport a la repressió del 6 d'octubre que comportà la supressió de l'Estatut d'Autonomia i l'empresonament dels membres del govern de la Generalitat, l'electorat flotant d'Osona continuà votant majoritàriament el Front d'Ordre.

Es confirma, doncs, el vot d'un electorat que entre el seu catalanisme i el seu catolicisme opta, definitivament, pels valors més segurs, la legitimidad dels quals no podia posar en qüestió.

Una segona característica que cal assenyalar és que el febrer del 1936 a Osona no es produeix un increment considerable de la participació com al Principat i a la resta de la província de Barcelona. Ben al contrari, per primera vegada en tot el període republicà, la comarca té un percentatge de participació igual al de Barcelona. Sembla, doncs, que 1933 fou l'any en què les forces de la dreta aconseguiren la màxima mobilització, que mantenen amb un lleu retrocés el 1936, i que l'esquerra no és prou capaç ni té prou mitjans per a competir amb les forces conservadores amb igualtat de condicions. D'ençà el 1931, hi ha hagut a la comarca una progressiva organització de les forces conservadores, que s'han

vist obligades a adaptar-se a la nova situació democràtica, a reconquistar, mitjançant la recaptació de vots, aquell predomini que suara tenien a la comarca quan les eleccions no eren més que un simulacre. Després de la desfeta del primer any, no cessaren de recuperar-se endegant tots els mecanismes de què disposaven per adreçar-se al públic més vulnerable políticament, nodrint-se, en part, com ens diu J. Tusell _de una carencia de consciència política de unas masas todavía no aptas para la democracia", ensems que d'una part de la població a qui denominaren el vot per la defensa de la religió i dels valors tradicionals que fonamenten el tarannà dels osonencs. Sembla que els resultats palesen el seu èxit, que culminà el 1933, que es manté el 1936, i que, encara que amb dificultats per dominar en aquells municipis on existeix una consciència política, de fet, domina una àmplia zona de la comarca, amb Vic com a centre d'irridació.

Les eleccions del febrer del 1936, amb la recuperació de l'esquerra pel retorn a les urnes de l'abstencionisme àcrata i per un lleuger transvassament de l'electorat, confirmen la presència en el temps i l'espai d'unes zones d'ampli predomini de l'esquerra, on, malgrat l'aferrissada pugna de la dreta per conquerir l'electorat, les forces progressistes mantenen l'hegemonia. Aquestes zones són el Lluçanès, on convergeixen feble participació i conscienciació poc arrelada en el passat, i la conca industrial del Ter, amb elevada participació i una antiga tradició tant de treball industrial com de lluita de classes. L'any 36 els municipis de la vorera del Ter es caracteritzen per una progressió important de la participació, relacionada directament amb el vot a l'esquerra, i, desviant-se de la mitjana comarcal, segueixen una pauta de comportament més acostada a la de Catalunya en optar pel restabliment de la democràcia i el retorn de l'autonomia

catalana.

7. CONCLUSIONS: REFLEXIONS SOBRE LES **PRINCIPALS** **VARIABLES ELECTORALS ENTRE 1931 I 1936**

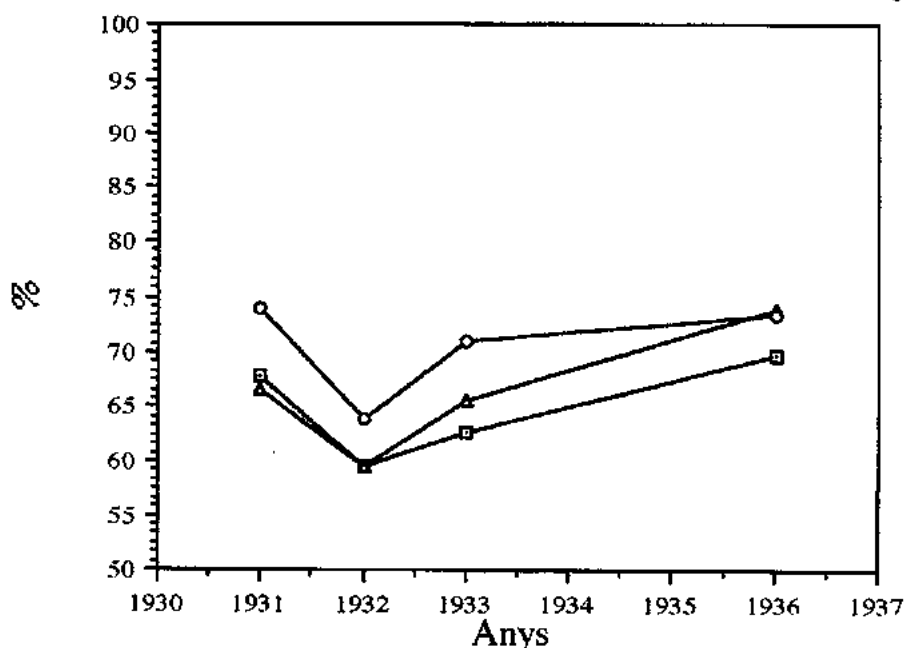
En síntesi, després de l'anàlisi elecció per elecció, els trets que durant el període republicà defineixen la comarca d'Osona pel que fa a les variables electorals participació i orientació ideològica són les següents:

7.1. La participació

A nivell global la participació dels osonencs és elevada, tan sols baixa notablement el 1932, però es recupera el 1933 i s'incrementa el 1936 que retroba l'elevat percentatge del 1931. El retorn a la pràctica electoral en un moment de necessitat de canvi de règim polític constitueix probablement l'explicació conjuntural per excel·lència del 74 % de participació en una contesa considerada essencialment plebiscitària. El 1932 les eleccions al Parlament català trobem un electorat més cansat i una mica desencisat: per un cantó tres eleccions en menys de dos anys, i per l'altre un govern de la Generalitat que podia dur a terme ben poques reformes socials i autonòmiques. A l'ensem, l'elecció podia no ser considerada tan bàsica i vital com les anteriors legislatives; tot plegat abocava a un descens notable de la participació.

Més endavant, el caràcter conflictiu i de combat que caracteritzen les eleccions del 1933 són l'origen d'una enfurismada campanya electoral de la dreta, demanant la participació de les masses. El vot femení, vist com a més flexible i manipulable, és cobejat pels sectors conservadors que duen a terme tot tipus de pràctiques preelectorals per tal d'obtenir-lo. Des de recompenses, fins a pressions morals de tota mena. Malgrat els crits d'alerta de les esquerres sembla que la campanya conservadora fou un èxit i aconseguí per un cantó el vot femení i per l'altre un bon percentatge d'aquells electors flotants que enfront d'un perill es decanten a favor de l'ordre. El 1936 la cruesa de la situació socio-política i el repte que suposaven la polarització de les forces polítiques expliquen la pràctica estabilitat de la participació enregistrada en la contesa anterior i un lleuger augment -d'un 2%- que semblaria correspondre a aquells electors cenetistes d'esquerra que abans -el 1933- seguint la consigna àcrata, s'havien abstingut,

Participació electoral: 1931-1936
Osona, Província de Barcelona i Catalunya

Si comparem els resultats amb el Principat i de la circumscripció electoral -la província de Barcelona- podem constatar com la comarca segueix les mateixes tendències encara que amb un major participació, tot remarcant, però, que a l'inrevés del que succeïa arreu, a Osona, les mobilitzacions més importants s'enregistraren el 1933 i no el 1936, comicis caracteritzats per una relativa estabilitat(99). També, i respecte als interrogants que els historiadors es formulen sobre la culpabilitat de l'abstencionisme àcrata en la derrota del republicanisme del 1933, en el cas d'Osona, no sembla pas que puguem parlar d'una relació significativa. En efecte, més que d'un retrocés de la participació relacionada amb un retrocés de l'esquerra, el que de veritat enregistra l'Osona

del 1933 és un augment de la participació arreu relacionat amb un augment de la dreta, amb una quasi estabilitat de l'electorat d'esquerra (estabilitat que trontolla ben poc, tan sols amb un descens del 4% a nivell comarcal, amb la majoria de municipis on la regressió de l'esquerra se situa al voltant de la mitjana, entre un 1% i un 77%, només Masies de Roda i Sant Vicenç de Torelló tenen percentatges superiors de retrocés).

Cal indicar, a més a més, que el 1936, quan la consigna àcrata perd força, sembla que aquest electorat torna a les urnes.

Per municipis podem constatar, a grans trets, com les fluctuacions de la conjuntura política influeixen en el descens de la participació del 1932 i en l'augment del 1933 i el 1936, però, en cada contesa, hi ha un grau de variabilitat important respecte de la mitjana comarcal, sense que siguin el mateixos municipis els que en totes les eleccions enregistrin graus de variabilitat semblant. En efecte, el 1932 el descens més important respecte de la mitjana, el trobem a la majoria de municipis reconeguts per la seva importància numèrica i dinàmica política. En canvi el 1933 i el 1936 hi ha un augment molt més elevat que la mitjana en les municipis del Lluçanés, degut sembla a unes condicions específiques de conscienciació política que abocaren a la població a una progressiva implicació en la vida política.

En general, però, ultra uns factors polítics globals o d'altres de més conjunturals propis d'un determinades zones i que marquen a grans trets les fluctuacions de la participació, respecte a la mitjana de cada elecció, a la comarca es detecten tres grans grups de municipis:

Un grup de municipis amb participació elevada i constant, on conflueixen per un canto l'absència de barreres geogràfiques, facilitats de comunicació i, per altre, major densitat de població i la implantació de les indústries (municipis situats majoritàriament a la Plana de Vic).

Un grup de municipis amb feble participació constant, situats geogràficament a l'est i a l'oest de la Pana, sobretot allunyats de la carretera de la comarca. Pobles rurals, d'habitants disseminats, feble densitat de població i amb dificultats de comunicació degut a factors geogràfics. Municipis caracteritzats d'antuvi per una distància a l'urna, amb més probabilitats d'irregularitats de cens i perquè no, on l'aïllament propi al seu mode de vida pugui implicar una manca d'integració a la vida col·lectiva, de la qual l'abstenció electoral en seria una manifestació.

Un grup de municipis amb participació intermitent, sobretot situats al Lluçanès, zona rural amb dificultats de comunicacions i feble densitat de població, on el canvi en la participació -major el 33 i el 36- semblaria degut a u factor de conscienciació política dels camperols que es va consolidant a mesura que avança el període republicà.

7.2.-L'orientació de vot

Una comarca d'esquerra que evoluciona vers l'equilibri de forces.

Taula núm. 15

Resultats electorals 1931-1936. Resum comarcal

	Esquerra		Dreta		
	(1)	(2)	(1)	(2)	(3)
LEGISLATIVES 1931	46.-	61,5	27,5	38,3	160
PARLAMENT CATALA 1932	34,1	53,5	29,5	46,4	115
LEGISLATIVES 1933	30,4	43.-	40,2	56,6	78
LEGISLATIVES 1936	34,5	47.-	38,9	53.-	89
(1)	sobre cens electoral				
(2)	% sobre votants				
(3)	Index d'orientació ideològica				

El 1931, Osona plebiscita àmpliament el nou règim avalant l'ERC amb un 61,5% de vots. Tot seguit, però, aquesta manifestació massiva a favor de l'esquerra perd embranzida i ja el 1932 es detecta un descens, que inicia una convergència vers un equilibri de forces. Fenomen que es confirmarà el 1933 i el 1936, en què les forces d'esquerra que ja no seran majoritàries, es mantindran amb un 43% i un 47%, respectivament. A l'inrevés, la dreta encapçalada per la Lliga, després de l'ensurt del 1931 posarà en marxa una intensa campanya de recaptació de vots amb vistes a reconquerir aquell territori que fins fa ben poc li pertanyia sense cap mena d'esforç. Campanya que obtindrà, almenys en part, els resultats esperats, ja que el 1932 inicia lleugerament la seva recuperació i el 1933 obté la cota més elevada d'adhesió, taxa que mantindrà el 1936.

A nivell de correlació de forces podem observar el pas d'una hegemonia

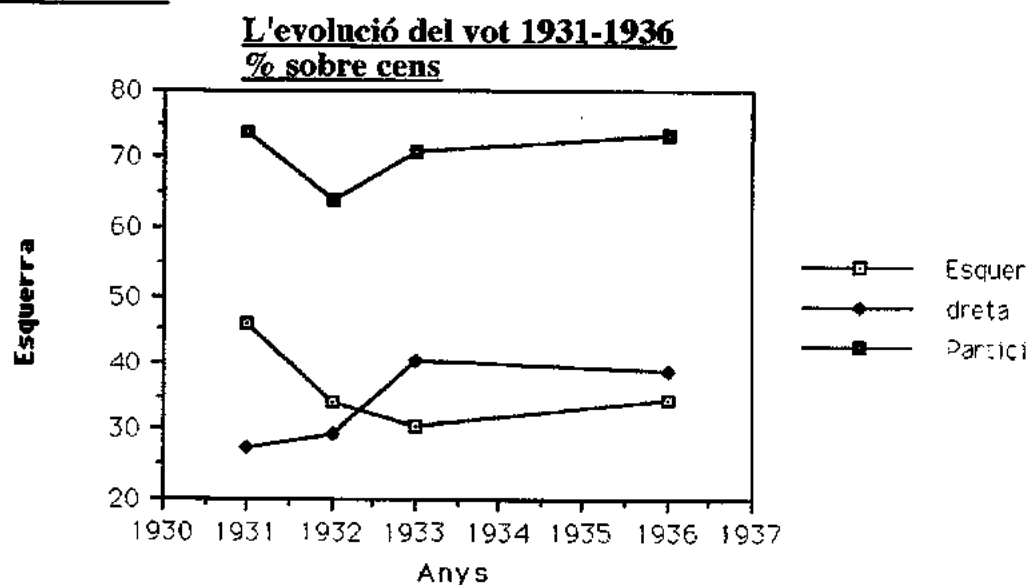
de l'esquerra cap a un equilibri amb predomini de la dreta. Semblaria com si la comarca anés recuperant, a nivell electoral, la imatge suava tan tradicional, encara que amb una presència remarcable de l'esquerra. Presència, que si analitzem les dades a partir dels vots reals, podem adornar-nos que té una especial rellevància. En efecte, l'esquerra compta amb un electorat fidel de l'ordre del 34%,(vegeu taula núm.15), taxa superior en tot cas a l'electorat conscient i fidel que pot tenir la dreta. L'àmplia majoria que les forces d'esquerra obtenen el 1931 és degut al 105 d'un suposat electorat flotant, que el 1932 s'absté, i que més tard el 1933 i el 1936 es mobilitza novament, aquesta vegada a favor de la dreta.

Pel que fa a les forces de dreta, en canvi, semblaria com si el percentatge de vots conscient i reflexionat fóra inferior al de l'esquerra, però progressant vers un recapte de vots tant de l'electorat flotant com d'un de nou, feble i fàcilment manipulable que apareix a l'escena el 1933 -el vot femení-. Tant l'un com l'altre l'aconsegueixen per diversos mitjans de persuasió.

Es evident que la conjuntura global afavoreix l'esquerra el 1931 i, a l'inrevés, el 1933 la situació de crisi econòmica i una pràctica política de govern autònom amb pocs mitjans de governar faciliten una campanya de recapte de vots a favor de la dreta, que acusa el govern republicà d'esquerra, tant de la crisi com de la inestabilitat social. També és cert, però, que en els comicis de 1936 -que tingueren lloc després d'un llarg període de repressió ferotge contra Catalunya degut a les mesures dels govern de Madrid en el qual la Lliga participava, i que, a més a més, es caracteritzava per una bipolarització de forces i que arreu havia tornat cap a l'esquerra els vots dels electors flotants- a Osona

electors flotants i nou electorat, segueixen al costat de la dreta. ¿Què significa?. Que el poble d'Osona és més conservador que catalanista?. Més catòlic que republicà? O simplement ens informa sobre l'existència d'una part important de població amb pocs recursos culturals i ideològics que els permetin fer front a unes pressions morals provinents d'institucions o persones la legitimitat de les quals no es pot posar en qüestió?

Gràfic núm. 2

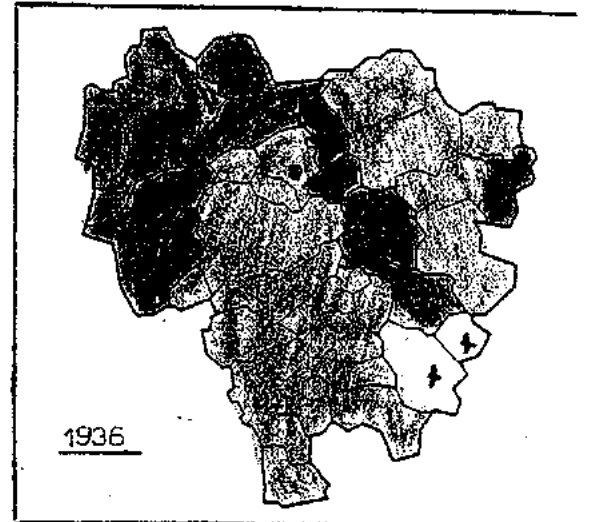
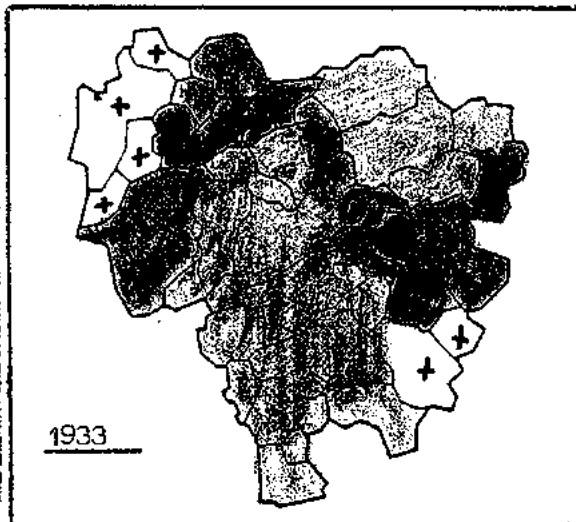
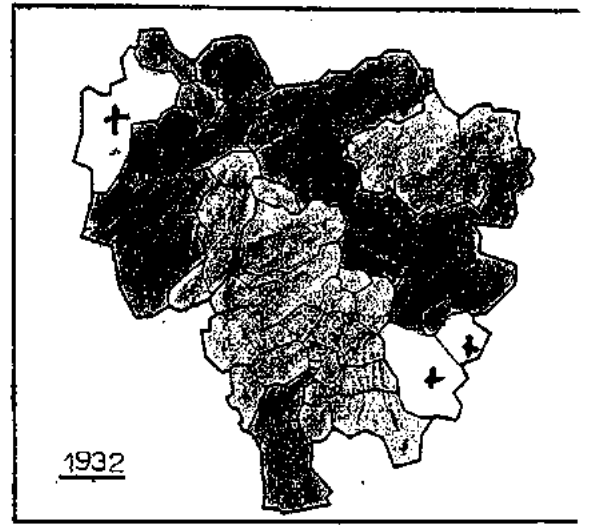
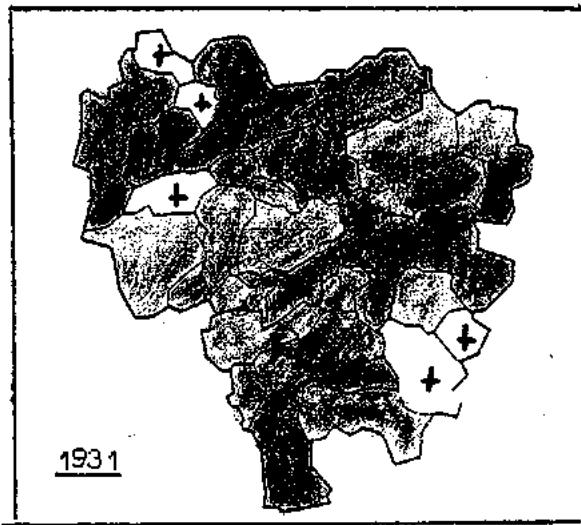

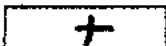
L'Osona d'esquerra i l'Osona de dreta

L'anàlisi geogràfica ens aporta uns elements de resposta a aquests interrogants, tot informant-nos de quins municipis provenen els vots d'esquerra i on és que majoritàriament podem parlar de predomini de la dreta.

En efecte, com a síntesi i sense endinsar-nos en les vicissituds de cada

Evolució de les forces d'esquerra 1931-1936

- + del 50% esquerra
- + del 50% dreta
- Sense dades

una de les eleccions, podem observar dues Osones, una de dretes i una d'esqueres, ben delimitades en l'espai. La d'esquerra, amb vot majoritari i constant a l'ERC, és formada en primer lloc pels municipis de la vorera del Ter, zona d'antiga tradició industrial, àrea ben delimitada geogràficament. Després segueix en importància l'àrea del Lluçanés on s'observa una progressió constant durant tot el període, i en tercer lloc uns municipis rurals aïllats: Folgueroles, Rupit i Osormort, on la fidelitat i la constància és igualment important. En la resta de la comarca on l'ERC ha enregistrat una difícil penetració podem assenyalar uns municipis amb un cert equilibri de forces: Balenyà, Centelles, Sant Pere de Torelló i Masies de Voltregà, i uns altres on l'ERC té menor importància: Vic, Taradell, Seva, Sant Julià de Vilatorrada i Santa Maria de Corcó.

Com a trets característics i significatius, cal remarcar per un cantó la limitació geogràfica en l'espai, a l'ensens que la seva constància en el temps. El descens del 1932 va ser general en la majoria de municipis d'implantació d'ERC, amb cotes al voltant de la mitjana comarcal. En canvi, el 5% de descens del 1933 va ser més elevat en aquells municipis industrials on hi havia més militants cenetistes i que en aquests comicis seguiren la consigna àcrata, percentatge, però, que recuperà el 1936.

També cal significar que malgrat la seva desigual implantació, de fet en aquells municipis on gaudeix d'una hegemonia constant sobre la dreta, són els més dinàmics i representen el 54% de la població comarcal. Així mateix, i sense entrar en una anàlisi minuciosa podem adonar-nos com el vot a esquerra és relacionat majoritàriament amb municipis industrials, amb més densitat de població, amb comunicacions fàcils, pobles en definitiva on conflueixen factors

externs, com una millor informació política degut a la campanya electoral, presència i coneixement dels distints líders polítics i factors intrínsecs propis al mateix mitjà social, és a dir, a la situació socio-econòmica, relacions de producció, passat col·lectiu, etc., factors que aboquen a una socialització política important i, en conseqüència, a una major possibilitat d'un vot conscient. Per altra banda, encara minoritàriament, és important de remarcar la seva relació amb municipis rurals, de poca densitat, mal comunicats i d'habitatge disseminat. Sembla però que en aquests casos l'existència d'un vot a l'esquerra és també producte d'una socialització política, no tant deguda a una memòria col·lectiva d'un passat de lluita, sinó a l'existència d'un líder que menava un treball de conscienciació i de mobilitzacions camperoles. (100).

L'Osona de dretes, amb predomini i constància de la Lliga, és situada geogràficament a l'àrea de Vic i als altres municipis rurals del seu entorn. La seva influència arriba fins al Lluçanés (St Bartomeu, Sobremunt i St. Agustí) i al Collsacabra-Guillerics (Pruit, Tavertet, Brull, Santa Maria de Corcó). Amb tot, cal remarcar que a més d'aquesta àrea territorial on la seva implantació és hegemònica, la seva incidència abasta tots els municipis de la comarca, on compta amb un electorat fidel i constant, més o menys important segons que es tracti de municipis rurals amb poca lluita política o dels industrials on cal competir amb l'ERC com a contrincant electoral. En general aquest electorat que li és fidel d'ençà del 1931 progressa arreu a partir del 1933, coincidint amb l'augment de la participació i del vot femení.

En un intent de síntesi entre implantació territorial i factors demogràfics i socio-econòmics, sembla que d'antuvi s'observa una relació entre vot a dretes i

món rural no conscienciat, és a dir, municipis on és possible l'existència d'un electorat passiu, no informat i no implicat en la vida política, producte tant de la pervivència d'unes relacions de vassallatge com de les mateixes condicions objectives de vida. Segueix en importància la relació entre aquest vot i la ciutat de Vic, capital de la Plana, especialment rellevant pel nombre de vots que recapta en termes absoluts, explicable possiblement per les mateixes característiques socio-econòmiques i de distribució de la població activa de la ciutat. En efecte és aquí on es concentren una bona part de les classes detenedores del poder econòmic local (tant els propietaris rurals, com la burgesia industrial, l'Església i la classe intel·lectual), sense oblidar unes classes mitjanes lligades al comerç, uns i altres hereus d'una peculiar socialització política basada en el catolicisme i en els valors tradicionals. En els municipis industrials la implantació és més feble i abasta tant el vot conscient producte d'una informació, d'unes preferències ideològiques profundes i/o d'uns interessos a defensar, com un tipus de vot més massiu provinent d'aquelles classes més marginades socialment i més feble culturalment i ideològicament. En efecte, cal assenyalar que és en aquests municipis -per altra banda, els que apleguen la major part de la població-, on la Lliga, contrincant de l'ERC, ha invertit més esforços per tal de fer-se tant amb aquell electorat liberal, catòlic i catalanista més pròxim del centre polític, com amb aquells altres sectors populars que podia atreure's mitjançant l'exclusivitat que s'atribuïa de defensora del cristianisme.

7.3. Vers l'establiment d'unes zones homogènies de comportament electoral

L'explicació per les variables socio-econòmiques

En l'anàlisi del comportament electoral hem pogut constatar tant la variabilitat del nivell de participació com la diferent orientació ideològica, unes variables electorals que d'alguna manera es relacionaven amb factors geogràfics demogràfics i socio-econòmics propis d'uns determinats municipis. També hem pogut adonar-nos de la permanència d'un determinades opcions electorals tant en el temps com en l'espai.

Sense pretendre en cap moment fer una relació lineal entre els diferents tipus de comportament i un o altre dels factors de l'estructura socio-econòmica, com a cloenda d'aquest anàlisi precisem un primer esboç de tipologia de municipis en base a la constància del comportament electoral. Per cada un dels grups de municipis indicarem amb quins factors estructurals es relacionen, factors que, com a producte de l'entremat de relacions socials pròpies d'una societat determinada, poden explicar en part les diferents actituds polítiques detectades.

Per establir els diferents tipus de comportament electoral partim de les variables bàsiques, orientació ideològica i participació. Els criteris seguits s'on els mateixos que els que s'han emprat en l'anàlisi de cada elecció - l'índex de C. Leleu i la mitjana comarcal per la participació. Així mateix, per la permanència o estabilitat d'un determinat tipus de comportament, s'ha partit del vots d'esquerra i de la participació de cada municipi sobre el total d'eleccions dels període (vegeu apèndix 6). L'única excepció respecte de les anàlisis parcials és que per la tipologia s'ha anulat la categoria I=89-113, equilibri (entre 47 i 53 per cent esquerra) incloent aquells municipis entre 50.1 i 53 per cent a orientació

a esquerra (I=113-150). I, a l'inraves, aquells entre 47 i 50 per cent a orientació a dreta (I=89-113). (101).

Com síntesi, vegeu en la taula n'um. 16 els diferents grups de municipis (també en el mapa

Taula núm. 16

Tipologia dels municipis d'Osona: 1931-1936

Orientació Ideològica	ESQUERRA			DRETA		
	% de vote d'esquerra, sobre votants			% de vote de dreta, sobre votants		
Participació	+ 70%	entre 40 i 70%	entre 30 i 40%	entre 40 i 49%	entre 40 i 70%	+70%
FORTA	TIPUS I Folgueroles Roda de Ter	Perafita Prats Ll. St. Martí V. St. Vicenç f. Toralló	Centelles Manlleu Masies V. Oribà Tavernoles Bora	TIPUS II Calldenes St. Julià V. Vie	Sta. Cecília V. Noya Sabornell Taradell	Montanyola St. Agustí Lluç. Sta. Eugènia B. Sta. Eulàlia R. Tavertet
FEBLE	TIPUS III Lluçà Oribà Rupit	Balenyà Olost Masies de Roda St. Bol del Ll.	Alpens St. Martí Bes St. Pere Toralló St. Serni de Vilanova Gu	TIPUS IV + St. Martí Cent. Sta. Maria Cerof Seva	El Brull Torà	Collanopina Oribà Pruit St. Bartomeu Gra
+ Municipis amb orientació ideològica incerta. (Masies Voltregà 50.2% Eso. St. Martí Cent. 49.7% Dco.)						
. Municipis pròxims a l'equilibri de forces (Centelles 54.7%, St. Pere 53.7% E. Tavernoles: 53.2%)						

Tipus I:

Orientació constant a esquerra. Forta participació

Més del 70 %: Folgueroles, Roda de Ter.

Entre 60 i 70 %: Perafita, Prats, Sant Hipòlit de Voltregà, Sant Viçens de Torelló, Torelló.

Entre 50 i 60 %: Centelles, Manlleu, Masies de Voltregà, Orista, Tavèrnoles, Sora.

Geogràficament la majoria d'aquests municipis són situats a la Plana de Vic, alguns al Lluçanès. La vorera del Ter constitueix la zona més homogènia i delimitada, amb absència de relleus topogràfics acusats i bones comunicacions tant per carretera com per tren.

Com a factors demogràfics cal assenyalar que apleguen en total el 41% de la població comarcal, que són municipis progressius i generalment d'elevada densitat.

A nivell econòmic, llevat dels del Lluçanès, són municipis industrials, d'antiga industrialització, que s'instal·là en aquesta zona aprofitant la font d'energia del riu Ter.

En aquesta època patien les conseqüències de la crisi econòmica, que era l'origen de les vagues i les mobilitzacions organitzades per la CNT. Afiliació a la CNT i presència de locals de l'ERC.

TIPUS II :

Orientació constant a esquerra. Feble participació

Més del 70%: Lluçà, Orís, Rupit.

Entre 60 i 70%: Balenyà, Olost, Masies de Roda, Sant Boi de Lluçanès.

Entre 50 i 60%: Alpens, Sant Martí del Bas, Sant Pere de Torelló, Sant Sadurní d'Osormort, Vilanova de Sau.

Geogràficament aquests municipis estan situats al Lluçanès, al Collsacabra-Guillerries, més Masies de Roda, Orís, Balenyà i Sant Pere de Torelló, al límits de la Plana. Tenen com a característica comuna els relleus orogràfics i la separació de la Plana. Les comunicacions, en alguns llocs, no són fàcils.

Demogràficament poca densitat de població, habitat disseminat i en el cas d'Orís i Masies de Roda separació entre un nucli de població que viu a redós d'un focus fabril i un altre de disseminat. Municipis regressius amb el 13 % de la població comarcal.

A nivell econòmic, es tracta majoritàriament de municipis rurals amb feble presència de la indústria tèxtil. Terres conreades amb contractes de parceria. Parcels amb explotacions agràries de petites dimensions.

Socialment, compten amb organitzacions camperoles, sobretot el sindicat agrícola de la Plana. Presència de militants i de locals de l'ERC.

TIPUS III:

Orientació constant a dreta. Forta participació.

Entre 50 i 60% dreta: Calldetenes, Sant Julià Vilatorrada, Vic.

Entre 60 i 70% dreta: Santa Cecília, Sobremunt, Taradell.

Més 70% dreta: Malla, Muntanyola, Santa Eulàlia de Riuprimer,

Tavertet.

Geogràficament els municipis són situats a la Plana de Vic. La capital de la comarca forma part d'aquest grup juntament amb els municipis rurals del seu entorn. Apleguen el 32 % de la població comarcal.

Demogràficament, Vic, amb el 21% de la població comarcal, compta amb una elevada densitat de població. La resta de municipis són caracteritzats per la feble densitat.

A nivell sòcio-econòmic cal significar la importància de Vic, amb predomini de la població activa dedicada als serveis i una presència industrial essencialment centrada en l'alimentació i la pell. Seu de l'Església i de les classes detenedores del poder local. Extensa xarxa d'organitzacions catòliques de tota mena. Els altres municipis tenen predomini de l'activitat agrària i masies escampades. Escassa o nul·la mobilització camperola. En el cas de Taradell, municipi amb presència d'indústria, d'afiliació sindical a la CNT i de mobilitzacions obreres que progressaren a mesura que avançava el període republicà. Municipis, però, dominats per l'entorn rural i per la forta incidència de l'Església sobre els seus habitants.

TIPUS IV:

Orientació constant a dreta. Feble participació

Entre 50 i 60% dreta: Sant Martí de Centelles, Santa Maria de Corcó, Seva.

Entre 60 i 70% dreta: El Brull, Tona

Més 70% dreta: Collsuspina, Gurb, Pruit, Sant Bartomeu del Grau.

Geogràficament no constitueixen cap unitat, repartits entre el Lluçanès, Collsacabra-Guilleries i la Plana. Com a característica comuna tots són municipis rurals, de feble densitat de població i de gran superfície geogràfica. Gurb constitueix una excepció, tant per l'absència de relleus topogràfics com per la gran extensió i productivitat de les seves terres. Generalment en els altres conflueixen relleus topogràfics, grans extensions de superfície i poques ha. de terres productives. Aplega el 14 % de la població comarcal.

En definitiva, i a tall de síntesi, l'Osona del període 1931-1936 és una comarca que es manifesta electoralment nacionalista catalana, dividida entre uns municipis on aquesta opció és constant d'esquerra-amb vot a l'ERC- i uns altres que es manifesten majoritàriament de dretes amb vot a la Lliga. Tan sols uns pocs observen una bipolarització de les forces que segons les conteses electorals es manifesten amb predomini de l'esquerra (1931-1932) o de la dreta (1933-1936) (Centelles, Sant Pere de Torelló, Masies de Voltregà, Balenyà).

Prioritàriament són els factors orogràfics i el conseqüent desenvolupament econòmic que aquests han condicionat els que expliquen les grans àrees homogènies de comportament electoral. La Plana és la zona més participativa, alhora que aplega la majoria de població, és a dir la més decisiva per a l'anàlisi política. A l'interior de la Plana el vot a l'esquerra, a l'ERC, és relacionat amb més o menys presència de treballadors industrials i segons que aquests pertanyin o no a una zona de més o menys concentració d'indústria. En les zones més muntanyoses i amb dificultats de comunicació, el Collsacabra-

Guilleries i l'altiplà del Lluçanès, la característica comuna és la feble participació, i, encara que al Luçanès hi poden constatar una majoria de municipis amb orientació a esquerra, cal recordar que aquesta opció té lloc amb una alta abstenció i en aquest sentit cal matisar la seva importància.

Amb tot, com hem vist, una determinada estructura socio-econòmica no és pas l'únic factor que explica el comportament polític, com és el cas del Lluçanès o de Taradell. Cal observar també, que malgrat haver detectat municipis amb comportament homogeni, això no significa pas que tota la gent que hi viu, tinguin actituds semblants. Aquest fet ens fa reflexionar sobre la multiplicitat de factors -sense menystenir la importància de la economia com a eix vertebrador- i l'entremat de relacions socials que intervenen en la estructuració d'una actitud, de la qual el comportament electoral en és una expressió.

Capitol III

El comportament electoral en el període 1977-1982

1.Introducció	179
2.LLei electoral i estructuració de les forces polítiques	182
3.Les Eleccions legislatives del 15 de juny de 1977	183
4.Les eleccions de l'1 de Març de 1979	214
5.Eleccions del 20 de Març de 1980	244
6.Les eleccions del 28 d'Octubre de 1982	278
7.Conclusió: Reflexions sobre les principals variables electoral.	

CAPITOL III

EL COMPORTAMENT ELECTORAL EN EL PERIODE 1977-1982

1. INTRODUCCIO

La nova etapa democràtica s'inicia amb semblances i divergències respecte de l'anterior. Per un cantó, a l'igual que les primeres eleccions republicanes, té lloc després d'un llarg període de dictadura i repressió contra les llibertats fonamentals. També, com en l'anterior etapa, les primeres eleccions són viscudes pel poble com una possibilitat de canvi polític alhora que amb una esperança de recobrar la identitat catalana i, com si la història volgués repetir-se, una crisi econòmica constituïa així mateix el marc de fons on es desenvoluparien el comicis.

Algunes similituds però amb importants diferències: per un cantó la dictadura havia estat molt més llarga i s'havia caracteritzat, alhora que per la repressió ferotge contra tot ressorgiment democràtic i en el cas de Catalunya contra la llengua i cultura catalanes, per una voluntat de trencar amb el passat, de fer taula rasa de les anteriors lluites democràtiques i d'explicar tan sols una versió del que havia estat la guerra civil. En efecte, aquesta guerra, com a rerafons llunyà, constituïa per al poble que li havia sobreviscut, un record entre

tenebrós i fatídic, que més aviat induïa a un oblit voluntari, sovint a una reinterpretació de la història, difícilment a una transmissió objectiva dels fets. En aquest sentit, les noves generacions que ara vivien el redreçament de la democràcia sabien ben poc del passat de Catalunya, àdhuc del passat més concret de les comarques i els seus municipis i de les possibles lluites que els seus antecessors podien haver menat durant el període republicà, o abans, per tal de fer avançar la democràcia. Diguem que aquest llarg parèntesi, amb tots els condicionaments que pesaven sobre la socialització política, tant per part de la família com de les altres institucions oficials, podia tenir una gran incidència i traduir-se almenys amb un trencament amb el passat comú, amb la memòria col·lectiva que, en el cas del nostre estudi, qui sap si podia significar un trencall amb la tradició de vot.

A més d'aquests condicionaments ideològics i de politització, també les condicions socio-econòmiques havien variat sensiblement. Catalunya havia viscut en la dècada del 60, grans transformacions industrials que entre altres coses havien suposat una reestructuració profunda de la població activa, amb l'arribada d'una població immigrada que acudia al país en busca de llocs de treball. Majoritàriament les indústries s'havien instal·lat en el cinturó barceloní, i així contribuïen a una concentració de la població en aquesta àrea geogràfica.

La comarca d'Osona a 80 km d'aquesta àrea de desenvolupament també havia seguit les vicissituds de les transformacions industrials, i havia enregistrat canvis especialment importants amb relació al període republicà. Sobretot s'havia tergiversat el predomini de l'agricultura sobre la indústria, aquesta darrera era la que en el moment de l'adveniment de la democràcia ocupava més de dos terços de la població activa. Fou a la Plana on s'implantaren els nous

centres fabrils, prioritàriament a la vorera del Ter, zona d'antiga industrialització, seguit de Vic i voltants i del Congost. Com a conseqüència la Plana esdevingué una vegada més el receptacle de noves concentracions de població. Així, per a l'anàlisi política, a l'Osona dels anys 70, si per un cantó s'han aguditzat les disparitats intracomarcals, per l'altre les transformacions profundes de l'estructuració de la població activa suposen la presència en les zones industrials d'una mà d'obra procedent del món rural, sovint sense tradició de lluites laborals i prou influïts per l'entorn rural dels seus orígens, àdhuc que la presència també d'una nova població immigrada que en busca de llocs de treball ha arribat a la comarca provinent d'altres regions de l'Estat. Remarquem a més a més, que la crisi econòmica que ja es feia sentir al Barcelonès encara no havia arribat en aquesta Osona dels anys 70 i, més aviat, en el moment de la celebració dels primers comicis la zona vivia una situació bastant generalitzada de plena ocupació, fins hi havia possibilitats de treball extra que es traduïen en una alça del nivell de vida i en un accés força important vers l'engrescadora societat de consum. També, i comparativament a d'altres zones industrials, Osona enregistrava un nombre inferior d'afiliació sindical i, per altra banda, les mobilitzacions laborals eren gairebé inexistent.

En canvi el factor llengua i cultura catalanes, podia incidir en un tipus de socialització política peculiar. Recordem que durant el franquisme la comarca havia estat gairebé un reducte de resistència cultural catalana. Els atacs a la llengua catalana i la seva prohibició a nivell oficial eren sentits com una opressió i havia generat accions reivindicatives. Ben segur que en aquest sentit el ressorgiment de la democràcia era esperat també com un bon moment de reivindicar la llengua i de poder-la emprar normalment, si més no, esdevenia una

preocupació important, i per tant podria incidir en l'elecció d'un partit català que es veiés decidit i amb possibilitats de defensar la normalització lingüística.

2. LLEI ELECTORAL I ESTRUCTURACIO DE LES FORCES POLITIQUES

A més dels canvis socio-econòmics i culturals que d'alguna manera havien d'incidir en l'elecció d'un partit, també el marc institucional havia canviat. En efecte, la llei electoral era basada en la actualitat, en el sistema proporcional i, en aquest sentit, afavorí la creació de múltiples partits. En el cas de Catalunya abocà a un sistema de partits peculiars format essencialment per PSC, PSUC i ERC a l'esquerra, CDS/UDC (CiU), CC-UCD i AP a la dreta, amb la característica que tant CiU a la dreta, com l'ERC a l'esquerra, eren dues forces polítiques essencialment nacionalistes i més pròximes al centre.

Amb relació al sistema republicà, d'entrada almenys, no s'havia potenciat el bipartidisme, ans al contrari, els comicis es caracteritzaren per la presència activa del pluripartidisme i, doncs, oferien més possibilitats d'elecció, sobretot posava de manifest l'existència d'un centre polític suau unit a la dreta .

En el cas d'Osona, el fet més remarcable ja des de 1977 és el vot majoritari del poble vers la coalició de centre-esquerra. Pacte Democràtic de Catalunya -que en aquest moment ja aplega el 26 % del cens- i que progressarà constantment a partir del 1979, quan esdevé CiU i va ampliant el seu espai polític també vers el nacionalisme conservador.

A la seva dreta UCD-CC tingué una certa importància el 1977, CC-UCD. El 1979 i AP resta minoritària en la quasi totalitat dels comicis. A l'esquerra igualment que a Catalunya, és el PSC el partit majoritari seguit del PSUC i amb una ERC que va obrint pas com a partit nacionalista de centre-esquerra. Amb tot, diferentment del que ocorre en el principat, el conjunt de forces d'esquerres és més minoritari.

Taula núm. 17

Candidatures amb representació parlamentària 1977-1982

ANY D.I.	1977	1979	1980	1982
DRETA	A.P. U.C.D. U.C.D.C.C.	C.D. C.C.-U.C.D. —	S.C. C.C.-U.C.D. —	A.P. U.C.D. —
Centre DRETA	PACTE	C. 1 U.	C. 1 U.	C. 1 U.
Centre ESQ	E.C.	E.R.C.	E.R.C.	E.R.C.
ESQUERRA	PSC/PSOE — PSUC CUPS	PSC/PSOE — PSUC BEAN	PSC/PSOE PSA PSUC NE/BEAN	PSC/PSOE — PSUC NE +
	(+) Sense representació parlamentària. A tenir en compte per incidència a Osona.			

3.- LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 15 DE JUNY DEL 1977

3.1. Conjuntura política

Les eleccions del 1977 formen part de la transició de la dictadura franquista a la democràcia, amb la peculiar forma que pren a l'Estat espanyol: la monarquia parlamentària. Així doncs, els comicis constituïen un primer graó, fonamental per a iniciar el període constituent, que havia de formalitzar les característiques del nou règim que es gestava.

Eren les primeres eleccions després de quaranta anys i, encara que de fet eren l'instrument del suarisme per a dur a terme una reforma política moderada sense gaire canvis, la seva característica principal era l'eufòria de la població per a participar en la vida política del país.

A Catalunya, la instauració de la democràcia tenia un caràcter específic, ja que el poble català va viure aquestes eleccions amb una esperança de recuperació de la seva identitat nacional sota els auspicis d'unes forces polítiques amb pocs lligams institucionals amb l'Estat espanyol. El franquisme, amb la supressió de qualsevol iniciativa de transformació social, comportava per a Catalunya la negació teòrica i pràctica de la seva realitat nacional. L'aferrissada lluita del franquisme contra la llengua i la cultura catalana va fer que es desenvolupés un ampli moviment de resistència que aplegava gent de diversa procedència social, per a qui la reivindicació nacional catalana, molt arrelada en el poble, era l'eix entorn del qual giraven totes les reivindicacions democràtiques.

En aquest sentit, ja en els últims anys del franquisme, Catalunya havia aconseguit una plataforma unitària d'organització política que en el moment de l'obertura democràtica desembocaria en la creació d'alguns partits catalans sense

l·ligams institucionals amb partits de la resta de l'Estat espanyol. Les diferents forces que en sorgiren, per damunt dels diferents projectes socials, tenien, almenys, unes característiques comunes: la reivindicació, més o menys radical, del reconeixement de la identitat nacional de Catalunya.

3.2. Les candidatures

El 15 de juny es presenten a Catalunya un nombre relativament alt de candidatures, dinou en total, de les quals divuit ho feren a la província de Barcelona. D'aquestes, només set aconseguiren representació parlamentària i, d'alguna manera, foren les que formarien el primer entramat de l'espectre polític català. Encara que en l'anàlisi ens fixarem només en les candidatures que assoliren escons, en total les que es presentaren a la província de Barcelona foren les següents (102):

- a) L'extrema esquerra. Candidatures promogudes per partits no legalitzats i per altres organitzacions clandestines d'orientació marxista radical.
- FUT (Front Unit de Treballadors). Format per la Lliga Comunista Revolucionària, el POUM i Acció Comunista.
 - Candidatura de Trabajadores. Impulsada per l'ORT (Organització Revolucionària de Treballadors).
 - CUPS (Candidatura d'Unitat Popular pel Socialisme). Aplega gent del Moviment Comunista de Catalunya, PCT, MUM (Moviment d'Unificació Marxista), Partit Carlí de Catalunya i alguns independents provinents d'organitzacions populars enquadrades en l'Assemblea de Catalunya.

b) **L'esquerra**

- Socialistes de Catalunya, PSC-PSOE. Coalició formada pel Partit Socialista de Catalunya, de fundació recent (novembre del 1976) i la federació catalana del Partido Socialista Obrero Español.
- PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya). Els comunistes catalans, que comptaven amb una important actuació clandestina de resistència.
- Esquerra de Catalunya. Esquerra Republicana de Catalunya -hereva de l'antiga ERC històrica, partit d'esquerra liberal, moderadament socialitzant i no marxista, amb un fort contingut nacionalista català- i PTE (Partit del Treball d'Espanya) marxista-leninista, creat a partir d'una escissió del PSUC.
- Partit Socialista Popular (PSP). Sense arrelament ni organització a Catalunya, grup dirigit des de Madrid pel professor Tierno Galván.

c) **El centre**

- Pacte Democràtic de Catalunya. Coalició electoral integrada pels partits: Convergència Democràtica de Catalunya, Esquerra Democràtica de Catalunya, Partit Socialista de Catalunya ex-Reagrupament i Front Nacional de Catalunya, aliança basada en el seu nacionalisme comú.
- UCDC (Unió del Centre i de la Democràcia Cristiana de Catalunya). Coalició integrada per la Unió Democràtica de Catalunya, històrica, i el Centre Català, formació no franquista d'empresaris liberals.
- Coalicions més marginals: Reforma Social Española i Alianza Socialista Democràtica.

- d) **La dreta.** A Catalunya, les forces polítiques de dreta es caracteritzen per la feblesa de les organitzacions derivades del franquisme. Per altra part és pràcticament en aquestes forces on la posició davant del fet nacional català és més hostil o poc definida.
- UCD (Unión de Centro Democrático). Candidatures independents que es presenten amb el mateix nom de la coalició estatal dirigida pel president Suárez. La candidatura UCD a Catalunya no és producte de la coalició de partits de centre i dreta neofranquistes -ja que eren pràcticament inexistents- sinó que és integrada bàsicament per determinades persones que ocupen o han ocupat càrrecs importants durant el franquisme i d'altres provinents de grups oficialistes i independents.
 - Alianza Popular-Convivència Catalana. Representació a Catalunya de la federació estatal coneguda amb el nom l'Alianza Popular. Ultra el seu caràcter limitadament reformista respecte al franquisme, es manifesta contrari a les reivindicacions nacionals catalanes.
- e) **L'extrema dreta.** Grups marginals vinculats a la Falange i al Movimiento, partit únic del període franquista. Són la Falange Española i de la Jons (Auténtica) i l'Alianza Nacional del 18 de Julio (inspirada pel grup ultradretà de Blas Piñar, Fuerza Nueva).

3.3. Els resultats electorals

Taula núm. 18.

Els resultats electorals a la comarca d'Osona, 15/6/77

Participació: 85,7%			Abstenció: 14,3%		
	(1)	(2)		(1)	(2)
A.P.	3.3	3.8	E.R.C.	3.9	4.6
U.C.D.	9.8	11.4	PSC/PSOE	15.1	17.5
U.C.D.C.C.	12.9	15.1	P.S.U.C.	8.9	10.4
P.D.C.	26.3	30.6			
Centre- Dreta (+)	54.9	63.8	Esquerra(+)	29.8	34.7
(1) % sobre electors		(2) % sobre votants			
Index d'orientació ideològica: $\frac{29.8 \times 100}{54.9} = 54.3$					
(+) incluit C.U.P.S. i Altres esquerra / També altres dreta					

Les característiques més importants que semblen poder deduir-se de la taula de resultats són les següents:

- 1.- La participació és molt elevada: 6,4 punts més que el de Catalunya i la seva circumscripció electoral. Tan sols s'abstenen 10.156 electors que són el 14,3% del cens electoral.
- 2.- La primera força política és el Pacte, que amb 18.796 vots aplega el 26,3% del cens electoral. La resta de vots estan repartits entre PSC (15,1%) i UCDCC (12,9%), seguits de CC-UDC (9,8%) i PSUC (8,9%). La importància, tant d'AP com d'ERC, és mínima. Amb 2.816 i 2.348 vots respectivament assoleixen tan sols el 3,9 i el 3,3% del cens.

3.- Les forces nacionalistes de l'esquerra radical (CUPS) són minoritàries.

4.- En termes de dreta i esquerra podem constatar que la majoria del cos electoral elegeix les forces de centre-dreta, estructurades al voltant de la dreta nacionalista (Pacte i UCDCC sumen el 39,2% del cens). L'esquerra, amb el 29,8% del cens, vota majoritàriament el PSC-PSOE (15,1%), seguit del PSUC (8,9%), en canvi, tant l'esquerra moderada (ERC) com la radical (CUPS) tenen escassa importància.

5.- Globalment podem parlar d'una comarca amb orientació ideològica clarament de dretes (I.O.=54,3), tenint en compte que, amb aquesta visió dicotòmica, el Pacte s'ha inclòs dins la dreta, fet que cal tenir present ja que aquesta coalició pot aplegar una part de l'electorat més acostada al centreesquerra.

6.- Comparada a la resta de Catalunya, Osona s'ha decidit per una opció més nacionalista i conservadora, allunyant-se dels resultats obtinguts pel PSC i el PSUC a tot el país. Més acostada en l'estructura de vot a les comarques veïnes de la Garrotxa, el Berguedà i, àdhuc, el Ripollès, Osona, a partir d'aquest moment, formarà part d'un conjunt de comarques de la Catalunya vella, on el factor nacionalista tindrà un pes específic.

3.4. La geografia electoral

3.4.1. Les forces polítiques

El Pacte Democràtic de Catalunya (mapa n° 16)

Valor mínim: 10,4%; Mitjana comarcal: 26,3%; valor màxim: 50,4%.

El Pacte Democràtic amb 18.796 vots és en aquests comicis la gran candidatura vencedora. Amb el 30,6% dels votants i el 26,3% del cens aconseguix uns percentatges molt superiors als del seu immediat inferior, el PSC, que n'obté un 17,7 i un 15,2%, respectivament.

Per municipis, la mitjana oscil·la entre un màxim de 50,4% a Tavèrnoles i un mínim de 10,4% del cens a Vilanova de Sau. És la primera força a gairebé la totalitat dels municipis d'Osona. Tan sols en deu dels quarantaset no hi ha pogut assolir el primer lloc. Entre aquests deu municipis, a quatre -Tona, Brull, Ossomort i Santa Cecília- la victòria ha sigut per a un nacionalisme més dretà, el de la UCDCC, i en altres quatre -Oristà, Sant Bartomeu, Perafita, Sora i Sant Agustí-, per a un conservadorisme més centralista, la UCD. Tan sols a Manlleu, el Pacte ha perdut el primer lloc i l'ha obtingut el PSC.

Cal remarcar, però, que d'aquests deu municipis, en set hi figura en segon lloc, i que només al Brull, Santa Cecília i Oristà té menys importància.

Àrees de forta implantació (+ de 29,8%)

A causa de la seva importància i extensió a tota la comarca, és difícil fixar unes zones molt precises, encara que, en funció de la mitjana comarcal, està molt implantat amb més del 30% del cens a:

La Plana. Sant Pere, Sant Vicenç, Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes, Santa Eugènia, Sant Julià, Malla, Seva, Santa Eulàlia, Torelló, Taradell i Centelles. Llevat dels tres darrers, la resta de municipis són tots rurals

(menys de 2.000 habitants).

El Lluçanès. Zona amb predomini de la dreta, el Pacte tan sols té una forta implantació a Prats, centre cabdal de la zona, i a Sant Boi, dos municipis amb un important percentatge de població activa dedicada a la indústria.

Les Guilleries-Collsabra. Area rural en la seva totalitat, els municipis de forta implantació són: Tavernet, Fruit-Rupit i Viladrau. Tots de poca densitat, caracteritzats per una població escampada i una població activa dedicada a la agricultura.

Àrees de mitjana implantació (entre 23,8 i 28,8%)

Tenint en compte que la mitjana comarcal és prou alta, els municipis que integren aquesta categoria es poden considerar de molta importància per la influència que hi pot tenir el Pacte.

La Plana: Vic, Masies de Voltregà, Sant Hipòlit i Roda, municipis urbans i semiurbans, i de l'àrea rural, Gurb i Collsuspina.

El Lluçanès: Lluçà, rural.

Àrees de poca implantació (-23,8%)

La Plana: En l'àrea urbana i semiurbana: Balenyà, Tona, Masies de Roda, pròxims a la mitjana, i Manlleu, on el Pacte obté un valor relativament baix (14,2%). En l'àrea rural: Sant Martí de Centelles, Masies de Roda, Orís i Santa Cecília; majoria de municipis amb un alt percentatge de població activa dedicada al sector secundari.

El Lluçanès: Zona on en aquests comicis es dibuixa una tendència molt

dretana: el Pacte compta amb una feble presència a la majoria de municipis: Muntanyola, Oristà, Sant Bartomeu, Olost, Sant Martí, Perafita, Sant Agustí, Alpens, Sora i Sobremunt.

Les Guillerries-Collsacabra: Vilanova de Sau i Santa Maria de Corcó, municipis amb molta abstenció, i Brull i Ossonort, d'orientació dretana.

En conjunt s'observa una forta i mitjana implantació, tant a municipis urbans com rurals. No obstant, la variable geogràfica, en comportar més marginació del centre neuràlgic de la comarca, una població més repressiva, junt amb l'elevat percentatge de població activa agrícola, sembla explicar la poca implantació del Pacte a favor de forces més dretanes. Aquest és el cas del Lluçanès i de la majoria dels municipis de les Guillerries-Collsacabra, on la implantació del Pacte està frenada per UCDC o UCD. Tan sols en un municipi industrial de la Plana, Manlleu, el Pacte és superat per una força progressista, el PSC-PSOE. Semblaria, doncs, que a la Plana i als municipis més dinàmics, el Pacte competeix amb les forces progressistes com a alternativa més conservadora, mentre que al Lluçanès i al Collsacabra més aviat fa el paper de força progressista davant la UCDC i la UCD.

La Unió del Centre i de la Democràcia Cristiana de Catalunya (UCDC) (Mapa nº 17)

Valor mínim: 5,8%; valor mitjà: 12,9%; valor màxim: 30,8%

La UCDC fou la tercera força política, amb només 2,3 punts de diferència en relació al seu immediat inferior, el PSC. Amb una mitjana comarcal del 12,9%, se situa molt per damunt dels valors obtinguts tant a Catalunya

(5,6%) com a Barcelona (5,4%). Per municipis obté el primer lloc a Tona, Ossonort, Brull i Santa Cecília de Voltregà, i el segon lloc en altres quinze, després del Pacte o de la UCD. D'aquests, deu són a la Plana: Vic, Taradell, de l'àrea urbana, i Gurb, Sant Pere, Santa Eulàlia, Malla, Calldetenes, Santa Eugènia, Sant Julià i Folgueroles, de l'àrea rural. Tres al Lluçanès: Oristà, Sant Martí d'en Bas i Sobremunt, rurals, i dos a les Guilleries-Collscabra: Viladrau i Pruit-Rupit, també rurals.

La distribució del vot d'UCDCC és força homogènia, al voltant de la mitjana, encara que en relació amb aquests es poden assenyalar uns municipis amb més o menys implantació:

Àrees de forta implantació (+ 15%)

A la Plana: Santa Cecília, Malla, Tona, Collsuspina, Folgueroles, Gurb, Taradell i Calldetenes, dels quals tan sols Tona pertany a l'àrea semiurbana i junt amb Folgueroles són els dos únics municipis amb un alt percentatge de població activa dedicada a la indústria.

Al Lluçanès: Oristà, Lluçà, rurals i amb majoria de la població activa dedicada al sector primari.

A les Guilleries-Collscabra: Viladrau, Sant Sadurní, Brull i Tavernet, rurals i, tret de Viladrau -turístic-, pobles eminentment agraris.

Àrees de mitjana implantació

Tal com apuntàvem al començament, la majoria de municipis integren aquest grup, oscil·lant entre un 10 i un 15% del cens.

La Plana: Vic, Balenyà, Roda de Ter, de l'àrea urbana; Sant Martí de

Centelles, Sant Julià, Tavèrnoles, Santa Eugènia, Berga, Santa Eulàlia, Orís, Sant Vicenç, Sant Hipòlit i Sant Pere, de l'àrea rural.

Les Guilleries-Collsabra: Pruit-Rupit.

El Lluçanès: Sant Bartomeu, Olost, Prats, Sant Martí, Perafita, Sant Agustí, Alpens i Sora.

En total, vint municipis, entre els quals n'hi ha alguns de força importància pel nombre de la seva població i, per tant, pel nombre de vots que comporta, com per exemple Vic, capital de la comarca i vila de reconeguda religiositat tradicional.

Àrees de poca implantació (-10%)

En total són només onze els municipis amb menys del 10% de vots, la majoria a la Plana de Vic: Manlleu, Torelló, semiurbans; Masies de Voltregà, Masies de Roda, Seva i Centelles, urbans: però tots relacionats per l'alt percentatge de població activa dedicada a la indústria. De la resta, tres es troben a les Guilleries-Collsabra: Vilanova de Sau, Espinelves i Santa Maria de Corcó, i dos al Lluçanès: Muntanyola i Sant Boi.

En resum, UCDCC, amb la seva relativa importància en la correlació de forces polítiques de la comarca, aconsegueix una distribució de vot bastant homogènia, més intensa en aquelles zones rurals, més tradicionals i més religioses, i més feble en els municipis industrials, amb uns focus especialment importants com són els de la ciutat de Vic i Tona o Viladrau, on no cal descartar la possible influència de personalitats molt lligades a la Unió Democràtica, com

es el cas de Tona, on estiueja Miquel Coll i Alentorn, ben conegut i reconegut pels vilatans.

La Unió del Centre Democràtic (UCD) (Mapa nº 18)

Valor mínim: 2,5%; valor mitjà: 9,8%; valor màxim: 32,2%

La Unió del Centre Democràtic, amb 7.017 vots i un 9,8% sobre el cens electoral, fou la quarta força em importància a la comarca, després del Pacte, socialistes i de UCDC. En comparació a la resta de la circumscripció i de Catalunya, cal dir que, encara que una mica per sota de les respectives mitjanes (11,9 i 13,3% respectivament), de fet no existeix la disparitat que suara trobàvem en les altres forces. Per municipis és la primera força a Sora, Sant Agustí, Perafita, Oristà i Sant Bartomeu del Grau, i així mateix obté el segon lloc en altres municipis del Lluçanès: Alpens, Lluçà, Prats, Olots i Sant Boi a més d'Orís, Santa Cecília, Muntanyola, Espinelvas, Seva i el Brull.

A diferència de les altres forces de la dreta, semblaria que el vot d'UCD se centra en unes zones geogràfiques determinades. En efecte és al Lluçanès on la UCD obté valors superiors a la mitjana a gairebé tots els seus municipis, i és a la vora del Ter i al Collsacabra-Guillerries on difícilment superen la mitjana, estant-ne per sota d'aquest percentatge.

Àrees de forta implantació (+12,3%)

A molts municipis del Lluçanès (excepte Sobremunt i Sant Martí d'en Bas) obté percentatges superiors al 25% (Oristà i Sant Bartomeu) i del 20%

(Lluçà i Sora). A la Plana, amb percentatges superiors al 12,3%: Gurb, Santa Cecília i Balenyà, i al Collsacabra-Guilleries: Espinelves, Viladrau i el Brull.

Àrees de mitjana implantació (entre 7,3 i 12,3%)

Tenint en compte que la mitjana del vot a la UCD és baixa, els municipis que integren aquest grup són tots aquells on la UCD té escassa importància, aconseguint entre el 7,3 i el 12,3% del cens electoral.

La Plana: Vic, Manlleu, Masies de Voltregà, Roda de Ter, Taradell i Tona de l'àrea urbana i semiurbana, i Orís, Masies de Roda, Sant Pere, Santa Eugènia, sant Julià, Folgueroles, Muntanyola, Tavèrnoles, Seva, Collsuspina, Sant Martí de Centelles, de l'àrea rural.

El Collsacabra-Guilleries: Ossomort.

El Lluçanès: Sant Martí d'en Bas.

Àrees de poca implantació (-7,3%)

La Plana: Torelló, Centelles, Sant Hipòlit, de l'àrea semiurbana, i Sant Vicenç, Malla, Calldetenes i Santa Eulàlia, rurals.

El Lluçanès: Sobremunt.

El Collsacabra-Guilleries: Santa Maria de Corcó, Pruit-Rupit, Tavernet i Vilanova de Sau.

En resum, doncs, la UCD està ben localitzada en l'espai i relacionada, sobretot, amb zones rurals on sovint és la primera força política, davant d'alternatives més progressistes o nacionalistes com el Pacte o UCDC.

Pel que fa a la seva incidència en aquells municipis urbans i semiurbans que són el nucli de la dinàmica comarcal, cal destacar els vots que obté a Vic, 2.174, 10,9% del cens electoral; els 795 de Manlleu, 8,2%, i el 6,6% de Torelló. En aquests tres municipis obté el 49% del total comarcal dels seus vots.

Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) (Mapa nº 19)

Valor mínim: 0,8%; valor mitjà: 15,1%; valor màxim: 27,6%

El PSC, amb 10.811 vots, fou la segona força més votada a Osona, encara que amb una diferència considerable respecte al seu immediat superior, el Pacte, que n'obtingué 18.796. A l'àmbit comarcal obté una mitjana de 15,1% sobre els inscrits, molt per sota del percentatge que el PSC obté a la circumscripció de Barcelona i a tot Catalunya, on és la força guanyadora (24,1% i 22,5% respectivament).

Per municipis, aquesta mitjana oscil·la entre un mínim de 0,8% a Santa Cecília i un màxim de 27,6% a Manlleu. L'àrea d'implantació geogràfica del PSC està directament relacionada amb els municipis urbans i semiurbans, on hi ha una important població activa dedicada a la indústria, un alt índex d'immigració, i, geogràficament, segueix l'eix nord-sud que travessa la comarca amb escassa o nul·la incidència, tant al Lluçanès com a les Guilleries-Collsabre. És la primera força a Manlleu i la segona a Torelló, Santa Maria de Corcó, Sant Hipòlit, Masies de Sant Hipòlit, Balenyà, Centelles i Sant Martí de Centelles.

Àrees de forta implantació (+17,6%)

A municipis de l'àrea urbana i semiurbana de la Plana de Vic (gairebé tots amb més d'un 20% de vots): Manlleu, Torelló, Sant Hipòlit de Voltregà, Balenyà, Centelles i Sant Martí de Centelles.

Arees de mitjana implantació

Aquest grup l'integren aquells municipis que estan al voltant de la mitjana (entre el 12,6 i 17,6% dels vots), i són: Sant Vicenç de Torelló, Masies de Voltregà, Masies de Roda, Vic i Tona a la Plana de Vic, i Santa Maria de Corcó i Espinelves del Collsacabra-Guillerries.

Arees de poca implantació (-12,6%)

La totalitat dels municipis del Lluçanès i la totalitat dels del Collsacabra-Guillerries, llevat d'Espinelves i Santa Maria de Corcó. A la Plana de Vic, la quasi totalitat del rurals: Sant Pere de Torelló, Orís, Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes, Santa Eugènia de Berga, Sant Julià de Vilatorrada, Malla, Seva, Collsuspina, Gurb, Santa Eulàlia de Riuprimer, Santa Cecília de Voltregà, i també Roda i Taradell dels semiurbans.

Resumint, sembla que el PSC-PSOE és la força política amb una distribució més important a zones concretes i homogènies directament relacionada amb la indústria, el creixement i concentració de població.

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) (Mapa nº 20)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 8,9%; valor màxim: 20,4%

El Partir Socialista Unificat de Catalunya, amb 6.349 vots i un 8,9% sobre el total d'electors, és l'últim integrant del grup dels cinc partits que a Osona aconseguixen més del 5% de vots i que, d'alguna manera, són els que estructurèn l'espectre polític de la comarca. D'acord amb la tendència dretana de la comarca, el PSUC obté a Osona un percentatge de vots inferior als que aquest partit obté a Barcelona i a Catalunya (15,7 i 14,4% respectivament).

La mitjana comarcal oscil·la entre un valor màxim del 20,4% dels electors a Roda de Ter i un mínim de 0 vots en alguns municipis rurals com Tavertet, Santa Cecília i Sant Agustí del Lluçanès. Amb 4.472 vots menys que el PSC, el Partir Socialista Unificat de Catalunya també té una implantació en aquells municipis de la Plana eminentment urbans, industrials i amb un alt percentatge d'immigració, tot disputant-se en alguna el predomini sobre el PSC. En efecte, encara que no guanyi en cap municipi a St. Vicenç de Torelló, a Masies de Roda, Roda de Ter i Vilanova de Sau obté el segon lloc com a força més votada després del Pacte amb un percentatge de vots molt superior al del PSC.

Àrees de forta implantació (+11,5%)

Els municipis de la vora del Ter: Roda de Ter, Masies de Roda, Sant Vicenç de Torelló, Manlleu i Sant Hipòlit de Voltregà. Són municipis que compten amb treballadors de la gran indústria, tèxtil la majoria, i amb un índex elevat d'immigració.

Àrees de mitjana implantació

Considerant la mitjana comarcal, aquells municipis on el PSUC obté entre 6,5% i 11,5% dels vots són: Balenyà, Folgueroles, Masies de Voltregà, Orís, Tona, Torelló i Vic a la Plana de Vic, i Vilanova de Sau, Espinelves i Sant Sadurní d'Ossomort, del Collsacabra-Guillerries.

Àrees de poca implantació

Per sota d'aquest 6,5% trobem tots els altres municipis. Tots els dels Lluçanès, tots els del Collsacabra-Guillerries (llevat de Vilanova de Sau, Ossomort i Espinelves), i la resta dels de la Plana de Vic. A la Plana podem destacar tan sols dos municipis que superen el 5%, és a dir, pròxims a la mitjana, i que són Centelles i Sant Martí de Centelles.

Així, aquestes dades del PSUC, amb les del PSC, configuren i dibuixen el que és l'àrea d'esquerra a la comarca d'Osona, i la seva major o menor implantació segons els municipis, la majoria amb preponderància del PSC, però també algun del PSUC. Geogràficament es concreta quasi totalment en l'eix nord-sud, amb una major radicalització a les vores del Ter i en aquells municipis que compten amb treballadors de gran indústria i amb un índex d'immigració elevat. El municipi que aplega el màxim de vots a l'esquerra és Manlleu, municipi on, ultra l'alt índex d'immigració i la presència de grans indústries, la població immigrada està concentrada en barris més o menys perifèrics, amb dificultats supletòries d'integració, almenys respecte a d'altres pobles de les

rodalies.

L'esquerra de Catalunya (EC) (Mapa nº 21)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 3,9%; valor màxim: 11,9%

L'esquerra de Catalunya, amb uns resultats de 2.816 vots i el 3,9% del cens electoral és la sisena força de la comarca amb una mínima incidència a Osona. El percentatge de vots que obté és molt semblant a l'obtingut tant a Catalunya com a la circumscripció de Barcelona i, així mateix, la seva implantació és més important a municipis industrials i/o en aquells on l'ERC històrica havia estat molt arrelada.

En aquest sentit, encara que per l'escàs nombre de vots i la seva poca importància relativa es fa difícil parlar de zones de forta, mitjana o poca implantació, sí que podem constatar un seguit de municipis on l'abstenció de vots és superior i generalment amb les peculiaritats abans esmentades. Les principals característiques de la seva distribució són les següents:

Els valors màxims es concentren al Lluçanès, zona que havia estat el feu d'ERC durant la República. És a Prats, Perafita i Olost on aquesta candidatura obté més del 10%. A la resta de municipis del Lluçanès -Alpens, Sant Martí d'en Bas, Lluçà, Oristà, Sant Boi i Sobremunt- l'EC obté valors molt pròxims a la mitjana. Tan sols Sant Agustí i Sant Bartomeu, ja reconeguts durant la República com a impermeables al vot d'ERC, tampoc en aquestes eleccions obté vots.

Al Collsacabra-Guillerics la seva incidència és pràcticament nul·la, i pel que fa a la Plana de Vic, la distribució del vot d'EC segueix una mica aquelles àrees d'implantació d'Esquerra on ja durant la República eren reconegudes tant per l'existència d'ERC com per la mateixa dinàmica política. Així, a la Plana hi ha uns municipis amb una implantació semblant a la mitjana o àdhuc superior: Sant Pere de Torelló, Sant Hipòlit, Manlleu, Masies de Roda, Folgueroles i Sant Julià, i unes altres amb una implantació per sota de la mitjana: Orís, Sant Vicenç, Torelló, Masies de Voltregà, Vic, Taradell, Sant Martí de Centelles, Pruit-Rupit i Balenyà.

Observem, doncs, que d'alguna manera la distribució del vot d'EC s'ordena per un cantó al voltant de la tradició de vot o memòria col·lectiva, és el cas del Lluçanès i de Pruit-Rupit, i, per un altre, segueix, amb percentatges mínims, la mateixa distribució que les altres forces d'esquerra.

Aliança Popular (AP) (Mapa nº 22)

Valor mínim: 0%; valor mitjà: 3,3%; valor màxim: 11,2%

Aliança Popular, en setè lloc i amb 2.348 vots, és el darrer dels partits que han obtingut una certa incidència dintre de l'espectre polític de la comarca. Cal dir que, en relació a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona (2,7 i 2,5%, respectivament), aquest partit obté a Osona un percentatge una mica superior: el 3,3%.

La mitjana oscil·la entre un valor màxim d'11,2 a Malla o de 0 a Tavertet, havent aconseguit vots a la quasi totalitat de municipis de la comarca -

llevat de Tavernet i Sobremunt-. La màxima implantació la té a Malla i a Centelles amb valors superiors al 10%, seguit dels municipis, també de la Plana, de Gurb, Santa Eulàlia de Riuprimer, Collsuspina, taradell i Tavèrnoles, on obté un percentatge entre el 5 i el 10%. Així mateix, al Lluçanès, Sant Bartomeu, Prats, Lluçà i Muntanyola també registren percentatges que oscil·len entre el 5 i el 10%.

Per una altra banda, la implantació mitjana o fins i tot una mica inferior - entre un 2% i un 4,9%- és la que trobem a la majoria de municipis. Tant en alguns del Lluçanès (Alpens, Sant Agustí) com en els del Collsacabra-Guillerics (Ossomort, Viladrau, Santa Maria de Corcó, Vilanova de Sau) o encara en d'altres de la Plana més industrials, com Roda, Masies de Roda, Manlleu, Sant Hipòlit, Torelló i Calldetenes (aquests darrers amb percentatges que ni assoleixen el 2%).

En definitiva, doncs, implantació mínima, encara que generalitzada, llevat de Malla i Centelles, on els valors que assoleix es desvien molt de la mitjana.

Candidatura d'Unitat Popular del Socialisme (CUPS)

A causa de les característiques de la comarca, reconeguda pel seu nacionalisme, ens havia semblat útil analitzar la importància de les coalicions nacionalistes de caire radical i esquerrà. En aquests comicis, la CUPS semblava reunir aquestes característiques i és per això que volem fer esment dels resultats obtinguts.

Aconsegueix 253 vots, el 0,4% del cens electoral, una mitjana pràcticament igual a la de Catalunya i a de Barcelona.

D'incidència molt minoritària, els vots es localitzen als municipis urbans i semiurbans: Vic, Torelló, Manlleu, Centelles, Roda, Tona i Masies de Voltregà, on amb un percentatge pròxim a la mitjana pleguen més del 69% dels vots comarcals (175 en total). La resta es recapten en altres deu municipis, majoritàriament semiurbans, amb una població activa dedicada a la indústria.

3.4.2.L'abstenció (Mapa nº 23)

Valor mínim: 7,7%; valor mitjà: 14,3%; valor màxim: 54,2%

Després del referèndum del 1976, en què la comarca d'Osona va ser una de les menys abstencionistes, tant de Catalunya, com de la circumscripció de Barcelona, també en aquestes eleccions s'hi fa palès un alt grau de consciència cívica, en col·locar-se de bell nou entre les comarques amb un índex més alt de participació. El percentatge mitjà d'abstenció és només del 14,3%, bastant inferior al de Catalunya i al de la circumscripció de Barcelona (tots dos amb un 20,7%).

Cal dir, no obstant, que aquest baix percentatge d'abstenció, que faria d'Osona una comarca model, no és homogeni arreu i oscil·la entre un valor màxim del 54,2 a Vilanova de Sau i un mínim del 7,7% a Tavèrnoles. I, encara, abans d'avançar i elogiar els municipis d'Osona, que semblen demostrar un interès tan remarcable per la política, potser ens caldria fer algunes observacions

per tal de posar en qüestió la veracitat d'aquesta alta participació. Quins són els factors que poden haver afavorit el baix percentatge d'abstenció segons els municipis?. Partint dels tres grans tipus d'abstencionisme i dels factors que els condicionen, l'abstencionisme jurídic, el sociològic i el conjuntural (103), sembla que les característiques que explicarien la distribució dels diferents índex de participació a la comarca són les següents:

- els factors socio-polítics en què es desenvolupen les eleccions haurien de reduir al mínim possible l'abstenció conjuntural i, àdhuc, la sociològica. En efecte, el 15 de juny del 1977 convergien tota una sèrie de condicions favorables que incitaven a participar: les primeres eleccions democràtiques després de quaranta anys de franquisme i un factor de tipus censitari segons el qual optar per anar a votar comportava una acceptació de la transició cap a la democràcia. Implicava donar suport a una perspectiva de canvi, contraposada a la llarga dictadura anterior.

- La disparitat intercomarcal i l'existència de nuclis rurals allunyats del centre neuràlgic de la comarca i, per tant, d'una participació activa en la vida social podria explicar en part, el grau més alt d'abstenció, localitzat, sobretot, en aquestes zones més rurals.

- Amb tot, a l'Osona del 1977, hi hauria una sèrie de factors jurídic-administratius i burocràtics que podien influir de manera decisiva en aquesta abstenció anomenada jurídica, més important als nuclis petits, però també amb una certa importància a les poblacions més grans. En efecte, la no actualització dels censos electorals podia comportar canvis importants en el grau de

participació. Com a exemple direm que aquell any cap municipi de la comarca no tenia censos mecanitzats i no era gens estrany que un mateix elector constés a més d'un municipi. La majoria dels electors estaven inscrits al municipi on havien nascut i també en el que vivien; i encara, en un municipi podia viure un nombre indeterminat de gent que no constaven en el padró municipal. Si tenim en compte la gran mobilitat intercomarcal que hi ha hagut a Osona els últims quinze anys, aquesta falta d'actualització del cens podria ser un factor important que incidís de manera encoberta en la participació-abstenció o, almenys, posar en qüestió la fiabilitat de les xifres oficials.

Dit això i encara que intentéssim fer algunes verificacions sobre la comarca que, de fet, ens confirmarien les nostres hipòtesis, no era la nostra tasca d'actualització del cens. Ens cal, doncs, utilitzar les dades de que què disposem i, en tot cas, aquestes consideracions ens poder servir per a matisar i comprendre els resultats obtinguts sobre la participació.

A partir dels resultats obtinguts i analitzant les dades a partir de la mitjana d'Osona, els grups de municipis, en funció del seu índex de participació, són els següents:

Àrees de molta participació (abstenció inferior a 11.8%)

Els municipis amb una abstenció més baixa que la mitjana, inferior al 12%, són tots els de la Plana de Vic: Taradell, Tona, Roda, Sant Hipòlit i Balenyà de l'àrea semiurbana, i Sant Julià, Calldetenes, Folgueroles, Sant Vicenç, Torelló, Tavèrnoles i Santa Cecília de Voltregà de l'àrea rural.

Àrees de mitjana participació (abstenció entre 11.8 i 16.8%)

Dins la mitjana figuren, per un cantó, la resta de municipis urbans i semiurbans de la Plana de Vic: Vic, Torelló, Manlleu, Centelles i Masies de Voltregà, i els rurals: Sant Pere de Torelló, Masies de Roda, Santa Eugènia de Berga, Malla, Seva i Sant Martí de Centelles.

Al Collsacabra-Guillerries, tant sols Viladrau assoleix una participació mitjana dels municipis d'una extensa superfície geogràfica, caracteritzats per una població disseminada i d'escassa densitat.

Al Lluçanès: Sora, Prats, Lluçà i Perafita.

Àrees de poca participació (abstenció superior al 16,8%)

A la Plana, només Gurb, Santa Eulàlia de Riuprimer, Collsuspina i Orís tenen una participació baixa, per sota de la mitjana, inferior al 21% d'abstenció.

All Collsacabra-Guillerries i al Lluçanès és on hi ha els municipis amb un índex més alt d'abstenció, que pot arribar al 54,2%, al 35,9% o al 31,2%, com a Vilanova de Sau, Santa Maria de Corcó i Pruit-Rupit al Collsacabra-Guillerries, o al 37,7% a Muntanyola, al Lluçanès. Això no ens ha d'estranyar si pensem que és en aquestes dues subcomarques on es troben la majoria de municipis rurals, amb grans superfícies de terra no llaurada, caracteritzats, per tant, per un acusat relleu, boscos i terra erma.

Els municipis que integren aquest grup són:

Al Lluçanès:

Muntanyola, Oristà, Olost, Sant Martí d'en Bas, Sant Bartomeu del Grau, Sobremunt, Sant Boi del Lluçanès, Sant Agustí i Alpens.

Al Collsacabra-Guilleries:

Vilanova de Sau, Santa Maria de Corcó, Pruit-Rupit, Tavertet, Sant Sadurní d'Ossomort, el Brull i Espinelves.

Semblaria, doncs, que dins l'eix nord-sud, que és la Plana de Vic, es pot parlar, en general, d'una participació alta, en alguns municipis fins i tot per damunt de la mitjana comarcal. L'extensió geogràfica i la disseminació de la població estan en estreta relació amb un índex alt d'abstenció, molt per damunt de la mitjana comarcal. Aquest és el cas de la majoria de municipis del Lluçanès i del Collsacabra-Guilleries. Abstenció que, com apuntàvem abans, podria ser produïda, essencialment, per factors sociològics: allunyament de l'urna, manca d'integració social que comporta un cert allunyament de la política, i, per què no, factors que, si bé per ells mateixos ja serien prou explicatius, estan reforçats, de fet, per la manca d'actualització dels censos i la disparitat entre la població censada i la població que realment i vivia.

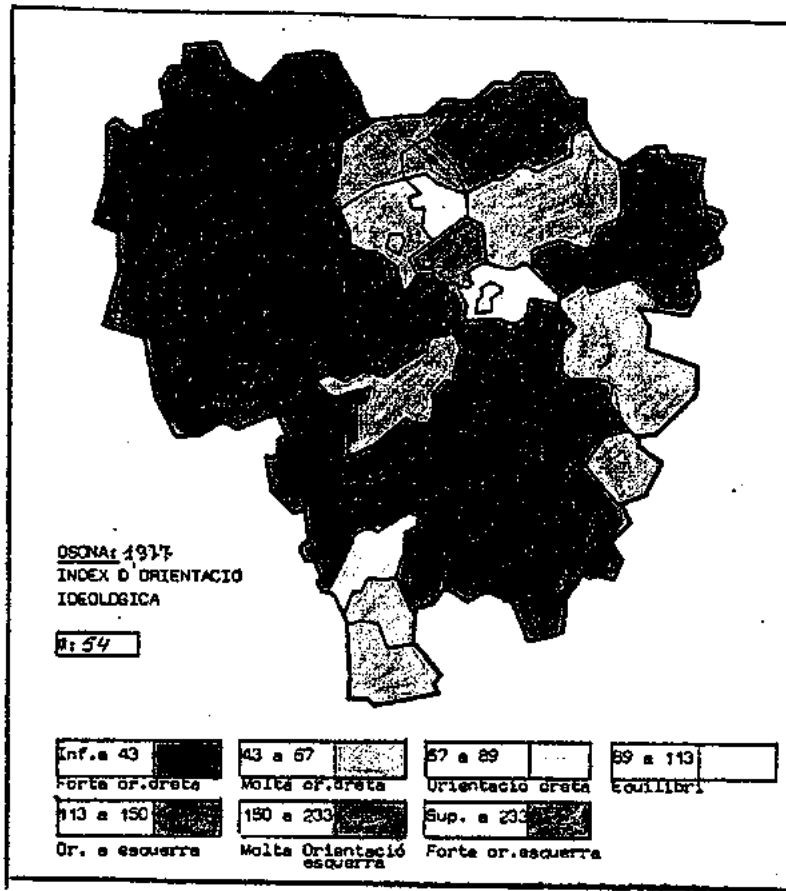
3.5. L'orientació del vot

Valor mínim: 8%; valor mitjà: 54%; valor màxim: 132%

El fet de dividir l'electorat en dos grans grups, el de dreta i el d'esquerra, és difícil i relatiu, sobretot tenint en compte la presència -majoritària a Osona- del Pacte Democràtic de Catalunya, situar al centre polític. Amb tot, sembla

important, com a síntesi del que han estat les grans tendències bàsiques a la comarca, d'agrupar les forces polítiques en dos grups: el d'esquerra, que sembla presentar menys problemes: PSUC, PSC-PSOE, ERC, i oposat a aquest el de centre-dreta: Pacte UCDCC, UCD, AP. Acceptant la comparació entre aquests dos blocs sobre un índex de 100 que indicaria la total igualtat entre tots dos, podem observar una clara tendència de la comarca cap a la dreta, havent-hi, això no obstant, unes zones on la presència de l'esquerra és prou important, zones, per altra banda, ben localitzades en l'espai. Tenint en compte, però, que en aquestes zones d'esquerra només en un municipi, Manlleu, l'índex d'orientació és superior a 100, és superior a 113, que només Sant Hipòlit té un índex de 99, d'equilibrio, i que els altres municipis tenen uns índex de 67 i 89 (Torelló, Roda, Masies de Roda i Balenyà) i de 43 i 67 a Vic, Centelles, Sant Martí de Centelles, Orís, Sant Vicenç Torelló, Masies de Voltregà, Santa Maria de Corcó, Vilanova de Sau i Espinelves.

Com a síntesi i dintre de la tendència generalitzada de centre-dreta, les zones que es dibuixen en funció de la presència important de l'esquerra són les següents.

Zona 1: la vorera del Ter

Nucli central d'implantació de l'esquerra, amb Manlleu al capdavant, únic municipi d'índex 132, i on les forces d'esquerres, plegades, reuneixen més vots que les de dretes (48% davant de 36%). A Sant Hipòlit existeix una relació equilibrada dreta/esquerra: I=99; i els altres municipis d'índex entre 67 i 89 (al voltant del 35% d'esquerres): Torelló, Roda i Masies de Roda -amb Sant Vicenç que s'acosta molt- I=65. Orís, Masies de Voltregà, Santa Maria de Corcó i Vilanova de

Sau, també entre 43 i 67.

Zona 2: el Congost

Balenyà, Centelles i Sant Martí Centelles, amb uns índex molt semblants als de la vorera del Ter. Balenyà: 69; Centelles i Sant Martí, entre 43 i 67.

A totes dues zones, l'estructura de forces polítiques es caracteritza pel predomini del Pacte -llevat de Sant Hipòlit, Santa maria de Corcó, Balenyà, Centelles, Sant Martí-, o pel PSUC -Roda, Masies de Roda i Sant Vicenç. El Pacte s'erigeix com a l'alternativa conservadora davant del socialisme i del comunisme. Tots són municipis industrials, la majoria d'antiga tradició fabril, amb un passat polític de vot majoritàriament d'esquerres. Gairebé tots, llevat d'Orís, Masies de Voltregà i Vilanova de Sau, són municipis molt participatius.

Zona 3: Vic i voltants

Amb molta menys importància que la vorera del Ter, la ciutat de Vic i les indústries que els últims anys s'han instal·lat en aquesta àrea generen un alt índex de mà d'obra industrial que viu a la ciutat i també, en bona proporció, als municipis que l'envolten. Aquest podria ser un factor explicatiu de la poca implantació de l'esquerra en una àrea en la qual podríem assenyalar, en primer lloc, Vic, amb un índex 49 i 28% d'esquerra, seguit de Tona, I=42 i 26% d'esquerra; Folgueroles, I=41 i 27% d'esquerra; Sant Julià, I=33 i 21%, i Calldetenes, 33 i 22%. Malgrat la progressiva creació d'indústries i l'increment de la població activa en el sector secundari, en aquesta zona es nota més la influència tradicional de l'Església que, amb l'entorn rural i la manca d'una

tradicció industrial, té com a conseqüència una estructura de vot més dretana. En efecte, malgrat aquesta presència de l'esquerra, aquests municipis compten amb una estructura peculiar de les forces polítiques, formada pel Pacte en primer lloc, UCDC en segon lloc (només a Tona l'estructura és a la inversa: primer UCDC i després el Pacte).

Municipis majoritàriament participatius:

Zona 4: el Lluçanès

Zona d'orientació totalment dretana, on l'esquerra té uns mínims percentatges i, en tot cas, cap municipi no supera el 35%. Els municipis que cal destacar amb uns percentatges d'esquerra entre el 20 i el 25% (índex entre 20 i 43) són Prats, Olost, Perafita, Sora i Alpens. Amb tot, és en aquesta zona on la preponderància de les forces polítiques és per a l'eix UCD-UCDC-Pacte, en el qual el Pacte té el rol de candidatura progressista davant de la UCD o de la UCDC. És una zona rural, caracteritzada per uns municipis de poca densitat, disseminada, d'activitat agrària, on només uns pocs municipis tenen unes poques indústries tèxtils. En la seva majoria molt despoblats, són tots regressius, llevat de Prats que té un creixement de l'ordre del 23%. Són municipis on la tendència es relaciona amb un índex alt d'abstencionisme.

La resta de municipis, els de Collsacabra-Guilleries i els de la Plana, tenen una estructura de comportament electoral semblants als del Lluçanès: feble presència de l'esquerra, tendència molt conservadora (UCD-UCDC-Pacte), alt índex d'abstenció. Semblaria que les característiques comunes -mitjà rural, activitat agrària, habitat disseminat, poblament regressiu- comportessin un tipus de col·lectivitat més tancada, més allunyada de la vida política i que, davant

d'una manca de domini de les regles del joc polític, impliquessin una actitud peculiar, estructurada sobretot per l'experiència de la vida quotidiana; actitud que en el moment de la celebració d'unes eleccions pot traduir-se en una no participació o bé, en cas d'emetre el vot, de fer-ho en funció d'uns valors bàsics que en el cas d'Osona pot ser la religió, o encara uns interessos immediats que afavoreixin -o no enrareixin- les relacions propietari-masover de les quals depèn el treball de cada dia. Cal no oblidar tampoc que una altra característica d'una comunitat tancada i poc integrada socialment és la manca d'una pluralitat de models de referència, que sovint s'estructuren al voltant dels notables del poble.

4.- LES ELECCIONS DE L'1 DE MARÇ DE 1979

4.1. La conjuntura política

Després de l'aprovació de la Constitució, mitjançant el referèndum el 8 de desembre del 1978, el govern Suárez, a través d'un decret del 29 de desembre del 1978, convoca noves eleccions legislatives. Podríem sintetitzar les característiques d'aquestes eleccions d'aquesta manera:

- Implicaven la legitimació i la normalització d'un règim parlamentari previst a la Constitució. El govern les havia convocades anticipadament per tal d'assegurar-ne l'objectiu fonamental: legalitzar i consolidar una correlació de forces favorable als artífex de la reforma política. El període que s'iniciava era cabdal ja que implicava omplir de contingut la Constitució mitjançant l'aprovació de lleis orgàniques. El control parlamentari era, doncs, totalment necessari, i unes eleccions anticipades donaven moltes garanties al partit del govern: per un cantó regia la mateixa llei electoral, que podia continuar afavorint la mateixa correlació de forces; per un altre, no donava temps a la dreta continuista de Fraga d'organitzar-se del tot.

- Així mateix, anticipar les eleccions i celebrar-les abans de les municipals constituïa una mesura preventiva davant del daltabaix que podria comportar per al nou règim i per als seus dirigents unes eleccions locals guanyades majoritàriament per l'esquerra. L'any 1931 això havia portat l'adveniment de la república.

- A Catalunya, la convocatòria d'aquestes eleccions va ser mal rebuda per la majoria dels partits, només els socialistes pensaven que podien consolidar l'espai polític del juny del 1977. A la dreta, AP tot just començava a organitzar-se, i per als partits nacionalistes les eleccions eren un entrebanc per a la bona marxa de la redacció de l'Estatut d'Autonomia.

- A Catalunya, aquests comicis tenen una significació determinada: signifiquen l'elecció de la gent que haurà de defensar a les Corts l'Estatut d'Autonomia, i, per tant, totes les candidatures estructuraran la seva campanya al voltant de l'Estatut i de l'Autonomia que necessita el poble català.

4.2. Les candidatures

Per tot això que hem dit abans i considerant els partits que havien aconseguit representació parlamentària, els canvis més importants pel que fa a les candidatures que es presentaven són els següents:

a) la Dreta

- Aliança Popular, intentant fer un canvi d'imatge, es presenta sota el nom de Coalició Democràtica, aliada amb el Partit Popular de Catalunya d'Antoni de Senillfosa.

- La branca catalana del partit del govern, UCD, també intentant canviar l'imatge, es presenta amb una certa independència respecte del seu homònim de Madrid i com a defensor de l'autonomia catalana. Amb el

nom de Centristes de Catalunya-Unió de Centre Democràtic (CC-UCD) i amb la inclusió a les seves files d'una part dels homes d'Unió Democràtica encapçalats per Anton Cañellas dona una imatge més nacionalista i vol ocupar el mateix espai polític del Pacte Democràtic, és a dir, la dreta nacionalista.

b) El Centre:

- **Convergència i Unió (C.i U.)** Amb aquest títol es presenta la nova coalició de Convergència Democràtica de Catalunya, partit majoritari de l'antic Pacte, i l'antiga Unió Democràtica de Catalunya, dirigida per Miquel Coll i Alentorn, abans aliada amb CC. La nova candidatura de C. i U. -reemplaçant la que es presentava el 77 com a Pacte i en coalició amb PSC-R, EDC i FNC- ocuparà plenament l'espai polític del centre nacionalista moderat, sense competència amb el seu homònim més dretà, UCDC. Es presentarà com a garantia per al futur de Catalunya, tant davant el perill marxista de socialistes i comunistes com del sucursalisme que en aquests comicis podria ser el seu competidor, el CC-UCD.

c) L'esquerra:

- Els socialistes, amb la inclusió del PSC-R es presenten com a partit: **Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE)**, unió dels diferents grups (PSC-C, PSC-R, federació catalana del PSOE). Aquesta candidatura pretén aplegar un ampli sector de l'esquerra, des dels qui integren el PSC-R, socialisme més moderat d'inspiració catòlica (Josep Pallach), de clara opció nacionalista, fins al del PSOE, seguidors de Felipe González, amb una visió molt migrada de l'autonomia

catalana. La campanya es basa en les possibilitats de negociar l'Estatut de Catalunya ja que, per un cantó, la seva posició és hegemònica al Principat i, per un altre, el PSOE pot representar una alternativa de govern a tot l'Estat.

- ERC: l'antiga EC del 77 ja ha estat reconeguda oficialment. Ha recuperat les seves sigles d'Esquerra Republicana de Catalunya i, en aquests comicis, es presenta aliada amb el Front Nacional de Catalunya (abans integrant del Pacte). Tot rememorant el seu passat històric, es fa portaveu d'un nacionalisme a ultrança, i basa la seva campanya en el refús de la Constitució i en la crítica del projecte d'Estatut de Sau.

- PSUC: els comunistes, amb pocs canvis d'ençà del 77 es plantegen l'objectiu de consolidar l'espai polític del 1977 i basen la seva campanya en la defensa d'una política unitària com a solució per al futur de Catalunya.

Tant a la dreta com a l'esquerra, en relació al 1977, es presenten molts més grups minoritaris i testimonials. En concret, nou a la dreta i dotze a l'esquerra. Entre els de l'esquerra nacionalista i radical cal assenyalar el BEAN (Bloc d'Esquerres d'Alliberament Nacional) encapçalat per Lluís M. Xirinacs i format per antics independents procedents de la CUPS i militants del PSAN i del BCT. (104).

4.3. Els resultats electorals

Taula núm. 19:

Els resultats electorals a la comarca d'Osona: 1/3/79

<u>Participació: 72.5%</u>			<u>Abstenció: 27.5%</u>				
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)
C.D.	2.3	3.1	99	E.R.C.	4.6	6.3	101
C.C.-U.C.D.	14.4	19.9	105	P.S.C./P.S.O.E.	12.3	17.-	97
C. i U.	22.5	31.1	96	P.S.U.C.	6.7	9.3	97
Centre- Dreta (+)	41.1	56.9	86	Esquerra (+)	29.2	40.3	99
(1) % sobre cens		(2) % sobre votants					
(3) Index d'evolució sobre electors							
Index d'orientació ideològica: $\frac{29.2 \times 100}{41.1} = 71$							
(+) Incluit altres dreta i altres esquerra;							

Les característiques més importants que semblen deduir-se de la taula de resultats i en comparació amb la contesa anterior són les següents:

1. Forta regressió en la participació electoral (I.E. = 83)

Seguint la tònica general, també a Osona la participació ha minvat. En relació al 15 de juny del 1977 són 13 punts menys de participació. Encara que comparant-ho amb Catalunya i amb la circumscripció de Barcelona continua mantenint un nivell més alt, de fet, el descens ha estat important. Unes eleccions enteses com a normalitzadores d'una situació ja existent poden ser l'origen d'una manca d'interès per a disposar el vot. Amb tot (cal recordar que és en

aquestes eleccions quan s'incorporen joves de 18 anys, cosa que podia ser un factor que influís en els resultats), hi ha més problemes tècnics d'un cens encara no actualitzat, amb la dificultat d'incorporar-hi aquest nou electorat de 18 fins a 23 anys. El descens de la participació afecta sobretot a C. i U. partit majoritari, seguit, encara que amb pocs punts, pel PSC i el PSUC.

2. Un remodelatge de les forces de dreta a causa de la desaparició de la UCDC

L'enfonsament de la candidatura d'UCDC, amb prou implantació a la comarca, ha comportat una remodelació important dels grups de centre-dreta. En efecte, segons l'orientació ideològica dels municipis i la seva proximitat a un o altre dels dos líders que abans encapçalaven l'antiga candidatura, Anton Cañellas i Miquel Coll i Alentorn, hi ha hagut una distribució dels vots que han anat a parar a CC-UCD, sobretot a la zona del Lluçanès i en alguns municipis rurals de la Plana i el Collsacabra-Guillerics o a CiU als municipis urbans i semiurbans de la Plana. En aquest sentit, podem adonar-nos que com CC-UCD progressa malgrat l'augment de l'abstenció i que CiU, malgrat un trasvassament de l'electorat de centresquerra i de l'augment de l'abstenció, perd només 4 punts, que són a penes 884 vots, tot mantenint-se amb força a la comarca, ara amb un nou electorat més acostat a la dreta.

3. La coalició formada majoritàriament per Convergència i Unió -CiU- continua sent la primera força política a la comarca

Igual que a les altres eleccions, CiU, amb un 22,5% del cens electoral,

és la primera força política de la comarca, seguida molt de lluny per CC-UCD i el PSC, que amb 14,4 i 12,3% ocupen el segon i tercer lloc, respectivament. La resta de forces polítiques segueixen el mateix ordre amb poques variacions - llevat del descens per l'abstenció-: PSUC al quart lloc, ERC al cinquè lloc, CD al darrer amb 6,7; 4,6 i 2,3% respectivament. En definitiva, a part del remodelatge de la dreta amb la consegüent pujada de CC-UCD, l'espectre polític de la comarca manté unes tendències semblants.

4. A l'interior d'una orientació a dreta, la comarca experimenta una progressió cap a l'esquerra (I.O.=71)

En termes de relació dreta-esquerra, l'orientació no es tan dretana, a causa, sobretot, de l'abstenció que ha afectat més el bloc de centra-dreta. En efecte encara que el PSC i el PSUC també han patit un xic els efectes de la manca de participació, de fet l'esquerra com a bloc s'ha mantingut estable.

5. La forta regressió de les forces de dreta és diferent segons les candidatures

Mentre l'opció més conservadora i minoritària a la comarca, CD, es manté estable, Convergència i Unió és la que té una regressió més important (4% menys que als anteriors comicis) i, a l'inrevés, CC-UCD progressa a causa del transvassament de vots de la UCDC.

6. La comarca consolida una estructura de vot i un comportament electoral més acostat al de les comarques veïnes

En efecte, la estructura de vot que s'observa s'acosta més a la de la Garrotxa, el Berguedà, el Bages i el Ripollès, amb més predomini, però, de CiU i de la component "nacionalista moderada". I, com a conseqüència, amb una desviació important respecte a l'estructura de vot de Catalunya i de la circumscripció de Barcelona, on el predomini dels socialistes deixa només en quart lloc a CiU després del PSC, CC-UCD i PSUC.

4.4. La geografia electoral

4.4.1. Les forces polítiques

Convergència i Unió (mapa nº 24)

Valor mínim: 14,2%; valor mitjà: 22,5%; valor màxim: 46,8%

Convergència i Unió, amb 17.912 vots i el 22,5% del cens electoral, és a Osona la força guanyadora, amb un avantatge considerable respecte al seu immediat, CC.UCD, que compta tan sols amb un 14,4% dels vots. Respecte del 1977 ha perdut 884 vots -3,8% del cens electoral-, però, pel que fa a la correlació de forces, continua sent la candidatura hegemònica per excel·lència. La seva importància relativa és molt superior a la que té a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona (11% i 10%, respectivament).

Per municipis, la mitjana oscil·la entre el valor màxim de Tavèrnoles - 46,8% dels inscrits- i el valor mínim de 14,2% a Orís. És la primer força a la quasi totalitat dels municipis de la Plana, llevat de Manlleu, Centelles i Sant

Martí de Centelles, on el PSC és la força guanyadora. També al Collsacabra-Guilleries, on tan sols a Espinelves la UCD és la força hegemònica. En canvi, al Lluçanès esdevé la primera força únicament a Sora, Sant Agustí, Perafita, Sant Boi, Sant Martí, Sobremunt i Muntanyoles. A la resta de municipis, la UCD ocupa aquest lloc prioritari.

Si comparem aquests resultats amb els del 1977 ens adonem que, en la correlació de forces, CiU ha guanyat posicions en aquells municipis de la Plana i del Collsacabra-Guilleries on la UCDCC era guanyadora -Tona, Santa Cecília, el Brull i Sant Sadurní d'Ossomort- però que, en canvi, els ha perdut en dos municipis semiurbans que són Centelles i Sant Martí de Centelles.

Al Lluçanès continua sent la primera força a Sant Boi, Sant Martí, Sobremunt i Muntanyola. Obté aquest lloc per primera vegada a Perafita, Sant Agustí i Sora, però perd aquesta posició a Prats, Olost, Lluçà i Alpens. Oristà i Sant Bartomeu continuen sent -com el 1977- feus de la UCD.

IMPLANTACIÓ TERRITORIAL

Àrees de molta implantació (+ del 25%)

Tenint en compte la mitjana comarcal, una mica inferior a la de les eleccions anteriors, podem constatar que el mapa de CiU ha variat poc respecte al del 1977. A la Plana tenim un mateix nucli de municipis caracteritzats per una forta implantació, la majoria rurals: Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes, Santa Eugènia de Berga i Taradell, zona que s'ha ampliat amb els de Gurb, Collsuspina, Santa Cecília de Voltregà, també rurals, i amb els municipis

semiurbans de Balenyà i Sant Hipòlit de Voltregà. En canvi, podem parlar de regressions importants a Torelló, Sant Vicenç, Sant Pere, Santa Eugènia i Centelles.

Al Collsacabra-Guilleries, a més de Tavertet i Viladrau, també té forta implantació a Vilanova de Sau, Sant Sadurní Ossomort i al Brull. En canvi, ha minvat a Pruit-Rupit.

Al Lluçanès compta amb una forta implantació només a Sant Agustí i Perafita.

Àrees de mitjana implantació (entre 20 i 25%)

A la Plana compta amb els mateixos municipis urbans i semiurbans de Vic, Roda de Ter i Masies de Voltregà, més Torelló, Sant Pere de Torelló, Masies de Roda, Tona, Malla i Seva.

Al Collsacabra-Guilleries, Espinelves, i al Lluçanès, Prats i Sant Boi Lluçanès (el 1977 amb forta implantació).

Àrees de poca implantació (- del 20%)

A la Plana:

els municipis amb hegemonia del Partit Socialista com Manlleu, Centelles, Sant Martí de Centelles i Orís, aquest darrer reconegut per la seva baixa participació.

Al Collsacabra-Guilleries:

Santa Maria Corcó -frec a frec al percentatge mitjà- i Pruit-Rupit, municipi molt abstencionista.

Al Lluçanès:

zona més reconeguda per la influència de la UCD, la majoria dels municipis: Sora, Alpens, Sant Martí d'en Bas, Olost, Oristà, Muntanyola, Lluçà i Sant Bartomeu.

En resum, si tenim en compte la implantació gran i mitjana, podem constatar que el mapa de CiU ha sofert molt pocs canvis. Encara que amb menys vots reals, la seva implantació és important arreu. A la Plana els canvis que cal destacar són els vots que recupera provinents de la UCDC i que la fan ser de mitjana implantació a Malla, Tona i Balenyà. També la pèrdua de Centelles i Sant Martí, per la poca implantació, recuperades per als socialistes. Al Lluçanès, igual que el 1977, és una àrea de més difícil penetració.

L'evolució de Convergència i Unió(I.E.=96)

A la comarca, Convergència i Unió ha sofert una febre regressió -884 vots: 3,8% sobre el cens electoral.

Per municipis, és a la Plana on a gairebé tots han tingut una pèrdua de vots que, en alguns casos com Torelló, Sant Vicenç, Sant Pere, Santa Eulàlia, Santa Eugènia i Seva, superen el 8%. S'ha mantingut a Manlleu, Masies de Voltregà i Folgueroles, i ha progressat sensiblement a Collsuspina, Tona, Calldenetes, Sant Hipòlit i Balenyà. (Vegeu pag.184)---

Al Collsacabra-Guilleries han progressat pràcticament arreu, tan sols a Rupit ha tingut una forta regressió. Igualment, a la majoria de municipis del Lluçanès l'evolució dels vots és estable o progressa. Només a Prats i Sant Boi devala molt, i a Lluçà, Alps i Sant Martí ho fa una mica.

En definitiva, regressió bastant generalitzada al voltant de la mitjana, més palesa a la Plana on, i com a excepció, hi ha un grup de municipis amb un percentatge de regressió superior al 7%. Sembla que, si bé aquesta regressió pot ser explicada pel descens en la participació, també cal tenir en compte el possible trasvassament d'un electorat més de centreesquerra que al moment de votar, i pel viratge de Convergència, ha preferit optar per altres partits nacionalistes més a l'esquerra, com l'ERC o el BEAN.

Centristes de Catalunya-Unió del Centre Democràtic (CC-UCD)

(mapa n° 25).

Valor mínim: 6,2%; valor mitjà: 14,4%; valor màxim: 31,8%

La unió del Centre Democràtic, que aquest any es presenta amb una nova imatge, pretén ser un partit autònom de Madrid i defensor de l'autonomia de Catalunya. Anton Cañellas, ara un dels capdavanters a Catalunya, havia participat en l'elaboració de l'Estatut de Sau i encapçalava la candidatura que es volia presentar com a alternativa de CiU. A Osona aplega una bona part dels vots de l'antiga UCDCC -11.468 vots, el 14,4% dels electors- i és la segona força en importància, encara que amb una distància considerable de CiU.

En relació a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona, es manté amb

un percentatge semblant, encara que a Osona cal remarcar la progressió de 4 punts a causa que la UCDCC hi tenia més importància que a la resta del Principat.

Per municipis, la mitjana comarcal varia entre el valor màxim de 31,8% a Lluçà i de 6,2% a Sobremunt. És la primera força política a Alpens, Lluçà, Prats de Lluçanès, Olost, Sant Bartomeu del Grau i Oristà. I la segona a la resta de municipis del Lluçanès i a la quasi totalitat dels de la Plana (tret de Manlleu, Centelles, Torelló, Balenyà, Sant Martí de Centelles, Tona i Sant Hipòlit).

Si comparem aquests resultats amb els del 1977, podem constatar que, pel que fa a la relació de forces, ha progressat sensiblement arreu, especialment al Lluçanès.

Àrees de forta implantació (+ del 16,9%)

Tots els municipis del Lluçanès, tret de Perafita, Sant Agustí, Sant Martí d'en Bas i Sobremunt (tots amb un alt percentatge d'abstenció).

A la Plana:

Taradell, Sant Pere, Gurb, Santa Cecília de Voltregà, Santa Eulàlia de Riuprimer, Santa Eugènia de Berga i Malla.

Al Collsacabra-Guilleries:

Viladrau, Espinelves i Sant Martí Ossonort.

Àrees de mitjana implantació (entre 11,9 i 16,9%)

A la Plana:

Calldetenes, Masies de Roda, Masies de Voltregà, Sant Julià, Sant Martí de Centelles, Sant Vicenç de Torelló, Santa Eulàlia, Seva, Vic i Manlleu.

Al Lluçanès:

Perafita.

Al Collsacabra-Guilleries:

Santa maria de Corcó i Pruit-Rupit.

Àrees de feble implantació (- de l'11,9%)

A la Plana:

Balenyà, Centelles, Collsuspina, Folgueroles, Orís, Roda, Sant Hipòlit, Tavernoles i Torelló.

Al Lluçanès:

Muntanyola, Sant Agustí, Sobremunt, Sant Martí, tots de forta abstenció.

Al Collsacabra-Guilleries:

El Brull, Tavertet, Vilanova de Sau, tots de forta abstenció.

En resum, CC-UCD es beneficia molt de la desaparició d'UCDCC, conservant les zones de forta implantació, com les del Lluçanès i alguns municipis rurals de la Plana i el Collsacabra-Guilleries, i caracteritzant-se per l'obtenció d'almenys un 10% dels vots en la quasi totalitat dels municipis.

L'evolució de CC-UCD (I.E.=105)

Tal com hem pogut constatar, al contrari que el Pacte Democràtic, la UCD ha progressat pràcticament arreu. A la Plana a gairebé tots els municipis ha progressat entre un 3% i un 7%, en alguns, com Sant Pere, Santa Eugènia, Santa Eulàlia, Malla i Taradell ha superat el 8% i en uns pocs s'ha mantingut: Sant Martí de Centelles, Balenyà, Folgueroles, Roda i Orís. Només a Santa Cecília ha experimentat una lleugera regressió a causa de l'abstenció. (Vegeu mapa pag. 184).

Al Collsacabra-Guilleries, ha progressat a totes les poblacions, a Rupit-Pruit, Ossomort i Viladrau més del 8%. Al Lluçanès, zona de forta implantació de la UCD, s'observa una estabilitat amb una tendència a la regressió de vots en la majoria de municipis, cosa bastant lògica ja que està relacionada amb el descens de la participació. Més aviat cal remarcar el cas de Lluçà i Prats on, malgrat un descens en la participació del 22 i el 15% respectivament, UCD progressa encara més d'un 8%.

PSC.PSOE (mapa nº 26)

Valor mínim: 11%; valor mitjà: 12,3%; valor màxim: 19,3%

El PSC, amb 9.799 vots, és la tercera força a la comarca, després d'UCD-CC. Obté una mitjana de vots del 12,3% sobre el cens electoral, percentatge molt inferior al que aquest partit aconsegueix a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona (20 i 20,4, respectivament).

Aquesta mitjana comarcal oscil·la entre un valor màxim del 19,3% a Sant Martí de Centelles i un mínim de l'1% a Sant Agustí. Per municipis, és la

primera força a Manlleu, Sant Martí de Centelles i Centelles, i la segona a Torelló, Sant Hipòlit, Santa maria de Corcó, Tavertet, Masies de Roda, Roda, Tona i Balenyà. Comparant aquests resultats amb els del 1977 ens adonem que, si bé el PSC ha perdut 1.012 vots, ha guanyat posicions a Sant Martí de Centelles i Balenyà, on ocupa el primer lloc, i a Masies de Roda, Roda, Tona i Tavertet, on aquest any obté el segon lloc.

Àrees de forta implantació (+14,8%)

En relació al 1977, ens trobem essencialment amb les mateixes àrees d'implantació i amb molt poques diferències.

Sant Martí de Centelles, Centelles, Balenyà, Manlleu i Masies de Roda a la Plana de Vic compten amb més del 15% de vots sobre el cens electoral. També Santa Maria de Corcó i Tavertet, al Collsacabra-Guillerries.

Àrees de mitjana implantació (entre 9,8 i +4,8)

Entre un 10 i un 15% dels vots a Vic, Tona i a la resta de municipis de la vorera del Ter, Torelló, Sant Vicenç, Masies de Voltregà, Sant Hipòlit de Voltregà i Roda. També Espinelves al Collsacabra-Guillerries.

Àrees de poca implantació (- de 9,8%)

Sense cap variació respecte al 1977. Tots els municipis del Lluçanès, tots els del Collsacabra-Guillerries, tret de Santa Maria de Corcó, Espinelves i

Tavertet, i gairebé tots els rurals de la Plana: Sant Pere, Orís, Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes, Santa Eugènia de Berga, Sant Julià, Malla, Seva, Collsuspina, Gurb, Santa Eulàlia de Riuprimer, Santa Cecília de Voltregà i Taradell.

Així, entre les poques variacions que podem constatar hi ha la més gran implantació a Roda, Santa Maria de Corcó i Tavertet i, a l'inrevés, la pèrdua de força a Torelló i Sant Hipòlit de Voltregà, sense gaire importància ja que, essencialment, no modifiquen la zona d'influència del PSC.

L'evolució del PSC(I.E. = 97)

Globalment, el PSC ha tingut una feble regressió a tota la comarca. A les zones de forta i mitjana implantació, aquesta regressió és més sensible a Manlleu i Sant Hipòlit de Voltregà (pèrdua de més del 8%) i del 3% al 7% a Torelló i Vic. En canvi, ha experimentat una progressió d'entre un 3% i un 7% a Roda i a Masies de Roda (per un transvassament de vots del PSUC). Als altres municipis es manté amb una certa estabilitat. En alguns municipis de la zona on el PSC tenia una feble implantació, ha augmentat el nombre de vots d'entre un 3% i un 7%. Aquests municipis són Orís, Vilanova de Sau, Collsuspina i Tavertet. (vegeu mapa pag. 184).

PSUC (mapa n° 27)

Valor mínim: 0,2%; valor mitjà: 6,7%; valor màxim: 11,9%

El Partit Socialista Unificat de Catalunya, amb 5.357 vots i un 6,7% del

cens electoral, és la quarta força a tota la comarca. En relació a la mitjana de Catalunya i a la circumscripció de Barcelona, a Osona obté un percentatge molt més baix. Per municipis, la seva mitjana oscil·la entre un valor màxim d'un 11,9% a Sant Vicenç de Torelló i un valor mínim de 0 vots a Sant Agustí.

En relació als comicis anteriors, el PSUC té una implantació pràcticament igual a les mateixes zones. Igual que el 1977 no és la primera força a cap municipi, i queda com a segona força a Vilanova de Sau i Orís, perdent preponderància a Roda i Masies de Roda.

Àrees de forta implantació (+9,2%)

Els municipis de la vorera del Ter: Orís, Sant Vicenç de Torelló, Sant Hipòlit i Roda de Ter. També Vilanova de Sau i Sant Sadurní d'Ossomort al Collsacabra-Guillerries.

Àrees de mitjana implantació (entre 4,2 i 9,2%)

A la Plana de Vic, Torelló, Masies de Roda, Vic, Santa Eulàlia de Riuprimer, Tona, Balenyà, Centelles i Sant Martí de Centelles, Santa maria de Corcó i Espinelves al Collsacabra-Guillerries, i Sora, al Lluçanès.

Àrees de poca implantació (-4,2%)

Per sota d'un 5% de vots es troben tots els altres municipis d'Osona. Potser podríem assenyalar l'existència a la Plana d'uns municipis que, amb un

4% de vots, s'apropen una mica a la mitjana i que són Masies de Voltregà, Folgueroles, Sant Pere de Torelló i el Brull.

L'evolució del PSUC (I.E. = 97)

Podem dir que a la comarca, el PSUC és una força política que manté una certa estabilitat. Encara que en relació al 1977 perd 992 vots, l'índex d'evolució calculat sobre el cens electoral és de I=97, és a dir perd només un 3% sobre el total dels inscrits.

Aquesta regressió del PSUC és més important que la mitjana de Roda i Masies de Roda amb l'índex de descens superiors al 8%. I, entre un 3% i un 7,9% podem constatar-la a Vic, Manlleu, Folgueroles, Sant Hipòlit, Masies de Voltregà, Sant Vicenç de Torelló, Tona, Collsuspina i Espinelves. Tots aquests municipis són de reconeguda implantació del PSUC i el seu descens sembla relacionat en part amb l'abstenció, però, també amb un transvassament de vots al PSC, especialment palès a Roda i Masies de Roda. La resta de municipis de mitjana i forta implantació es mantenen amb una certa estabilitat, en tot cas amb pèrdues no superiors al 2%. (Vegeu mapa pag. 184).

En síntesis, el PSUC varia molt poc la seva àrea d'implantació, tot just podem constatar la seva major implantació a Sora i Prats de Lluçanès, i Santa Maria de Corcó al Collsacabra-Guillerics. Pel que fa a la Plana, àrea bàsica per la seva implantació, constatem la pèrdua de més del 8% de vots a Masies de Roda i Roda així com també les pèrdues considerables, encara que no tant, (entre 3 i 7%) de Vic i la resta de municipis de la vorera del Ter, en alguns

casos, com el de Masies de Voltregà i Folgueroles, que no arriben ni al 5% de vots sobre el cens electoral.

ERC (Mapa n° 28)

Valor mínim: 0%; valor mitjà: 4,6%; valor màxim: 13,4%

L'Esquerra Republicana de Catalunya, amb 3.641 vots, és la cinquena de les forces polítiques de la comarca, però amb molta distància de la seva immediata anterior (el PSUC). Globalment no obté ni el 5% dels vots dels electors encara que en relació als anteriors comicis hi suma 824 vots.

La seva mitjana de 4,6% oscil·la entre un valor màxim a Seva de 13,4% i un valor mínim de 0 a Tavèrnoles i Espinelves.

En relació al 1977, les transformacions més importants pel que fa a la seva implantació són al Lluçanès, on ha passat de municipis amb més del 10% de vots a la quasi totalitat dels seus municipis, a percentatges inferiors al 5%, i on tan sols Perafita, Sobremunt i Alps compten amb percentatges més alts. (Vegeu mapa pag. 184).

La seva implantació segueix l'eix nord-sud de la Plana, més concentrada en els municipis industrials i amb percentatges entre un 5% i un 10%, poden destacar Seva on obté el 13%, i Roda i Masies de Roda amb 9 i 7% respectivament. Al Collsacabra-Guilleries es manté a Rupit-Pruit amb un 5% i pel que fa al Lluçanès, tal com apuntàvem al començament, encara que hi manté una certa implantació, ha minvat respecte del 15 de juny del 1977.

En resum, doncs, podem parlar d'una lleugera extensió de la seva zona d'influència a la Plana, tot constant que els vots que obté en els diferents municipis són al voltant de la mitjana, entre un 2,1 i un 7%.

L'Evolució d'ERC

Pel que fa a tota la comarca hem constatat una certa estabilitat, marcada per una lleugera progressió I=101 (un 0,6% més sobre el cens electoral). Ja que els seus percentatges són tant petits, observem que la seva evolució, en més o menys, es concentra en aquells municipis on ja havíem constatat la diferència en la implantació. Així al Lluçanès, on la regressió és més important, Oristà, Olost, Sant Martí, Sobremunt amb un percentatge entre el 3 i el 7%, i Prats amb un percentatge superior al 8%. En canvi, és a la Plana on es pot constatar la progressió en els municipis, ja esmentats abans, de Masies de Roda, Roda, Taradell i Santa Eulàlia de Riuprimer, amb percentatges entre el 3 i el 7%, i Seva amb un 12% de més.

C.D. (Mapa n° 22)

Valor mínim: 0%; valor mitjà: 2,3%; valor màxim: 10,5%

La Coalició Democràtica, hereva de l'anterior AP, obté 1.793 vots i és la sisena i gairebé darrera formació política amb una certa importància dins de l'espectre polític comarcal.

El total comarcal dels seus vots és d'un 2,3% i el valor màxim l'obté a Malla amb el 10,5% dels inscrits. Cal dir que a tres municipis rurals,

Sobremunt, Taverter i Ossomort, no obté cap vot i que a la resta -gairebé tots els municipis d'Osona- el percentatge de vots, al voltant de la mitjana, no arriben ni al 5%.

En relació al 1977, ha experimentat una lleugera regressió al nivell total comarca (I=99), que es fa palesa en la majoria de municipis, podent constatar una regressió superior a Centelles (-6%), Taradell (-4%), Tavèrmoles (-5%) a la Plana, i Muntanyola i Lluçà al Lluçanès amb -4%. En general, però, la tònica és de molt feble implantació, al voltant de la mitjana (entre un 1 i un 4%), i d'una relativa estabilitat.

BEAN

Valor mínim: 0%; valor mitjà: 2,3%; valor màxim: 9%

El BEAN és la candidatura nacionalista i d'esquerra radical, tant en el concepte de nació com en el projecte de societat que defensa, que d'alguna manera s'adreça al mateix públic que el juny del 77 ho feia la desapareguda CUPS. Amb tot, respecte a l'anterior CUPS, ja sigui per la popularitat del seu líder Lluís M. Xirinacs i/o també per la imminència d'unes noves Corts on s'havia de discutir el contingut de l'autonomia de Catalunya, el BEAN progressa sensiblement a la comarca. En efecte, respecte als 253 vots de la contesa anterior, aquesta vegada n'obté 1.793 (el 2,3% del cens electoral) arribant a un percentatge més elevat que al de la mitjana de Catalunya i de Barcelona (1,6 i 1,7 respectivament).

La seva distribució és bastant homogènia en la majoria dels municipis

d'Osona, i els percentatges que obté s'apleguen al voltant d'una mitjana, entre el 1,1 i el 4%. Tan sols a dos municipis obté un percentatge superior al 5% i aquests són Folgueroles i Sobremunt. En uns pocs de rurals, on tampoc el 1977 no havia penetrat, aquest any n'hi obté percentatges que arriben al 1,1%. Aquests són: Alpens, Lluçà, Sant Agustí, Oristà i Sant Bartomeu, al lluçanès; Santa Cecília, Collsuspina, Malla i Tavèrnoles a la Plana, i Taverdet, el Brull, Viladrau i Espinelves del Collsacabra-Guilleries.

4.4.2.L'abstenció (Mapa n° 30)

Valor mínim: 8%; valor mitjà: 27,5%; valor màxim: 54,9%

Després de l'eufòria participativa de les primeres eleccions democràtiques, el 1979 l'abstenció augmenta arreu. A Osona aquest increment es del 13,2%. D'un 14,4% de mitjana el 1977, en aquests comicis assoleix el 27,5%. No obstant, globalment comparant-ho amb Catalunya i amb la circumscripció de Barcelona, la comarca continua la tònica d'una participació més elevada. Per municipis, la mitjana oscil·la entre un mínim de 8% a Masies de Roda, i un màxim de 54,9% a Sant Martí d'en Bas.

Sembla que la causa del descens de la participació és el ben anomenat abstencionisme conjuntural: la gent ja no està tan motivada com el 1977 per tal de manifestar-se a favor d'un canvi de règim. Dos anys de vida democràtica són molt poc temps perquè la gent pugui adonar-se d'algun canvi substancial. També, en menys de tres anys, és la quarta vegada que els electors acuden a les urnes i encara, a més a més de no copsar el canvi promès pels diferents partits en les seves campanyes del 15 de juny, comença a respirar-se un cert desencant

de la política després dels pactes del consens que hi ha hagut durant el període constituent.

Després, i pel que fa a l'abstencionisme jurídic, cal esmentar novament el problema del cens electoral que, si bé durant aquests dos anys s'havia fet un esforç per tal d'actualitzar-lo, cal no oblidar que el 1979 el dret a vot arriba a l'edat de 18 anys. Aquest fet no previst distorsiona el sistema d'actualització en marxa, dificulta la correcta elaboració de llistes i agreuja l'abstenció, en el sentit que, per un cantó, molts joves no troben el seu nom i que, per un altre, la difícil normalització del vot per correu fa que molts dels joves en edat de servei militar no puguin votar.

Malgrat tot, si establim unes zones de variacions en la participació en funció de la mitja comarcal, ens adonem que aquestes han estat ben poques i, encara, possiblement explicables per les actualitzacions dels cens electorals ja que els canvis més importants es produeixen als municipis rurals. Vegem els resultats.

Àrees de molta participació (-25% d'abstenció)

Aquest grup de municipis, amb percentatges d'abstenció inferiors al 25%, està format, sobretot, per pobles de la Plana: Sant Vicenç de Torelló, Roda de Ter, Sant Julià, Taradell, Balenyà i Sant hipòlit de Voltregà grup que ja havíem trobat el 1977, més Masies de Roda.

Al Collsacabra-Guilleries aquest any trobem Viladrau, Espinelves i Sant

Sadurní d'Ossomort, i al Lluçanès, igual que el 1977 ni un sol municipi figura amb una abstenció inferior a la mitjana.

Àrees de mitjana participació (entre 25 i 30% d'abstenció)

Entre el 25 i el 30% d'abstenció a la Plana: Sant Pere de Torelló, Torelló, Manlleu, Masies de Voltregà, Vic, Calldetenes, Santa Eugènia de Berga, Seva, Centelles i Sant Martí de Centelles -els mateixos que el 1977- més Folgueroies i Tavèrnoles, que anteriorment havien tingut una abstenció per sota de la mitjana.

Al Collsacabra-Guilleries hi figura Vilanova de Sau i Santa maria de Corcó, i al Lluçanès només Prats.

Àrees de poca participació (+ del 30% d'abstenció)

Amb pocs canvis respecte al 1977, aquesta àrea està constituïda pels municipis d'Orís, Gurb, Tona, Santa Eulàlia de Riuprimer i Santa Cecília de Voltregà, a la Plana (només aquesta darrer no hi figurava el 1977). Al Collsacabra-Guilleries: Pruit-Rupit, Tavertet i el Brull (igual que als comicis anteriors). Al Lluçanès hi ha poca participació a gairebé tots els municipis; només Prats obté una participació prop de la mitjana i cal dir que, en relació al 1977, l'abstenció ha augmentat considerablement ja que no solament aplega més municipis (el 1977 Lluçà, Sora i Perafita tenien una abstenció mitjana) sinó que ens trobem davant d'uns percentatges d'abstenció molt alts, més del 35%, i en alguns casos més del 45%.

Comparant aquests resultats amb els del 1977 podem dir grosso modo que ens trobem davant de les mateixes zones de participació. Les diferències més importants són l'augment de la participació en alguns municipis del Collsacabra-Guilleries, potser a causa d'una normalització del cens, ja que d'1 han passat a 5 els municipis amb una participació mitjana o forta. Una segona constatació és el descens d'aquest índex mitjà de participació al Lluçanès on quasi tots els municipis superen una abstenció del 35%. I, en fi, a l'eix nord-sud que és la Pla de Vic les diferències són mínimes. Si tenim en compte la mitjana i forta abstenció, l'única variació sensible és la del municipi rural de Santa Cecília, que passa d'una elevadíssima participació a una forta abstenció; aquí cal dir que més aviat sorprenien els resultats del 1977.

I, pel que fa a la resta de municipis, les poques variacions que hi trobem és que uns pocs municipis (Folgueroles, Calldetenes) passen d'una feble a una mitjana abstenció i Malla passa d'una mitjana a una mínima abstenció. Essencialment podem confirmar, més ampliament si pot ser, la relació constatada el 1977 entre ruralitat-població disseminada i abstenció, i, a l'inrevés, població dedicada a la indústria-habitat concentrat i alta participació.

L'EVOLUCIO DE LA PARTICIPACIO I LA SEVA INCIDENCIA EN LES DISTINTES FORCES POLITIQUES (I.E.=87)

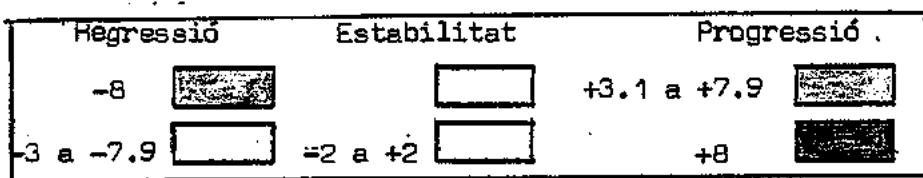
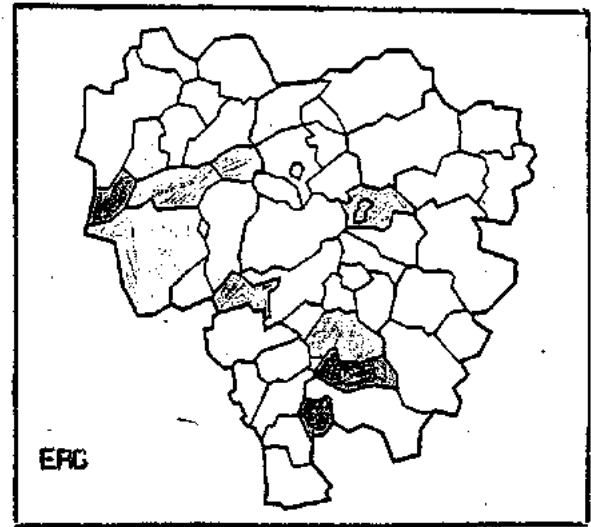
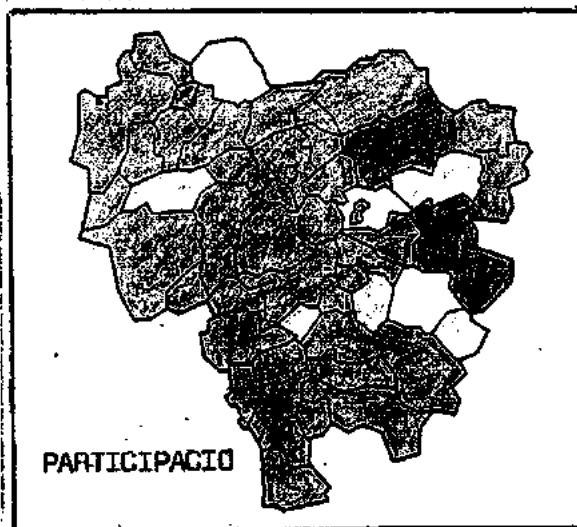
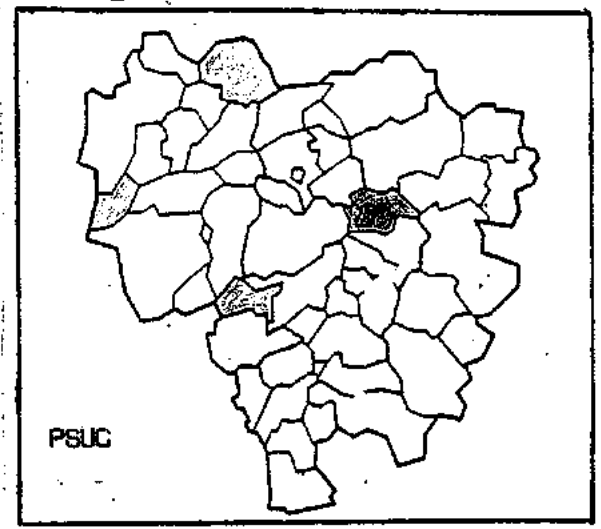
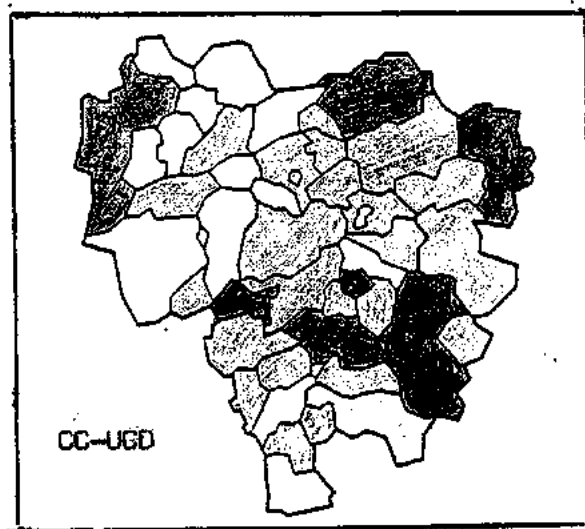
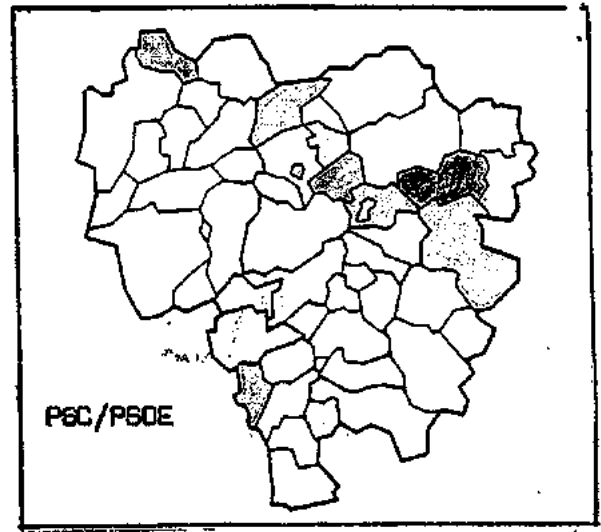
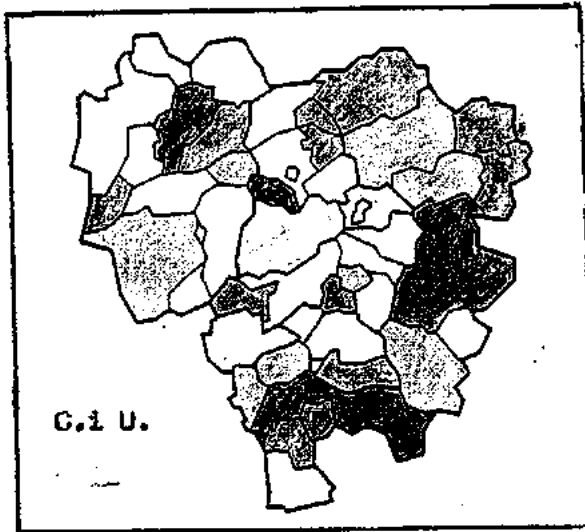
A la Plana, la majoria de municipis experimenten un descens de participació al voltant de la mitjana, entre un 11 i un 16%. Només a Gurb, Santa Cecília, Tavèrnoles, Folgueroles, Santa Eugènia i Collsuspina el retrocés és

superior a un 17% i, a l'inrevés, Masies de Roda, Tona, Calldetenes i Sant Julià, encara que retrocedeixen, ho fan amb menys del 6%.

Al Lluçanès, amb un descens generalitzat de la participació, la majoria de municipis retrocedeix més d'un 16% respecte de la contesa anterior; només a Prats, Olost i Sant Boi el retrocés és al voltant de la mitjana entre un 11 i un 16%. Sora, amb poca abstenció, es manté sense retrocedir. Al Collsacabra-Guillerics el retrocés és inferior, entre un 6 i un 11% a Tavertet, Ossomort, Espinelves, i al voltant de la mitjana a Pruit-Rupit, Viladrau, municipis tots molt abstencionistes. Santa Maria de Corcó i Vilanova de Sau tenen una participació superior a la del 1977 a causa possiblement d'una actualització del cens, ja que enguany la participació se situa al voltant de la mitjana comarcal.

El mapa de l'evolució de la participació ens mostra, doncs, un retrocés en quasi tots els municipis, llevat de Santa Maria de Corcó, Vilanova de Sau i Sora. Seguint l'eix nord-sud, la regressió s'ordena al voltant de la mitjana, i és en aquells municipis més rurals i de baixa densitat de població on les desviacions respecte la mitjana són més importants, molt per damunt de la mitjana en aquells on el 77 la participació havia estat gran i molt per sota en aquells ja reconeguts abans com de poca participació. (Vegeu mapa pag. 184)

Fent una breu anàlisi de l'augment de l'abstenció i la seva incidència en les distintes forces polítiques podem constatar que, generalment, es relaciona amb un descens de les forces de dreta. En efecte, tots els municipis on la participació ha baixat, també ha minvat en una proporció semblant el percentatge de vots al bloc de dretes, i en aquest bloc és, sobretot, amb CiU que es relaciona

240 bis

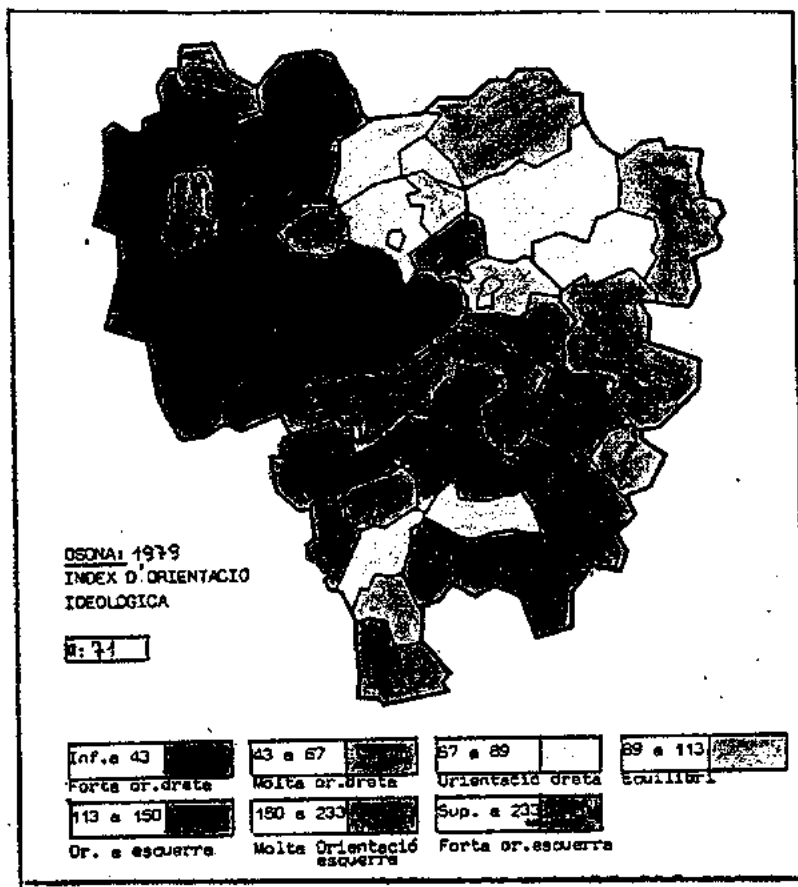
el descens.

En canvi, pel que fa a les forces d'esquerra, com a bloc, podem constatar una certa estabilitat. Tan sols en uns pocs municipis l'esquerra també ha baixat: al Lluçanès, on sembla que el descens de la participació afecta els volts de l'antiga ERC. A la Plana, a Manlleu i Balenyà, on la diferència en la participació es relaciona amb la dreta, però també amb l'esquerra. És evident que si fem l'anàlisi per forces polítiques podem constatar com l'abstenció es produeix per un descens del PSC i del PSUC, en aquells municipis de més implantació, però el transvassament de vots que ha rebut l'ERC provinents de l'antic Pacte fa que en l'anàlisi de les forces d'esquerra com a bloc poguem constatar una certa estabilitat.

4.5.L'orientació de vot

Valor mínim: 9; valor mitjà: 71; valor màxim: 120

Amb una tendència cap a la dreta, en aquests comicis la comarca d'Osona ha experimentat una progressió cap a l'esquerra, passant d'un índex 59 a un de 71, canvi explicat per la regressió de les forces de dreta que s'han vist afectades per l'augment de l'abstenció. Així, la inhibició d'un electorat flotant que votava majoritàriament les forces conservadores ha estat l'origen d'una mutació en la correlació de forces.

La cartografia de l'orientació de vot fa palesa aquesta mutació, encara que en unes mateixes zones geoelectorals. En efecte, si comparem els índex d'orientació amb els del 1977 podem adonar-nos que:

1) Es mantenen unes zones geogràfiques on la presència de les forces d'esquerra és important, encara que, com el 1977, difícilment els municipis tenen una orientació ideològica d'esqueres. Aquestes zones són la vorera del Ter, (incloent-hi els municipis de Santa Maria de Corco i Vilanova de Sau), i el Congost, juntament amb els pobles de Seva i Tona.

2) Després d'aquesta primera àrea de implantació de l'esquerra, sembla consolidar-se una segona zona: Vic i l'entorn, on la característica seria la més feble presència de l'esquerra (al voltant del 25%). I també una tercera àrea formada per la resta de municipis: tots els del Lluçanès, la resta del Collsacabra-Guillerics i els municipis més rurals de la Plana, on la pauta és implantació de l'esquerra feble o quasi nul·la, amb percentatges en tot cas inferiors al 20% del cens.

3) En aquelles àrees, la nova correlació de forces fa aparèixer una orientació més a l'esquerra. Aquest 1 de Març del 1979 a la vorera del Ter i Congost són dos els municipis que tenen un índex superior a 113 (orientació a l'esquerra): Manlleu i Sant Martí de Centelles. També són més nombrosos els que tenen una orientació equilibrada: Torelló, Orís, Roda, Masies de Roda i Centelles; i de la resta, tots tenen almenys entre 67 i 89: Sant Hipòlit, Masies de Voltregà, Sant Vicenç, Balenyà i Seva.

Així mateix, a la zona de Vic i l'entorn, l'esquerra, dintre d'una certa estabilitat, també té més municipis amb un índex de variació entre el 47 i el 67: Vic, Folgueroles, Santa Eulàlia i Sant Julià.

I, al Lluçanès i el Collsacabra-Guillerics, malgrat feble o quasi nul·la implantació de l'esquerra, hi ha uns pocs municipis amb índex entre 43 i 67: Vic, Alpens, Sant Martí, Sobremunt, Espinelves i Rupit-Pruit.

4) En relació al 1977, la desaparició de la UCDCC ha comportat una

nova estructuració de les forces polítiques en les diferents zones geoelectorals: a la vorera del Ter i al Congost l'estructuració ve donada per CiU i PSC o PSUC; a Manlleu, Sant Martí de Centelles i Centelles, PSC-PSOE en primer lloc, seguit de CiU. A la resta de municipis CiU en primer lloc, seguit de PSC-PSOE o de PSUC en el cas de Vilanova de Sau i Orís.

A Vic i l'entorn, la primera força és Convergència i Unió, seguida en segon lloc de CC-UCD i només en tercer lloc del PSC o l'ERC.

A l'àrea d'orientació més dretana ens trobem davant de dos subgrups: els d'orientació més conservadora, on la primera força és CC.UCD, seguit de CiU (municipis majoritàriament del Lluçanès: Olost, Oristà, Sant Bartomeu, Prats, Lluçà, Alpens, més Espinelves de les Guillerries i Malla de la Plana) i la resta, on CiU és la primera força seguida de CC-UCD.

5.- LES ELECCIONS DEL 20 DE MARÇ DEL 1980

5.1. La conjuntura política

Amb el decret de la presidència del 17 de gener del 1980 van ser convocades per al 20 de març del 1980 les eleccions al primer Parlament de la III Generalitat, d'on havia de sortir elegit el president de la Generalitat de Catalunya d'acord amb les normes de l'Estatut.

A Catalunya, aquestes eleccions eren fonamentals per a la seva reconstrucció nacional, d'alguna manera punt final d'un procés que s'havia

iniciat amb la mort del general Franco, continuava amb el restabliment de la Generalitat, l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia i, finalment, l'elecció dels representants de la nació. Eren, doncs, un punt d'arribada i, alhora, de partida per al reconeixement de la personalitat política de Catalunya, condició primera per a tenir certes possibilitats reals d'autogovern.

Després de més de quaranta anys de parèntesi i d'opressió contra el poble català, quasi totes les forces polítiques estaven d'acord en considerar aquestes eleccions com una victòria per a Catalunya, posant èmfasi en el futur de la nació i defensant-ne diferents projectes.

Amb tot, cal tenir en compte que aquesta crida a les urnes, malgrat l'entusiasme que hi posaven els distins líders polítics, era la setena en poc menys de quatre anys. L'electorat estava cansat, massa vegades se li havia demanat ja el seu suport al procés democratitzador del país. A més, s'anava ajornant el compliment de moltes promeses electorals. El desencant era ben palès, ja s'havia notat amb l'augment progressiu de l'abstenció i, encara que aquesta vegada es tractés de la institucionalització de l'autonomia catalana, l'esperança de millorar la participació era mínima. En aquest sentit, una de les consignes comunes de totes les forces polítiques fou la crida a la participació, a recordar els deures cívics de la població per tal de moderar el creixement de l'abstenció.

Un altre tret del panorama pre-electoral fou que aquestes eleccions es desenvolupaven amb una estructura de forces polítiques que s'havia anat consolidant en les últimes eleccions, donant als socialistes l'hegemonia de

l'esquerra i a CiU i CC-UCD la de la dreta. La resta de partits, més minoritaris, lluitaven per a obrir-se camí i baldaven per a obtenir representació parlamentària. A més a més, aquests partits reconeguts i amb representació parlamentària havien participat en el govern provisional de la Generalitat i els seus líders havien lluitat junts a les organitzacions de resistència contra el franquisme. Potser per aquestes circumstàncies la campanya electoral fou poc crítica respecte el govern anterior, poc concreta quan a compromisos de govern, alhora que fortament personalista i presidencialista, basada en la figura del futur president i de tot allò que havia fet per Catalunya. Només els partits no parlamentaris criticaren l'acció del govern anterior i posaven en qüestió els distints projectes nacionals per al futur de Catalunya.

Pel que fa a la comarca d'Osona, a més de les característiques abans esmentades, cal tenir en compte que aquestes eleccions es desenvolupaven després d'una progressiva implantació de CiU, progressió que havia culminat amb l'èxit de les eleccions municipals del 3 d'abril, d'ençà de les quals governava a vint-i-sis del quaranta-set Ajuntaments i, sobretot, als més importants, que aplegaven més del 70% de la població de la comarca. Per les eleccions autonòmiques, tots els líders que acudien a la comarca glossaven el seu caràcter nacionalista, i CiU havia posat grans rètols a places, carrers i carreteres amb l'eslògan "Osona vota CiU", considerant-la el seu feu.

5.2. Les Candidatures

Les forces polítiques que van presentar-se a les eleccions del primer Parlament de Catalunya després del franquisme són pràcticament les mateixes

que ho havien fet l'1 de març, amb dues novetats: la presència del PSA (Partido Socialista de Andalucía-Partido Andaluz) i la de NE (Nacionalistes d'Esquerra).

a) **La dreta**: L'opció més conservadora pren el nom de Solidaritat Catalana. És finançada per l'empresariat i es presenta amb una imatge nova, oberta: "la nova i eficaç dreta d'Europa". Centristes de Catalunya-UCD, tot atacant el model de societat que proposa l'esquerra catalana i denunciant el perill que pot comportar-li al poble català, es presenta com el pont necessari entre el govern de Madrid i el català: "l'equip de Cañellas, una garantia".

b) **El centre**: Convergència i Unió es presenta als comicis amb una voluntat decidida de guanyar, ja que aquesta vegada s'autoconsidera la gran defensora de l'autonomia catalana. Econòmicament disposa de molts recursos i centra la seva campanya en l'home candidat a president, Jordi Pujol, personalitat reconeguda i consagrada des de sempre al servei de Catalunya i de la conquesta de les seves llibertats. També, davant dels socialistes, el seu adversari més immediat com a alternativa de govern, critica el model de societat que ells defensen tot presentant una alternativa de societat "més adient al poble català que respon més al seny, al tarannà i manera de fer que li són peculiars", "una Catalunya de sempre, basada en els seus fonaments de sempre: treball i llibertat, en l'equilibri entre progrés econòmic i progrés social".

c) **L'esquerra**:

- L'Esquerra Republicana de Catalunya posa èmfasi en el seu

nacionalisme radical tot recordant el paper del president Macià durant la república, i proclama la necessitat d'estar present al nou Parlament, en el qual aspira a tenir un paper d'equilibri entre els dos blocs més importants. Com diuen en l'auca de la campanya "només amb un 10% entrem al Parlament i frenarem les malvestats on ens duen tots plegats".

- El PSC es presenta com el partit que ja té la confiança electoral, que és el vencedor i, per tant, que només espera la confirmació dels resultats de les anteriors eleccions. En aquest sentit és poc agressiu en la seva campanya, basada en el personalisme de Joan Raventós, "el president de tots".

- El PSUC continua, com féu el 79, predicant una política d'unitat com l'única solució per a Catalunya, cosa, però, que cap altre força política comparteix, massa capficats a aconseguir la major parcel·la de poder i, si pot ser, sense aliances.

- El PSA busca l'electorat d'origen immigrat, tot oferint un programa de defensa del "pueblo andaluz" com a minoria marginada i estrangera a Catalunya, que no té veu ni vot. La seva campanya és agressiva i centrada en l'atac contra les aspiracions autonòmiques del poble català.

- Nacionalistes d'Esquerra, força política que aplega molts petits grups d'ideologia nacionalista i independentista, propugna un projecte polític de canvi radical de societat. No és presenta com a grup testimonial, limitant-se a aprofitar la plataforma política, sinó que pretén aconseguir els vots suficients per a poder tenir dos diputats al futur Parlament de Catalunya. (105).

5.3. Els resultats electorals

Taula núm. 20

Els resultats electorals a la comarca d'Osona: 20 de Març 1980

Participació: 71.3%				Abstenció: 28.7%			
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)
S.C.	2.7	3.7	100	E.R.C.	9.-	12.7	104
C.C.-U.C.D.	6.3	8.9	92	P.S.C./PSOE	8.5	11.9	96
C.i U.	31.7	44.4	109	P.S.U.C.	6.4	9.-	99
				N.E.-BEAN	3.1	4.4	-
Centre-Dreta (+)	41.-	57.4	100	Esquerra(+)	28.-	39.2	104

(1) % sobre electors	(2)% sobre votants
(3) Index d'evolució sobre electors	
Index d'orientació ideològica: $\frac{28.- \times 100}{41} = 68$	
(+) Incluit Altres Dreta i Altres Esquerra	

Els resultats de les eleccions del 1980 alteren d'alguna manera l'estructura de les forces polítiques a causa de la puixança dels partits nacionalistes. Comparant-les amb els comicis anteriors, els trets que caracteritzen aquestes eleccions són els següents:

1. Continua la poca participació, amb tendència a l'estancament

Malgrat tot, amb relació a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona, Osona manté una actitud més participativa i, sobretot, comparant-la amb el Principat no té un descens tan alt (davant del 5%, Osona recula només un 1%).

Sembla com si el repte que són aquestes eleccions -elegir el Parlament català- hagués mobilitzat un nou electorat que d'alguna manera hauria compensat les possibles inhibicions d'una població immigrada que arreu hauria estat la causa d'un descens de la participació.

2. La puixança dels partits nacionalistes

Totes les candidatures amb una clara tendència nacionalista aconsegueixen una progressió considerable gràcies a un canvi de vots dels partits que els són més pròxims ideològicament: CiU aplega un nou electorat provinent de CC-UCD, i l'ERC rep votants del PSC-PSOE. També Nacionalistes d'Esquerra supera amb escreix l'anterior BEAN en assolir un 3,1% del cens electoral i un 4,4% dels votants. En conjunt, els partits nacionalistes -CiU, ERC i NE-BEAN- apleguen el 62% dels vots de manera que és palesa una vegada més la clara actitud nacionalista, ben arrelada en la majoria dels osonencs.

3. Un remodelatge de les forces polítiques en les dues tendències bàsiques

La puixança dels partits nacionalistes té com a conseqüència un remodelatge de les forces polítiques en cada un dels blocs -sobretot pel traspàs de vots de CC-UCD a CiU i, a l'esquerra, del PSC-PSOE a l'ERC- i que estableix un nou espectre de les forces polítiques. En aquesta nova estructura, CiU continua sent la primera força política, amb gairebé la meitat dels vots (44,4% sobre els votants i 31,7% del cens), seguida molt de lluny per l'ERC, amb només un 9% del cens. Centristes de Catalunya-UCD reculen

sensiblement, passant a ocupar el cinquè lloc amb el 6,3% del cens, mentre que AP es manté en darrer lloc amb un percentatge de vots estable. De la resta de forces d'esquerra, PSC-PSOE continua en tercer lloc, encara que ho fa amb molts menys vots, retrocedint 6 punts sobre el cens electoral, i el PSUC, també igualment en quart lloc, continua recollint els vots d'un electorat estable.

4. Estabilitat en l'orientació ideològica de la comarca (I.O. =68)

El remodelatge de les forces polítiques en cada un dels blocs, sense que es produeixi un descens de la participació, aboca a una orientació de la comarca molt pròxima a la dels anteriors comicis, tot confirmant-se una vegada més la tendència dretana d'Osona, l'electorat de la qual opta preferentment per alternatives moderades.

5. En relació a Catalunya i a la circumscripció electoral, la comarca manté una estructura de vot ben diferenciada

Més nacionalista i moderada que no pas socialista, Osona, amb CiU al capdavant, es desvia del que és la pauta de comportament al Principat, tot mantenint una àmplia majoria de vot nacionalista moderat, i desplaçant a un tercer lloc al PSC, només amb un 8,5% del cens. Encara que en aquests comicis el vot nacionalista hagi augmentat arreu, davant de l'abstenció d'un electorat socialista, a Osona aquest augment ha estat encara més important, confirmant-se amb escreix la ja reconeguda tradició nacionalista de la comarca. També, i en relació a les comarques veïnes, es confirma una estructura de vot més propera a la Garrotxa i el Berguedà, seguida més de lluny pel Ripollès i el Bages,

comarques on el PSC-PSOE té més importància.

5.4. La geografia electoral

5.4.1. Les forces polítiques

Convergència i Unió (Mapa nº 31)

Valor mínim: 16,2%; valor mitjà: 32%; valor màxim: 61,6%

Convergència i Unió amb 24.971 vots és la força guanyadora a Osona amb una gran diferència respecte a la seva immediata seguidora, l'ERC, que tan sols en té 7.115. Globalment, aquest nombre de vots correspon al 44% dels dipositats i el 32% dels electors inscrits al cens electoral. En relació a les anteriors elecció són 7.058 els vots que té de més, essencialment a causa de la pèrdua de punts de Centristes de Catalunya-UCD. Igual que en els anteriors comicis, la seva importància relativa és molt superior a la de Catalunya i Barcelona, on obté una mitjana de 17,2 i 16,8% respectivament.

Per municipis, la mitjana oscil·la entre un valor màxim de 61,6% a Viladrau i un mínim a Sant Bartomeu del Grau de 16,2%. És la primera força a tots els municipis de la comarca, i a la majoria amb molta diferència del seu immediat seguidor. Així doncs, ha aconseguit bandejar tant els ucedistes com els socialistes en aquells municipis on predominaven.

Àrees de forta implantació (+ de 34,5%)

Tenint en compte la mitjana elevadíssima de 31,7%, s'han considerat

municipis de forta implantació aquells on els vots de Convergència i Unió superen el 34% del cens electoral.

Pràcticament ens trobem amb les mateixes àrees que a tots els comicis anteriors.

A la Plana: els municipis rurals de Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes, Santa Eugènia de Berga, Sant Julià de Vilatorrada, Taradell, Sant Vicenç de Torelló, Santa Eulàlia, Seva, Collsuspina, i el municipi semiurbà de Balenyà.

Al Lluçanès és on ha progressat més, ja que compta amb Lluçà, Prats, Sant Martí d'en Bas i Perafita.

Al Collsacabra-Guilleries: Pruit-Rupit, Tavertet, Sant Sadurní d'Ossomort, Espinelves, Viladrau i el Brull.

Àrees de mitjana implantació (entre 29,5 i 34,5%)

A la Plana: Sant Pere de Torelló, Sant Hipòlit, les Masies de Voltregà, Roda, les Masies de Roda, Gurb, Vic i Tona.

Al Lluçanès: Sant Boi.

Àrees de poca implantació (- de 29,5%)

A la Plana: els municipis de Manlleu, Centelles, Sant Martí de Centelles, Orís, Torelló i Malla.

Al Lluçanès, els de Sora, Sant Agustí, Olost, Oristà, Sobremunt, Muntanyola i Sant Bartomeu.

Al Collsacabra-Guilleries, el de Vilanova de Sau.

Així, encara que en vots guanya pràcticament arreu, ja ens adonarem quan analitzem la seva evolució que les zones de forta i mitjana implantació continuen sent les mateixes; el Lluçanès és, comparativament, la zona de més feble implantació en relació a la mitjana.

L'evolució de Convergència i Unió(I.E.=109)

Tal com hem dit abans, Convergència i Unió ha progressat moltíssim a tota la comarca (I=109). Com a conseqüència, CiU és la primera força a tots els municipis. No obstant, és evident que aquesta progressió és diferent segons municipis. Les característiques de la seva evolució a cada municipi són les següents: (vegeu mapa pag. 209).

1. CiU progressa a tots els municipis, tret de Sant Agustí al Lluçanès, Tavèrnoles a la Plana i Vilanova de Sau al Collsacabra-Guilleries. El motiu del retrocés de CiU a tots tres municipis és el descens de la participació.

2. A tots els municipis l'augment de vots de CiU es produeix per un descens dels vots de la UCD. En alguns municipis, la diferència es produeix, a més, per un augment en la participació. Aquests municipis són especialment els d'Alpens, Olost, Sant Martí d'en Bas i Perafita al

Lluçanès, Balenyà a la Plana i Tavertet al Collsacabra-Guilleries.

3. L'augment generalitzat dels vots de Convergència que es produeix pel descens d'UCD i per l'augment de la participació es divideix en dos grans grups: el d'aquells municipis en què ha augmentat més d'un 8% (progressió elevada) i el d'aquells en que ha augmentat entre un 3 i un 7%. En el primer grup (progressió superior al 8%) es troben tots els de la Plana llevat d'Orís, les Masies de Voltregà, Sant Hipòlit, Roda de Ter, Folgueroles, Malla, Tona, Torelló, Centelles i Sant Martí de Centelles; tots els del Lluçanès tret de Sora, Olost, Sobremunt, Sant Bartomeu i Sant Agustí i, també, tots els del Collsacabra-Guilleries llevat de Vilanova de Sau, Tavertet i Sant Sadurní d'Ossomort.

En el segon grup (entre el 3 i el 7%) es troben Torelló, Sant Hipòlit, les Masies de Voltregà, Orís, Tona, Malla, Centelles, Sant Martí de Centelles, Roda i Folgueroles a la Plana; Tavertet al Collsacabra-Guilleries, i Sora i Olost al Lluçanès.

Podem observar que, en total, són vint-i-nou els municipis del primer grup i catorze els del segon.

Els quatre restants són: Sant Bartomeu, on CiU ha continuat estable, i Vilanova de Sau, tavernoles i Sant Agustí, on el descens de la participació ha incidit directament en el descens de vots de CiU. En realitat, són municipis poc significatius i el que compta és que en la gran majoria, els quals s'hi troben Vic i Manlleu, ha augmentat més del 8%.

Centristes de Catalunya-UCD (Mapa nº 32)

Valor mínim: 3,1%; valor mitjà: 6,3%; valor màxim: 20,8%

Centristes de Catalunya ha basat la seva campanya afirmant que és el pont amb Madrid que el país necessita si vol assolir l'autonomia pactada a l'Estatut. Sembla, però, que no l'han encertada ja que el poble d'Osona ha decidit que per a governar Catalunya no necessita sucursalistes del govern de Madrid i ha optat pels partits de casa.

A Osona, comarca de reconeguda tradició moderada, amb minoria de vots d'una clara opció de classe i amb una vocació nacionalista prou demostrada, CC-UCD retrocedeix molt. En total aplega 4.982 vots, el 6,3% del cens electoral. En el conjunt de forces polítiques ocupa el cinquè lloc i, comparant amb Catalunya i Barcelona (6,5 i 5% respectivament), manté una implantació semblant.

Per municipis, la mitjana comarcal varia entre el valor màxim a Viladrau del 20,8% i un mínim a Centelles del 3,1%. No obté el primer lloc a cap municipi però, en canvi, assoleix el segon lloc en aquelles zones de reconegut predomini d'UCD: Espinelves i Viladrau al Lluçanès, el Brull al Collsacabra-Guillerries i alguns dels municipis rurals de la Plana.

Àrees de forta implantació (+8,8%)

Tenint en compta el retrocés dels percentatges, les zones de forta

implantació de CC-UCD (+8,8%) són essencialment les mateixes que en la contesa anterior: tot el Lluçanès, tret de Sobremunt i Sant Martí d'en Bas (d'elevada abstenció); Espinelves i Viladrau al Collsacabra-Guilleries, i Gurb i la Plana de Vic.

Àrees de mitjana implantació (entre 3,8 i 8,8%)

A causa del baix percentatge de la mitjana comarcal, entre el 3,8% i el 8,8%, en aquesta categoria entren quasi tots la resta de municipis. Els únics que ni assoleixen aquests mínims són Sant Julià, Taradell i Centelles a la Plana, i Tavertet i Fruit-Rupit al Collsacabra-Guilleries.

Àrees de poca implantació (-3,8%)

Sant Julià, Taradell i Centelles a la Plana, i Tavertet i Fruit-Rupit al Collsacabra-Guilleries.

En resum, si comparem amb els comicis anteriors ens adonem que, encara que feblement, continua tenint una presència a tots els municipis, i que les zones de forta implantació continuen sent el Lluçanès, Gurb a la Plana, i Espinelves i Viladrau al Collsacabra-Guilleries. Cal dir que en relació al 1979 hi ha uns municipis de la Plana on CC-UCD ha deixat de tenir una forta implantació: Sant Pere, Santa Cecília, Collsuspina, Taradell, Malla i Santa Eugènia, però de fet són municipis -llevat de Santa Cecília- on tampoc el 1977 tenia forta implantació.

L'evolució de CC-UCD (I.E.=92)

Tal com hem pogut observar anteriorment, Centristes de Catalunya-UCD ha reulat moltíssim respecte al 1977 (I=92). De fet, ens adonem que els punts que ha baixat coincideixen amb els que ha pujat CiU (I=108). El retrocés, però, és diferent segons els municipis i segons les zones de més o menys implantació tradicional. Podríem sintetitzar les característiques del retrocés d'UCD en els següents punts: (Vegeu mapa pag. 209).

1. Centristes de Catalunya-UCD ha baixat a quasi tots els municipis d'Osona; només ha mantingut amb una certa estabilitat a Sant Martí d'en Bas, Sobremunt, Sant Agustí i Muntanyola, i en un del Collsacabra, Tavertet. Encara cal dir que a tres d'aquests sis municipis l'estabilitat es fa palesa amb un lleuger retrocés. En resum, retrocés a la pràctica totalitat dels municipis.

2. Aquest retrocés el podem dividir en tres grups: el primer i més nombrós format per aquells municipis on és superior al 8%; un segon grup de tretze municipis que aplega aquells on el retrocés oscil·la entre el 3 i el 7%; i, per últim, un tercer grup que reuneix els sis municipis abans esmentats, la característica dels quals és una certa estabilitat.

Els municipis del primer són, com hem vist, la majoria. Els del segon són Orís, Torelló, Sant Vicenç, Roda, Tavèrnoles, Folgueroles, Calldetenes i Balenyà a la Plana; Vilanova de Sau al Collsacabra, i Alpens, Perafita i Sant Boi al Lluçanès.

3. Generalment hi ha una correspondència entre el descens de vots de CC-UCD i l'augment de vots de CiU. Tan sols en alguns municipis com Sant Bartomeu, Vilanova de Sau i Tavèrnoles el descens sembla relacionat amb el de la participació. En uns altres, a més d'un traspàs de vots a CiU, també es produeix un descens de la participació i algun traspàs a alguna altra força política. Aquests municipis són Malla, Tona, Ossomort, Centelles, Sant Martí de Centelles, Sant Hipòlit i les Masies de Voltregà.

PSC-PSOE (Mapa n° 33)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 8,5%; valor màxim: 16,2%

El 1980 és l'any de l'ensulsiada del PSC. Potser la seguretat del partit en la victòria fou la constant però amagada característica d'una campanya no gens engrescadora. A més, l'ambigüitat de la seva pràctica política, tant pel que fa al nacionalisme català com a la política laboral, és un dels factors que van fer que els resultats fossin ben diferents als dels anys anteriors. No és moment d'interpretacions fàcils ni pretenem endinsar-nos en les causes, però podem constatar que a Osona, igual que a la resta del Principat, el PSC experimentà una forta davallada. Sembla a més que aquesta davallada no es produeix per un augment de l'abstenció, almenys en el cas d'Osona, és a dir, que no podem assenyalar-ne com a causa la manca de participació d'un electorat més acostat al PSOE que al PSC i que, eventualment, s'hauria retirat d'aquests comicis propis d'una Catalunya a la qual no se sentien integrats. Si analitzem les dades, observem més aviat una relació entre la reculada del PSC i el progrés d'ERC. Una primera explicació podria ser, doncs, que en tractar-se d'elegir un govern

per a Catalunya els electors es van decidir per aquells partits que presentaven unes opcions més clares per al país i que no depenien d'uns dirigents de Madrid.

En total, el PSC obté 6.693 vots, un 8,5% del cens electoral, percentatge que com als comicis anteriors és inferior al que obté a Catalunya i a Barcelona (13,9 i 14,3% respectivament).

Per municipis, la mitjana varia entre un valor màxim de 16,7 a Balenyà i el valor 0 de Tavèrnoles, Sobremunt o Santa Cecília. Quant a la correlació de forces, continua ocupant el tercer lloc, aquesta vegada després d'ERC i amb molta més diferència de Convergència i Unió. No és la força hegemònica a cap dels municipis i només aconsegueix un segon lloc en aquells de la vorera del Ter i del Congost que en els comicis anteriors era la primera o segona força. Potser la novetat és que a Vic obté el segon lloc.

Comparant aquests resultats amb els del 1979, podem constatar que les pèrdues de vots són importants (perd 3.106 vots, és a dir, un 30%) i aquestes pèrdues comporten la pèrdua de l'hegemonia en aquells municipis on l'havia obtinguda el 1979.

Àrees de forta implantació (+ del 11%)

A partir de la mitjana comarcal hem considerat municipis de forta implantació tots aquells que superen l'11% dels vots. Aquesta categoria aplega els pobles de Torelló, Manlleu, Centelles, Sant Martí de Centelles i Balenyà a la Plana de Vic, i Tavertet al Collsacabra-Guillerries.

Àrees de mitjana implantació (entre el 6 i l'11%)

Entre el 6 i l'11%: Orís, Sant Vicenç de Torelló, Sant Hipòlit de Voltregà, les Masies de Voltregà, Roda, les Masies de Roda, Folgueroles, Vic, Tona i Collsuspina a la Plana de Vic, Sant Bartomeu del Grau al Lluçanès i Santa Maria de Corcó al Collsacabra-Guilleries.

Àrees de poca implantació (-6%)

La resta de municipis: tots els del Lluçanès, tret de Sant Bartomeu; tots els de les Guilleries, llevat de Taverdet i Santa Maria de Corcó; i a la Plana: Sant Pere de Torelló, Santa Cecília, Gurb, Tavèrnoles, Calldetenes, Santa Eugènia, Santa Eulàlia, Malla, Taradell, Sant Julià i Seva.

En relació a la contesa anterior essencialment ha variat poc la zona d'influència del PSC (forta i mitjana implantació), encara que la implantació es caracteritza per un descens de vots i, per tant, dels percentatges.

L'evolució del(L.E.=96)

En relació a la pèrdua efectiva de vots, ja hem dit que el PSC ha experimentat un retrocés important (=96). Després de CC-UCD és la força política que ha reulat més relativament. Per municipis, la importància que té aquest retrocés la podem resumir en els següents punts: (Vegeu mapa pag. 209).

1. El PSC ha reculat a quasi tots els municipis de la comarca i aquest retrocés és diferent segons si els municipis es troben a la zona de mitjana o de forta implantació del PSC.

2. Als municipis reconeguts de forta i mitjana implantació el retrocés és gran (més del 8%) a Espinelves, Manlleu i Sant Hipòlit; sensible (entre el 3 i el 7%) a les Masies de Voltregà, Santa Maria de Corcó, Roda, les Masies de Roda, Balenyà, Centelles, Sant Martí de Centelles i Tavertet; i feble (-1, -2%) a Torelló, Sant Vicenç, Vic, Tona, Orís i Collsuspina.

3. Als municipis on la presència del PSC es gairebé nul·la el retrocés és també nul (entre el 9 i el 2%).

4. Normalment s'observa una relació entre la pèrdua de vots del PSC i l'augment dels de l'ERC. Tan sols amb unes excepcions: Manlleu, Sant Hipòlit i les Masies de Voltregà, on a més de la relació amb el traspàs a l'ERC s'observa també amb un descens de la participació, i Tavertet i Espinelves on el descens a més de relacionar-se amb un traspàs a l'ERC ho fa també amb un traspàs a CiU. Semblaria, doncs, que una part de l'electorat socialista autòcton s'hauria decidit per una opció més nacionalista i que tan sols en aquells municipis amb més presència d'immigració es detecta una relació, encara que mínima, entre descens de participació i retrocés del PSC-PSOE. Comparativament amb la resta del Principat podria ser que tan l'índex més feble d'immigració com el context profundament catalanista fos l'origen tant de l'escassa reculada de la participació com d'aquest traspàs del PSC a l'ERC.

PSUC (mapa nº 34)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 6,4%; valor màxim: 14,9%

El Partit Socialista Unificat de Catalunya, amb 5.043 vots i un 6,4% sobre el cens electoral, és una de les forces polítiques que té una implantació més estable (I=99). Igual que el 1979, és la quarta força política a la comarca, encara que molt acostada a les altres forces que estan per sota de CiU (PSC, ERC, CC-UCD).

Per municipis, la seva mitjana oscil·la entre un valor màxim de 14,9 a Sant Sadurní d'Ossomort i els mínims de 0 dels municipis del Lluçanès on no obté ni un sol vot (Sobremunt, Sant Martí d'en Bas, Sant Agustí i Lluçà). La seva implantació se situa a les mateixes zones que als comicis anteriors, encara que aquest any ha minvat la seva importància en algunes d'aquestes poblacions a causa d'un traspàs de vots a l'ERC (a Torelló i Centelles especialment). És la segona força més votada a Sant Hipòlit de Voltregà, mentre que a Orís comparteix aquest segon lloc amb el PSC.

Àrees de forta implantació (+8,9%)

Esencialment les zones han variat poc respecte al 1979. Els municipis que compten amb més d'un 8,5% de vots són Sant Vicenç de Torelló, Sant Hipòlit de Voltregà, Roda de Ter, Vilanova de Sau i Sant Sadurní d'Ossomort.

Àrees de mitjana implantació (entre 3,9 i 8,9%)

Entre el 3,5 i el 8,5% es troben Alpens, Orís, les Masies de Voltregà, Torelló, Manlleu, les Masies de Roda, Santa Maria de Corcó, Tavèrnoles, Folgueroles, Vic, Santa Eugènia de Berga, Santa Eulàlia de Riuprimer, Collsuspina, Tona, Balenyà, Centelles i Sant Martí de Centelles.

Àrees de poca implantació (-3,9%)

La resta de municipis d'Osona es caracteritzen per una nul·la presència del PSUC o, en tot cas, per una presència que no arriba ni a un 3,5%.

En relació al 1979, la pèrdua de vots ha fet que Torelló, Orís, i les Masies de Roda passin de ser zones de forta implantació a mitjana. En canvi, s'ha ampliat la zona de municipis amb mitjana implantació amb els d'Alpens, les Masies de Voltregà, Tavèrnoles, Folgueroles i Santa Eugènia.

L'evolució del PSUC (I.E.=99)

Com al 1979, el PSUC és un partit que manté una certa estabilitat. En 1980 l'índex calculat sobre el percentatge de vots que ha obtingut és de I=99, cosa que demostra una pràctica estabilitat. Globalment, els vots que ha perdut són 314 i les pèrdues més importants han estat als municipis de Torelló i Centelles. Per municipis, l'evolució es distribueix de la següent manera: (vegeu mapa pag. 209).

- Ha progressat sensiblement, entre un 3 i un 7%, a Folgueroles, Sant

Sadurní d'Ossomort i Alpens.

- Ha reculat sensiblement, entre un 3 i un 7%, a Sora, Orís, Sant Vicenç de Torelló, Torelló, les Masies de Roda, Vilanova de Sau, Santa Eugènia de Berga i Centelles.

- Als municipis de reconeguda implantació del PSUC ha mantingut una certa estabilitat amb una lleugera tendència a l'alça que no arriba al 2% a Masies de Voltregà, Tavèrnoles, Santa Eugènia de Berga, Vic, Manlleu i Sant Hipòlit.

En resum, la seva estabilitat sembla constant a la majoria dels municipis. En els que ha reculat entre un 3 i un 7%, sembla que existeix una relació entre aquesta pèrdua de vots i un possible traspàs a l'ERC.

L'ERC (Mapa nº 35)

Valor mínim: 1,4%; valor mitjà: 9%; valor màxim: 16,9%

ERC es presenta a les eleccions al Parlament de Catalunya com una opció clarament nacionalista i amb una voluntat decidida d'ampliar el seu espai polític. El reconegut nacionalisme de la comarca és un factor molt propici perquè l'ERC hi prosperi. En efecte, és a Osona on l'Esquerra Republicana de Catalunya duplica els seus vots i aconsegueix de situar-se en segon lloc, davant del PSC. El total de vots que aconsegueix és de 7.115, quasi el doble que l'any anterior, que representen el 9% dels electors. En importància relativa, el percentatge que aconsegueix és molt superior al de Catalunya i de Barcelona (5,5% i 5,1% respectivament).

Per municipis, la mitjana oscil·la entre un valor màxim de 16,9 a Seva i un mínim d'1,4% al Brull. És la segona força més votada a Alpens, Sora, Sobremunt i Sant Martí d'en Bas al Lluçanès. A la Plana: Sant Pere, Sant Vicenç, Roda, les Masies de Roda, Sant Julià, Seva i Taradell, i, fins i tot a Manlleu comparteix aquest lloc amb el PSC. En relació al 1979 l'ERC ha augmentat els seus vots arreu, tan sols a Pruit-Rupit i el Brull ha minvat un punt.

Àrees d'implantació

La implantació de l'ERC continua essencialment a l'eix nord-sud que creua la plana, i es produeix en aquells municipis industrials on les altres forces d'esquerra també estan implantades. També cal dir que, a diferència d'altres forces polítiques d'esquerra, compta amb una bona implantació al Lluçanès on ha obtingut, almenys, el 5% de vots a la majoria de municipis.

FORTA IMPLANTACIO (+ d'un 11,5%)

Els municipis on l'ERC ha obtingut més d'un 11,5% dels vots són: Manlleu, Sant Vicenç, Sant Hipòlit, Roda de Ter, les Masies de Roda i Malla a la Plana de Vic; Sora, Sobremunt i Alpens al Lluçanès, i el Brull al Collsacabra-Guilleries.

MITJANA IMPLANTACIO (entre 6,5 i 11,5%)

Vic, Torelló, les Masies de Voltregà, Folgueroles, Santa Eulàlia de

Riuprimer, Calldetenes, Taradell, Centelles i Sant Martí de Centelles a la Plana; Prats i Olost al Lluçanès.

POCA IMPLANTACIO (-6,5%)

La resta de municipis, quasi tots els rurals, amb poca població activa dedicada a la indústria.

Evolució de l'ERC (I.E. = 104)

Després de CiU, és la força política que més ha progressat relativament. Aquesta progressió, de I=104, és diferent segons els municipis, que podem dividir en tres grans grups: (vegeu mapa pag. 209).

1. Municipis on ha progressat més d'un 8%: Sant Pere de Torelló, Sant Vicenç de Torelló, Santa Eulàlia de Riuprimer, Malla, Sora i Sobremunt.

2. Municipis on la progressió ha estat entre un 3 i 7%: Orís, Torelló, Manlleu, Roda, les Masies de Roda, Sant Hipòlit, Santa Cecília de Voltregà, Vic, Tavèrnoles, Calldetenes, Folgueroles, Sant Julià de Vilatorrada, Seva, Balenyà, centelles i Sant Martí de Centelles, a la Plana de Vic; Muntanyola, Olost, Prats, Sant Martí d'en Bas; Lluçà, Alpens i Perafita al Lluçanès, i Santa Maria de Corcó i Espinelves al Collsacabra-Guillerries.

3. Municipis on ha mantingut una certa estabilitat: La resta de municipis,

la majoria caracteritzats per un augment de l'1 o del 2%. Tan sols el Brull i Pruit-Rupit han tingut un descens de l'1%.

Encara que normalment la progressió es correspon amb el descens de vots del PSC, en alguns casos és més que proporcional a la disminució de vots del PSC, com a Torelló, Sant Vicenç i Sant Pere a la Plana, i Lluçà, Prats i Sora al Lluçanès on, a més dels vots del PSC, sembla haver-hi també un traspàs de vots del PSUC. I també aquest fenomen es detecta a Folgueroles, Calldetenes, Alpens, Sant Martí d'en Bas on, a més dels vots del PSC, sembla existir un augment de participació, cosa que també afavoreix la progressió de l'ERC.

Com a resum, podem dir que:

- 1.- en general la progressió de l'ERC es produeix arreu i coincideix amb un descens de vots, en la mateixa proporció, del PSC;
- 2.- en alguns municipis on l'ERC ha tingut una progressió de més del 3%, aquesta és més gran que el descens de vots del PSC. L'augment, llavors, es produeix per un traspàs de vots del PSUC, o bé per un increment de la participació;
- 3.- d'aquest grup en què l'ERC ha progressat més d'un 3%, tan sols a tres municipis la progressió ha estat inferior a les pèrdues del PSC - Manlleu, Espinelves, Sant Hipòlit.

Solidaritat Catalana (mapa n° 36)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 2,7%; valor màxim: 17,6%

A la dreta d'UCD-CC es presenta Solidaritat Catalana, que pretén donar

una imatge atraient i simpàtica. És dirigida i finançada per l'empresariat.

Sembla que la nova imatge té un cert èxit. A Osona aconsegueix una certa progressió (I=100), ja que obté 300 vots més que a les anteriors eleccions. No per això deixa de ser una força minoritària que ocupa els darrers llocs entre les distintes forces polítiques; fins i tot aquest any obté menys vots que Nacionalistes d'Esquerra.

En total, el nombre de vots que obté és de 2.093, el 2,7% del cens electoral. Cal assenyalar que en relació a Catalunya i a Barcelona, el percentatge de vots que obté és una mica superior (2,3 i 2,6%, respectivament).

La majoria de municipis s'apleguen al voltant d'aquesta mitjana. En relació als anteriors comicis, recupera d'alguna manera els vots del 1977, però amb una distribució més homogènia. Centelles i Malla continuen sent els municipis de màxima implantació -9,7 i 17%, respectivament-, els únics que es desvien de la mitjana.

Nacionalistes d'Esquerra - BEAN

Valor mínim: 0; valor mitjà: 3,1%; valor màxim: 6,2%

Dins la progressió de les candidatures nacionalistes, cal assenyalar també l'avenç de les candidatures més radicals. En total, són 2.482 els vots que han obtingut, és a dir, el 3,1% del cens electoral, percentatge força superior al que aquestes candidatures han obtingut tant a Catalunya com a la circumscripció de Barcelona. (2,1% en el dos casos).

En relació al 1977, han aconseguit 689 vots més i pel que fa a la seva implantació territorial continuen tenint una distribució semblant a la dels anteriors comicis: quasi tots els municipis es troben a la mitjana de 0,6 i 5,6%. Potser cal remarcar com la diferència important en relació al 1977 que aquest any són molts més els municipis que compten amb una presència -encara que mínima- de Nacionalistes d'Esquerra-BEAN. També, que hi ha tres municipis de la Plana -Folgueroles, Calldetenes i Taradell- on els percentatges superen la mitjana comarcal.

PSA

La incidència d'aquesta candidatura és mínima a Osona. En total obté 705 vots, que no constitueixen ni l'1% del cens electoral. En relació a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona, és una de les comarques on obté un percentatge més baix (1,6 a Catalunya i 1,9% a la circumscripció de Barcelona). Normalment, els vots els obté als municipis urbans -Vic, Manlleu, Torelló i Centelles- sense que en cap d'ells no superi l'1%.

5.4.2.L'abstenció (mapa n° 37)

Valor mínim: 12%; valor mitjà: 28,7%; valor màxim: 58%

En relació als anteriors comicis l'abstenció manté una certa estabilitat. En efecte, en front de l'augment de l'abstenció a Catalunya i a la circumscripció de Barcelona, Osona manté quasi el mateix nivell de participació que el 1979, tan sols amb un petit descens d'un 1%.

Per municipis, varia entre un valor màxim del 58% a sant Agustí del Lluçanès i un mínim del 12% a Viladrau. Encara que a la comarca, la reculada hagi estat mínima, és cert també que existeixen importants variacions a cada un dels municipis ja que, en general, la participació ha minvat més als municipis industrials i menys als rurals. Vegem a continuació quines són les zones més o menys participatives en funció de la mitjana comarcal.

Zones de forta participació (Abstenció inferior al 26,2%)

Aquest grup aplega tots aquells municipis on l'abstenció és inferior al 26,2%. Són els següents:

A la Plana:

Sant Vicenç de Torelló, Roda de Ter, Sant Hipòlit de Voltregà, Taradell i Balenyà, grup que ja existia el 1977 i 1979, més Folgueroles, Malla i Calldetenes.

Al Collsacabra-Guilleries:

Espinelves, Ossomort i Viladrau, com el 1979.

Cap municipi al Lluçanès.

Zones de mitjana participació (Abstenció entre 26,2 i 32,2%)

Municipis on l'abstenció se situa al voltant de la mitjana, entre el 26,2 i el 31,2%, format per:

A la Plana:

Sant Pere de Torelló, Manlleu, les Masies de Voltregà, Vic, Santa Eugènia de Berga, Seva, Centelles i Sant Martí de Centelles, els

mateixos que el 1977 i el 1979.

Al Lluçanès:

Prats i Alpens.

Cap al Collsacabra-Guilleries.

Zones de feble participació (Abstenció superior a 32,2%)

Pocs canvis respecte als comicis anteriors.

A la Plana:

Orís, Gurb, Santa Cecília de Voltregà, Tona i Tavèrnoles.

Tots els municipis del Lluçanès, llevat de Prats i Alpens.

Tots els del Collsacabra-Guilleries, tret d'Espinelves, Viladrau i Ossomort.

L'evolució de l'Abstenció (I.E. = 101)

Encara que, en general, podem parlar d'una certa estabilitat de l'abstenció, podem adonar-nos que un conjunt de municipis es desvien d'aquesta pauta. L'abstenció que es produeix en aquests municipis sembla que és del tipus jurídic-administrativa: són municipis rurals, geogràficament situats, sobretot, al Lluçanès i al Collsacabra i ja caracteritzats per grans variacions en l'índex de participació. També, però, hi ha d'altres més industrials i situats a la Plana, on la desviació de la mitjana es concreta en un descens de la participació que podria explicar-se per fenòmens de conjuntura socio-política. En efecte, es tracta d'aquells municipis amb més presència d'immigració, on la causa de la inhibició en acudir a les urnes podria ser la no integració a Catalunya.

Com a síntesi, l'evolució de l'abstenció es distribueix de la següent manera: (vegeu mapa pag. 209).

1.- Municipis on la participació ha tingut una estabilitat

És el grup més nombrós, que aplega vint-i-tres dels quaranta-set municipis d'Osona, entre els quals hi ha la majoria de municipis urbans i semiurbans de la Plana, amb una població activa dedicada a la indústria.

A la Plana:

Sant Pere, Sant Vicenç, Tona, Torelló, Centelles, Vic, Roda, Sant Hipòlit, Gurb, Collsuspina, Seva i Santa Cecília.

Al Collsacabra-Guilleries:

El Brull, Ossomort i Espinelves.

Al Lluçanès:

Muntanyola, Oristà, Sora, Sobremunt, Prats i Sant Martí d'en Bas.

2.- Municipis on la participació ha reculat

Més del 8%:

Sant Agustí, al Lluçanès; Orís, les Masies de Roda i Sant Julià, a la Plana; i Vilanova de Sau, al Collsacabra-Guilleries.

Entre un 3 i un 8%:

Sant Boi i Sant Bartomeu, al Lluçanès; les Masies de Voltregà, Manlleu, Malla, Santa Eugènia, Taradell i Sant Martí de Centelles, a la Plana, i Pruit-Rupit, al Collsacabra.

3.- Municipis on la participació ha progressat

Més d'un 8%:

Alpens i Sant Martí, al Lluçanès, i Viladrau al Collsacabra.

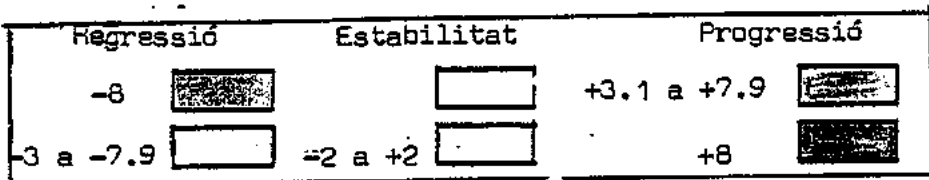
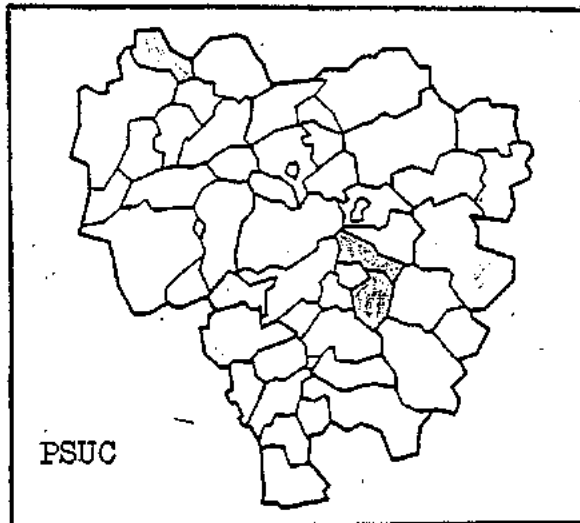
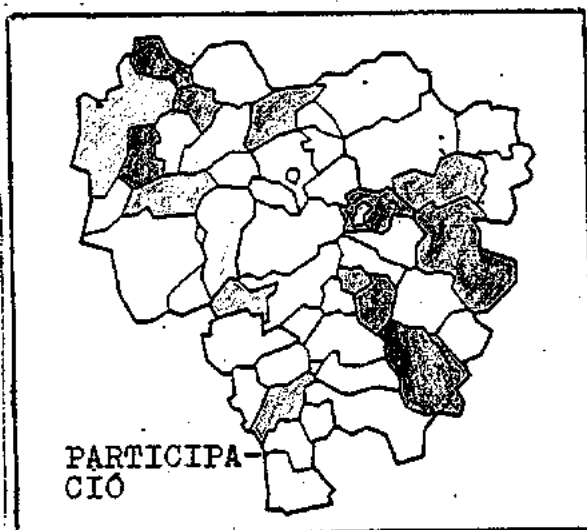
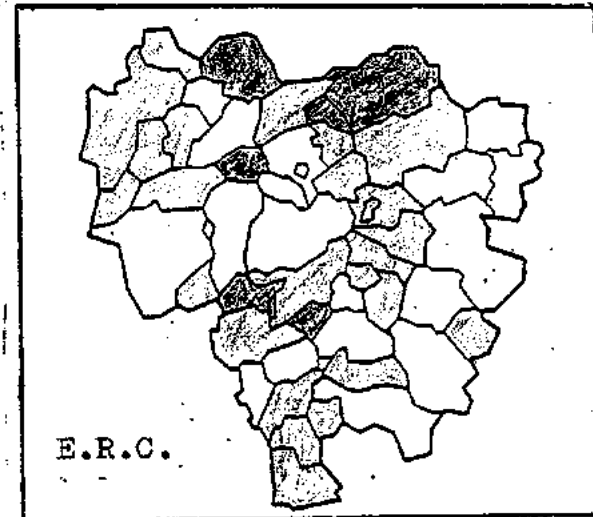
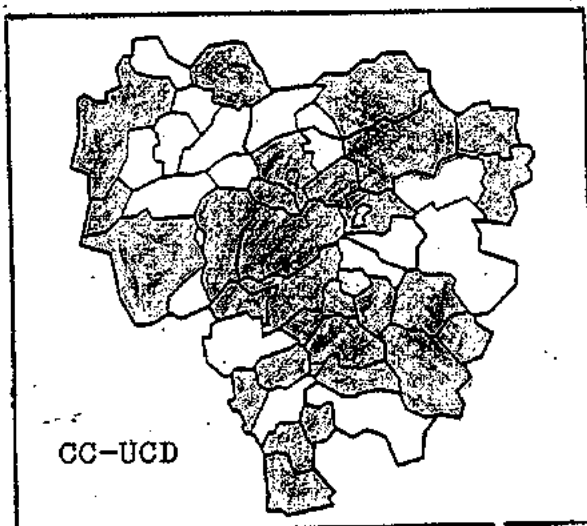
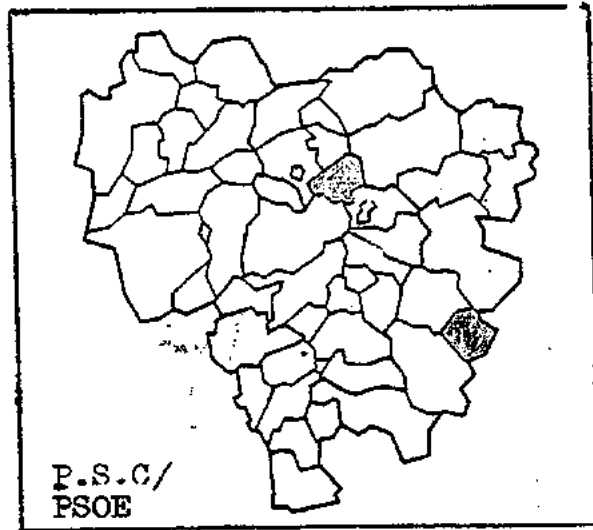
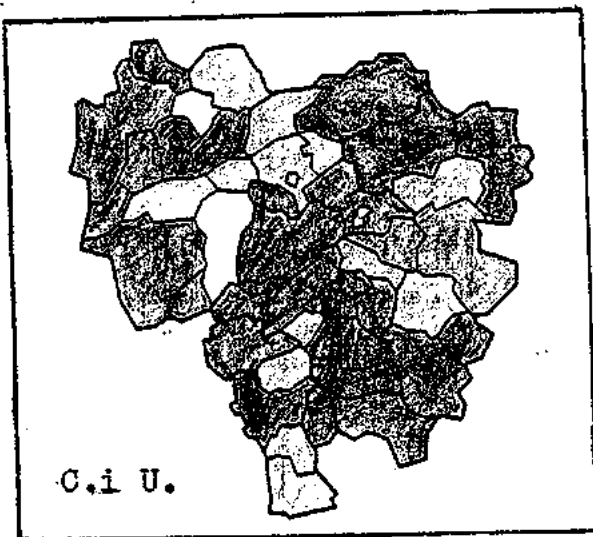
Entre un 3 i un 7%:

Lluçà i Olost, al Lluçanès; Tavertet, al Collsacabra; i Santa Eulàlia de Riuprimer i Balenyà, a la Plana.

En aquests dos darrers grups apareixen com a més significatius Manlleu, les Masies de Roda, Vilanova de Sau, Taradell, les Masies de Voltregà i Sant Martí de Centelles, on la presència de la immigració podria relacionar-se amb el descens de la participació.

De fet, si analitzem breument l'evolució de la participació i la incidència en les distintes forces polítiques, podem adonar-nos que, ultra el traspàs de vots a l'ERC en els municipis esmentats, el descens de la participació es correspon amb un descens del PSC allà on és majoritari (Manlleu, les Masies de Voltregà, Taradell, Sant Martí de Centelles) i amb el del PSUC en aquells on té més importància (Vilanova de Sau i les Masies de Roda).

Als altres municipis, el descens de la participació es relaciona amb un descens de les forces de dreta, CiU i CC-UCD o, en alguns casos com Sant Bartomeu, Orís i Sant Boi, es relaciona amb un descens tant de la dreta com de l'esquerra. I, a l'inrevés, els municipis de reconeguda tradició dretana, allà on progressa, es correspon amb un augment d'aquestes forces, CiU sobretot.

5.5. L'Orientació de vot (I.O. = 68)

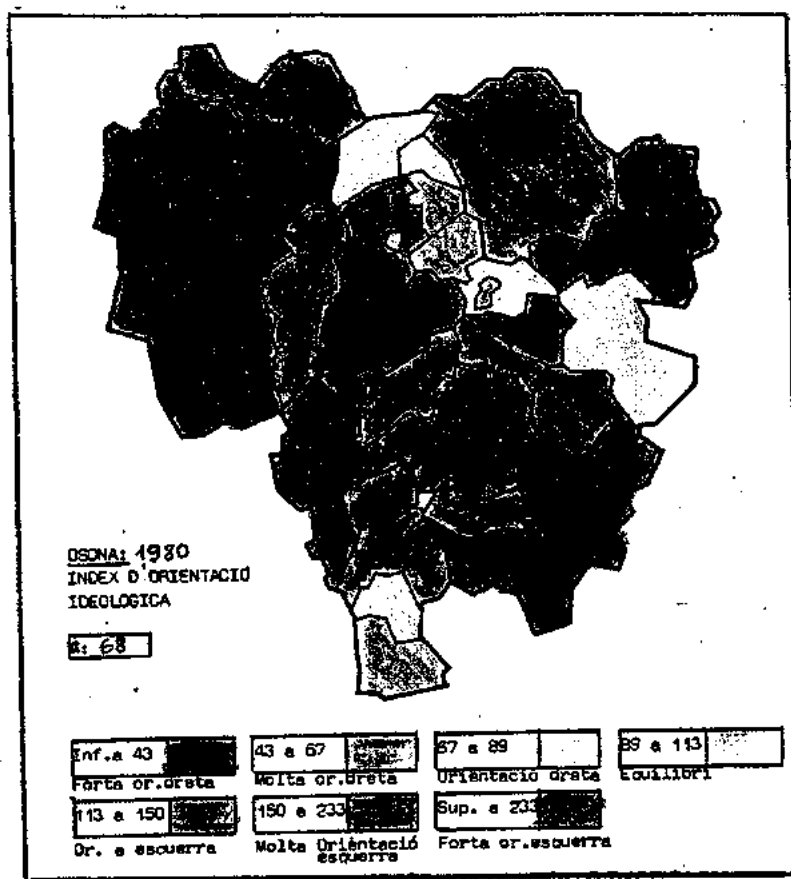
La incidència del descens de la participació en el descens de les forces d'esquerra en aquells municipis on aquestes tenien una implantació té com a conseqüència un remodelatge de l'orientació dreta-esquerra amb una lleugera tendència al progrés vers la dreta.

En efecte, encara que globalment l'índex d'orientació ideològica mantingui una certa estabilitat en relació als comicis anteriors, la cartografia ens mostra el lleuger descens de la relació de forces a favor de la dreta, tot mantenint-se les mateixes zones amb una implantació més o menys important de l'esquerra.

En relació al 1977, les característiques de l'orientació ideològica d'Osona són les següents:

- 1.- Cap municipi no registra una tendència esquerrana (Manlleu i Sant Martí de Centelles, amb un índex entre 89 i 113 tenen més aviat un equilibri de forces).
- 2.- Amb tendència equilibrada (I= entre 89 i 113). Manlleu, Torelló, Roda i sant Martí de Centelles.
- 3.- Amb orientació dretana (I= entre 67 i 89), però amb una certa importància de l'esquerra -entre 35 i 45%-: Orís, Sant Vicenç, Sant Hipòlit, les Masies de Roda, Vilanova de Sau i Centelles, a la vorera del Ter i el Congost.

4.- Amb orientació clarament dretana (entre 43 i 67) (l'esquerra entre 25 i 35%): Vic, Folgueroles, Tona, Seva, Balenyà, Sant Pere de Torelló, a la Plana; Santa Maria de Corcó i Ossomort, al Collsacabra-Guilleries, i Sora, Alpens, Sobremunt i Sant Bartomeu del Grau, al Lluçanès.

En relació al 1979 i al 1977, es mantenen unes zones més o menys homogènies amb una certa pauta de comportament electoral: la vorera del Ter i el Congost amb un equilibri de forces, encara que amb tendència a orientar-se més a la dreta. Vic i rodalies, més d'altres municipis aïllats del Lluçanès i del Collsacabra-Guilleries, amb presència important de l'esquerra. La resta de la comarca, amb presència escassa o nul·la de l'esquerra, que en alguns municipis com Lluçà, Sant Agustí, Oristà, Sanat Cecília i Viladrau no arriba ni al 10% del cens.

En canvi, i en relació a comicis anteriors, la progressiva implantació de CiU en detriment de CC-UCD, aglutinant ara també un nou electorat més dretà, té com a conseqüència una nova estructuració de les forces polítiques:

- L'orientació més dretana coincideix amb la desaparició de l'hegemonia que el PSC tenia en alguns municipis on era la primera força política seguida de CiU (Manlleu i Sant Martí).
- El 1980, l'estructuració de les forces polítiques en aquells municipis pròxims a l'equilibri de forces: la vorera del Ter i el Congost està formada per CiU en primer lloc, seguit del PSC o del PSUC.
- La zona de Vic i rodalies es caracteritza per la desaparició de Cc-UCD o UCDC en segon lloc després de CiU. El 1980, l'estructuració de les forces polítiques continua sent: CiU en primer lloc, seguit, però, d'una esquerra, PSC en el cas de Vic, i ERC en els altres municipis.
- Els municipis amb uns índex inferiors al 43 conserven l'estructuració de dues forces de dreta; en aquests comicis, però, CiU ocupa arreu el primer lloc, seguit de CC-UCD.

6.- LES ELECCIONS DEL 28 D'OCTUBRE DEL 1982

6.1. La conjuntura política

La crisi del partit del govern fa difícil la governabilitat de l'Estat. L'UCD, partit en què es basa el suport parlamentari, es desarticula, i, el govern, utilitzant els privilegis que la Constitució preveu, decideix de dissoldre les Corts. Això té lloc el 31 d'Agost del 1982, i es convoquen eleccions anticipades pel 28 d'Octubre del mateix any.

Les noves eleccions anticipades estan marcades per la feblesa del partit del govern i per l'intent de cop d'Estat del 23 de febrer. Tot plegat comportarà una bipolarització de les forces polítiques. A la dreta, a manca d'una UCD amb perspectives de govern, l'empresariat dóna suport a l'alternativa més conservadora de Fraga Iribarne. A l'esquerra, el temor de l'avançada de la gran dreta amb l'ajut de la patronal, ensems que la por a un nou cop d'Estat que impliqués el retorn a la dictadura, fan avinent la necessitat d'una unió o, en tot cas, de potenciar el partit amb més possibilitats de governar, capaç de constituir-se en una alternativa de continuïtat de la democràcia.

El partit que s'anuncia com l'alternativa de futur i de canvi per a Espanya és el PSOE, que endega una campanya ètica de defensa dels valors democràtics, en un intent d'abastar amplis sectors socials i de reunir al seu si els vots de les diferents forces progressistes. A l'altre extrem, Fraga Iribarne també conduirà una campanya basada sobretot en el perill que comportaria una victòria socialista, defensant l'estabilitat davant la revolució que podria implicar el

socialisme.

Les enquestes d'opinió pronostiquen cada vegada més una victòria del PSOE i, davant aquesta expectativa, les diferents forces polítiques es mobilitzen per tal d'impulsar la participació, tot creant un clima pre-electoral propici per a desvetllar aquells electors flotants que només acudeixen a les urnes quan els comicis són considerats excepcionals.

A Catalunya, el panorama se sembla molt al de la resta de l'Estat, amb dues excepcions prou importants: per un cantó l'existència de la LOAPA, Llei Orgànica d'Harmonització del Procés Autonòmic, que era un fre al desenvolupament de l'autonomia, i que havia estat aprovada amb l'impuls del PSOE. Una LOAPA que, encara que en aquell moment era al Tribunal Constitucional, la defensa o la seva condemna fou la pedra de toc dels distints partits, que retreien al PSC la seva col·laboració en l'aprovació d'una llei contrària a Catalunya. Per altre banda, a Catalunya no es podia parlar tant d'una bipolarització de les forces polítiques. L'existència dels partits nacionalistes, sobretot de la coalició en el govern, CiU, tenia com a conseqüència la configuració d'un espectre polític diferent: a la dreta AP, al centre-dreta CiU, que comptava amb un electorat ampli, i a l'esquerra, a més del PSC, l'ERC i el PSUC, aquest darrer molt debilitat per l'última escisió que havia sofert.

6.2. Les candidatures

En relació al 1980, el canvi més important és l'esfondrament de la Unió de Centre Democràtic, que en aquests comicis es divideix en dues candidatures:

la UCD, amb Landelino Lavilla, i el CDS, escisió de l'anterior, amb Adolfo Suárez de líder.

a) **La dreta**

- Aliança Popular. L'opció conservadora, organitzada i enfortida després de la caiguda d'UCD, es presenta com a única alternativa vàlida davant dels socialistes que poden portar el caos a la nació. Deia Fraga: "No creo que deba apelar al voto del miedo, pero sí al de la preocupación por el agravamiento de los problemas económicos de todo orden que llevaría consigo un gobierno socialista". AP, aliada amb el Partit Democràtic Popular, és una coalició abonada àmpliament per l'empresariat de la CEOE.

- Centristes de Catalunya-UCD. Orquestren la campanya al voltant del perill socialista, i fan una crida al rol històric del seu partit en la construcció de la nova democràcia espanyola, tot dient que són l'únic centre autèntic.

- CDS. Centre Democràtic i Social es presenta com un partit progressista i reformista, de centre, necessari per a donar una resposta radical al desencant i a la desil·lusió, tot oferint-se com a instrument per a una modernització d'Espanya. La campanya es basa en la personalitat del seu líder Adolfo Suárez, que diu: "Nacemos a raíz de constatar una evidencia: por mi experiencia personal se que UCD ya no responde a sus planteamientos originarios... Y ante el peligro de que desaparezca de la vida española un partido de las características..." i fa una crida a l'esterilitat de l'antiga UCD i a la necessitat de l'existència d'una opció de centre moderada davant la dreta ultraconservadora.

b) El centre

- CiU. Després de la victòria a les eleccions del Parlament català i amb la caiguda de CC-UCD que cada vegada deixa més lliure l'espai polític per una opció moderada com la seva, es presenta com l'única alternativa de centre vàlida davant Aliança Popular. Amb el seu eslògan "Catalunya ben forta a Madrid" pretén fer-se portaveu tant d'un empresariat mitjà com d'una classe popular i mitjana autòctona a qui proposa la necessitat de ser forts a Madrid per tal de defensar-hi tant la seva problemàtica socio-econòmica com l'autonomia.

c) L'esquerra

- PSC.PSOE. Es presenta com l'alternativa de govern i, amb la seguretat que li donen els sondeigs electorals, fa campanya amb un sol lema: "Pel canvi". S'estructura en funció del futur programa de govern, de la necessitat de la governabilitat per a dur a terme el canvi que necessita l'Estat espanyol i en la moderació del seu programa, fonamentat en una comprensió del socialisme com a "aprofundiment de la democràcia", que pot ser assumit per amplis sectors de la població fins i tot per una burgesia progressista. El mateix Felipe González ens diria: "En cierto sentido, nuestro programa no sería específicamente socialista". A Catalunya, Joan Raventós defensarà el seu abonament a la LOAPA dient que és un canal mitjançant el qual les relacions amb el govern central s'estructuraran en termes de col.laboració i no de conflicte.

- PSUC. El Partit Socialista Unificat de Catalunya, debilitat per l'escisió

que ha patit, i de la qual en sorgí el PCC, continua proclamant la política d'unitat. Aquesta vegada, davant del triomf que s'augura per als socialistes, podria més èmfasi a la unió de les esquerres, la necessària unitat per tal d'assolir aquest desig de canvi que el poble vol, tot recordant que per la reconstrucció nacional de Catalunya l'única política d'esquerres és la del PSUC.

- ERC. Tot defensant-se de les acusacions que li fan de viratge vers la dreta després de la seva aliança amb CiU per la candidatura al Senat, es presenta com a defensor d'un projecte de societat amb més llibertat, davant la societat marxista que crea grans restriccions en les llibertats individuals. "Per l'eficàcia a Madrid", tot al·legant la necessitat de defensar l'autonomia de Catalunya i el seu Estatut que passa per la no acceptació de la LOAPA, recordant els ministres que l'ERC històrica havia tingut a Madrid i tot allò que havien fet en defensa de Catalunya.

- NE. Es presenta com a portaveu d'un nacionalisme radical i d'esquerra; més com a plataforma política que amb la voluntat d'assolir una representativitat a les Corts de Madrid. (106).

6.3. Els resultats electorals

A partir de la taula de resultats, el tret més característic de les eleccions del 28 d'Octubre són:

Taula núm. 21.

+

Els resultats electorals a la comarca d'Osona, 28 Octubre 1982

Participació: 79.4%			Abstenció: 20.6%				
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)
A.P.	12.5	15.7	110	E.R.C.	5.5	6.9	96
U.C.D.	1.4	1.8	95	P.S.C./PSOE	19.9	25.-	111
C.i.U.	34.4	43.3	103	P.S.U.C.	1.9	2.5	96
Centre-Dreta	49.-	61.6	108	Esquerra	29.-	36.9	100

(1)% sobre electors (2)% sobre votants
(3) Index Evolució sobre cens electoral

Index orientació ideològica: $\frac{29 \times 100}{49} = 59.9$

(+) Incluit altres de dreta i altres esquerra

1.- Forta progressió de la participació electoral (I.E.=108)

Com al Principat, també l'electorat osonenc ha copsat el repte de les eleccions del 28 d'Octubre i, de bell nou, ha acudit a les urnes per tal d'expressar el seu vot. Respecte de la contesa anterior, la participació ha progressat un 8% i ha beneficiat els tres principals partits: CiU, Aliança Popular i PSC-PSOE.

2.- Nova estructuració conjuntural de les forces polítiques amb la configuració de dos grans blocs electorals

Els factors socio-polítics que han emmarcat aquestes eleccions, creant un

clima propici a la polarització de les forces polítiques, ha tingut com a conseqüència una nova estructuració de les forces polítiques en els dos blocs. A la dreta, Aliança Popular ha passat d'un 3% del cens a un 9%, reunint els votants que el 1980 tenia CC-UCD. CiU es manté a l'espai polític conquerit el 1980, progressant un 3% gràcies a l'augment de la participació, i CC-UCD queda reduïda a un 1% del cens. A l'esquerra, el PSC-PSOE aplega quasi tots els vots del PSUC, una part dels vots que el 1980 tenia l'ERC i rep també una part dels vots del nou electorat que ha d'acudir a les urnes. Progressa un 12% respecte del 1979, obtenint un 20% del cens electoral. El PSUC queda reduït a 1,9% i l'ERC manté un electorat fidel de l'ordre del 5%.

3.- Una comarca que conserva la seva orientació dretana (I.O.=60)

L'augment de la participació, majoritàriament provinent de dretes, ha tingut com a conseqüència una nova correlació de forces, abocant a una progressió en l'orientació dretana de la comarca, que aquest Octubre del 1982 té un índex d'orientació ideològica de $I=60,8$ punts més a la dreta que el 1980.

4.- Una comarca que manté una pauta de comportament electoral diferent a la del Principat amb CiU com a força hegemònica

Encara que les grans mutacions electorals segueixen la mateixa tendència que Catalunya, el peculiar predomini de CiU, que es consolida en un espai polític de centre-dreta cada vegada més ampli, fa de la comarca una zona amb un comportament electoral diferent a la resta del Principat. En efecte, l'octubre del 1982 s'ha caracteritzat també pel predomini de les tres forces polítiques, que a

Catalunya i a la circumscripció són PSC, CiU i AP. A Osona, però, l'ordre s'inverteix, ja que trobem CiU en primer lloc, seguida del PSC i AP també en tercera posició. Aquesta estructura de comportament es manté acostada a la de les comarques veïnes, sobretot la Garrotxa i el Berguedà.

5.- Un 28 d'octubre caracteritzat per la consolidació de l'espai polític que Convergència i Unió havia conquerit el 1980

El tomb cap a la dreta que Convergència i Unió havia començat el 1979, aplegant ja una part de l'electorat progressista de la Unió Democràtica, i que havia culminat el 1980 quan, arran de les autonòmiques, reuneix tots els vots que abans havia tingut CC-UCD, es confirma i consolida en aquestes legislatives del 28 d'octubre del 1982. Convergència i Unió s'afirma en l'espai polític de centre-dreta nacionalista, abastant un electorat divers, des de les classes populars autòctones, fins una burgesia moderadament nacionalista.

6.4. La geografia electoral

6.4.1. Les forces polítiques

Convergència i Unió (CiU) (Mapa nº 38)

Valor mínim: 19,7%; valor mitjà: 34,4%; valor màxim: 50%

Convergència i Unió, amb 27.991 vots, continua sent la primera força política de la comarca, a molta distància de la seva immediata inferior, el PSC, aquest any. En relació a les autonòmiques del 1980, ha progressat un 3%, consolidant la seva implantació a l'espai polític de centre-dreta. D'ençà del 1979,

quan comença a fer un tomb cap a la dreta en aliar-se amb la Unió Democràtica, la seva incidència en el sector conservador ha anat progressant, reunint actualment la quasi totalitat dels electors nacionalistes, tan de centre com de dreta.

Per municipis, és la primera força a quasi tots, llevat de Sant Bartomeu i Sant Martí de Centelles, amb hegemonia dels socialistes. A la vorera del Ter i el Congost, la segona força és el PSC, i AP, al Lluçanès. La seva implantació és bastant homogènia, al voltant de la mitjana als municipis industrials de la Plana, superior a la mitjana (més del 36,9%) a la resta de municipis de la Plana i a la majoria del Collsacabra-Guilleries i el Lluçanès. Només és inferior -per sota del 31,9%- a Oristà, Sant Boi, Sant Bartomeu, Muntanyola, Collsuspina, Malla, Sant Martí de Centelles i Centelles. El valor màxim és del 50%, que obté a Pruit-Rupit, i el mínim del 19,7%, a sant Bartomeu del Grau. Cal assenyalar que la implantació de CiU és homogènia, i que allà on la seva implantació és més feble és en aquells pobles d'orientació més dretana - Oristà, Sant Boi, Muntanyola, Collsuspina, Malla- o en alguns -Centelles, Sant Martí de Centelles i Sant Bartomeu- on el PSC té més importància.

L'evolució de Convergència i Unió (I.E. = 103)

Una part del nou electorat que aquest octubre del 82 vota per primer cop ho ha fet per Convergència i Unió. Per municipis, la progressió ha estat general. Tan sols en alguns ha retrocedit, i això o bé perquè tampoc no hi ha hagut més participació, perquè aquesta ha minvat (Collsuspina, Viladrau, Calldetenes, Sant Martí d'en Bas), o encara que d'altres (Taradell, Santa Eulàlia de Riuprimer,

Espinelles) perquè la participació ha progressat per sota de la mitjana i ha hagut un traspàs de vots a AP.

Als altres municipis, Convergència i Unió ha progressat i ha aconseguit uns percentatges acostats a la mitjana. Només podem assenyalar un petit grup on l'augment de vots ha estat superior al 8%, municipis en què l'augment de la participació es correspon amb la progressió de CiU i on fins i tot sembla haver-hi un traspàs de vots de CC-UCD. Aquests municipis són: Vic, Tona, Sant Pere de Torelló i Orís, a la Plana; Alpens, Sobremunt, Sora, Sant Agustí i Sant Boi, al Lluçanès, i Pruit-Rupit, Vilanova de Sau i Ossomort, al Collsacabra-Guillerries. (vegeu mapa pag. 225)

Aliança Popular (mapa nº 39)

Valor mínim: 4,5%; valor mitjà: 12,5%; valor màxim: 24%

Aliança Popular, amb 8.084 vots més que a les passades eleccions autonòmiques, aplega quasi tots els electors que el 1980 votaren CC-UCD. D'aquesta manera, esdevé el partit que representa l'opció ultraconservadora i no nacionalista. A tota la comarca, aquest electorat es xifra en un 12,5% del cens electoral. Per municipis, oscil·la entre un valor màxim de 24% a Malla i un mínim del 4,5% a Orís.

La seva implantació territorial aplega tots els municipis de la Plana i tan sols en uns pocs, Orís, Pruit-Rupit, Sobremunt i Sant Agustí del Lluçanès, tots molt abstencionistes, compta amb una implantació molt inferior a la mitjana.

A la resta de municipis, la implantació és superior al 15%, i en alguns com Malla, Centelles, Folgueroles o Tavertet és al voltant del 20%.

L'evolució d'AP (I.E. = 110)

Amb els vots de Cc-UCD i els d'una part de l'electorat que es mobilitza per tal de participar en les eleccions, AP progressa a tots els municipis. Generalment, la seva progressió és superior al 8%, i només en una minoria la progressió es xifra entre un 3 i un 7%. Aquest són: Manlleu, les Masies de Roda, Sant Julià, Balenyà, Sant Hipòlit (7%), Malla, Santa Eulàlia (6%) i Orís (3%), a la Plana; Santa Maria de Corcó (7%) i Pruit-Rupit (4%), al Collsacabra-Guillerries, i Lluçà (6%), Sant Agustí (5%) i Sobremunt (0), al Lluçanès. (vegeu mapa pag. 225)

Unió de Centre Democràtic (mapa n° 40)

Amb 1,136 vots i un 1,4% del cens electoral, la Unió de Centre Democràtic ha perdut aquell electorat que el 1980 l'havia elegida per ser una alternativa conservadora i no nacionalista. La reculada ha estat general i tan sols ha conservat una certa implantació, amb més d'un 5%, en alguns municipis: Collsuspina, Tavertet, Sant Boi i Olost, on sempre havia tingut una forta implantació. La seva incidència, però, és pràcticament nul·la, ja que AP és la força que ha assolit aquest espai polític.

Partits dels Socialistes de Catalunya, PSC-PSOE (mapa n° 33)

Valor mínim: 1%; valor mitjà: 19,9%; valor màxim: 39,5%

Amb 16.178 vots i el 19,9% del cens electoral, el PSC-PSOE és la segona força a tota la comarca i la que recull la majoria dels vots d'un electorat progressista. En relació a les eleccions autonòmiques, progressa un 11% sobre el cens, i si comparem els resultats amb els de les anteriors legislatives, el progrés és d'un 7%.

Com a la resta del Principat, el PSC-PSOE es beneficia del vot útil de l'electorat d'esquerra que decideix optar, fonamentalment, per un canvi i per la continuïtat de la democràcia davant les amenaces colpistes i l'enfortiment de la dreta. En aquest sentit, aplega quasi tot l'electorat que abans votava PSUC i també una part dels vots provinents de l'ERC, d'uns electors que el 1980 s'hi havien traspassat. Encara que no tant com les forces de dreta, el PSC es beneficia també dels vots d'una part de augment de la participació.

Per que fa a la correlació de forces, ocupa el primer lloc a Sant Bartomeu del Grau i a Sant Martí de Centelles, i el segon a tots els municipis de la vorera del Ter i el Congost, així com de Vic i les seves rodalies, desplaçant tant el PSUC com l'ERC allà on el 1980 ocupaven el segon lloc.

La implantació territorial es concentra en l'eix nord-sud que creua la Plana. Sant Bartomeu del Grau, municipi del Lluçanès, és el lloc on s'ha produït un important augment de vots per als socialistes, gràcies a un increment de la participació.

Els municipis on la implantació és superior a la mitjana són: Sant

Bartomeu, al Lluçanès, i els tres del Congost, Manlleu, Roda i Sant Hipòlit de la vorera del Ter i Vic (que es caracteritza per un augment considerable del vot a l'esquerra, aquest octubre), a la Plana. A tots ells, el PSC-PSOE té una implantació superior al 22,4%.

Municipis de mitjana implantació (entre 17,4 i 22,5%): Tona, Torelló, les Masies de Roda, les Masies de Voltregà, Vilanova de Sau i Sant Vicenç de Torelló.

La resta tenen tots una implantació molt inferior a la mitjana, llevat d'Orís, Sora, Sobremunt, Sant Boi, Sant Pere i Ossomort, que compten entre un 13,1 i un 17,4% de vots sobre el cens electoral.

L'evolució del PSC-PSOE (I.E. = 111)

La concentració de l'electorat progressista i l'augment de la participació porten a un avenç dels socialistes més important en aquells municipis industrials de la Plana de reconeguda implantació de l'esquerra. (vegeu mapa pag. 225).

En aquest sentit, podem dir que progressa considerablement (més del 8%) a Balenyà, Centelles, Sant Martí de Centelles, Tona, Seva, Taradell, Santa Eugènia de Berga, Vic, les Masies de Roda, Roda, Voltregà, les Masies de Voltregà, Manlleu, Torelló i Sant Vicenç, a la Plana; Prats, Sora, Sant Agustí, Sant Boi, Sobremunt i Sant Bartomeu, al Lluçanès, i Vilanova de Sau a les Guilleries.

A la resta de la comarca, o bé es manté estable (Alpens, Lluçà, Muntanyola, Collsuspina, el Brull i Pruit-Rupit, on la implantació és gairebé nul·la), o bé progressa entre un 3 i un 7%, en aquells altres municipis d'una reconeguda implantació mínima.

Esquerra Republicana de Catalunya (mapa nº 42)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 5,5%; valor màxim: 13,9%

De la resta de les forces d'esquerra, l'esquerra Republicana és la que manté un electorat fidel que, a tota la comarca, constitueix el 5,5% del cens electoral.

La seva implantació és bastant homogènia al voltant de la mitjana (entre un 3 i un 8%), i territorialment està localitzada a l'eix nord-sud de la Plana, als municipis amb una població activa dedicada a la indústria, més els del Lluçanès, antic feu de l'ERC històrica. Només a quatre pobles, Alpens, Sant Pere de Torelló, Seva i Pruit-Rupit, el percentatge supera la mitjana -més del 8% del cens electoral.

L'evolució de l'ERC (I.E. = 96)

En relació a les anteriors eleccions al Parlament de Catalunya -anys de màxima implantació- l'Esquerra Republicana pateix, en general, un descens a quasi tots els municipis. Aquest retrocés té un especial significat en aquells municipis on recollia més vots i es xifra entre el 3 i el 7%. Aquest són: els del Congost, els de la vorera del Ter, Calldetenes, Sant Julià, Folgueroles i Sant

Pere, a la Plana, i Sora, Olost, Sant Martí d'en Bas i Sobremunt, al Lluçanès.
(vegeu mapa pag. 225)

Partit Socialista Unificat de Catalunya (mapa nº 43)

Valor mínim: 0; valor mitjà: 1,9%; valor màxim: 6,1%

Amb 3.456 vots més que a les eleccions anteriors i només un 1,9% del cens electoral, el PSUC és una de les forces polítiques que més ha retrocedit, sobretot si tenim en compte que tenia un electorat constant que havia variat ben poc des de l'inici del període democràtic. El vot útil i la necessitat de la unió de les forces progressistes és la causa de la pèrdua de vots d'un electorat que l'octubre del 82 opta pel PSC-PSOE.

Geogràficament, ha mantingut una feble implantació als municipis industrials de l'eix nord-sud, a més de Vilanova de Sau, Ossomort i Espinelves, al Collsacabra-Guilleries, i Alpens i Prats, al Lluçanès. Hi té una implantació del voltant de la mitjana, que només a sis municipis passa, ben just, del 3% (Alpens, Espinelves, Roda de Ter, Sant Vicenç de Torelló i Vilanova de Sau).

L'evolució del PSUC (I.E. = 96)

La Característica del PSUC el 28 d'octubre és, doncs, el descens que experimenta a tots els municipis on obtenia un percentatge de vots entre el 3 i el 7%. A més, cal assenyalar els de Roda, Sant Hipòlit i Ossomort, on el retrocés és superior al 8%.

Nacionalistes d'esquerra

Valor mínim: 0; valor mitjà: 2,1%; valor màxim: 7,1%

Amb 812 vots menys, Nacionalistes d'Esquerra, ja d'implantació minoritària, també ha patit el retrocés general de les forces d'esquerra. Malgrat tot, amb un 2,1% del cens electoral, es manté a la comarca amb una implantació superior que la que aconsegueix a la resta del Principat.

6.3.2.L'abstenció (mapa n° 44)

Valor mínim: 8,1%; valor mitjà: 20,6%; valor màxim: 44,9%

Seguint la tendència del Principat, també l'electorat d'osona ha acudit a les urnes, i, en relació al 1980, un 8% més d'electors han participat en les eleccions. En total, l'índex d'abstenció és del 20,6%, molt semblant a la mitjana de Catalunya i de la circumscripció de Barcelona. Per municipis, oscil·la entre un valor màxim de 44,9% a Sant Agustí (al Lluçanès) i un valor mínim de 8,1% a Viladrau.

Territorialment, podem observar que es mantenen unes zones de màxima participació, superior a la mitjana, i que són les de la vorera del Ter, Vic i el Congost, i unes altres de mínima participació, situades al Lluçanès i en alguns municipis del Collsacabra-Guillerics.

Àrees de màxima participació (més del 81,9%)

La Plana:

Torelló, Manlleu, Sant Vicenç, Sant Hipòlit, les Masies de Roda, Sant Pere, Vic, Folgueroles, Sant Julià, Taradell, Seva, Balenyà i Centelles.
Collsacabra-Guillerries: Viladrau i Ossomort.
Lluçanès: Sora.

Àrees de mitjana participació

La Plana:
Sant Martí de Centelles, Gurb, Calldetenes, Santa Eugènia, Tona, les Masies de Voltregà i Tavèrnoles.
El Collsacabra-Guillerries: Santa Maria de Corcó i Vilanova de Sau.
El Lluçanès: Olost i Sant Bartomeu del Grau.

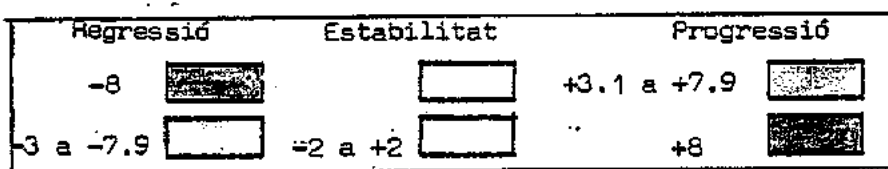
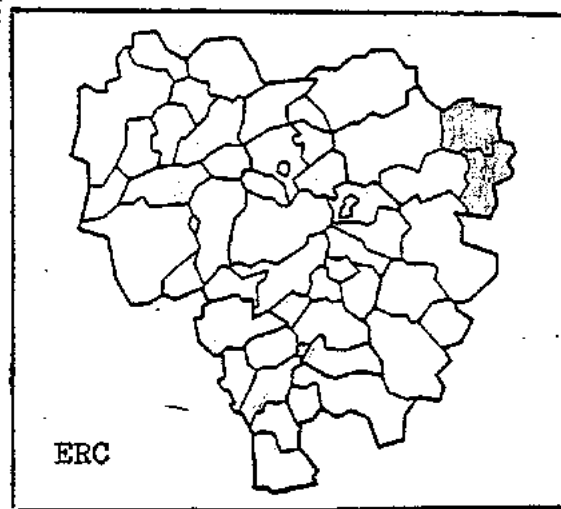
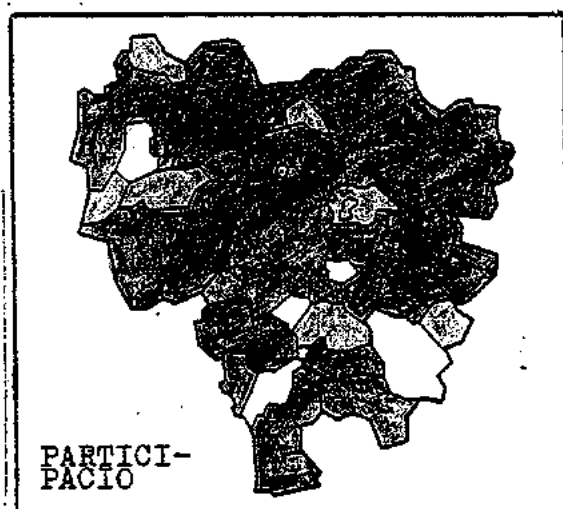
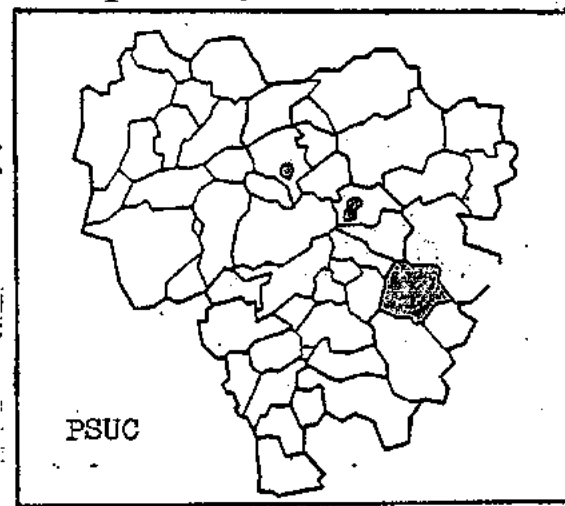
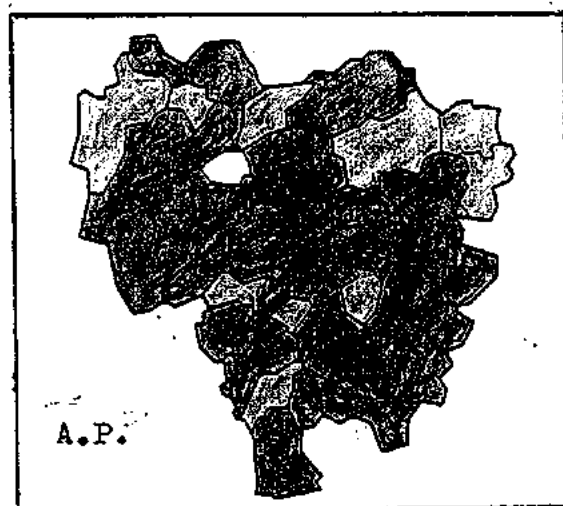
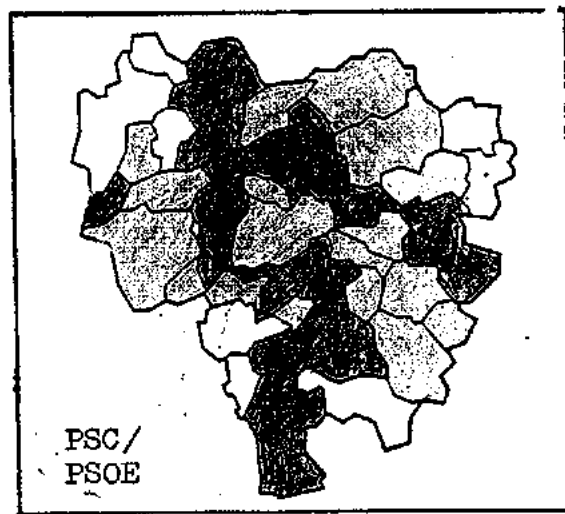
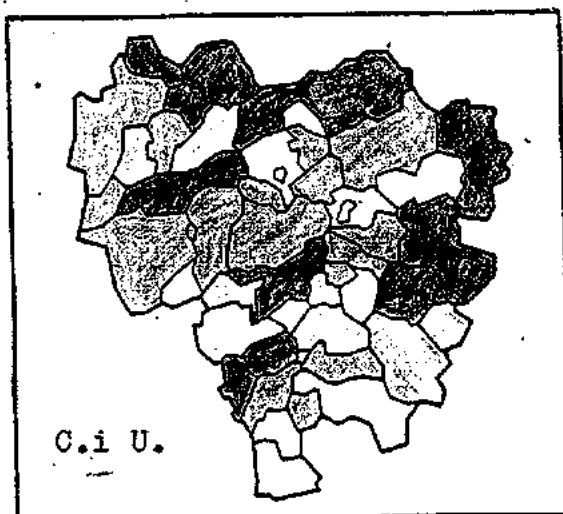
Àrees de feble participació

La Plana: Malla, les Masies de Roda, Collsuspina i Orís.
El Collsacabra-Guillerries: Fruit-Rupit, Tavertet, Espinelves i el Brull.
El Lluçanès: tots, llevat de Sora, Sant Bartomeu i Olost.

En general, i en relació al 1980, el retorn a les urnes d'un electorat dels municipis industrials que s'havia abstingut a les autonòmiques, a més de l'electorat flotant, fan que siguin molts més els municipis de la vorera del Ter on hi ha una forta participació. També, i en relació a comicis anteriors, cal assenyalar l'augment de la participació a Sant Bartomeu del Grau, municipi de reconeguda tradició abstencionista.

L'evolució de la participació (I.E. = 108)

OSONA: EVOLUCIÓ DE LA PARTICIPACIÓ I DE LES FORCES POLITIQUES: 1980/1982

294 B1

L'increment de la participació és general a tots els municipis de la comarca. Només en un, Collsuspina, es produeix un descens, i una certa estabilitat a Balenyà, Viladrau, Malla, Calldetenes i Sant Agustí. (vegeu mapa pag. 225).

A gairebé tots els municipis on progressa, l'augment és superior al 8%. Només en alguns la progressió se situa entre un 3 i un 8%: Roda, les Masies de Roda, Sant Hipòlit, Sant Vicenç, Santa Eulàlia i Taradell, a la Plana; Olost, Prats i Alpens, al Lluçanès, i Espinelves, al Collsacabra-Guillerics.

Fent una breu anàlisi de l'augment de la participació i la seva relació amb les forces polítiques, ens adonem que el nou electorat és, essencialment, de dretes. De l'augment de la participació es beneficia, sobretot, Aliança Popular i Convergència i Unió a la majoria de municipis.

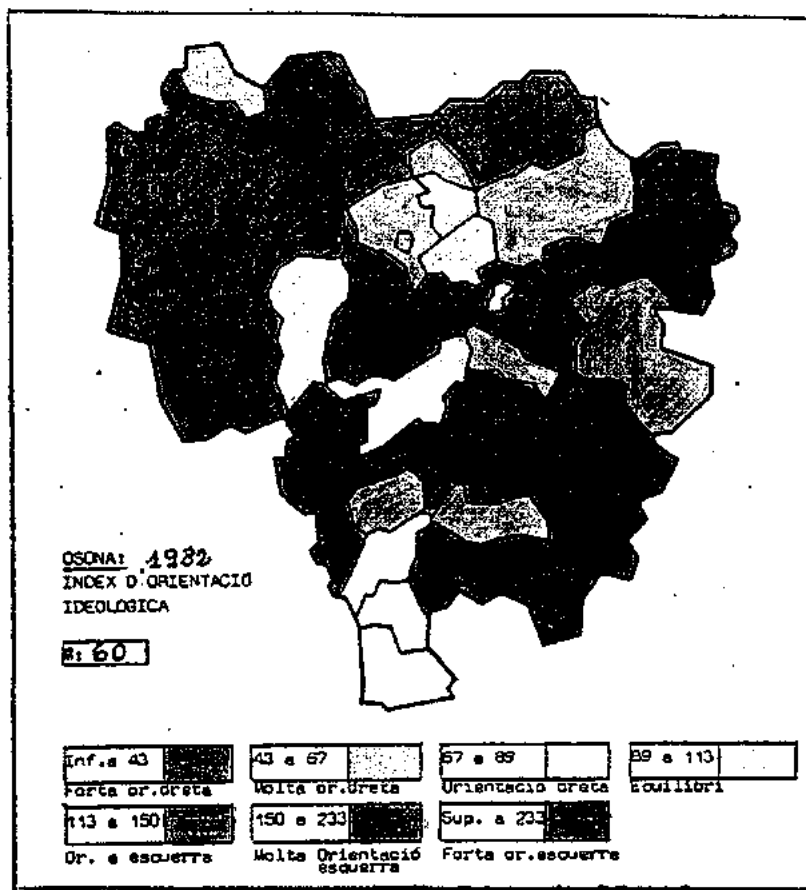
També als municipis de la vorera del Ter, l'augment de la participació es relaciona, en part, amb el vot socialista, i és especialment important assenyalar el del municipi de Sant Bartomeu del Grau on l'alt increment de la participació (+19%) es relaciona amb l'augment de vots socialistes. Això, d'altra banda, explica el canvi d'orientació del comportament electoral d'aquest poble, que passa d'un predomini dretà a una hegemonia del Partit Socialista.

6.5. L'orientació de vot (I = 60)

Índex mínim: 10; índex mitjà: 60; índex màxim: 95

La presència del nou electorat, majoritàriament de dretes, ha tingut com a

conseqüència la formació d'una nova correlació de forces, que ha incidit en una progressió de l'orientació dretana de la comarca, cosa que es palesa, sobretot, en aquells municipis on l'esquerra té més implantació.

Com a síntesi, i en relació al 1980, els trets específics que ens demostra la cartografia de l'orientació de vot són els següents:

- 1.- Com el 1980, cap municipi no té una tendència ideològica a l'esquerra.

2.- Amb una tendència equilibrada (entre 89 i 113), només hi ha Manlleu i Sant Bartomeu del Grau. (La progressió de la dreta ha produït la reculada, en la correlació de forces, de Torelló, Roda i Sant Martí de Centelles, malgrat mantenir uns percentatges estables d'implantació de l'esquerra).

3.- Amb una orientació dretana (entre 67 i 89) i amb un 30 i 35% d'esquerres, hi ha: Torelló, Sant Hipòlit, Roda de Ter, Balenyà, Centelles, Sant Martí de Centelles i Vic. És especialment important el progrés de les forces d'esquerra a Vic, on els nous vots han estat, sobretot, socialistes. Aquest progrés ha tingut com a conseqüència que Vic tingui, per primera vegada, un índex d'orientació superior a 67.

4.- Amb una orientació clarament dretana (entre 43 i 67): Sant Vicenç, les Masies de Voltregà, Seva, Tona i Folgueroles, a la Plana; Vilanova de Sau i Santa Maria de Corcó, al Collsacabra-Guillerries, i Alpens, al Lluçanès.

5.- Els municipis amb una orientació fortament dretana (índex inferiors a 43 i percentatges d'esquerra menor al 20%) formen un grup nombrós de trenta municipis. Tots són rurals, encara que amb diferents percentatges de població activa dedicada a la indústria. En alguns casos com en el Brull, Lluçà, Muntanyola, Oristà, Perafita, Santa Cecília, Tavèrnoles i Viladrau, els índex són inferiors a 15, amb menys d'un 10% de vots a l'esquerra sobre el cens electoral.

En relació al 1980 podem observar, doncs, la permanència d'unes determinades zones geoelectorals, i podem remarcar com a trets més importants la progressió de les forces d'esquerra a Vic i Sant Bartomeu del Grau. També, i

pel que fa a l'estructuració de les forces polítiques, el nou protagonisme del PSC com aglutinant dels vots progressistes si el d'AP com aglutinant de la dreta conservadora i no nacionalista ha produït alguns canvis.

- El grup amb més presència de l'esquerra: vorera del Ter, el Congost i, en aquests comicis, també Vic i Sant Bartomeu del Grau tenen una estructuració de les forces polítiques formada exclusivament per CiU i PSC-PSOE. A quasi tots els municipis es consolida la implantació de CiU en primer lloc, seguida del PSC-PSOE, en segon. Només a Sant Martí de Centelles i Sant Bartomeu, l'ordre s'inverteix.

- També en aquells municipis amb una presència de l'esquerra menor (índex entre 43 i 67), ja no és l'ERC la que ocupa el segon lloc, com el 1980, sinó que la concentració de l'electorat al PSC fa que sigui aquest partit qui ocupi el segon lloc, seguit de CiU.

- Als municipis més dretans (índex inferior a 43), l'estructuració de les forces polítiques ha passat a ser primer CiU, seguida d'AP -per comptes d'UCD- i, en tercer lloc, bé l'ERC, bé el PSC.

7. CONCLUSIO: REFLEXIONS SOBRE LES PRINCIPALS VARIABLES ELECTORALS

Per tal de poder comparar les dues èpoques continuarem centrant l'objectiu de l'anàlisi en les variables electorals, que d'alguna manera ens informen sobre les actituds polítiques bàsiques: la participació, l'orientació de vot i la seva distribució en l'espai.

7.1. Una comarca participativa

Participació-Abstenció entre 1977-1982

	Participació	Abstenció	Diferència
Legislatives 1977	85.7	14.3	
Legislatives 1979	72.5	27.5	-13.1
Parlament 1980	71.3	28.7	- 1.2
Legislatives 1982	79.4	20.6	+ 8.1

A nivell global, les dades sobre participació ens mostren com els osonencs segueixen a grans trets les pautes generals que es donaren a Catalunya, amb una diferència prou significativa, la quasi estabilitat de la participació entre 1979-1980, comicis aquests darrers on el Principat enregistrà una de les cotes més elevades d'abstenció, i també, analitzant les dades per comarques, podem adonar-nos com Osona té tendència a situar-se en el grup d'aquelles amb millor participació.(107). En efecte, el 1977 és el 85,7% de la població d'Osona que plebiscita el nou règim democràtic. En les legislatives de 1979, com arreu, el descens i potser el cansament després de tres consultes, pot explicar el retrocés d'un 13,2% respecte a la contesa anterior. En canvi la participació es manté en les eleccions al Parlament de Catalunya i progressa de bell nou en les legislatives del 1982 i s'apropa a la cota del 1977.

En general la participació és elevada i esdevé francament important quan es tracta d'eleccions copsades com a excepcionals a nivell polític, com són les primeres després de quaranta anys de règim autocràtic i les del 1982, on

l'enfortiment de la dreta va incitar l'electorat a manifestar-se massivament. L'electorat flotant que es manifesta en aquestes conteses excepcionals apareix més relacionat amb l'ordre i el conservadorisme, cosa que potser no ha d'estranyar-nos si tenim en compte que són aquestes opcions les que el poble d'Osona vota majoritàriament.

L'Anàlisi geogràfica per municipis ens mostra però que les taxes de participació que s'enregistren a nivell global no són pas homogènies en la totalitat dels municipis. En efecte, segons la variabilitat respecte a la mitjana comarcal, el mapa d'Osona se'ns presenta dividit en tres grans àrees geogràfiques: La Plana de Vic d'elevada i constant participació amb percentatges que oscil·len al voltant de la mitjana. La del Lluçanès, majoritàriament i de forma constant poc participativa. La del Collsacabra-Guillerries, intermitent, és a dir, alguns municipis tenen un comportament més proper de la Plana i d'altres amb una taxa elevada d'abstenció (vegeu mapa nº 6). Entre 1977 i 1979 la quasi totalitat dels municipis de la Plana enregistren un descens en la participació, al voltant de la mitjana comarcal, en canvi en aquells ja molt abstencionistes de les àrees marginals, la variabilitat és ja més acusada. El 1980 és manté la mateixa tendència, que observa tan sols un descens important en aquells municipis com Manlleu, Masies de Roda i Sant Hipòlit de Voltregà amb presència d'immigració, descens relacionat per altra banda amb les forces d'esquerra PSC i PSUC. Amb tot, l'afluència d'un nou electorat preocupat per l'autonomia de Catalunya neutralitzà la possible incidència que hauria pogut suposar l'abstenció per part d'un sector dels votants d'esquerra. Així mateix el 1982 fou també a la Plana on s'enregistrà una progressió al voltant de la mitjana en la majoria de municipis, augment que afavorí sobretot les forces de dreta o de centre-dreta,

AP i CiU.

El quadre estadístic de correlació entre participació i les principals forces polítiques (vegeu Taules 6 i 7) ens mostra que respecte de CC-UCD i UDC-CC el 77, existeix sempre una correlació negativa, és a dir, que aquestes forces, especialment CC-UCD obtenen bons resultats en aquelles zones on l'abstenció política és elevada. En canvi la correlació és positiva amb PSC, PSUC i ERC (aquesta última tan sols significativa a partir de 1980) donat que són precisament aquests partits els que obtenen els millors resultats en els municipis més industrials, més urbanitzats i, doncs, els menys abstencionistes. Amb el Pacte, tan sols el 1977 s'hi observa una petita relació positiva, contesa en què aquest està més concentrat a la Plana, zona com hem vist més participativa, mentre que a partir del 1979, que amplia la seva incidència a d'altres àrees més rurals, deixa d'existir una relació significativa.

Taula núm. 22

		1977	1979	1980
Participació	UCD	+0,08	+0,07	-0,34
	AP	+0,23	+0,11	+0,28
	UDC-CC	+0,27		
	PDC/C. i U.	+0,43	+0,40	+0,44
	PSC/PSOE	+0,35	+0,54	+0,40
	PSUC	+0,24	+0,45	+0,53
	ERC	+0,15	+0,29	+0,42

Taula núm. 23

		1977	1979	1980
Participació	%negos	-0,45	-0,62	-0,64
	%obrers	+0,42	+0,85	+0,43
	%immigració	+0,27	+0,39	+0,29
	Creix. pobl. 215	+0,52	+0,50	+0,24
	Explot. +100 Ha.	-0,56	-0,44	-0,46

A nivell socio-econòmic, és el context rural el que es mostra més abstencionista i en aquest sentit l'anàlisi de correlacions ens ho revela. Per un cantó la participació es correlaciona negativament amb percentatge d'agricultors, percentatge elevat de terra no llaurada i explotacions de més de 50 Ha - medi

rural disseminat-, mentre que és positiva amb obrers, quadres, tècnics, comerciants, concentració de població, és a dir, amb tots aquells municipis amb característiques de medi urbà.

Comparant les dades amb les del període republicà, sembla que malgrat els canvis socio-econòmics i, sobretot, les mutacions importantíssimes de les comunicacions viàries i dels mass-media, continua la relació entre uns sectors sociològics i l'índex de participació. De fet, ens trobem amb les mateixes zones, més o menys abstencionistes, i un factor ruralitat-industrialització continua sent explicatiu d'una major o menor integració a la vida social, i, doncs, d'un allunyament més o menys important de la política. La quantitat d'informació que arriba arreu a través de la televisió, ensems que la facilitat de comunicacions per carretera sembla haver canviat poc el comportament dels pagesos de la comarca, que continuen abstenint-se molt més que no pas l'hàbitat urbà. Sembla que, per damunt de la influència que pot tenir una millor informació, incitant a participar activament en la vida política, existeix en aquest sector de l'electorat, mes que en els altres, una actitud profunda, estructurada per l'experiència de la vida quotidiana, que mena a desconfiar de tot allò que no és el propi esforç. El món de la política continua formant part d'un món que no els pertany, i en el qual té ben poca importància el gest d'anar a les urnes a dipositar un vot: "que guanyin uns o altres, nosaltres seguirem perdent i haurem de continuar amb les mateixes trifulgues per tal d'anar tirant com puguem..."(108).

7.2. Una comarca nacionalista i moderada, amb predomini de C. i U.

7.2.1. Estructura de vot i orientació ideològica de la comarca.

(vegeu gràfics)

Taula n.º 24 Resultats electorals a nivell comarcal. 1977/1982

ANY Candi- datures	1977		1979		1980		1982 (+)	
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
AP/CD/SC	3.3	3.8	2.3	3.1	2.7	3.7	12.5	15.7
CC-UCD	9.8	11.4	14.4	19.9	6.3	8.9	1.4	1.8
UCDCC	12.9	15.1						
PD/C. i U.	26.3	30.6 *	22.5	31.1 *	31.7	44.4 *	34.4	43.3 *
ERC	3.9	4.6	4.6	6.3	9.-	12.7	5.5	6.9
PSA					0.9	1.2		
PSC/PSOE	15.1	17.5	12.3	17.-	8.5	11.9	19.9	25.-
PSUC	8.9	10.4	6.7	9.3	6.-	9.-	1.9	2.8
CUPS/BEAN/NE	0.4	0.4	2.3	3.1	3.1	4.4	2.1	2.6

[1] % sobre cens electoral (2) % sobre votants (+) Dades provisionals * tra. força

La diversitat de partits en presència i la peculiaritat de PD-CiU com a partit de centre que s'inicia en la vida electoral amb un programa de centre-esquerra fa que siguem prudents en la divisió de l'electorat en dos grans blocs. De fet, si acceptem d'incloure en un gran grup de centre-dreta a PD-CiU, UCD CC, UCD i AP i en el d'esquerra ERC, PSC-PSOE, PSUC, NE podem adonar-nos del predomini del primer. Aquest predomini l'obté però, gràcies als vots de PD-CiU, i, en aquest sentit, cal analitzar la seva importància i l'evolució a l'interior d'aquest bloc de centre-dreta, alhora que les vicissituds de la seva implantació territorial.